NEW YORK TIMES ÇOKSATAN

BATI'NIN SAVAŞI

DOUGLAS MURRAY

Çeviren: Eren Kanat

sander yayınları

BATI'NIN SAVAŞI

Translated from the English Language edition of The War on the West by Douglas Murray, originally published by HarperCollins Publishers. Copyright © 2022 by Douglas Murray. Turkish translation Copyright © 2024 by Sola Unitas. All rights reserved.

Tüm hakları saklıdır. İngilizce orijinali HarperCollins Publishers tarafından "The War on the West" adıyla yayımlanmıştır. Bu eserin çeviri sorumluluğu Sola Koç. Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.'ye aittir. Bu kitabın hiçbir bölümü yazılı izin alınmadan kopyalanamaz ya da çoğaltılamaz.

SANDER YAYINLARI
Fetih Mah. Tahralı Sok. Kavakyeli İş Merkezi
No: 7/E İç Kapı No:16 Ataşehir/İSTANBUL
Telefon: 0212 939 76 52 - E-posta: sander@sanderyayinlari.com
www.facebook.com/sanderyayinlari
www.twitter.com/SanderYay
www.instagram.com/sanderyayinlari
https://sanderyayinlari.com

ISBN: 9786256811287
Yayıncı Sertifika No: 45798
1. Baskı: İstanbul 2024
İmtiyaz Sahibi: Umut Kısa
Genel Yayın Yönetmeni: Buket Konur
Çeviren: Eren Kanat
Editör: Ayşegül Yazmacı
Redaksiyon: Dicle Biçicisoy
Son Okuma: Buket Konur
Mizanpaj: Özlem Yıldız
Kapak Uygulama: Özlem Yıldız
Orijinal Adı: The War on the West

BASILDIĞI YER
Özkaracan Matbaacılık ve Ciltcilik San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mahallesi Gülbahar Caddesi No: 62/C Bağcılar/ İstanbul
Sertifika No: 45469

© Bu kitabın tüm yayın hakları Sola Koç. Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.'ye aittir. Yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen hiçbir yolla kopya edilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

BATI'NIN SAVAŞI

Douglas Murray

Çeviren: Eren Kanat

sander yayınları

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1 Irk 21

Bir Ara: Çin 75

Bölüm 2 Tarih 93

Bir Ara: Tazminatlar 146

Bölüm 3 Din 165

Bir Ara: Şükran 216

Bölüm 4 Kültür 229

Sonuç 271

Teşekkür 290

Referanslar 291

Vaftiz çocuklarıma...

Giriş

Son zamanlarda Batı'ya karşı bir savaş yürütüldüğü açıkça ortaya çıkmıştır. Bu, orduların çarpıştığı ve kazananların belirlendiği geçmiş savaşlara benzemiyor. Bu, Batı geleneğinin temellerine ve tüm kazanımlarına karşı acımasızca yürütülen kültürel bir savaştır. İlk başta bunu kavramak zordu. Birçoğumuz bir şeylerin yanlış gittiğini algıladık. Tek taraflı argümanların ve haksız iddiaların sürekli kullanılmasını sorguladık ancak teşebbüs edilen eylemlerin büyüklüğünün tam olarak farkında değildik. Farkında olmamamızın bir nedeni de fikir dilinin yozlaşmış olmasıydı. Son zamanlarda kelimeler artık orijinal anlamlarını ifade etmiyordu.

'Eşitlik' kavramı tartışılıyordu ama eşit haklar konusunda bir endişe yok gibiydi. 'Irkçılık karşıtlığı' tartışılıyordu ama derin bir ırkçılık olduğu anlaşılıyordu. 'Adalet' terimi kullanılıyordu ama sanki aslında 'intikam' kastediliyor gibiydi.

Bu hareketin boyutları ancak son yıllarda, etkileri belirginleştikten sonra anlaşıldı. Şu anda Batı dünyasının geçmişini, bugününü ve geleceğini kapsayan, onunla ilgili her şeye yönelik bir saldırı söz konusu. Bu sürecin bir sonucu olarak, amansız bir cezalandırma döngüsüne hapsolmuş durumdayız. Bunun azaltılmasına yönelik kayda değer bir çaba gösterilmiyor, hatta bunun için kafa yorulmuyor.

Geçtiğimiz on yıl boyunca bunu kendi başıma anlamaya çalıştım. Bunun bir yönü olan Batı'daki kitlesel göçün neden olduğu değişimleri 2017'de yayınlanan ***'Avrupa'nın Tuhaf Ölümü'*** adlı kitabımda ele aldım. Göç meselesini ele aldığım sırada, bana daha derin bir olgunun gerçekleşmekte olduğu görünmüştü. Yunanistan ve İtalya kıyılarına yanaşan tekneleri ve büyük şehirlerde ortaya çıkan göçmen kamplarını gözlemlerken, gelişmekte olan dünyanın gelişmiş dünyaya geçişinin sonuçlarına tanık oldum. Hiçbir göçmeni bu yolculuğa çıkmak istediği için kınamadım. Göçmenlerin kaçtığı çok sayıda ülkeyi

ziyaret ettim. Göçmenlerin savaştan mı yoksa (çoğu durumda olduğu gibi) ekonomik zorluklardan mı kaçtıklarına bakılmaksızın, eylemleri oldukça anlaşılabilirdi. Benim endişem, Avrupalıların buna neden izin verdiği ve neden hayatta kalmak için kimliklerinden vazgeçmelerinin beklendiğiydi. Avrupa'nın bu hareketi haklı çıkaran tarihsel bir borcu olduğuna inanılıyordu ancak bu fikri savunanlar bu hareketin sınırlarını belirlemedi.

Batı'nın bu 'borcunun' geri ödenmesi mümkün mü? Çünkü borcun her yıl ödenmediği, aksine arttığı görülüyordu.

Benzer bir durumun tüm Batı ülkelerinde yaşandığını fark ettim. Coğrafi olarak farklı olmalarına rağmen, göçe izin verilmesinin nedenleri tüm ülkelerde aynıydı. ABD yıllardır, özellikle güney sınırında olmak üzere, kendi göçünü yönetme zorluğuyla karşı karşıya. Amerika'ya yaptığım seyahatler sırasında, daha önce İngiltere ve Avrupa'da duyduğum argümanların aynısıyla karşılaştım. Amerikan kamuoyuna, sınırların gevşetilmesini ya da tamamen açılmasını savunan politikacılar ve diğer tanınmış kişiler tarafından sürekli olarak benzer argümanlar sunuldu. Avrupa'da olduğu gibi, sadece kendilerini dünyaya açan ülkelerin medeni olduğunu savunan etkili kişi ve kuruluşlar vardı. Aynı durum Kanada'da da yaşandı. Aynı durum dünyanın diğer ucunda, Avustralya'da da gözlendi. 'Batılı' olarak kabul edilen tüm toplumlar (yani Avrupalı veya Avrupa kültürel mirasına sahip ülkeler) benzer bir tartışma örüntüsü yaşadı. Batılı olmayan toplumlar hiçbir yerde benzer bir muamele görmemiştir.

Sadece üç kıtaya yayılmış Batılı ülkelere, meşruiyet kazanmak ve saygın kabul edilmek için demografik yapılarını hızla ve temelden değiştirmeleri ısrarla tavsiye edildi. Yirmi birinci yüzyıla ilişkin vizyon, Çin'in olduğu gibi kalabileceği, Uzak ve Ortadoğu ile Afrika'daki farklı ülkelerin ise oldukları gibi kalabilecekleri, hatta eski hâllerine dönebilecekleri şeklindeydi ancak 'Batı'nın bir parçası olarak tanımlanan ülkelerden farklı bir şey olmaları ya da tüm meşruiyetlerini kaybetme riskini almaları bekleniyordu. Doğal olarak ülkelerin ve devletlerin

değişme hakkı vardır. Değişim zaman içinde kaçınılmaz bir süreçtir. Öte yandan, durumun dengesiz ve istikrarsız bir tonu olduğu görülüyordu. Ortaya atılan argümanlar, ilgili ülkelere duyulan sevgiden ziyade, onlara karşı zar zor gizlenen bir nefrete dayanıyordu. Birçok kişiye göre, özellikle de kendi toplumları içinde, bu ülkeler bir yanlış yapmış gibi görünüyordu. Bu yanlış telafi edilmeliydi. Sorun Batı'ya atfedildi. Batı'nın dağılması bir çözüm olarak sunuldu.

Bir şeylerin yanlış gittiğine dair işaretler vardı. Yazar, 2019 yılında ***'Kalabalıkların Çılgınlığı'*** adlı kitabında bu konulardan bazılarına değindi. Yazar, Batı toplumlarının cinsiyet, cinsellik ve ırk temelinde bölünmeye çalışıldığı 'kimlik politikalarının' yarattığı meydan okumayı tartıştı. Yirminci yüzyıl sonrasında ulusal kimlik onursuz bir aidiyet biçimi olarak algılanmış ve bu da başka aidiyet biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Günümüzde bireylere kendilerini belirli grupların üyeleri olarak tanımlamaları tavsiye edilmektedir. Bu gruplar arasında cinsel yönelim, cinsiyet ve ırk yer alıyordu. Bu tür aidiyetler de Batı karşıtı bir yöne doğru eğilimliydi. Eşcinsel bireyler, uyumsuz ve kurum karşıtı görüşler ifade ettikleri sürece övgüye layık görülmüştür. LGBTQ olarak tanımlanan ve normal bir yaşam sürmek isteyen veya Batı kültürüne olumlu bakan bireyler toplumdan dışlandı. Dahası, feministler sadece erkek egemen kurumları ve Batı kapitalizmini eleştirdikleri sürece yararlı görülmüştür. Bu çizgiye uymayan ya da Batı'da nispeten iyi durumda olduklarını düşünen feministlere en iyi ihtimalle satılmış, en kötü ihtimalle düşman muamelesi yapıldı.

Irk tartışması daha da kötüleşti. Batı toplumuna entegre olmuş, katkıda bulunmuş ve hatta ona hayranlık duyan azınlıklar giderek daha fazla ırk haini olarak yaftalanmaya başladı. Sanki başka bir bağlılıkları olması bekleniyormuş gibi. Her şeyi yok etmeyi amaçlayan radikaller kutlanıyordu. Siyah Amerikalılar ile Batı kültürünü kutlamayı ve ona katkıda bulunmayı amaçlayan diğer insanlar ise vatan hainiymiş gibi muamele gördü ve

haklarında konuşuldu. Giderek daha ağır iftiralara maruz kaldılar. Kendi toplumlarına duydukları sevgi olumsuz bir özellik olarak görüldü.

Aynı zamanda, başka herhangi bir toplumu benzer bir şekilde tartışmak sosyal olarak kabul edilemez hâle gelmişti. Son zamanlarda Çin Komünist Partisi tarafından işlenen tarifsiz zulümlere rağmen, Batı'da neredeyse hiç kimse Çin'i Batı'ya yöneltilen aşağılama ve öfke ile aynı düzeyde eleştirmemektedir. Çin malları hâlâ Batılı tüketiciler tarafından ucuza satın alınmaktadır. Boykot etmek için yaygın bir çaba yok. 'Çin malı' olumsuz bir etiket değildir. Çin'de şu anda zulümler yaşanmaktadır ancak bunlar olağan görülmektedir. Yazarlar, İbraniceye çevrilmelerini reddetmelerine rağmen yayınlarının Çin'de dağıtılmasından memnun. Chic-fil-A sandviç üretimi nedeniyle, Nike'ın Çin'deki atölyelerde spor ayakkabı ürettiği için maruz kaldığı eleştirilerden daha fazla eleştiriye maruz kalmaktadır.

Gelişmiş Batı'da farklı bir standardın geçerli olduğu görülmektedir. Kadın, cinsel azınlık hakları ve özellikle de ırkçılık konusunda, durum aslında hiç bu kadar iyi değilken sanki hiç bu kadar kötü olmamış gibi sunuldu. Kayıtlı tarih boyunca bir şekilde var olmuş olan ırkçılık belası inkâr edilemez. Türümüzde grup içi ve grup dışı eğilimler oldukça güçlüdür. Gelişmişlik düzeyimiz tahmin ettiğimizden daha düşük olabilir. Bununla birlikte, son yıllarda Batı ülkelerinde ırksal eşitlikle ilgili durum büyük ölçüde iyileşmiştir. Toplumlarımız, başta siyahî Amerikalılar olmak üzere farklı ırk kökenlerinden gelen önemli bireylerin kayda değer çabalarıyla örneklendiği üzere, ırkın ötesine geçmeye çalışmıştır. Günümüzde Batı toplumlarında takip ettiğimiz bir gelenek olan ırksal hoşgörünün gelişmesi ya da bu yönde bir istek duyulması kaçınılmaz bir sonuç değildi.

Bugün ırkçılığı en iğrenç günahlardan biri olarak gören toplumlarda yaşıyor olmamız da kaçınılmaz bir sonuç değildi. Bu, haklarını savunan, mücadele eden ve talep eden birçok cesur bireyin çabaları sayesinde mümkün oldu.

Son yıllarda bu mücadelenin hiç yaşanmadığını öne sürmek giderek yaygınlaşıyor. Sanki bir serapmış gibi. Son zamanlarda, Batı dünyasındaki ırksal meseleleri, düzeltme noktasını aşmış ve aşırı düzeltmeye geçmiş bir sarkaca benzetiyorum. Sanki sarkacın önemli bir süre boyunca biraz fazla düzeltilmesi, eşitliğin daha sağlam bir şekilde tesis edilmesine yol açabilirmiş gibi. İyi niyetinden bağımsız olarak bu inancın son derece yanlış yönlendirilmiş olduğu artık aşikârdır. Batılı ulusların genelinde ırk, on yıllardır görülmemiş bir şekilde sorun hâline gelmiştir. Renk körlüğü yerine, artık aşırı ırkçı farkındalığa doğru itiliyoruz. Rahatsız edici bir görüntü ortaya çıkmıştır.

Tarih boyunca tüm Batı ülkelerinin geçmişinde ırkçılık olmuştur. Bununla birlikte, ülkelerimizin tüm tarihi bundan ibaret değildir. Irkçılık, toplumlarımızı algılayabileceğimiz tek bakış açısı olmasa da en sık kullanılan bakış açısıdır. Geçmişin her yönü ırkçı olarak görülmekte, dolayısıyla geçmişteki her şey lekelenmektedir.

Oysa radikal ırkçı bakış açıları her şeye uygulandığı için bu sadece Batı geçmişi için doğrudur. Afrika'da siyah Afrikalıların diğer siyah Afrikalılara karşı ayrımcılık yaptığı ciddi bir ırkçılık vardır. Irkçılık Ortadoğu'da ve Hint alt kıtasında yaygındır. Ortadoğu'da nereye seyahat ederseniz edin, hatta 'ilerici' Körfez Ülkelerinde bile, çağdaş bir kast sisteminin iş başında olduğunu göreceksiniz. Bu toplumlar, kendilerinden faydalanan ayrıcalıklı ırksal gruplar tarafından yönetilmektedir. Buna ek olarak, onlar için çalışmak üzere ithal işgücü olarak getirilen savunmasız yabancı işçiler vardır. Bu insanlara saygısızlık ediliyor, istismar ediliyor ve hatta bazen hayatlarının hiçbir değeri yokmuş gibi davranılıyor. Dünyanın en kalabalık ikinci ülkesi olan Hindistan, ülkeyi gezen herkesin tanıklık edebileceği gibi, hâlâ geçerli ve dehşet verici bir kast sistemine sahiptir. Hatta bu durum, belirli insan gruplarının doğumlarından başka hiçbir nedene dayanmaksızın 'dokunulmaz' olarak görülmesine yol açmaktadır. Bu iğrenç önyargı sistemi günümüzde de varlığını sürdürmektedir.

Ancak bu konu hakkında nadiren konuşuluyor. Bunun yerine, sözde en az ırkçılığa sahip olan ve bundan en çok nefret eden ülkelerin aslında en çok ırkçılığa sahip olan ülkeler olduğuna dair günlük raporlar alıyoruz. Bu çarpık iddia, eğer başka ülkelerde ırkçılık varsa bunun nedeninin Batı'nın onlara ırkçılığı ihraç etmesi olduğunu öne sürmeye kadar uzanıyor. Sanki Batı dışı dünya her zaman masum, mükemmel varlıklardan oluşuyormuş gibi.

Bir kez daha, adaletsiz bir denge kurulduğu ortaya çıkıyor. Bu denge Batı'yı bir standarda göre, dünyanın geri kalanını ise farklı bir standarda göre ele alıyor. Batı dünyasının her zaman hatalı olduğunu ve dünyanın geri kalanının asla hata yapmadığını ima eden bir kayıt ya da sadece Batı'da biz sebep olduğumuz için hata yapıyorlar.

Bunlar içinde bulunduğumuz çağda gözlemleyebileceğimiz işaretlerden bazıları. Son yıllarda tek tek analiz etmeye çalıştığım işaretler ancak bunları inceledikçe ve dünya çapında daha fazla seyahat ettikçe, yaşamımızın uygarlıkta büyük bir değişimle işaretlendiği giderek daha belirgin hâle geldi. Bu değişim toplumlarımızın temel yönlerini ciddi şekilde etkilemekte ve toplumlarımızdaki her şeye saldırmaktadır.

Toplumlarımızı benzersiz, hatta istisnai kılan her yöne yönelik bir saldırı. Batı'daki insanların yakın zamana kadar kabul ettiği her şeye yönelik bir saldırı. Bu savaşın başarıya ulaşmasını önlemek için ortaya çıkarılması ve direnilmesi gerekmektedir.

Batı'ya Karşı Savaş adlı kitap, soğuk savaşın bir tarafı -demokrasiyi, aklı, hakları ve evrensel ilkeleri destekleyen taraf - çok erken pes ettiğinde neler olduğuna odaklanıyor. Bu çatışmaya genellikle yanlış açıdan yaklaşıyoruz. Geçici ya da ilgisiz olarak nitelendiriyor ve çoğu zaman bir kültür savaşından başka bir şey olmadığını düşünüyoruz. Tarafların amaçlarını yanlış anlıyor ya da gelecek nesiller üzerindeki etkisini hafife alıyoruz. Oysa bu çatışma, 20. yüzyıldaki diğerleri kadar önemlidir ve aynı ilke ve bireylerin birçoğunu içermektedir.

Batı kültürünün olumlu yönlerine değer vermekten ve değerlendirmekten, her unsurun tamamen ortadan kaldırılmasını savunmaya geçtik.

Rahip Jesse Jackson'ın Stanford Üniversitesi'nde protestoculara önderlik ederek 'Hey hey, ho ho, Batı medeniyeti gitmeli' sloganını atmasının üzerinden otuz yıldan fazla zaman geçti. O dönemde Rahip Jackson ve destekçileri Stanford Üniversitesi'nin 'Batı Kültürü' üzerine verdiği temel derse karşı gösteri düzenliyorlardı. Batı kanunu ve gelenekleri hakkında bilgi vermenin sorunlu olduğunu öne sürüyorlardı. Bundan sonra yaşananlar özellikle dikkate değerdi. Üniversite kısa sürede pes etti ve 'Batı kültürü' çalışmasını çoklu kültürler çalışmasıyla değiştirdi. 1987'de Stanford'da yaşananlar, daha sonra yaşanacakların bir işaretiydi.

Takip eden on yıllarda Batı dünyasındaki çoğu akademik kurum Stanford örneğini takip etti. Batı düşünce, sanat, felsefe ve kültür tarihi giderek daha az anlaşılır hâle geldi. Hatta bir utanç kaynağı hâline geldi: Dile kazandırılan terimlerden sadece birini kullanmak gerekirse, bir grup 'ölü beyaz erkeğin' yaratılması.

O zamandan bu yana, Batı medeniyeti öğretisini sürdürmeye ve hatta yeniden tesis etmeye yönelik her türlü girişim sürekli bir düşmanlık, alay ve zaman zaman da şiddetle karşı karşıya kalmıştır. Batı ülkelerini tarafsız bir şekilde incelemeye çalışan akademisyenlerin araştırmalarını yürütmeleri engellenmiş ve meslektaşları tarafından bile taciz ve iftiraya maruz bırakılmışlardır. Eski Avustralya Başbakanı John Howard'ın başkanlığını yaptığı Ramsay Batı Medeniyeti Merkezi, öğrencilerin Batı medeniyetini öğrenmelerini sağlamak için iş birliği yapacak üniversiteler bulmaya çalıştı. Kendileriyle iş birliği yapmaya istekli herhangi bir üniversite bulmakta zorlandılar. Bu bize bu önemli değişimin hızı hakkında bir şeyler gösteriyor. Sadece birkaç on yıl önce Batı medeniyeti tarihi üzerine bir ders almak yaygındı. Bugün ise o kadar kötü bir üne sahip ki, üniversiteler para verseniz bile bu dersi vermeyi reddediyor.

1969 yılında BBC, ***Medeniyet*** adlı 13 bölümlük dikkate değer bir belgesel dizisi hazırladı. Belgesel, Batı kültürünün tutarlı bir tarihini sunmayı amaçlıyordu ve bunu başarıyla gerçekleştirerek dünya çapında milyonlarca izleyiciyi aydınlattı. BBC, neredeyse elli yıl sonra 2018'de belgeselin bir devamını üretmeye çalıştı. ***Medeniyetler - Civilisations*** ('s' vurgulanmıştır), Batı'nın üstünlüğüne dair herhangi bir imadan kaçınmaya kararlı üç tarihçinin bir araya gelmesiyle ortaya çıkmış ve net bir tutarlılık sağlamadan dünya tarihinin karmaşık bir sunumuna neden olmuştur.

Nispeten kısa bir süre içinde, Batı mirası saygı duyulan bir değer olmaktan çıkıp bir utanç kaynağına ve güncelliğini yitirmiş değerlere ve nihayetinde bir utanç sebebine dönüşmüştür. İnsanları yaşamlarında motive etmeyi ve desteklemeyi amaçlayan bir masaldan, onları aşağılamayı amaçlayan bir masala dönüştü. Eleştirmenlerin sadece 'Batılı' terimine itirazları yoktu. Onunla ilişkilendirilen her şeye itiraz ettiler. Hatta 'medeniyet' kelimesinin kendisine bile itiraz ettiler. Irkçılık karşıtlığının modern savunucularından biri olan Ibram X. Kendi, 'medeniyet' kelimesinin bazen kültürel ayrımcılığı ifade etmenin kibar bir yolu olarak kullanıldığını tespit etmiştir.[1]

Doğal olarak, her zaman gerekli ve hatta belki de yararlı olan bazı fikir değişiklikleri olacaktır. Kuşkusuz, geçmişte Batı'nın tarihi özür dilemeyen bir olumluluk öyküsü olarak öğretilmiştir. Geçmişi sorgulamak ve yeniden incelemekte hiçbir zaman yanlış bir şey yoktur ancak görünür ve somut sorunlara yönelik arayış, anlaşılması güç ve maddi olmayan meselelere yönelik bir arayışa dönüşmemelidir. Bu durum, özellikle de bu çabalar aşırı görüşlere sahip aldatıcı kişiler tarafından yürütülüyorsa geçerlidir. Kötü niyetli eleştirmenlerin tarihimizi çarpıtmasına ve kontrol altına almasına izin verirsek, buna dayanarak hazırladıkları gelecek barışçıl değil, tıpkı bir kâbus gibi olacaktır.

Kitap boyunca iki temel fikri irdeleyeceğim. Birincisi, Batı medeniyetini eleştirenlerin alternatifler sunmasıdır. Batılı ol-

madığı sürece her kültüre saygı gösterirler. Örneğin, tüm yerli düşünce ve kültürel ifadeler kutlanmalıdır, yeter ki bu yerli kültür Batılı olmasın. Yapmamızı istedikleri karşılaştırma bu, biz de bunu yapacağız.

Batılı olmayan tüm kültürlerin kutlanmasından kaynaklanan iki büyük sorun vardır. Bunlardan ilki, Batılı olmayan ülkelerin, Batı'nın geçmişinde yaşananlar kadar korkunç çağdaş suçlardan paçayı sıyırabilmeleridir. Bu bazı yabancı güçlerin teşvik ettiği bir alışkanlıktır. Ne de olsa Batı kendini aşağılamakla bu kadar meşgulse ne zaman dünyanın geri kalanına bakacak vakit bulabilir ki? Öte yandan bir diğer önemli sorun da Batılıların yanlışlıkla Batı mirasının unsurlarının dünyanın geri kalanının ortak arzuları olduğunu varsaydıkları bir tür dar görüşlü enternasyonalizme yol açmasıdır.

Yeni nesil, Avustralya'dan Kanada ve Amerika'ya ve tüm Avrupa'ya kadar Batı geleneğinin ('insan hakları' gibi) tarihsel ve küresel bir norm olduğu ve her yere yayıldığı fikrini benimsemiştir. Zamanla, bu normları geliştiren Batı geleneğinin benzersiz bir şekilde bu normlara uymakta başarısız olduğu ve Batılı olmayan 'yerli' kültürlerin (diğer pek çok şeyin yanı sıra) Batı kültürünün olabileceğinden daha saf ve aydınlanmış olduğu görülmeye başlandı. Bunlar uç görüşler olmadığı gibi yeni de değildir. En azından 18. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Bugün Naomi Klein ve Noam Chomsky gibi çok satan yazarların eserlerine nüfuz etmiş durumdadırlar. Bu görüşler Batı dünyasındaki üniversitelerde ve okullarda öğretilmektedir. Sonuçları da neredeyse her büyük kültürel ve siyasi kurumda görülebilip, en şaşırtıcı yerlerde ortaya çıkabilmektedir.

Örneğin, İngiltere'deki 'National Trust' ülkenin en güzel ve pahalı kır evlerinin çoğunun açık kalmasını sağlamak için vardır. Trust'ın 5,6 milyon üyesi, görkemli bir malikânede dolaşmaktan ve ardından ikindi çayı içmekten hoşlanma eğilimindedir ancak son yıllarda vakıf başka bir görevi daha olduğuna karar verdi: Ziyaretçilerini sadece imparatorluk ve köle ticareti,

homofobi ve primogeniture suçları ile ilgili bağlantılar değil, geçmişin dehşeti hakkında da eğitmek.

Ben bu örneği seçtim ama siz hayatın neredeyse her alanını seçebilir ve benzer şekilde suçlandığını görebilirsiniz. Sanat, matematik ve müzikten bahçecilik, spor ve gıdaya kadar her şey aynı döngüden geçirilmiştir. Tüm bunlarda pek çok tuhaflık vardır. Bunlardan en önemlisi, Batı'nın yanlış yaptığı her şey için saldırıya uğrarken, doğru yaptığı hiçbir şey için övgü almamasıdır. Aslında, bireysel hakların, dini özgürlüğün ve çoğulculuğun gelişimi de dahil olmak üzere bu şeyler ona karşı tutulmaktadır.

Bu da bizi ikinci ve daha derin bir bilmeceye götürüyor. Neden Batı'da her şey saldırıya açık?

Dünyaya bilim, tıp ve serbest piyasa alanlarında hayat kurtaran ilerlemeler kazandıran, dünya çapında milyarlarca insanı yoksulluktan kurtaran ve dünyanın herhangi bir yerinde düşüncenin olabilecek en geniş açılımını sunan kültür, en derin karşıtlık ve kolaycılık merceğinden sorgulanmaktadır. Michelangelo'yu, Leonardo'yu, Bernini'yi ve Bach'ı üreten kültür, sanki söyleyecek önemli bir şeyi yokmuş gibi tasvir edilmektedir. Yeni nesillere bu cahil tarih görüşü öğretilmekte, onlara Batı'nın başarısızlıklarına dair bir hikâye sunulurken, Batı'nın ihtişamına hiç değinilmemektedir.

Artık her okul çocuğu kölelik hakkında bir şeyler biliyor. Kaç kişi Batı geleneğinin dünyaya verdiği büyük armağanları ironi yapmadan, yüzünü buruşturmadan ya da uyarıda bulunmadan anlatabilir?

Batı geleneğinin tüm yönleri şimdi aynı saldırıya maruz kalmaktadır. Batı geleneğinin temel taşını oluşturan Yahudi-Hristiyan geleneği kendisini özel bir saldırı ve aşağılama altında bulmaktadır ancak siyaset, bilim ve sanatta bir gelişme yaratan sekülerizm ve Aydınlanma geleneği de aynı saldırı altındadır ve bunun sonuçları vardır. Yeni nesil, özgür düşünce ve özgür ifadenin en temel ilkelerini bile anlamıyor gibi görünmekte-

dir. Aslında bunlar da Avrupa Aydınlanmasının ürünleri olarak gösterilmekte ve Batı'nın din konusunda nasıl ve neden bu noktaya geldiğini anlamayan insanlar tarafından saldırıya uğramaktadır. Ayrıca bilimsel yönteme öncelik verilmesinin dünyanın dört bir yanındaki insanların yaşamlarında nasıl sayısız iyileşme sağladığını da anlamamaktadırlar. Bunun yerine, bu miraslar Batı'nın kibrinin, elitizminin ve hak edilmemiş üstünlüğünün örnekleri olarak eleştirilmektedir. Sonuç olarak, Batı geleneğiyle bağlantılı her şey bir kenara atılmaktadır. Amerika'daki eğitim fakültelerinde, öğretmen adaylarına verilen eğitim seminerlerinde 'fikir çeşitliliği' teriminin bile "Beyazların üstünlüğünü savunan bir saçmalık," olduğu öğretilmektedir.[2]

Bu Batı'nın tarihi değildir ve böyle bir amacı da yoktur. Böyle bir çalışmanın bu uzunluktan çok daha fazla olması gerekirdi. Şu anda devam etmekte olan kayda değer tartışmanın önünü kesmek de istemiyorum. Bu tartışmadan keyif alıyorum ve faydalı olduğunu düşünüyorum ancak bugüne kadar bu tartışma son derece tek taraflı olmuştur. Göreceğimiz üzere, siyasetçiler, akademisyenler, tarihçiler ve aktivistler sadece yanlış veya ihtiyatsız değil, düpedüz yanlış şeyler söyleyerek paçayı kurtarmıştır. Çok uzun bir süre boyunca yaptıkları yanlarına kâr kalmıştır.

Batı'ya karşı yürütülen bu savaşın pek çok yönü vardır. Medya ve yayın organlarında, eğitim sisteminde, okul öncesi dönemden itibaren yürütülmektedir ve artık Amerikan hükümetinin en tepesinde de mevcuttur; yeni yönetimin ilk icraatlarından biri, 'eşitlik' ve 'sistematik ırkçılık' olarak adlandırdığı şeyin ortadan kaldırılması çağrısında bulunan bir idari emir yayınlamak olmuştur.[3] Görünüşe göre, altın yumurtlayan tavuğu öldürme sürecindeyiz.

Bölüm 1

Irk

Batı'daki insanlar hakkında açık ve gözlemlenebilir bir gerçek vardır. Tarihsel olarak Avrupa vatandaşları ve onların Amerika ile Avustralya'daki yavru toplumları beyaz olmuştur. Tamamen hepsi olmasa da çoğunluk öyleydi. Tanım totolojiktir ve beyaz, çoğunlukla Avrupa'dan gelen atalara sahip olmak demektir. Tıpkı Afrika'daki insanların çoğunluğunun siyah ve Hint alt kıtasındaki insanların çoğunluğunun kahverengi olması gibi. Herhangi bir nedenle Afrika ile ilgili herhangi bir şeye saldırmak isteseydiniz, bir noktada insanları siyah oldukları için hedef almaya karar verebilirdiniz. Hintlilerle ilgili her şeyi gayrimeşrulaştırmak isteseydiniz, bir aşamada insanlarına derilerinin rengi nedeniyle saldırmaya başlayabilirdiniz. Her ikisi de insanlık dışı olurdu ve bugün bu şekilde kolayca tanımlanabilirdi ancak Batı'ya karşı savaşta, beyaz insanlar ilk saldırı konularından biridir. Bu durum, içinde bulunduğu toplumlarda sürekli olarak normalleştirilmiş ve ırkçılığın kabul edilebilir tek biçimi hâline getirilmiştir.

Batı'yı gayrimeşrulaştırmak için, öncelikle Batı'da hâlâ ırksal çoğunluğu oluşturan insanları şeytanlaştırmak gerekmektedir. Beyaz insanları kötülemek gerekir.

Bazen bunun sonuçları herkesin gözü önünde kendini göstermektedir. Ağustos 2021'de, bir önceki yıl gerçekleştirilen ABD nüfus sayımının sonuçları açıklandı. Manşetlere yansıyan gerçeklerden biri, Amerika'daki beyazların sayısının azalmış olduğuydu. Jimmy Fallon, *Tonight Show*'daki baş monologunda bundan bahsetti. Stüdyodaki izleyicilerine ve evlerindeki izleyicilere "2020 nüfus sayımının sonuçları az önce açıklandı." dedi. "Ve Amerikan tarihinde ilk kez beyazların sayısı azaldı."[1] Bunun üzerine stüdyodaki seyirciler sevinç çığlıkları attı. Onlar için bu sadece komik bir haber değil, aynı zamanda iyi bir

haberdi: Beyazların oranının düşmesi değil, yaşayan beyazların gerçek sayısının azalması. Bu bazı insanlar için sürpriz olsa da birçoğumuz için bu çirkin hareket yıllardır büyümekteydi.

Şubat 2016'da Londra'da büyük bir salonda, Amerikalı dört yıldızlı general ve Afganistan'daki NATO güçlerinin eski komutanı John Allen ile birlikte 'ikinci' olarak konuşuyordum. İslamcı grup IŞİD'e karşı ne yapılması gerektiğine dair bir tartışmada yer alıyorduk. Örgüt Ortadoğu'yu kasıp kavurmanın yanı sıra Avrupa'da da saldırılar gerçekleştirmişti. O gece hepimizin aklındaki en önemli şey, kısa bir süre önce Paris'te meydana gelen ve 130 kişinin hayatını kaybettiği çok sayıda intihar saldırısı ve Kalaşnikoflu saldırılardı. Her ne kadar IŞİD bombacıları henüz Birleşik Krallık'ı vurmamış olsa da konuşmamda dinleyicileri, IŞİD'in durdurulmaması hâlinde yakın zamanda bir akşam, belki bizim bulunduğumuz salona benzer bir salonda, belki daha genç bir kitleyi hedef alarak, belki de bir pop konserini hedef alarak saldırı düzenleyeceği konusunda uyardım ve bunu yaptıklarında, Suriye ve Irak'ta güçlerini artırırken onları görmezden gelerek ne halt ettiğimizi merak edecektik.

General Allen konuşmasını IŞİD'in nasıl yenilgiye uğratılabileceğine dair son derece ölçülü bir özet sunmak için kullandı. Konuşması teknikti, etkileyiciydi, biraz sıkıcıydı ama sahadaki ve bölgedeki Arap müttefiklerine duyduğu saygıyı vurgulamaya özen gösterdi. O geceki rakiplerimiz bizi dinlemiş görünüyordu ama içlerinden birinin konuşmasının başında söylediği bir şey aklımızdan çıkmadı. Her ikimiz de konuştuktan sonra, rakiplerimizden biri -Filistinli aktivist ve yazar Rula Jebreal- dinleyicilerin neden General Allen ya da benim söyleyeceklerimi dinleme zahmetine girmemeleri gerektiğini açıklayarak konuşmasına başladı. "Yine iki beyaz adam tarafından -tüm saygımla söylüyorum- (bu bağlamda tüm 'hiç' anlamına gelir) nasihat alıyoruz," dedi. Bunu daha önce de duymuştum ama generalin hafifçe irkildiğini fark ettim.

Belli ki bu yorum akşam yemeğinden sonra da aklından çıkmamıştı çünkü yine aynı şeyi söyledi. "Bunu daha önce yaşadınız mı?" diye sordu. Ne yazık ki yediğimi söyledim ve onun yememiş olmasına şaşırdım. "Ben bunu hiç yaşamadım." dedi. Hayatını ABD ordusuna hizmet ederek, hayatını riske atarak, Afganistan halkı arasında yaşayarak ve yıllarca görev yaparak geçirmişti. Hayatının ve deneyimlerinin geri kalanının beyaz bir adam olması gerçeğiyle özetlenmesine ve göz ardı edilmesine gerçekten şaşırmış görünüyordu. Üstelik benimle aynı kefeye konmasına da. "Buna alışırım," dedim ona kayıtsızca, hepimizin ne kadar hızlı alışacağımızı fark etmeden.

Bu sadece birkaç yıl önceydi ama o zamanlar bile, akademik çevreler ve ırkçı örgütler dışında, insanları sırf derilerinin rengi yüzünden bir araya toplamak ve onları yok saymak nezaketsizlik olarak görülüyordu. Daha önceki bir nesil, sırf derilerinin rengi nedeniyle insanları dışlamanın, kötülemenin ya da haklarında genelleme yapmanın ırkçılığın tanımı olduğu gibi mantıklı bir sonuca varmıştı ve ırkçılık, insani kötülüklerin en çirkinlerinden biri olarak görülmeye başlanmıştı. İnsanları birey olarak görmediğimizde bunun bizi nereye götüreceğini biliyorduk: Yirminci yüzyılın ortalarındaki dehşete, o yüzyılın sonunda Ruanda ve Bosna'da yaşanan kâbuslara. Daha yakından bakacak olursak, Amerika'nın ve diğer pek çok ülkenin geçmişine gölge düşüren ayrımcılığa ve zaman zaman yaşanan ırkçı şiddete yol açıyordu.

Çıkarılacak ders açıktı: İnsanlara birey olarak muamele etmek ve onları sadece doğuştan ait oldukları bir grubun üyeliğine indirgeyenleri reddetmek. Dr. Martin Luther King Jr'ın mesajı zafere ulaşmış görünüyordu. Gelecek, ırksal kategorilerin giderek daha az önem taşıdığı bir gelecek olacaktı. Toplum ve içindeki insanlar renk körü olmayı arzulayacaktı, tıpkı cinsiyet körü ve bireysel cinsel yönelim farklılıklarına karşı kör olmayı arzuladıkları gibi. Toplumun amacı net görünüyordu ve kenarlarda bazı tartışmalar olsa da siyasi yelpazenin tamamında

kabul görüyordu. İnsanlar potansiyellerini grup özellikleri tarafından engellenmeden gerçekleştirebilmelidir. Irkçı söylemlerle oynamak ya da ırkçılığı mazur görmeye istekli insanlar bulmak isteyen herkes, giderek küçülen yerleşim bölgelerinde beyaz üstünlüğünü savunanların kalıntılarıyla kaynaşmak ya da Louis Farrakhan'ın İslam Ulusu gibi siyah üstünlüğüne inanan aynı derecede uç gruplar arasında kendine bir yuva bulmak zorundaydı. Bu tür gruplar siyasi veya sosyal merkezden ya da ana akımdan uzaktı ve merkez de bunu böyle tutmak istiyor gibiydi.

Sonra, bu yüzyılın ilk yıllarında işler değişmeye başladı. Irk hakkında konuşmak uzun yıllardır olmadığı kadar moda oldu. Özellikle, beyaz insanları, toplumdaki başka hiçbir grup için kullanılmayacak terimlerle tanımlamada bir artışa yol açtı. Bu konuda en çok koşturan ya da daha doğrusu yalvaran kişiler genellikle kendileri de beyaz olan kişilerdi ancak olağanüstü geniş bir yelpazede patlak verdi. Kötü fikirlerde her zaman olduğu gibi, üniversitelerde ortaya çıktı.

Eleştirel Irk Teorisi

Amerika Birleşik Devletleri'nde aleni ırkçı yasaların sayısındaki ve aleni ırkçıların gücündeki azalmaya rağmen, beyazlar ve siyahlar arasındaki uçurum çok yavaş aşındı. Akademisyenler bunu açıklamak için ırkçılığın gizli mekanizmalarını aramaya başladı.

Eleştirel Irk Teorisi (CRT) onlarca yıl süren akademik seminerler, makaleler ve yayınlar sonucunda ortaya çıktı. 1970'lerden itibaren Bell Hooks (küçük harfle yazılması kasıtlıdır), Derrick Bell (Harvard ve Stanford) ve Kimberlé Crenshaw (UCLA ve Columbia) gibi akademisyenler, akademi içinde dünyadaki hemen her şeyi ırk merceğinden yorumlayacak bir aktivist hareketi yaratmak için çalıştılar. Bu takıntıları bazı açılardan anlaşılabilirdi. Örneğin Bell, ırk ayrımcılığının son yıllarında büyümüştü. Harvard'da görev yaptığı dönemde sadece bir

avuç siyah öğretim üyesi vardı. CRT'nin temelini oluşturanlar, diğerlerinin tercih ettiği aşamalı yaklaşımı benimsemek yerine, önce ırkın Ivy League üniversitelerindeki işe alım kararlarında en önemli faktör olduğunu, ardından da daha geniş toplumu anlamak için en önemli mercek olduğunu savundular. Bu, tam da işlerin düzeldiği ve daha fazla siyahî öğretim üyesinin geldiği bir anda, akademideki her şeyin ve akademinin daha geniş topluma dair anlayışındaki her şeyin ırkçılaştırıldığı, daha doğrusu yeniden ırkçılaştırıldığı anlamına geliyordu.

Elbette bunun açık ve net karşıtları da vardı. Medeni Haklar Yasası kabul edilmişti ve yıllardır işe yarıyordu. Ayrımcılık karşıtı yasalar zaten kanun kitaplarında yer alıyordu ve sayıları giderek artıyordu ancak CRT destekçileri Amerikan ırk ilişkilerindeki neredeyse tüm ilerlemeleri bir yanılsama olarak görüyorlardı. Bell'in 1987'de ifade ettiği gibi, "Amerikan ırk ilişkilerindeki ilerleme büyük ölçüde, beyazların bilinçli ya da bilinçsiz olarak egemenliklerini sağlamak ve kontrollerini sürdürmek için ellerinden gelen her şeyi yapmaya devam ettikleri gerçeğini gizleyen bir seraptır."[2] Harvard 1986'da iki CRT takipçisine kadro vermeyince, Bell ve diğerleri üniversitede oturma eylemi düzenledi. Her devrimci tarikat gibi, CRT'nin takipçileri de kendilerini nasıl hissettireceklerini, seslerini nasıl duyuracaklarını ve toplumun kahramanlıklarıyla tanınmayan bir köşesindeki entelektüel havayı nasıl değiştireceklerini biliyorlardı.

Akademisyenlerin görünmez ırkçılığı görebilecekleri ne kadar çok yer varsa o kadar popüler oldu.

Elbette, bu ideolojinin peşinde olduğu insanların çok azı başlarına ne geleceğini biliyordu. Bilseler bile karşı koymakta zorlanırlardı çünkü CRT'nin ayırt edici özelliklerinden biri, iddialarının daha önce anlaşılmış olabileceği gibi kanıtlara değil, esasen yorumlara ve tutumlara dayanmasıydı. Bu, insanların iddialarını kanıtlamalarının beklendiği yolda önemli bir değişime işaret ediyordu. CRT'nin kuralları, nadiren ilan edilmiş olsa da normal kanıt standartlarına ihtiyaç duymuyordu. Eğer

bir kişinin 'yaşanmış deneyimi' kanıtlanabiliyorsa o zaman 'kanıt' ya da 'veri' meselesi arka planda kalmak zorundaydı. Aynı dönemde ortaya çıkan kesişimciler, CRT ile rahatlıkla örtüşüyordu. Tüm baskıların 'kesiştiği' ve aynı zamanda 'çözülmesi' gerektiği iddiası etrafında bir teori inşa eden bu insanlar, bu sıçramayı mümkün kıldı. Birdenbire, iddialar listesinden başka bir şey olmayan akademik makaleler (en ünlüsü Wellesley'de Peggy McIntosh tarafından) üretilebildi. Hepsi de ne kanıtlanabilir ne de çürütülebilir bir bakış açısına dayanıyordu. Sadece iddia ediliyordu.

İster meslektaşlara karşı ister daha geniş bir topluma karşı iddialarda bulunulsun, kişinin kendi algılarının kanıtlarına başvurması yeterli hâle geldi. Eğer bir kişi Amerika'nın daha az ırkçı olduğuna dair kanıtlara işaret ederse başka bir kişi durumun böyle olmadığını bildiğini söyleyebilirdi. Neden mi? Kendi 'yaşam deneyimi'. (Sanki başka türlüsü varmış gibi.) Birçok açıdan bu akıllıca bir hamleydi. Zira hiç kimsenin kişisel deneyiminin hiçbir zaman tam olarak anlaşılamayacağı doğrudur ancak her zaman tam olarak inanılması da mümkün değildir. Tüm toplumlar ve insan grupları hakkındaki iddiaların bazı kanıtlarla desteklenmesi gerekmez mi? Ama şimdi değil. En iyi ihtimalle, kanıttan 'ben'e geçiş bir çıkmaza izin vermiştir: Sizin görüşleriniz ve gerçekliğiniz var. Benim de kendi görüşlerim var. En kötüsü de her türlü fikir alışverişini, her şeyin kendi söyledikleri gibi olduğunda ısrar eden kötü niyetli aktörler tarafından ele geçirilmeye açık hâle getirdi ve olan da tam olarak buydu.

CRT'nin ayırt edici özelliklerinden biri, en başından beri savunucularının ve taraftarlarının ne istedikleri ve bunu nasıl elde edecekleri konusunda son derece net olmalarıdır. CRT'nin öncüleri, takipçileri ve hayranları davalarını çok erken ve sıklıkla ortaya koydular. Örneğin, CRT'nin bir düşünce okulu ya da bir dizi önerme değil, bir 'hareket' olduğu iddiası, kendi savunucularının da kabul ettiği bir şeydir. 2001 tarihli ***Critical***

Race Theory: An Introduction (Eleştirel Irk Teorisi) adlı kitaplarında yazarlar Richard Delgado ve Jean Stefancic CRT'yi hayranlıkla "Irk, ırkçılık ve iktidar arasındaki ilişkiyi incelemek ve dönüştürmekle ilgilenen aktivistler ve akademisyenler topluluğundan," oluşan bir 'hareket' olarak tanımlamaktadır. Hareket, geleneksel sivil haklar ve etnik çalışmalar söylemleriyle aynı konuların çoğunu ele almakta ancak bunları ekonomi, tarih, bağlam, grup ve kişisel çıkar hatta duygular ve bilinçdışını da içeren daha geniş bir perspektife yerleştirmektedir. İlerlemeciliği ve aşamalı ilerlemeyi benimseyen geleneksel sivil hakların aksine, eleştirel ırk teorisi, eşitlik teorisi, yasal muhakeme, Aydınlanma rasyonalizmi ve anayasa hukukunun tarafsız ilkeleri de dahil olmak üzere liberal düzenin temellerine meydan okumaktadır."

Bu sorgulanacak şeylerin oldukça uzun bir listesi. Aydınlanma ilkeleri, hukuk, tarafsızlık, rasyonalizm ve liberal düzenin temelleri. Eğer bu CRT'nin bir düşmanı tarafından yazılmış olsaydı, bu başka bir şey olurdu ancak destekçileri tarafından kendileri hakkında yazılmıştır.

Dahası, Delgado ve Stefancic'in övündüğü gibi, CRT hukuk alanında başlamış olsa da "Hızla bu disiplinin ötesine geçerek," eğitimin tüm alanlarına yayılmıştır.

"Bugün eğitim alanındaki pek çok kişi kendilerini eleştirel ırk teorisyenleri olarak görmekte, okul disiplini ve hiyerarşisi, takip, müfredat ve tarih tartışmaları ve IQ başarı testleri gibi konuları anlamak için CRT'nin fikirlerini kullanmaktadır. Bazı akademik disiplinlerin aksine, eleştirel ırk teorisinin aktivist bir boyutu vardır. Sadece sosyal durumumuzu anlamaya değil, onu değiştirmeye çalışır; sadece toplumun ırksal çizgiler ve hiyerarşiler boyunca nasıl örgütlendiğini tespit etmeye değil, onu daha iyiye doğru değiştirmeye çalışır."[3]

Bu, akademisyenler için alışılmadık bir dil: Belirli bir akademisyen ve öğretmen topluluğunun aslında 'aktivist bir boyuta sahip' akademisyenler olmasıyla övünmek. Peki, ya CRT'nin sadece top-

lumu anlamayı değil, aynı zamanda 'dönüştürmeyi' amaçladığının kabul edilmesine ne demeli? Bu, devrimci siyasetin dilidir, akademide geleneksel olarak kullanılan bir dil değildir ancak devrimci aktivistler tam da CRT'ye katılanların olduğu gibi çıktı.

Başından beri ayırt edici özellikleri vardı: Dünyayı ve tüm adaletsizliği anlamanın birincil aracı olarak ırk konusunda mutlak bir saplantı. İddia şu ki beyaz insanlar doğuştan itibaren önyargıdan, özellikle de ırkçılıktan suçludur. Irkçılık beyazların çoğunlukta olduğu toplumlarda o kadar derinlere işlemiştir ki bu toplumlardaki beyazlar ırkçı toplumlarda yaşadıklarının farkında bile değildir. Kanıt istemek ırkçılığın kanıtıdır. Son olarak, Batı toplumlarının ırkçılıkla başa çıkmak için bulduğu yanıtların hiçbirinin eldeki görevle başa çıkmak için uzaktan yakından yeterli veya yetenekli olmadığı konusunda ısrar var. Eduardo Bonilla-Silva ve diğerlerinin çalışmaları, ırk meselelerine karşı 'renk körü' olma çabası kavramının kendisinin bile son derece ırkçı olduğunda ısrar etmiştir.[4]

Peki, bu yeni ve iddialı tanıma göre ırkçılık neydi? Tekrar tekrar iddia edildiği üzere, 'önyargı artı güç' idi. Kısmen Michel Foucault'nun etkisiyle bu akademisyenler iktidar meselesini takıntı hâline getirmişlerdi.[5] İktidarı hem özgür bir toplumun merkezinde hem de tüm devlet kurumları tarafından olumsuz bir şekilde uygulanan bir olgu olarak görüyorlardı. Bu nedenle öncelik, gücü bu ellerden alıp başka yerlerde kullanmaktı. İktidarı ten rengine atfetmek ya da ten rengine dayanarak ele geçirmek, bu konudaki düşünceleri son derece karışık olsa da bu akademisyenler için son derece avantajlıydı. Örneğin, önyargılı olsalar bile, güç sahibi olmayan birinin ırkçılıktan suçlu olamayacağını iddia ediyorlardı. CRT taraftarlarının acımasızca ortaya koyduğu güç yapısında, sadece beyazların güce sahip olduğu aksiyomatikti. Dolayısıyla sadece beyazlar ırkçı olabilirdi. Siyahlar ya ırkçı olamazdı ya da olsalar bile sadece 'beyazlığı içselleştirdikleri' için ırkçıydılar.

Elbette tüm bunlar Amerika'nın dört bir yanındaki kampüslerde yaşanırken, Amerikalıların çoğu mutlu bir şekilde cahil kalabiliyordu ve bir grup aktivist akademisyenin başarabileceklerini küçümsemek kesinlikle mümkün olsa da etkilerini abartmak da mümkündü. Çoğu Amerikalı için Crenshaw, Bell ve diğerlerinin çalışmaları hayatlarına hiç dokunmamış olabilir ancak daha geniş bir dünyada, popüler eğlence dünyasında, bu alışkanlıklardan bazıları yerleşmeye başladı. Kenarlarda kalmış olan tutumlar ana akıma taşındı. Yakın zamana kadar ezoterik sayılabilecek iddialar kendiliğinden hayat buldu.

Örneğin 2001 yılında fikir belgeselleri yapımcısı Michael Moore, *Stupid White Men (Aptal Beyaz Adamlar)* adlı çok satan bir kitap çıkardı. Kitabın bölümleri arasında 'Whitey'i Öldür' başlıklı bir bölüm de vardı. Bu bölümde Moore, beyazları suçladığı suçların bir listesini sıralıyordu. Bunlar arasında Kara Veba, savaş, kimyasallar, içten yanmalı motor, Holokost, kölelik, Amerikan yerlilerinin soykırımı ve Amerika'daki kurumsal işten çıkarmalar yer alıyordu. Moore şu sonuca vardı: "Siz sorunu, hastalığı, insan ıstırabını, milyonların maruz kaldığı sefaleti söyleyin, ben de on dolarına bahse girerim ki beyaz bir yüz koyabilirim."6 Belki de Moore Ruanda, Sierra Leone ya da Myanmar'daki sorunları hiç duymamıştı. Burada ve ona eşlik eden turlarında, konuşmalarında ve belgesellerinde Moore, beyazların -ya da ısrar ettiği gibi 'beyazların'- tüm kötü şeylerden sorumlu olduğunu iddia ederek kendini zengin ve ünlü yaptı. Diğer herkes sadece bir kurbandı.

Doğal olarak pek çok insan bu tür konuşmalardan hoşlanmıyordu. Thomas Sowell'in 2012'de dile getirdiği, Amerika'da ırkçılık ölmediyse bile kesinlikle 'yaşam destek ünitesinde' olduğu gözleminin doğruluğunu kabul ettiler. Toplumlarına karşı ileri sürülen iddiaların yanlış, haksız ve çok daha fazlası olduğunu biliyorlardı ancak Sowell'in ırkçılığın artık "Politikacılar, ırk tacirleri ve başkalarını 'ırkçı' olarak suçlayarak üstünlük duygusu kazanan insanlar tarafından," canlı tutulduğu yönündeki müteakip gözlemini dikkate almadılar.7

Irkçılığa yeni bir soluk kazandıranlar tam da bu insanlardı. Bunu iki ana yolla yaptılar: Birincisi, kuralların değiştiğini ilan ederek; ikincisi ise kendilerini hakem olarak atayarak. Bunu yaparken, diğer pek çok şeyin yanı sıra, normal bir insanın ırkçı olmakla suçlanmaktan kaçınabileceği tüm yolları belirlediler ve kestiler. Eğer bunu her yerde göremiyorsanız, bunun tek nedeni ırkçılığınızın gerçekten bakmanızı engellemesiydi.

2018 yılında, Robin DiAngelo adında, aynı zamanda beyaz olan tanınmamış bir akademisyen, son dönem yazılarından bazılarını *White Fragility (Beyaz Kırılganlık)* başlığı altında bir araya getiren bir kitap yayınladı. DiAngelo'nun iddiası, sadece tüm beyazların ırkçı olduğu değil, ırkçı olarak adlandırılmaktan hoşlanmayan ya da ırkçı olarak adlandırılmaya itiraz eden beyazların sadece ırkçılıklarına daha fazla kanıt sağladıkları yönündeydi. Bu mantıksal tuzak, Orta Çağ'da cadı avcılarının tercih ettiği tuzakla aynıdır: Eğer kadın boğulursa masumdur; eğer yüzerse cadıdır ve yakılabilir. DiAngelo'nun mantığına göre, ırkçı olduğunu inkâr eden kişi de ırkçıdır, ırkçı olduğunu söyleyen kişi de. Bu, herhangi bir durumda yapılacak en iyi şeyin, bir kişinin zaman kazanması ve ırkçı olduğunu itiraf etmesi olduğu anlamına gelir.

Bu, kitabına önsöz yazan adama yakışırdı. Michael Eric Dyson kitabında "Robin DiAngelo'nun şehirdeki yeni ırkçı şerif," olduğunu ilan etmiştir. Dyson sözlerine şöyle devam etti: "Irksal sürece farklı bir yasa ve düzen getiriyor."[8] Bu yeni yasa ve düzen suçlunun adını koymayı da içeriyordu. Irkçılığı 'Amerika'nın ilk günahı' olarak tanımlayan Dyson ısrarla şunları söyledi: "Bağlı oldukları kimlikleri adlandıramazsak, demokrasinin, hakikatin, adaletin ya da eşitliğin düşmanlarını adlandırmamız mümkün değildir. Tarihimizin büyük bir bölümünde heteroseksüel beyaz erkekler, kimliklerini koruyan ve suçlarını aklarken onlara geçmişin yüklerinden ve günahlarından arınmış bir gelecek sunan bir tanık koruma programına yerleştirilmişlerdir. "[9]

DiAngelo'nun özenli çalışmasını 'güzel' olarak nitelendirdi ve "Her yerdeki beyazlara, beyazlıklarının ne olduğunu görmeleri ve şimdi işleri daha iyi hâle getirme fırsatını yakalamaları için heyecan verici bir çağrı," olduğunu ekledi. Robin DiAngelo tüm koltuk değneklerini bir kenara atıyor ve beyazların nihayet büyümelerini ve kendi yarattıkları dünyayla yüzleşmelerini talep ederken ne ayrıcalıklarına ne de korumalarına sahip olmayanlar için dünyayı yeniden yaratmaya yardımcı olmaya çalışıyor."[10]

Üzerinde durup düşünmeye değer bir iddialar listesi. Örneğin beyazların hepsinin ‹olgunlaşmamış' olduğu fikri, hepsinin ırkçı suçlular olduğu iddiasıyla yan yana geldiği için kolayca gözden kaçabilir. Yine de Dyson'ın hakkında yazdığı kitapta yer alan iddialar göz önüne alındığında, bu iddiaların hiçbiri uzak görünmemektedir. DiAngelo daha ilk satırında şöyle yazıyordu: "Amerika Birleşik Devletleri tüm insanların eşit yaratıldığı ilkesi üzerine kurulmuştur ancak ulus, yerli halkların soykırıma uğratılması ve topraklarının çalınması ile başladı. Amerikan zenginliği, kaçırılan ve köleleştirilen Afrikalıların ve onların torunlarının emeği üzerine inşa edildi."[11]

Ve sonra, Dyson gibi, tüm beyazların düşündüğü, inandığı ve yaptığı şeyleri listelemeye devam etti; örneğin, "Siyah karşıtlığının beyaz insanlar olarak kimliğimizin temelini oluşturduğunu," iddia etti.[12] DiAngelo yaptığı şeyin bir şekilde kötü olduğunu biliyorsa da bunu umursamıyor gibi görünüyordu. Hatta bunu memnuniyetle kabul ederek şöyle yazdı: "Bireyciliğin temel bir kuralını çiğniyorum; genelleme yapıyorum." [italikler ona ait][13] Bu noktaya kadar, insanlar hakkında 'genelleme yapmak' gerçekten de düşük bir taktik olarak görülüyordu.

"Bütün Çinliler böyle düşünür." ya da "Bütün siyahlar böyle davranır." demek hem kaba hem de cahilce kabul ediliyordu ancak Robin DiAngelo bunu yapmanın kabalığından zevk alıyor ve bunu beyazlara karşı yaptığı için yanına kâr kalıyordu.

Aynı şekilde, yakın zamana kadar, insanları üzerinde kontrol sahibi olmadıkları özellikleri nedeniyle kınamak ve bu özelliklerin aslında değersiz olduğunu iddia etmek de en azından kabalık olarak kabul ediliyordu ancak DiAngelo bu etiği kırmaktan da mutluluk duyuyordu. "Irkçılık karşıtı çalışmalara yönelik pek çok olumlu yaklaşım var," diye yazdı. "Bunlardan biri olumlu bir beyaz kimliği geliştirmeye çalışmaktır ancak olumlu bir beyaz kimliği imkânsız bir hedeftir. Beyaz kimliği doğası gereği ırkçıdır; beyaz insanlar beyaz üstünlüğü sisteminin dışında var olamazlar. Yine de DiAngelo beyazların kendilerini beyaz olarak tanımlamayı bırakmamaları gerektiğini çünkü bunu yapmanın ırkçılığı inkâr etmek ya da 'renk körü ırkçılık' olacağını söylemektedir. Peki, okuyucularına olumlu önerisi nedir? "Daha 'az beyaz' olmak için çabalamalılar." diye yanıtlıyor ve açıklık getirmek adına "Daha az beyaz olmanın daha az ırkçı baskıcı olmak anlamına geldiğini,"[14] ekliyor.

Beyaz Amerikalıların ayrılmaz bir şekilde ırkçı oldukları doğruysa da bu konuda kırılgan olmaları, DiAngelo'nun büyük genellemeler kitabını satın almalarını engellemedi. DiAngelo'nun kitabı dörtte üç milyondan fazla sattı ve belki de bu beğeni ve ticari başarı DiAngelo'yu daha sonraki röportajlarında daha uç iddialarda bulunmaya cesaretlendirdi. 2018 yılında *Amanpour and Company* ile yaptığı bir röportajda, beyazların ırkçılığı 'heyecan verici' bulduğunu ve bundan 'zevk aldığını' iddia etti. DiAngelo'nun bu röportajını yapan Michel Martin (ki kendisi siyahtır) konuğunu bu iddiaları konusunda sıkıştırmaya çalıştı. "Neden böyle söylüyorsunuz?"

"Neden bunu söylüyorsunuz?" Martin sordu. "Siz bir bilim adamısınız. Verileriniz nerede? Size bunu söyleten nedir?"

DiAngelo bir akademisyen olabilir ya da olmayabilir ancak iddialarını destekleyecek hiçbir kanıtı yoktu. Bunun yerine, basitçe başka (ilgisiz) bir iddiada bulundu: "Siyah bedenler cezalandırıldığında Beyaz kolektifte bir tür sevinç yaşanır. "[15]

Bu röportaj ilk gösteriminden iki yıl sonra yeniden yayınlandı çünkü iki yıl sonra her şey yeniden değişmişti. George Floyd polis memuru Derek Chauvin tarafından öldürülmüş ve ölüm görüntüleri tüm dünyada yayınlanmıştı. Dünya çapında protestolar patlak verdi ve DiAngelo'nun kitabı ırkçılık karşıtlığına olan ilginin artmasından yararlananlardan biri oldu. Floyd'un ölümünden sonraki bir ay içinde *White Fragility* yaklaşık yarım milyon kopya sattı.

Bu anda derhal yüzleşilmesi gereken bir şey vardır çünkü George Floyd'un öldürülmesinin sadece Amerika'da olan bir şey değil, aynı zamanda Amerika'nın simgesi olan bir şey olduğunu düşünenler bulunmaktadır. Bu bakış açısı, yani o gün yaşananların, daha sonra suçu nedeniyle tutuklanan, yargılanan, mahkûm edilen ve hapse atılan serseri bir polisin davranışı değil, perdenin geri çekilmesi ve tüm beyaz Amerikalıların kalbindeki bir şeyin açığa çıkması olduğu, DiAngelo'nun, eleştirel ırk teorisyenlerinin ve diğerlerinin Amerikalıları hazırladığı bir yorumdu. Özellikle de üniversite çağındaki Amerikalıları... Anketler, Amerika'daki ırk ilişkilerinin durumuna ilişkin olumlu görüşlerin Başkan Obama'nın 2009'da göreve başlamasıyla zirveye ulaştığını gösteriyordu. O dönemde CBS/New York Times tarafından yapılan bir ankete göre Amerikalıların yüzde 66'sı ırk ilişkilerinin genel olarak iyi olduğunu düşünüyordu.[16] Ancak sonraki yıllarda anketleri takip eden Associated Press, 2014 yılında ırk konusundaki görüşlerin 'bozulmaya başladığını' kaydetti.[17] Bir yoruma göre Amerika, ilk siyahi başkanının iki dönemi boyunca daha ırkçı olmuştu. Bir diğer yorum ise medyanın bazı olaylara gösterdiği ilginin -haklı olsun ya da olmasın- Amerika'nın kendisine bakışını değiştirmeye yardımcı olduğu yönündedir.

Daha da kötüsü, CRT'nin unsurlarıyla yetişen bir öğrenci nesli, ülkelerindeki ırk ilişkilerinin olduğundan çok daha kötü olduğuna ikna edilmişti. Amerikan akademisindeki insanlar bunu desteklemek için bir dizi kavram ve terim icat etmiş ve

yaygınlaştırmıştı. Tıpkı kesişimsel arenadaki meslektaşlarının herkesin 'cis-heteronormatif ataerkillik' içinde yaşadığı fikrinde ısrar etmeleri gibi, CRT profesörleri de akademik dile ve oradan da ulusun diline bir dizi ırksallaştırılmış terim soktular. Örneğin, Amerika'nın sadece beyazların egemen olduğu bir toplum olmadığını ya da Amerika'nın beyazların çoğunlukta olduğu bir nüfusa sahip olmadığını, aynı zamanda 'beyaz üstünlükçü' bir toplum olduğunu savundular. Beyaz üstünlükçü yönetime izin verilmesinden tüm beyazların fayda sağladığını iddia ettiler. Irkçılıklarıyla yüzleştiklerinde beyazların kasıtlı olarak konuyu değiştirdiklerini ya da kendilerinin kurban olduğunu iddia ettiler. 'Beyaz gözyaşları' (ve bunun bir alt kategorisi olan 'beyaz kadınların gözyaşları') olarak bilinen özel bir fenomen olduğunu iddia ettiler.

Ayrıca beyazlığın bulaşıcı olduğunu da iddia ettiler. Pek çok siyahın yeni ırk teorisyenleriyle yüzde yüz aynı fikirde olmadığı ve herkese dayatılan yeni fikirleri kabul etmediği gerçeğiyle başka nasıl başa çıkılabilirdi? Cevaplardan biri, Amerika'nın doğası gereği ırkçı bir toplum olduğu fikrine katılmayan siyahların 'beyazlık' rolünü oynadığını ya da bunu korkunç bir hastalık gibi içselleştirdiğini iddia etmekti. Hatta 2020 ABD başkanlık seçimlerinin ardından Washington Post, etnik azınlıkların Cumhuriyetçi adaya nasıl oy vermiş olabileceğini açıklamak için okuyucularını 'çok ırklı beyazlık' kavramıyla tanıştırdı.[19] Siyah-beyaz insanların olabileceği ancak beyaz-siyah insanların olamayacağı bu ortamlarda, 'siyah' ve 'beyaz'ın basitçe 'iyi' ve 'kötü' ile eşanlamlı hâle geldiği açıktır.

Bu teorinin savunucuları, ırkın toplumu görmek için sadece bir mercek olmadığını iddia etmiştir. Irkın toplumu görmek için en önemli, hatta tek mercek olduğunda ısrar ediyorlardı. Bugün Amerika'da ve bir bütün olarak Batı'da var olan kin ve öfkenin büyük bir kısmı bu özel sorundan kaynaklanmaktadır: İnsanlara toplumlarının en iyi ihtimalle abartılı ve en kötü ihtimalle de çılgınca yanlış bir versiyonu gösterilmiştir. Sadece

bir tanesini, belki de son yılların en ünlü 'ırkçı' olayını ele alalım. CRT ve teorilerini Batı dünyasında estiren fırtına: Mayıs 2020'de Minneapolis'te George Floyd'un öldürülmesi.

Bu korkunç olayı takip eden günler, haftalar ve aylar boyunca, Amerika'da ya da dünyada bu ölümün korkunç videosunu tek bir mercekle yorumlamayan neredeyse hiçbir kurum ya da birey yoktu. Beyaz bir polisin siyah bir adamı öldürürken kameralara yakalandığı ve bunun ırkçı bir cinayet olduğu. Bu açıklamayla yetinilmeyerek, bu yorumla ilgili her şey dışarıya doğru tahmin edildi. Bu sadece bireysel bir ırkçı cinayet değildi. Amerika'daki ırkçı polisliğin doğası hakkında bir şeyler söyleyen ırkçı bir cinayetti. Oradan dışarı çıktı. Bu ırkçı polis uygulamasının daha geniş bir ırkçı toplumun sadece bir yönü olduğunu öğrendik ve oradan da sadece Amerika'nın değil, beyazların egemen olduğu tüm toplumların (ve beyazların sadece var olduğu toplumların) o anda bir şekilde açığa çıktığını öğrendik. Dünya çapında yaygınlaştırılan yorum, George Floyd'un başına gelenlerin bize rutin bir adaletsizlikten bahsettiğiydi. Bu yorum, modern Amerika'da siyahların hayatlarının cezasız bir şekilde çalınabildiğini ve bunun sebebinin de Amerika'nın ve daha geniş anlamda Batı'nın kurumsal olarak ırkçı, beyaz üstünlükçü ve kaçınılmaz bir bağnazlıktan suçlu olması olduğunu iddia ediyordu.

Halkın konuya ilişkin gerçek anlayışının çılgınca ve bariz bir şekilde gerçeklikle senkronize olmadığı gösterilmiştir. Örneğin, ABD vatandaşlarına 2019 yılında kaç silahsız siyah Amerikalının polis tarafından vurulduğunu düşündükleri sorulduğunda, rakamlar birkaç büyüklük sırasına göre değişmiştir.

Kendilerini 'çok liberal' olarak tanımlayan kişilerin yüzde yirmi ikisi, polisin yıl içinde en az on bin silahsız siyahı vurduğunu düşündüklerini söyledi. Kendini liberal olarak tanımlayanların yüzde 40'ı ise bu sayının bin ila on bin arasında olduğunu düşünmektedir. Gerçek sayı ise on civarındadır.[20]

Nüfusa oranla, silahsız siyah Amerikalıların polis tarafından vurulma olasılığı silahsız beyaz Amerikalılardan biraz daha fazlaydı ancak Washington Post Police Shootings Database tarafından derlenen rakamların da doğruladığı gibi, George Floyd'un ölümünden önceki yıllarda, silahsız siyah Amerikalıların polis tarafından öldürülmesinden daha fazla sayıda polis memuru siyah Amerikalılar tarafından öldürülmüştür.[21]

Bunların neredeyse hiçbiri duyulmadı ancak anketler, 2010'larda konunun daha fazla ele alınmasının, Amerikalıların silahsız siyah erkeklerle polis arasındaki ölümcül etkileşim sorununun eskisinden katlanarak daha kötü olduğunu düşünmelerine yol açan istenmeyen bir etkisi olabileceğini gösteriyor gibiydi. Amerika'daki ırkçılığın gerçekleri ne olursa olsun, bir grup bölücü aktivist, gizli ırkçılığın ortadan kaldırılması için önceden hazırlanmış teorileri, ifadeleri, iddiaları ve talepleriyle o an için hazırdı ve gerçekten de çok meşguldüler.

Bu nedenle dünyanın dört bir yanındaki spor takımları her maçtan önce 'diz çökmeye' başladı. Irkçı cinayetlere karşı olduklarını göstermek için bunu yapmaları gerektiğine, siyahların polis memurları tarafından istenildiği zaman öldürüldüğüne ve öldürülmemeleri gerektiğine inandırıldılar. İşte bu yüzden Batı'nın dört bir yanındaki politikacılar diz çöktü ve ırkçılığa karşı konuşmalar yaptı. Nancy Pelosi, Chuck Schumer ve Demokrat Parti liderliğinin geri kalanının Afrika kente kumaşından atkılar takıp yardımcıları tarafından ayağa kaldırılmadan önce sekiz dakika kırk altı saniye boyunca diz çökmelerinin nedeni budur. Beyazsanız 'kendinizi eğitin' fikrinin aniden popüler sözlüğe girmesinin nedeni budur. National Geographic'in genel yayın yönetmeni gibi CEO'ların isimlerine ve unvanlarına bir imza atma yöntemi olarak 'ırk kartı' eklemeye başlamalarının nedeni budur: "Beyaz, ayrıcalıklı, öğrenecek çok şeyi olan."[22]

"'Irkçılık' karşısında sessizliğin şiddet olarak görüldüğü bir andı. Fiili şiddetin meşru bir siyasi söylem biçimi olarak mazur görüldüğü bir andı. Bir akademisyenin pervasızca 'siyah Ameri-

ka'nın bir bütün olarak durumunun muhtemelen elli yıl öncesinden daha kötü olduğunu' söyleyebildiği bir andı."[23] İşte bu anda, Floyd'un ölümünden sonraki günlerde, 'beyaz ayrıcalığı' gibi kavramlar kuluçkaya yatırıldıkları akademinin sınırlarından çıkıp toplumun her kesimine yayıldı.

Bu nedenle, bu köken hikâyesi hakkında popüler olmayan ancak çok önemli bir gerçeğe işaret etmekte fayda vardır. O da George Floyd cinayetinin ırkçı bir cinayet olduğuna dair hâlâ hiçbir kanıt bulunmadığıdır. Derek Chauvin'in duruşmasında da cinayetin ırkçı bir cinayet olduğunu gösteren hiçbir kanıt sunulmamıştır. Eğer böyle bir kanıt olsaydı -Chauvin'in siyah Amerikalılara karşı derin bir düşmanlık beslediği ve o Mayıs sabahı siyah bir kişiyi öldürmeyi umarak dışarı çıktığı- savcılık Chauvin'in duruşmasında bunu sunmamayı tercih ederdi. Aslında, cinayette hiçbir ırksal unsur olmadığına dair iyi kanıtlar bulunmaktadır. Bunu nasıl söyleyebiliyoruz? Bunun nedenlerinden biri, Floyd'un ölümünden dört yıl önce, 10 Ağustos 2016 tarihinde, Floyd ile neredeyse tamamen aynı korkunç koşullarda başka bir adamın öldürülmüş olmasıdır.

Otuz iki yaşındaki Tony Timpa Dallas'ta beş polis memurunun gözetimi altındayken öldürüldü. Kendisi bir otoparktan 911'i arayarak korktuğunu ve yardıma ihtiyacı olduğunu söyledi. Görevlilere depresyon ve şizofreni hastası olduğunu ve ilaçlarını almayı bıraktığını söyledi. Akıl sağlığı ilaçlarını bıraktığı ancak Floyd gibi başka uyuşturucular da aldığı bildirildi. Tony Timpa'nın tutuklanması ve ölümü, George Floyd'unki gibi, kameraya -bu kez polis bodycam görüntülerine- yakalandı. Floyd gibi Timpa da silahsızdı ve Floyd gibi onun ölümü de korkunç ve vahşice uzatılmıştı. Floyd gibi Timpa'yı tutuklayan polisin de bir insanın hayatına karşı daha duygusuz, daha yetkili ya da daha kibirli olması mümkün değildi. Görüntülerde Timpa'nın elleri kelepçelenip omuzlarından, dizlerinden ve boynundan tutularak yere yatırılırken ağladığı ve polise yalvardığı duyulabiliyor. George Floyd nefes alamadığını haykırırken, Tony

Timpa defalarca "Beni öldüreceksiniz! Beni öldüreceksiniz! Otuzdan fazla kez yardım ister. Floyd ile aynı diz tutma pozisyonunda tutulmuştur. Orada yatarken polis memurları ona gülmüş ve şakalaşmışlar. Sağlık görevlileri geldiğinde kalp masajına başlamadan önce dört dakika beklemişler. Tony Timpa'nın vücudundan son yaşam solukları çıkarken, tutuklayan memurlar onun horladığını duyabildiklerini söyleyerek aralarında şakalaştılar.

Benzerlikler buraya kadar. Daha dikkat çekici olan ise iki vaka arasındaki farklar. George Floyd davasında cinayet görüntüleri hemen elde edilebilmişti. Oysa Dallas *Morning News*'in Timpa cinayetinin polis kamerası görüntülerini elde etmesi üç yıl süren yasal mücadeleyi gerektirdi. Floyd'un ölümüyle ilgili gerçekler hızla ortaya çıkarken, Timpa ile ilgili gerçeklerin ortaya çıkması yıllar aldı. Timpa'nın öldürülmesine ilişkin polis raporlarının ciddi çelişkiler içerdiği ortaya çıktı ve cinayetin kaydı nihayet yayınlandığında bu çelişkiler daha da arttı. Dallas polis raporlarından birinde Timpa'nın polis memurlarına karşı hırçın davrandığı belirtiliyordu. Sonunda yayınlanan görüntüler bunun doğru olmadığını gösterdi. Dallas polisi olay yerine geldiğinde Timpa özel güvenlik tarafından kelepçelenmiş ve zapt edilmişti. Timpa'yı tutuklayan Dallas polislerinden en az biri siyahtı ancak vakalar arasında bir başka önemli fark daha vardı. George Floyd'un ölümünün üzerinden bir yıl geçmeden Derek Chauvin yargılandı ve tüm suçlardan hüküm giydi. Oysa Tony Timpa'nın ölümünden dört yıl sonra, Temmuz 2020'de, federal bir yargıç Tony Timpa'nın ölümüne neden olan beş polis memuruna karşı açılan davayı reddetti. İddia, aşırı güç kullandıkları yönündeydi. Memurlardan hiçbiri suçlanmadı. Olaya karışan memurlardan biri emekli oldu ancak beş memurdan dördü aktif görevlerinde kalmaya devam etmektedir.

Bundan bahsetmemin nedeni Floyd'un başına gelenleri küçümsemek değil, Timpa'nın başına gelenleri de küçümsemek değil. Bu iki vakanın birbirine çok benzediğini ve her iki va-

kada da ırksal bir nedenin kanıtlanmadığını belirtmektir. Bu, Amerika'da hiçbir zaman ırkçılık olmadığını ya da Batı dünyasının herhangi bir yerinde ırkçılık kalıntısı bulunmadığını söylemek de değildir. Amaç, George Floyd cinayetinin Amerikan toplumunda sıradan bir olay olarak yorumlandığını, oysa bunun Amerika'da bir anormallik olduğunu belirtmektir. Yine de bu anomalinin Amerika'nın gerçek doğasını ortaya koyduğu konusunda ısrar edilmektedir. Bu, polisi biraz kışkırtırsanız, demokratik devletin gerçek yüzünü ortaya çıkaracakları ve bu yüzün faşist olduğu şeklindeki eski sol düşüncenin bir uzantısıdır. Bugün Amerikan devletinin maskesini indirdiğinizde sadece ırkçı değil aynı zamanda beyazların üstünlüğünü savunan bir devletle karşı karşıya olduğunuza ve bu devletin temsilcilerinin ve vatandaşlarının bir bütün olarak kendilerini siyahları öldürmeye adadığına dair yaygın bir inanç bulunmaktadır.

George Floyd'un ölümünden bir yıldan fazla bir süre sonra sporcuların spor müsabakaları öncesinde diz çökmeye devam etmelerinin nedeni budur. Bu nedenle dünyanın dört bir yanındaki futbol takımları maçlardan önce diz çökerek taraftarlarının artan öfkesini riske atmaya devam etmektedir çünkü Floyd'un ölümünün bir şeyleri açığa çıkardığı açıktır ancak cinayet bu şekilde yorumlanacaksa yorumun doğruluğundan kesinlikle emin olmamız gerekir. Amerikan toplumu ve bir bütün olarak Batı hakkında kendimize anlattığımız bu fons et origo'nun -temel hikâyenin- doğru olduğundan kesinlikle emin olmamız gerekir.

Oysa doğru değil. Kanıtlanan şey, 2020'ye gelindiğinde Amerika'nın belirli bir yorumunun patlak vermesi için hazır ve nazır olduğudur. Bu yorum akademide hazırlanmıştı. Medyada popüler hâle getirilmişti. Şirketler, sivil toplum örgütleri ve Amerika Birleşik Devletleri'nin kampüslerinden daha fazla her yerde rekor sürede satın alınmıştı. Bunu biliyoruz çünkü 2020'den çok önce Amerikan kampüsleri, gelecekteki tarihçilerin derin bir şaşkınlıkla bakacağı bir dizi ahlaki panik yaşamak-

taydı. Amerikalı öğrenciler, kendi toplumlarının beyaz üstünlükçü, ırkçı bir yorumunun yerleşmesi için hazırlanıyordu. Nereden mi biliyoruz? Çünkü on yıl ya da daha uzun bir süredir, orada olmayan hortlaklar ve canavarlar görüyorlardı.

Etik Panikler

Nisan 2016'da Indiana Üniversitesi'nde olağanüstü bir panik yaşandı. Akşam saat dokuz sularında birileri Bloomington kampüsünde bir Ku Klux Klan (KKK) üyesinin görüldüğünü bildirdi. Sosyal medya ayağa kalktı. Bir öğrenci "Öğrenciler dikkatli olun," diye yazdı, "KKK kıyafetleri içinde elinde kırbaçla dolaşan biri var." Diğerleri ise üniversite yetkililerini eleştirmekte gecikmedi. Bir öğrenci şunları yazdı: "Kampüste elinde kırbaçla KKK kıyafetiyle dolaşan bir adam var ve siz öğrencileri güvende hissettirmek için hiçbir şey yapamıyor musunuz?" Öğrenciler ve danışmanları destek mesajları yayınladı. Biri "Lütfen LÜTFEN LÜTFEN bu gece dışarıda dikkatli olun." dedi. "Her zaman yanınızda biri olsun ve eğer bina dışında olmak için acil bir nedeniniz yoksa yalnızsanız içeride kalmanızı tavsiye ederim." Panik ancak şüpheli KKK üyesinin aslında tarikatının geleneksel beyaz cübbesini giyen bir Dominiken rahibi olduğunun anlaşılmasıyla yatıştı. Elinde tuttuğu söylenen 'kırbacın' ise bir tespih olduğu ortaya çıktı. Bu ifşaata rağmen, öğrencilerin hiçbiri bu duruma kayıtsız kalmadı. "Tamam, cidden," diye sordu biri. "Bir rahip gece vakti kampüste ne halt ediyordu?"[24]

Indiana Üniversitesi'nde yaşanan bu panik, bu türden tek olay olsaydı gülüp geçmek kolay olabilirdi ama öyle olmadı. Geçtiğimiz on yıl içinde Amerika Birleşik Devletleri'ndeki birçok üniversitede benzer panikler yaşandı. Örneğin 2013 yılında bir sabah Ohio'daki Oberlin College'da Klan üyesi gibi giyinmiş bir kişi görüldü. Bu liberal sanat üniversitesinde yaşanan panik, günün geri kalanında tüm derslerin iptal edilmesine

yol açtı. Klan üyesinin kampüsten uzaklaştırılması için polis çağrıldı ancak polis olayı araştırmak için geldiğinde hiçbir KKK üyesine rastlamadı. Olayın büyük olasılıkla battaniyeye sarılmış evsiz bir yaya ya da aynı sabah kampüste battaniye taşırken görülen bir kadın tarafından gerçekleştirildiği ortaya çıktı.[25]

Kasım 2015'te, aynı zamanda eski bir öğrenci birliği başkanı olan queer bir siyah aktivist, kampüste KKK görüldüğünü iddia ettiğinde Missouri Üniversitesi'nde sanal bir izdihama neden oldu. Sosyal medyada "Öğrenciler önlem alın." uyarısında bulundu. "Yurt pencerelerinden uzak durun. KKK'nın kampüste olduğu doğrulandı. MUPD [kampüs güvenliği], Eyalet Polisi ve Ulusal Muhafızlarla birlikte çalışıyorum." Aslında, birlikte çalıştığı tek güç kendi hayal gücüydü. Kimsenin pencerelerden uzak durması gerekmiyordu. Öğrenci sonunda 'yanlış bilgi' yaydığı için özür diledi.[26] Diğer panikler de benzer bir eğilim izledi. Haziran 2017'de Maryland Üniversitesi polisi, kampüsteki bir ağacın altında 'ilmik' görüldüğü iddiası üzerine çağrıldı. Olay yerini inceleyen polis, 'ilmiğin' yerde duran düğümlü beyaz bir plastik parçasından başka bir şey olmadığını keşfetti. Olası bir 'nefret suçu önyargısı' araştırmasına rağmen polis, malzemenin "Taşıma sırasında gevşek eşyaları tutmak ve korumak," için kullanılan türden olduğu sonucuna vardı ancak üniversitedeki pek çok öğrenci bu sonuçtan memnun kalmadı ve sosyal medyada beyaz plastik parçasının fotoğraflarını paylaşarak diğer öğrencileri "Kendi sonuçlarını çıkarmaya," davet etti. Bir öğrenci, "[Polis] bunun bir nefret sembolü olma ihtimalini kabul ederek beni ve arkadaşımı oyalamaya bile çalışmadı. Çok kararlıydılar."[27] Bu koşullar altında, bir çöp kovasını araştırmak için çağrılmakta haklı olabilirlerdi.

Birkaç ay sonra, Ekim ayında, ilmik görme sırası Michigan Eyalet Üniversitesi'ne geldi. Orada bir öğrenci yurt odasından çıktığında asılı bir ilmik bulduğunu iddia etti. Bu nefret olayı kampüsteki diğer öğrencilerden üniversite rektörüne kadar herkes tarafından hızla kınandı. Kınama ve sempati, 'ilmeğin'

aslında kaybolmuş ve sahibi tarafından geri alınabilmesi için bulan kişi tarafından asılmış yarım bir çift ayakkabı bağı olduğu ortaya çıkana kadar devam etti.[28]

Mart 2018'de sıra Vincennes Üniversitesi'ne geldi ve bir öğrenci, beyaz başörtülü bir adamın kendisine yaklaşarak silah salladığını ve ırkçı hakaretlerde bulunduğunu iddia etti. Kampüs yetkilileri hemen tüm Vincennes topluluğuna bir uyarı yayınladı. Öğrenci Dekanlığı bir açıklama yayınlayarak şunları söyledi: "Vincennes Üniversitesi saygı, çeşitlilik ve kapsayıcılığa tamamen bağlıdır. Bu tür ihbarları çok ciddiye alıyoruz ve devam eden soruşturma en önemli önceliğimizdir. Daha sonra CCTV görüntülerini kullanan polis soruşturması, olayın hiç yaşanmadığını ortaya çıkardı.[29]

Bu tür panikler Amerika Birleşik Devletleri'ndeki üniversite kampüsleriyle sınırlı olsaydı, aşırı ayrıcalıklı, aşırı eğitimli gençlerin bir sorunu olarak kolayca göz ardı edilebilirdi ancak son yıllarda, ülkedeki en yüksek görünürlüğe sahip yetişkinler de dahil olmak üzere yetişkinler arasında da görülmeye başlandı.

Şubat 2017'de komedyen Sarah Silverman sabah kahvesi için dışarı çıktı. Kaldırımda, ortasında bir çizgi olan S harfine benzeyen işaretler görünce şok oldu. Silverman hemen kaldırımın fotoğrafını çekti ve milyonlarca Twitter takipçisine gönderdi. "Bu bir gamalı haç denemesi mi?" diye sordu. "Neo-Nazilerin Google'ı yok mu?"[30] Ancak eğitimsiz Neo-Nazilerin bir gecede beceriksizce gamalı haç çizmek için şehrin kaldırımlarına çıkmadıkları ortaya çıktı. Yerdekiler, inşaat işçileri tarafından tebeşirle yapılan ve işlerini yapmaları gereken alanları gösteren işaretlerdi.

Eylül 2019'da eski bir NFL oyuncusu olan Edawn Louis Coughman'ın restoranı ırkçı grafitiler ve gamalı haçlarla tahrip edildi. Coughman olayı bildirmek için sigorta şirketini aradı ancak polis çok hızlı davrandı ve onu yakaladıklarında, kendisine 'ırkçı saldırıyı' gerçekleştirmek için kullandığı ortaya çıkan siyah boyayla buldular.[31] Sonra, elbette, aktör Jussie

Smollett'in bir Subway şubesinin dışında ırkçı ve homofobik hakaretler savuran iki beyaz adam tarafından saldırıya uğradığını iddia ettiği 2019 Ocak gecesinin dondurucu saatleri vardı. Kendisine fiziksel saldırıda bulunduklarını, boynuna bir ilmik geçirdiklerini ve üzerini bilinmeyen bir maddeyle kapladıklarını iddia eden Smollett, bu olay sırasında Subway sandviçini tuttuğunu söyledi. Ülkenin en üst düzeylerinden gelen tepkiler hızlı ve kuşkulu oldu. Smollett'i tanıdığı ortaya çıkan Senatör Kamala Harris, yaşananları 'modern bir linç girişimi' olarak tanımlayanlar arasındaydı.[32] Smollett takip eden günlerde hikâyesine sadık kaldı ve zaman zaman ekstralar ekledi. Bir hafta sonra bir şarkı performansında, sempatik ve destekleyici dinleyicilerine saldırganlara karşı koyduğunu ve kazanmalarına izin vermeyeceğini çünkü kendisinin, Jussie Smollett'in, sevgiyi temsil ettiğini söyledi ancak hikâye çöktüğünde, ona verilen kamuoyu desteğinin çoğu da çöktü. Hikâyeyle ilgili hiçbir şey tutmadı. Kamera kayıtları tarandıkça polis saldırıyı gerçekleştiren beyaz üstünlükçüleri yakalama fırsatı buldu. Bu kişiler, Smollett'in tanıdığı Nijeryalı iki halterci kardeş olan Abimbola Osundairo ve Olabinjo Osundairo'ydu. Smollett'in kendisine karşı açılacak başarılı bir nefret suçu davasının, kendisine değer verilmediğini düşündüğü Empire'da ücret artışı pazarlığı yapmak için eline koz vereceğine inandığı ortaya çıktı. Bu yüzden Osundairo kardeşler onu biraz hırpalamak için getirildi.

Smollett'in o sırada aklından ne geçtiği ya da geçmediği sorusu kesinlikle enteresandır ancak çok daha ilginci, hikâyesine inanılmasındaki heveslilikliktir. Sadece Harris değil, Nancy Pelosi'den Stephen Colbert'e kadar düzinelerce önde gelen Amerikalı Smollett'in hikâyesini olduğu gibi kabul etti. Hatta Colbert bir sonraki gece programında Ellen Page adında zımpara kâğıdı sesli bir aktrisi Smollett olayı ve bunun ne anlama geldiği hakkında vaaz vermesi için davet etti. Bu zamana kadar Smollett'in hikâyesi hakkında bazı şüpheler oluşmuştu ve Page'in gözünde bu affedilemezdi. "Jussie Smollett'in başına gelenin bir nefret

suçu olup olmadığını tartışan bir medyamız var," dedi. "Bu çok saçma," diye ekledi ve vurgulamak için bir yumruğunu diğerine vurdu. "Tartışma falan yok." Bunun üzerine stüdyodaki izleyiciler "Evet!" diye bağırdı. "Özür dilerim, bu gece gerçekten çok heyecanlıyım," dedi özür diler gibi. Colbert, "Hiç de değil," diye onayladı: "Gaza gelmelisiniz. Gaza gelmek zorundasınız." Page daha fazla alkış ve tezahürat eşliğinde "Şu anda böyle hissetmemek imkânsız gibi geliyor." diye ekledi.[33]

Bunların hiçbiri ırkçılığın var olmadığı ya da ırkçı şiddetin Amerika'da veya başka bir yerde duyulmadığı anlamına gelmemektedir ancak bu vakalar ve örnek gösterilebilecek diğer pek çok vaka, ırkçı olayların riski ve olasılığı konusunda sağlıklı bir bakış açısına sahip bir topluma işaret etmemektedir. Aslına bakılırsa, -dürüst olmak ya da olmamak kaydıyla- bir tür ırkçılık algısı var gibi görünmektedir. Son on yılın Amerikalıları, Klan üyelerinin -her zaman ilginç bir şekilde yalnız olarak- kırsalda dolaştığı bir ülkede yaşamadılar. Ayrıca KKK üyelerinin rutin olarak ülkenin üniversite kampüslerinde dolaştığı bir ülkede de yaşamadılar. Linçlerin sıradan olduğu bir ülkede de yaşamıyorlar. Aslında, beyazların üstünlüğünü savunanların o kadar az olduğu bir ülkede yaşıyorlar ki ağırlık kaldıran Nijeryalıların ara sıra bu rolü doldurmak için uçakla getirilmesi gerekebiliyor. Görünen o ki bazı Amerikalıların zihninde bir Amerika imajı oluşmuş durumda. Geçen yüzyılın başlarında bir noktada oluşmuş ve sabitlenmiş bir imaj. KKK'nın kol gezdiği ve Hollywood aktrislerinin 'linç girişimlerine' karşı durma cesareti gösterdikleri için alkışı hak ettikleri bir Amerika.

Bu Nasıl Oldu?

Bu nasıl oldu? Bir olasılık, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ırk ilişkilerinin durumunun bir projektörün etkisine benzemesidir. Yansıtılan görüntünün ayrıntıları her şeyden daha önemlidir. Örneğin Amerika'nın siyahî bir Amerikalıyı öldüren her polis cinayetini acımasızca ama yoğun bir şekilde incelemesinin bir açıklaması, Amerika'nın bu ayrıntıların kesin doğası üzerinde mücadele etmek zorunda olmasıdır. Breonna Taylor, Michael Brown ve diğer vakalar, en küçük ayrıntılar üzerindeki mücadele nedeniyle kamu bilincinde yankı uyandırmaktadır. Bir tarafta, bu ve diğer siyahların polis tarafından öldürülmesinin beyaz üstünlükçü, kurumsal olarak ırkçı bir ulusun gerçek yüzünü gösterdiğini savunanlar bulunmaktadır. Diğer uçta ise, ağır silahlarla donatılmış bir vatandaş topluluğu ile ağır silahlarla donatılmış bir polis gücünün her yıl gerçekleşen milyonlarca etkileşimi müzakere ederek çözmeye çalıştığı durumlarda bu tür olayların kaçınılmaz olduğunu savunanlar vardır. Ayrıntılar, gerekirse acı bir şekilde, üzerinde tartışmaya değerdir. Zira eğer Michael Brown elleri havada vurulduysa ve tutuklayan polislere karşı bir tehdit oluşturmadıysa bu durum bir ulus için çok ciddi bir soruna işaret ediyor olabilir ancak eller havadayken vurulmadıysa ve ölümünün ardından çıkan ayaklanmalar sebepsiz yere kışkırtıldıysa, o zaman bazı haydut aktörlerin hesap vermesi gereken çok şey var demektir.

Ayrıntılar üzerinde tartışılıyor çünkü Amerika dünyanın en güçlü ülkesi, dünyanın en etkili ülkesi olduğu kadar günahları ile hataları da erdemleri ve başarıları kadar kolayca ihraç edilebilecek bir ülke. Tıpkı Amerika'nın duvara yansıtılanları izlediği gibi, dünya da detaylara daha az dikkat etse de sonuçta dünyanın duvarına yansıtılanları aynı ilgiyle izliyor. George Floyd'un ölümünden sonraki günlerde Berlin, Londra, Brüksel, Stockholm ve diğer pek çok büyük kentte düzenlenen protestoların boyutu özellikle bir şeye işaret ediyordu. İnsanlar,

dünyanın en güçlü ve etkili ülkesinin, siyahî vatandaşlarının hayatlarını, polis memurlarının güpegündüz cezasız bir şekilde onları boğmasına izin verecek kadar ucuz görmesine duydukları öfkeyi ifade etmek için sokağa çıkmak zorunda olduklarını hissettiler. Dünyanın dört bir yanındaki protestocular, Amerika'nın yansıtıldığını gördükleri bir imaja tepki gösteriyorlardı. Bir dizi ince hatanın, manipülasyonun ve gaspın sonsuza kadar büyütüldüğü bir imaj ancak bu çarpıtma Amerika'dan gelmekte ve Amerika tarafından yansıtılmaktadır.

Irkçı Bebekler

Kitap dünyası gibi nispeten nazik bir dünyada bile, bu belirgin radikalleşme son on yılda açıkça görülmektedir. 2010'larda, Obama'nın başkanlığı sırasında, ana akım yayıncılar insanları beşikten mezara kadar radikalleştirmek için tasarlanmış gibi görünen kitaplar yayımlamaya başladı. O zamanlar bunların bazıları komik denecek kadar saçma görünüyordu. *Innosanto Nagara'nın A is for Activist* (2012) adlı kitabı, yeni nesil aktivistler yaratmak üzere tasarlanmış resimli bir çocuk alfabe kitabıydı. Anti-kapitalist olmasının yanı sıra, elbette en son kimlik politikalarıyla da uyumluydu. L, 'LGBT' içindir ve elbette T, 'Trenler'den önce 'Trans' içindir ancak kitabın ana fikri, çocuklara büyüyünce 'eşitlik', 'çeşitlilik' ve daha fazlası için protesto etmeleri ve mücadele etmeleri gerektiğini öğretmektir. Yani X, Malcolm X'in; G, göçmenlerin; S, senin gerçeğinin; Z ise Zapatista'nın kısaltmasıdır.

Okumaya başladıkları andan itibaren çocuklara popüler edebiyat aracılığıyla hayatlarını sürdürmenin en iyi yolunun devrimci olmak, kapitalizmle, 'cisheteronormativite' ile ve elbette ırkçılıkla savaşmak için barikatları yönetmek olduğu öğretildi. Tüm endüstriler, insanları dünyayı çok net bir mercekten görmeleri için yeniden programlamaya niyetli görünüyordu. Aslında burada bariz iyi adamlar ve bariz kötü adamlar

vardı. Akıllı yetişkinler aynı dili konuşmaya başladı. 2019'da Adam Rutherford *(How to Argue with a Racist* kitabının yazarı) bir oda dolusu yetişkine verdiği bir konferansı "Eğer ırkçıysanız, o zaman benim düşmanımsınız." diyerek bitirdi.[34] Sanki konferans salonları rutin olarak Klan üyeleriyle doluymuş gibi. Ardından Amerikalı siyasi aktivist Angela Davis'ten alıntı yaptı: "Irkçı bir toplumda ırkçı olmamak yeterli değildir. Irkçılık karşıtı olmak zorundayız. George Floyd'un ölümünden önce bile, Batı toplumlarındaki insanların ırkçı toplumlarda yaşadığı ve bu Batı'ya özgü soruna verilecek yanıtın yine Batı'ya özgü bir yanıt olması gerektiği, yani dindar, aktif ırkçılık karşıtı olmak gerektiği evrensel olarak kabul görecek kadar sıradanlaşmış görünüyordu. Bu da yine beşikten itibaren öğretilmeliydi ve hiçbir başlangıç çok erken sayılamazdı.

Bu nedenle, Amerikalı yazar Ibram X. Kendi, büyük bir tantanayla yayınlanan ve yayınlandığında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki büyük kanalların çoğunda haber olan *Antiracist Baby* adlı bir kitap hazırlayacaktı. Bu kitapta Irkçılık Karşıtı Bebeğin doğmadığını, yetiştirildiğini ve "Adaleti gerçeğe dönüştürmek," için çaba göstermesi gerektiğini anlatmaktadır. Üç yaşındaki bir çocuğa eşitlik kavramını açıklamak zor görünse de illüstratör ve yazar bunu kolaylaştırmak için ellerinden geleni yapmaktadırlar. *The Nine Steps for Babies* ırkçılık karşıtı bebeğin 'ırk hakkında konuşmak için kelimeleri kullanması', 'sorun olarak insanları değil politikaları işaret etmesi', 'kültürel blok yığınını devirmesi' ve 'ırkçı olduğunu itiraf etmesi' önerilerini içeriyor.[35] Yani iki yaşındaki çocuğunuz oyun bloklarını devirdiğinde, bunun ırksal şiddetin yaşanmış gerçekliği hakkında metaforik bir gözlem olup olmadığını sorabilirsiniz.

Kitap, bir şeyleri açıklamak için kelimelerden ziyade resimlere ihtiyaç duyan çocuklar için tasarlanmıştır. Onlara yardımcı olacak, ırkçılık karşıtı mutlu bebekleri, kelebeğe dönüşen tırtılları ve benzerlerini gösteren pek çok neşeli illüstrasyon var. Peki ama çocuklara bu şekilde telkinde bulunmaya ne gerek

var? Bunun bir açıklaması, yine önde gelen konumlardaki Amerikalıların, Amerikalı bebeklerin bile içine doğdukları ırkçı toplumdan yeniden programlanmaları gerektiğini öne sürmeleridir. Arizona Eğitim Bakanlığı'ndan daha az otorite olmayan bir yetkilinin yakın zamanda açıkladığı gibi, bebekler üç aylıkken ırkçı olabilir. Bu iddiayı ortaya atan departman tarafından yayınlanan 'eşitlik araç kiti'ne göre sorun beyaz bebeklerde. Araç kiti, "Irksal önyargı ifadelerinin genellikle 4 ila 5 yaşları arasında zirve yaptığını," ancak "Siyah ve Latin kökenli çocuklar," beş yaşına geldiklerinde "Kendi gruplarına yönelik bir tercih göstermezken," "Bu yaştaki beyaz çocukların beyazlık lehine güçlü bir şekilde önyargılı olmaya devam ettiğini," iddia ediyor.[36] Konuşmaya ya da yürümeye başlamadan önce bile sorunun beyaz çocuklar olduğunu hatırlatan bir mesaj verir ve ona göre herkesin ihtiyaç duyulduğu konusunda hemfikir olduğu değişimi sağlamak için üzerinde çalışılması gerekenler de beyaz çocuklardır.

Irkçılık Karşıtlığı

Antiracist Baby, Ibram X. Kendi'nin biraz daha yetişkinlere yönelik bir kitabının çocuk versiyonu. Yazarın öyküsü şaşırtıcı bir başarı öyküsü -aynı kuşaktan bir başka siyah Amerikalı yazarın- Ta-Nehisi Coates'unkini yansıtan bir başarı. Coates gibi Kendi de kişisel hikâyesinin ya da kişisel hikâyesi ile siyasi öneminin bir karışımının Amerika'daki ırk ilişkilerini yeniden şekillendirmek için yeterli bir temel olması gerektiğine inanıyor gibi görünüyor. Coates gibi o da öfke dolu ancak Coates gibi onun da kariyeri sadece altın değil, aynı zamanda her fırsatta muhteşem bir şekilde iyi yağlanmış. Coates gibi, gençlik anılarını neredeyse herkesin beğenisini kazanacak şekilde yayınladı ve çok satan bir kitaba dönüştürdü. Coates gibi o da Ulusal Kitap Ödülü kazandı. Coates gibi o da MacArthur deha bursuna layık görüldü. Coates'in aksine Kendi, Boston Üniversitesi'nin

en prestijli kadrolu kürsüsüne (henüz 38 yaşındayken) layık görüldü. Andrew W. Mellon Beşeri Bilimler Profesörlüğü'nün daha önceki tek sahibi Holokost'tan kurtulan ve Nobel Ödüllü yazar Elie Wiesel'di.

Öte yandan Coates'ten bile daha fazla Kendi'nin ırkçı ve baskıcı bir ülkede verdiği mücadeleye dair kahramanca anlatısıyla ilgili bir sorunu var: Sahip olduğu en güçlü hikâyeler önemsizlikleri bakımından çarpıcı. *How to Be an Antiracist* (2019) adlı kitabının bir yerinde Kendi, üçüncü sınıfta beyaz bir öğretmenin arkada oturan utangaç siyah bir kız yerine sınıfın önündeki hevesli beyaz bir öğrenciyi çağırdığı bir olayı anlatıyor. Bunca yıl sonra Kendi, kitabının neredeyse bütün bir bölümünü bu olaya ayırıyor. Okuyucuya gösterdiği gibi, olayın her ayrıntısını hatırlayabiliyor ancak beyaz öğretmenin adını hatırlayamamakta ısrar ediyor. "Onu unutmak bir başa çıkma mekanizması olabilir." diyor şimdi, "Yıllar boyunca sirenleriyle huzurumu bozan birçok ırkçı beyaz insandan," sadece biri.[37]

Bazı insanlar bunun küçük bir olay olduğunu söyleyebilir; diğerleri ise bunun en fazla ırksal bir mikro saldırganlık olduğunu iddia edebilir ancak Kendi bu tür iddiaları kabul etmeyecektir. Bu olayla ilgili olarak şöyle diyor: "Başkalarının ırkçı mikroagresyon dediği şeye ben ırkçı taciz diyorum."[38] Terimleri ve kelimeleri tanımlamak ya da yeniden tanımlamak Kendi için bir kariyer uzmanlığı hâline geldi. Gerçekten de *How to Be an Antiracist* kitabında her bölüm bir tanım ya da tanımlar dizisi ile başlıyor. Bu tanımlar esere sözde skolastik bir parlaklık kazandırıyor ancak tanımlar her zaman yazarın sandığı kadar faydalı olmuyor. Örneğin ilk bölümden önce iki tanım yer alıyor: Irkçı ("Eylem ya da eylemsizlik yoluyla ırkçı bir politikayı destekleyen ya da ırkçı bir fikri ifade eden kişi.") ve ırkçılık karşıtı ("Eylem ya da eylemsizlik yoluyla ırkçılık karşıtı bir politikayı destekleyen ya da ırkçılık karşıtı bir fikri ifade eden kişi.") Bu tanımların parlaklığını azaltan birkaç şey var. Birincisi, sunulan tanımların, çalışma boyunca yer alan diğer tüm tanımlar gibi,

Kendi'nin kendisi tarafından yazıldığının farkına varılmasıdır. İkincisi ise bunların çok iyi tanımlar olmadığı gerçeğidir.

Çoğu insan ırkçıyı, bir ırk grubunun üyelerini, üzerinde söz sahibi olmadıkları tek bir özellik nedeniyle diğerinden daha aşağı gören kişi olarak tanıyacaktır ancak Kendi ırkçılığı bu şekilde tanımlamıyor. Kendi'nin ırkçı tanımı, ırkçı eylemlerde bulunan kişidir; bu tanım en iyi ihtimalle döngüseldir çünkü tanımlanan şeyi tanımlamak için tanımlanan şeyi kullanır. Ayrıca ırkçı bir eylemin ne olduğu ve bunu kimin tanımladığı sorusunu da cevapsız bırakmaktadır ancak bir şüphe devam etmektedir. Bu arada Kendi'nin ırkçılık karşıtı tanımı biraz daha basittir. Esasen Kendi gibi olmaya bir davettir.

Bugün Kendi'den bir dinleyici kitlesi önünde ırkçılığı tanımlaması istendiğinde, yaptığı tanım bir parti numarası hâline gelmiştir. "Irkçılık, ırksal eşitsizliği üreten ve normalleştiren ırkçı politikalar ve ırkçı fikirlerin bir kombinasyonudur." standart cevaplarından biridir. Bu tanım, çoğu zaman büyük kahkahalar ve alkışlarla karşılanan, kalabalığı memnun eden bir versiyonu hâline geldi ancak Kendi'nin çalışmalarının şu anda sahip olduğu büyük etki ve geçtiği sektörlerin neredeyse tamamı göz önüne alındığında, özel bir ihmale dikkat çekmeye değer. Bu da Kendi'nin ırkçılığa karşı olmadığıdır. Irkçılığın belirli biçimlerine karşıdır: Özellikle de siyah üzerine beyaz ırkçılığına. Kendi tanımına göre ırkçılığın diğer biçimleri olumlu bir güç olabilir. Örneğin, ayrımcılık ve adaletsizlik üzerine yazdığı yazılarda kesin bir sonuca varmaktan kendini alamıyor: "Irkçı ayrımcılığın tek çaresi ırkçılık karşıtı ayrımcılıktır. Geçmişteki ayrımcılığın tek çaresi şimdiki ayrımcılıktır. Bugünkü ayrımcılığın tek çaresi gelecekteki ayrımcılıktır."[39]

Çoğu şey Kendi'nin 'ırkçı' ile neyi kastettiğine ve 'ırkçılık karşıtı' ile neyi kastettiğine bağlıdır ancak çalışmalarının herhangi bir okuması, Kendi'nin 'ırkçı' ile hoşlanmadığı şeyleri kastettiğini açıkça ortaya koymaktadır. Oysa 'ırkçılık karşıtı' derken hoşuna giden şeyleri kastetmektedir. Kendi'nin renk

kartelasında nötr alanlar yoktur. Sadece beyaz üstünlükçüler ve beyaz milliyetçiler var ve bir de onunla aynı fikirde olan beyazlar vardır. Benzer şekilde, Kendi ile aynı fikirde olan siyahlar ve olmayan siyahlar bulunmaktadır. Kendi'nin ileri sürdüğü her şeye katılmayan siyahlar da ırkçıdır. Örneğin Kendi, muhafazakâr Yüksek Mahkeme Yargıcı Clarence Thomas'ı sevmiyor ve onu tipik bir yetersizlikle "Yakın Amerikan tarihindeki en korkunç ırkçı siyahî cinayeti," işlemekle itham ediyor. George W. Bush için çalışan siyahî eski Ohio Dışişleri Bakanı Ken Blackwell'den de hoşlanmıyor. Kendi'nin böyle insanlara ihtiyacı yok. "Unutmayın, hepimiz ya ırkçıyız ya da ırkçılık karşıtıyız." dedikten sonra şöyle devam ediyor: "Blackwell gibi suçluların ırkçılıkları yanlarına kar kalıyor. Siyahlar onlara Tom Amca, satılmışlar, Oreolar, kuklalar; doğru olan dışında her şey diyorlar: Irkçı. Siyahların, bizim deyimimizle 'siyah kartlarını' ellerinden almaktan daha fazlasını yapmaları gerekmektedir. Irkçı kartını tüm dünyanın görmesi için alınlarına yapıştırmamız lazım."[40]

Kendi'nin tanımlar dünyasında ırkçı olan sadece Clarence Thomas değil, bir sürü başka şey de ırkçıdır ve uygun bir şekilde, bunların hepsi Kendi'nin kendi siyasi ve diğer önyargılarının sınırlarını tanımlamaya yardımcı olur. Örneğin, kölelik tazminatına karşı çıkmanın ırkçılık olduğunu açıkça belirtir. Aynı zamanda bu konuda bir görüşe sahip olmamak da ırkçılıktır. Yani ya Kendi'nin bu konudaki özel görüşünü paylaşıyorsunuz ya da -tahmin edin ne oldu- ırkçısınız. Nereye dönerseniz dönün, diğer çıkışlar engellenmiştir. Örneğin, "Irkçılık sonrası bir toplumdan," bahsetmek de ırkçılıktır. Ya Kendi'nin içinde yaşadığınız toplum tanımını kabul edersiniz ya da ırkçı olursunuz. Bu güzel numara neredeyse her konuda işe yarar. Kendi seçmen kimliği yasalarına da karşıdır. Peki, seçmen kimliği yasalarını destekleyenlerin kimler olabileceğini tahmin edebilen var mı? Doğru: Onlar da ırkçı. İşin tuhafı, Kendi'nin iklim değişikliği konusunda yapmak istediklerine katılmamak da ırkçılıktır.

Tekrar ve tekrar dünyayı net ve kesin bir şekilde bu iki kampa ayırıyor. Hepimiz ya ırkçıyız ya da ırkçılık karşıtıyız. Hepimiz ya ırkçı olmak için çabalıyoruz ya da ırkçılık karşıtı olmak için çabalıyoruz. Kendi'nin gözünde yanlış bir şey yapan seçkin bir siyah hukukçu ırkçı olur. Öte yandan, eğer bir kişi Kendi'nin gözünde her şeyi doğru yapıyorsa ve Kendi'nin çoğu zaman çelişkili olan tüm görüşlerine katılıyorsa, o zaman zaman içinde 'ırkçılık karşıtı' rozeti ile ödüllendirilebilir. Bir konuda çok az şüphe olabilir: Bu sınırların belirlenmesi Kendi'nin kendisi için son derece elverişlidir ancak bu kurallara uyan herhangi bir toplum için son derece sakıncalıdır. Elbette ırkçı ya da ırkçılık karşıtı olarak görülmeden tartışılabilecek -seçmen kaydı ya da çevre gibi- bazı konular olmalıdır. Eğer yoksa o zaman bu konuların herhangi birinin veya tamamının ele alınma olasılığı büyük ölçüde azalır.

Bu dünya görüşü, ırkı tartışmanın dışında tutmak yerine (Kendi'nin de ırkçı olarak tanımladığı kavramın ta kendisi), ırkı her tartışmaya zorla dahil etme yoluna gitmektedir ve bunu en keskin ve en acımasız terimlerle yapar. Eğer toplumunuzun bir kısmı ırkçı, bir kısmı da ırkçılık karşıtı ise o zaman normal bir siyasi anlaşma imkânsız hâle gelir. Bazı insanlar sırf 'ırkçı' yaftasıyla lekelenmemek için yanlış olduğunu bildikleri bir politika ya da pozisyonu benimseyeceklerdir. Diğerleri ise dünyanın bu kadar Manichean olduğuna ve çılgınca farklı fikirlere sahip bir dizi insan arasında değil, ırkçılar ve ırkçılık karşıtları, beyaz üstünlükçüler ve İbram X. Kendi arasında bölündüğüne gerçekten ikna olmuş olabilir.

Belki de bütün bir endüstrinin Kendi'nin çalışmasının ticari başarısını yansıtmaya çalışması kaçınılmazdır. Yan ürünler arasında "Çocuklarla birlikte okunmak üzere ırkçılık hakkında 25 ilham verici hikâyeden," oluşan *How to Be antiracist Family* (Irkçılık Karşıtı Bir Aile Nasıl Olunur) adlı bir çalışma da yer almaktadır.[41] Beyazların zalim olduğu ve her fırsatta aşağılanabileceği yönündeki aynı anlatıyı kamçıladığı sürece her şey

yayınlanabilir gibi görünüyordu. Bu arada siyahlar ezilen taraftır ve beyazlar hakkında söylendiği sürece ne kadar saldırgan olursa olsun her şeyi söyleyebilirler. Örneğin, *Ijeoma Oluo'nun Mediocre: The Dangerous Legacy of White Male America* (2020) adlı çalışması var. Londra doğumlu yazar Otegha Uwagba'nın *Whites: Race and Other Falsehoods (Irk ve Diğer Yanlışlar Üzerine).*

Britanya'da dönemin Amerikanlaştırılmış tonu görülebiliyor: Küçük olaylardan çıkarılan ve sürekli felaketlerle birbirine eklenen büyük bir ırkçılık ve ırkçılık karşıtlığı anlatısı. Örneğin bir noktada Uwagba, bir arkadaşının Noel partisine katılması gerektiğini ama son anda iptal ettiğini anlatıyor: "Çünkü biliyorum ki beyazlarla dolu bir odada muhtemelen tek siyah ben olacağım." Uwagba, ırkla ilgili 'gerekli el sıkışma' faslından sonra birinin "Noel olduğu için daha az iç karartıcı," bir konudan bahsetmeyi önereceğinden endişeleniyor. Uwagba o zaman "Bir tabağı duvara vuracağını çünkü konuşmamız gereken başka bir şey olduğunu düşünmüyorum, beyazların konuyu değiştirmesinin adil olmadığını düşünüyorum." diyor. Bunun yerine "Evde oturup ağlıyorum." diyor.[42]

Uwagba sahip olunması zor bir arkadaş gibi görünüyor. Beyaz arkadaşları ona nasıl olduğunu sormadığında acı bir şekilde şikâyet ediyor. Beyaz arkadaşları ona nasıl olduğunu sorduğunda da acı bir şekilde şikâyet ediyor. George Floyd'un ölümünden sonra, e-posta gelen kutusunun 'beyaz suçluluğu için bir çöplük' hâline geldiğini iddia ediyor. Yine, nasıl olduğunu soran arkadaşlarını azarlıyor ve sormayanları da azarlıyor. "Her yerde beyaz utancı kol geziyor," diye yazıyor, "Odanın oksijenini emiyor ve eldeki meseleyi belirsizleştirmekle tehdit ediyor. En tövbekâr zamanlarında bile beyazlar nefes almayı zorlaştıran bir yönteme sahipler."[43]

Sokaklara Çıkın

Irkçılığın hiç bu kadar itibarsızlaştırılmadığı, sosyal ve siyasi olarak kabul edilemez olduğu bir dönemde, ırkçılık her yerde varmış ve büyük bir tepkiye ihtiyaç duyuyormuş gibi sunuluyor.

George Floyd'un ölümünden sonraki aylarda Amerika Birleşik Devletleri'ni gezerken bu gerçekle tekrar tekrar karşılaştım. Black Lives Matter (BLM) bayraklarının ve tabelalarının dalgalandığı şehirlerde BLM ulusal bir din hâline gelmişti. Beyaz Amerikalılara zihinlerini nasıl yeniden eğiteceklerini anlatan kitaplarla dolu olan kitapçılarda da vardı. Her yerde hem bireyler hem de şirketler tarafından öngörülmüş ve kabul edilmiş gibi görünse de önemli ölçüde raydan çıkmış bir toplumun yüksek çözünürlüklü bir izdüşümü vardı.

Seattle gibi bir zamanlar gururlu ve güzel olan şehirlerin merkezleri neredeyse tamamen panolarla kaplanmıştı. İrili ufaklı işletmeler aylarca süren ayaklanma ve COVID-19 nedeniyle neredeyse tamamen yok edilmişti. Geriye kalan işyerleri ise rahat bırakılmayı istemekle kalmıyor, yalvarıyor, olası bir kalabalığın yanlarından geçip gitmesini rica ediyordu. Kısa bir süre önce şehrin özerk bölgesi ('CHAZ') olan yerin yanındaki dükkânların camlarında klasik "Bana Zarar Vermeyin." tabelaları vardı. Bir kuaför salonunda sadece zorunlu Black Lives Matter tabelası değil, aynı zamanda söz konusu işletmenin "Yerel, azınlıklara ait, kadınların yönettiği, LGBTQIA çalışanlarının olduğu bir işletme," olduğunu vurgulayan, birilerinin burayı beyazların üstünlüğünü savunan bir kuaför salonu sanma ihtimaline karşı bir tabela da vardı.

Kurumsal ölçeğin diğer ucunda ise şehrin kalan Whole Foods mağazası vardı. Şehir merkezindeki binaların çoğu gibi tahtalarla kapatılmış olan mağazanın ön cephesinde kocaman bir afiş asılıydı. Mağazanın adı kadar büyük harflerle sanki Seattle'daki Whole Foods'un meyve ve kuruyemiş reyonu Klan için bilinen bir buluşma yeriymiş gibi şöyle yazıyordu: "Burada

ırkçılığa yer yoktur." Yakınlardaki Portland'da Uber, büyük bir ofis binasının tüm cephesini kaplayan devasa bir pankart açmıştı. Pankartta "Irkçılığı hoş görüyorsanız, Uber'i silin." yazıyor ve ekleniyordu: "Siyahların korkusuzca hareket etme hakkı vardır." Kaç ziyaretçi bu fikre, binanın boydan boya kaplanmasını gerektirecek kadar şiddetle karşı çıktı? Amerika gibi bir ülkede ırk sorunu ne kadar kötü olmalı ki ticari şirketler halkı bu şekilde kışkırtmak zorunda kalsın? Ülkenin tam olarak ne durumda olduğunu düşünüyorlar?

Bunu öğrenmek için 2020 başkanlık seçimleri öncesinde Portland'a gittim. Bu Kuzeybatı Pasifik şehri, son yıllarda öğrenci Marksizminden daha geniş bir antifa-BLM gündemine dönüşen anarko-sendikalizmin öldürücü türüyle ünlendi. Kendilerini 'antifa' olarak adlandıran aktivistler yıllarca şehirde protesto gösterileri ve ayaklanmalar düzenlemişti. George Floyd'un ölümünden sonra bu hareket geceleri düzenlenen bir protesto hareketine dönüştü. Zamanla eyaletteki her federal bina saldırıya uğradı ya da bir kaleye dönüştürüldü. Ticari işletmeler saldırıya uğradı ve 2020 sonbaharında Portland şehir merkezindeki neredeyse tüm hükümet binaları ve işletmeler ya kapatıldı ya da gece ayaklanmalarına karşı barikatlarla çevrildi. Portland, ABD kültür savaşının bir parçası için sıfır noktası hâline gelmişti. Bunun bir nedeni de şehrin medyada yer alışındaki dengesizlikti. Muhabirler ne zaman protestoları haber yapsalar, aşırı sağa yardım etmekle suçlanıyordu. Protestoları görmezden geldiklerinde ise (çoğunlukla yaptıkları gibi) sağ görüşlü insanlar onları aşırı sola destek vermekle suçluyordu ancak dışarıdan birinin Portland'daki durumun inanılmaz tuhaflığını gerçekten görmesi imkânsızdı. Uzun süredir Portland'da yaşayan biri bana şöyle dedi: "Burası eskiden çok sivil bir şehirdi. Artık değil."

Her gece yaşanan Antifa-BLM isyanlarının görünürdeki nedeni, katılımcıların ülkeleri hakkında yansıtılan imaja inanmış görünmeleridir. Her gece sistemik ırkçılığa ve beyaz üstünlü-

güne karşı çıkmak için sokaklara dökülüyorlar. Portland'da geçirdiğim birkaç gün ve gece boyunca bu gruba katıldım, onlar gibi giyindim ve mitinglerine katılarak bu neslin bir kısmının Amerika hakkında kendilerine söylenenlere gerçekten nasıl inandığını kendi gözlerimle gördüm.

Elbette, her yerde olduğu gibi, şehrin önceden var olan çılgınlığı koronavirüs ve ardından gelen ekonomiyi durdurma ve nüfusu tecrit etme kararıyla daha da kötüleşmişti ancak Portland şehir merkezi, son yıllarda bölgeye akın eden ve yerel yönetim tarafından çadırlarını istedikleri yere kurmaya teşvik edilen çok sayıda evsizin yaşadığı ıssız ve tehlikeli bir yer hâline gelmişti. Ana meydanlarda, 24 saat açık büfe gibi, gözetimsiz yiyecek ve içecek masaları kurulmuştu.

Elbette bu viraneye yol açan sadece virüs ya da yetkililerin tepkisi değildi. Göstericiler aylarca yoldan geçen sürücüleri arabalarından sürüklemiş, işyerlerine saldırmış ve haberlerini sakıncalı buldukları gazetecileri hastanelik etmiş ve tüm bunlar polisin kayda değer bir ilgisini çekmemişti. Hâlâ açık olan işyerleri sanki kuşatma altındaki bir şehirdeymiş gibi faaliyet gösteriyordu. Kısa süre önce açılmış olan bir restoranı ziyaret ettim. Sahibi gururlu bir siyah Amerikan vatanseveriydi. Restoranının duvarlarına Amerikan kahramanlarının posterlerini asmıştı: Bir asker, bir itfaiyeci ve diğer ilk müdahale ekipleri. Bu yüzden restoranı hedef alınmıştı. İki gece önce, birileri restoranının pencerelerine gerçek mermilerle ateş etmişti. Camların kırıldığı alanın üzerindeki tahta hâlâ duruyordu. Amerikan devletinde yer alan herhangi bir kişinin kahramanlaştırılmasını protesto etmek için siyahlara ait bir işletmenin camlarına gerçek mermilerle ateş eden biri, ülkeyi nasıl yorumluyordu?

Portland, İngiltere ve diğer Batı ülkelerindeki aktivistleri de etkileyen bir kafa karışıklığının merkez üssü konumuna gelmiş gibi görünüyordu. Bu, ataerkil, eşitsiz, cis-heteronormatif, telafisi mümkün olmayan ırkçı bir toplumda yaşadıklarına dair öğretilmiş bir algıydı. Bu konuda ikna edildiler ve bu

algıya uygun olarak tepki veriyorlar: Eğer toplumun durumu gerçekten buysa, o zaman topluma meydan okunmalıdır. Yetkililer de toplumlarının bu yorumuna karşı çıkmak için hiçbir şey yapmadılar. Aslında kentin solcu belediye başkanı, polisin isyancılara karşı anlamlı bir bastırma operasyonunda federal yetkililerle iş birliği yapmasını açıkça yasaklamıştı. 2020'nin sonunda yeniden seçilme kampanyasında kendisine karşı yarışan tek aday Antifa'nın açık bir destekçisiydi.

Bu belediye başkan adayının gözde milisleri tarafından yakın zamanda gerçekleştirilen başarılı operasyonlar arasında şehirdeki neredeyse tüm heykellerin ve kamusal anıtların yıkılması da yer alıyordu. Tüm tarihi figürler protestocu çeteler tarafından ortadan kaldırılmıştı. Ben oraya gitmeden önceki hafta sonu, yıkılan Abraham Lincoln'dü, boş kaidesine grafiti ve tek kelime 'Landback' yazılmıştı. Başka bir olayda -yarı pagan bir törendeisyancılar yetkililer kaldırana kadar bir geyik anıtını defalarca ateşe verdi. Artık Portland'ın simge yapıları arasında yapılacak bir tur, çeşitli boş kaidelerden oluşuyordu.

Yaz boyunca Başkan, yerel yetkililerin isteklerine karşı federal muhafızlar göndermişti. Geriye kalan bu federal ajanlar artık Antifa'nın elinde kalan birkaç hedeften biriydi. Onlara katıldığım ilk gece 'Fuck Gentrification' (benim ilk yürüyüşüm) yürüyüşüydü. Görünürde hiç polis memuru olmayınca, eylemciler yolları kapatmak için motosikletli polisler de dahil olmak üzere kendi polis güçlerini kullandılar ve daha sonra megafonlarla kalan barlardaki müşterilere ve protestocuların bir zamanlar siyah ve yerli ailelere ev sahipliği yaptığını iddia ettikleri bir yerleşim bölgesinin sakinlerine bağırarak sokaklarda yürüdüler. Bu evlerde yaşayan insanların çoğu dışarı çıktı ve dayanışma için yumruklarını sıktı ya da el salladı. Çoğunun penceresinde BLM posterleri vardı. Hepsi de çoğunluğu beyaz olan protestocular tarafından «çalıntı topraklar' üzerinde yaşamakla suçlandı. Diğer sloganlar arasında "Uyan, pislik herif, uyan." da vardı.

Bir gece sonra rıhtımdaki Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza tesisinin önündeydik. Bu federal tesis kapatılmıştı ancak Antifa bu binaları içindeki mahkûmlarla birlikte yakmaya çalışmayı seviyordu. Federaller bunu durdurmak istedi. Her iki tarafın da artık çok yetenekli olduğu bir kedi fare oyunu başladı. Antifaşistler tahtalarla çevrili binaya mermiler fırlattı ve kendilerini çılgına çevirmek için davullara vurdu. Sokakta ateşler yaktılar ve tesisin kapılarına doğru ilerlemeye çalıştılar ancak yeterli uyarı sirenleri çalındıktan ve isyancılar kapılara ulaştıktan sonra kolluk kuvvetleri dışarı çıktı. Göz yaşartıcı gaz atıldı ve biber gazı kullanıldı.

Protestocuların bir süreliğine geri püskürtüldüğü ancak polisin protestoculardan gelen 'oink' sesleri altında geri çekildiği bir çatışma yaşandı. Pembe tulum giymiş genç beyaz bir kadın megafonla polis memurlarına 'Naziler' diye bağırmaya devam etti ve zaman zaman saldırısını polis memurlarına çocuklarının büyüyünce kendilerinden ne kadar nefret edeceklerini söyleyerek değiştirdi. Bir toplumda böyle bir davranışı normal kılacak ne olmuş olabilir? Cevaplardan biri, Amerika ve Amerikan toplumu hakkındaki bir dizi iddianın tartışılmadan geçmesine izin verilmiş olmasıdır. İnsanlar Amerika'daki ırkçılığın durumu hakkında üstü kapalı, bazen de o kadar üstü kapalı olmayan, gerçek dışı iddialarda bulundular.

Bu iddialara karşı koymak için ayrıntılara dikkat etmek ve gerçeklere saplantılı bir şekilde, bu vizyonu yaratan insanlarınki kadar yoğun bir monomani ile yaklaşmak gerekiyordu. Böylece bunun geçmesine izin verildi ancak şimdi, ortaya çıkan vizyon büyütülüp dünyanın duvarına yansıtıldığında, yapılan işin tam sonuçları görülmektedir. 'Sistematik ırkçılık', 'kurumsal beyazlık' gibi küçük iddialar ve daha fazlası görmezden gelindi ancak Amerikan kültürünün projektör sistemine yansıtıldığında, artık korkunç bir tablo ortaya çıkmaktadır. İnsanlık tarihinin en şanslı nesillerinden birine mensup, insanlık tarihinin en özgür toplumlarından birinde yaşayan orta sınıf bir gencin, geceleri

bir polis merkezinin önünde, pembe bir tulum giymiş vaziyette, devletin herhangi bir temsilcisine küfürler yağdırabilmesinin nedeni budur.

Popüler Eğlence Dünyası

Portland aşırı bir yer olabilir ancak bu, şu anda Amerika ve Batı dünyasının tamamında var olan bir yanlış algılamanın sadece aşırı bir tezahürüdür. Bunun sonuçlarından biri, artık hayatın hiçbir alanının bu prizma aracılığıyla algılanmaması ya da yanlış algılanmamasıdır.

2021 yılının başlarında, popüler televizyon programı *The Bachelor* yirmi beşinci sezonuna ulaştı ve ilk kez sezonun gözde erkeği siyahtı. Kuzey Carolina'dan yirmi sekiz yaşında siyahî bir emlakçı olan Matt James'in seçilmesi, program için birleştirici bir an olabilirdi. Bunun yerine, tahmin edilebilir olan oldu. Irkçılık arenaya girdi ve tüm şovu paramparça etti. Final için seçilen dört yarışmacıdan biri yirmi dört yaşındaki Rachael Kirkconnell'di. Televizyona çıktıktan sonra, sosyal medya hesapları kaçınılmaz olarak yanlış bir şey yaptığına dair kanıt aramaya başladı ve Kirkconnell'in üç yıl önce, 2018'de, antebellum temalı bir partide fotoğraflandığı ortaya çıktı. Bir skandal patlak vermişti. Sunucu Chris Harrison insanları 'biraz zarafet, biraz anlayış, biraz merhamet' sahibi olmaya çağırdı ancak daha sonra, Kirkconnell'i 'savunduğu' için Harrison'ın kendisi de ırkçılık karşıtı bir saldırının hedefi oluverdi. Onlarca eski yarışmacı Harrison'ı kınadı ve yirmi beşinci sezonun kadınları ortak bir bildiri yayınlayarak "Irkçılığın herhangi bir şekilde savunulmasını," ve "Irkçı davranışların herhangi bir şekilde savunulmasını,"[44] sanki Harrison her ikisinden de suçluymuş gibi kınadıklarını açıkça belirtmek istediklerini duyurdular.

Bu arada, reality şovun gerçek dünyasında, Kirkconnell ve James final çifti olarak bir araya geldi ve James Kirkconnell'e çocuklarının annesi olmasını istediğini söyledi ancak bu, sosyal

medya paylaşımları ortaya çıkmadan önceydi ve o noktada çift ayrıldı. James Kirkconnell'in bu konuda 'iyi olmadığına' karar verdi ve "Amerika'da siyah olmanın ne demek olduğunu," anlamayabileceğinden korktuğunu söyledi.[45] Karalama bununla da kalmadı. On dokuz yılın ardından Harrison, daha sonra 'ırkçılık tartışması' olarak nitelendirilen bir olay nedeniyle nihayet program sunuculuğu görevinden ayrılmak zorunda kaldı.[46]

Bu sezon *The Bachelor'a* yapıldı ama bu herhangi bir program da olabilirdi. Temmuz 2021'de Birleşik Krallık'ta, altı yıl önce *Strictly Come Dancing*'de finale kalamayan bir kadın, Anita Rani, medyaya verdiği bir röportajda hâlâ nedenini merak ettiğini söyledi. Sunucuya şöyle dedi: "Kahverengi bir yüzüm olmasaydı finale kalamaz mıydım diye hâlâ merak ediyorum."[47] Bu iddia daha sonra manşetlere taşındı ve Alesha Dixon, Mark Ramprakash, Louis Smith ve Ore Oduba'nın Cumartesi gecesi ırkçı seyirciler tarafından engellenmeden *Strictly*'yi kazandıkları gerçeği göz ardı edildi.

Oysa her şey aynı acımasız bakış açısına maruz kalabilirdi. 2021 baharında sıra *Jeopardy* adlı yarışma programına gelmişti. Kelly Donohue adlı orta yaşlı bir yarışmacı, koyu renk birtakım elbise giydiği ve kırmızı kravat taktığı için şüpheli görünmüş olabilir. Bir noktada, kameraya üç parmağını kaldırarak sorunu daha da derinleştirdi. Bazı izleyiciler hemen internette bunun iyi bilinen bir beyaz üstünlükçü işareti olduğunu iddia etti. Amerikan medyası bu hikâyeyi ele aldı ve Donohue'nin Facebook sayfasında kanıt arandı. Programın hayran grupları, işaretin bir 'beyaz güç' hareketi olabileceğini iddia etti ve 'niyetini bilemeyiz' ancak *Jeopardy* hayran sitelerinin "Beyaz üstünlükçülere güvenli bir sığınak sağlamak için burada olmadığını," açıkladı. Kısa bir süre sonra, 595 eski *Jeopardy* yarışmacısı, *Jeopardy*'nin üç parmağın havaya kaldırıldığı nanosaniyeyi neden düzenlemediğini öğrenmek isteyen bir mektup imzaladı. Eski yarışmacılar "Nefretin yanında duramayız." dedi. "Nefretin yanında duramayız. Nefrete benzeyen hiçbir şeyle aynı platformda yer alamayız."

Bu ve daha fazlasından sonra Donohue (Massachusetts eyalet hükümetinde banka müfettişi olarak çalışıyor.) gerçekte neler olduğunu açıklamaya çalıştı. Daha önceki bölümlerin kasetlerinde de görüldüğü gibi, ilk zaferinde parmağını ceketine götürdü. İkinci zaferinde ise iki parmağını uzatmıştı. Söz konusu gece, üçüncü zaferini henüz kazanmıştı, bu nedenle başparmağı ve işaret parmağı içeride kalacak şekilde üç parmağını uzattı. "Bu bir üç. Daha fazlası değil. Daha azı yok," diye yazdı. "Bunun arkasında gizli bir gündem ya da kötü niyet yoktu."

Herkes ikna olmadı. Programdaki diğer yarışmacılar onun kendini savunma girişimini kınadı. Ortak bir açıklama yapan yarışmacılar, "Yarışmacı topluluğu olarak bizim için en sorunlu olan şey, Kelly'nin yaptığı hareketin sonuçları için kamuoyu önünde özür dilememiş olmasıdır." dedi. Bu da Donohue'nin kendisini açıklama yapmak zorunda hissettiği bir başka açıklamayı beraberinde getirdi: "Beyazların üstünlüğünü reddediyor ve kınıyorum. Beyazların üstünlüğünü savunanlara işaret göndermemiş, parmaklarıyla üçe kadar saymıştır."[48]

İnsanların her yerde beyaz üstünlüğünü gördüğü bazı durumlara gülmek kolay olabilir ancak sonuçta bu yansıtmanın gülünç olmaktan çok korkunç sonuçları vardır. Öyle ki, sektör sektör gezerek, var olduğuna inandığı projeksiyona göre hareket eden, akademik olarak başlayan bir hareket, rahatsız edici derecede pratik sonuçlar doğurmaya başlamıştır bile.

Pratik Sonuçlar

Eğer 'siyahlığı' şeytanlaştırmaya çalışan bir hareket yaratırsanız, bu hareket kaçınılmaz olarak siyahları şeytanlaştırmakla sonuçlanacaktır. Eski ırkçılıkta olduğu gibi, yeni ırkçılıkta da bu böyledir. Eğer beyazlığı ve beyaz ırkçılığı şeytanlaştıracaksanız, o zaman bir noktada beyaz insanları da şeytanlaştırmanız gerekecektir. Irk ilişkilerinin neredeyse başka herhangi bir alanında bu anlaşılabilirdi. Dolayısıyla son yıllardaki tüm beyaz

karşıtı söylemlerin mantıksal sonucu pek de şaşırtıcı değildir. Bu ideoloji son yıllarda Batı sistemine pompalanmış ve beyaz karşıtı faaliyetlerde bir artışa yol açmıştır.

Eğitim

Mümkün olan en erken yaşta başlar ve tüm öğretim kademelerinde devam eder. Yirmi yıl önce Delgado ve Stefancic, CRT'de 'aktivist bir boyut' gören 'eğitim alanındaki' birçok insandan bahsettiklerinde bunu kastediyorlardı. Yirmi yıl sonra, bu aktivizmin sonuçları Amerika ve Batı'daki okullarda ve müfredatta görülebilir. Bugün ülkedeki hemen hemen her okul bölgesini seçebilir ve aynı cezalandırıcı oyunun oynandığını görebilirsiniz.

Buffalo'da devlet okulları, anaokulu çocuklarına 'polis vahşetini' öğretmek için ölü siyah çocukların videolarını izletmeye zorladı.[49] Kaliforniya'da üçüncü sınıf çocuklarına kendilerini 'güç' ve 'ayrıcalık' sırasına göre sıralamaları öğretilirken, eyaletteki yeni bir etnik çalışmalar müfredatı beyaz Hristiyanlara karşı 'karşı soykırım' çağrısında bulundu.[50] Seattle'da devlet okulları, okul sistemindeki beyaz öğretmenlerin siyah çocukları 'ruhen öldürdüğünü' iddia etti[51] ve tabii ki bir de New York var. Sadece bu şehirde bile bir konferansa yetecek kadar vaka çalışması var.

New York'taki East Side Community School'da beyaz ebeveynlere 'beyaz hainler' olmaları ve ardından 'beyazların ortadan kaldırılması' için çalışmaları gerektiğini söyleyen bir 'araç seti' gönderilmiştir. Araç kitinin ebeveynler için faydalı bir bölümü, mağdur olabilecekleri sekiz farklı 'beyaz kimliği' tanımlamaktadır. Bunlar 'beyaz üstünlükçü'den 'beyaz kölelik karşıtı'na kadar uzanır. 'Beyaz röntgencilik', 'beyaz ayrıcalığı' (tabii ki), 'beyaz çıkarı', 'beyaz itirafçılığı', 'beyaz eleştirisi' ve 'beyaz hainliği'nden geçer. 'Beyaz kölelik karşıtı'na varan bu sonuncular elbette en olumlu olanlarıdır ve 'kurumları parçalama' ih-

tiyacını içerdikleri ve 'beyazlığı dağıtma' ve 'beyazlığın kendini yeniden göstermesine izin vermeme' ihtiyacını vurguladıkları söylenmektedir.[52] Bronx'ta bir 'parçala ve dağıt' kampanyası, bir eğitimcinin etnik (Yahudi) geçmişi hakkında 'sorgulanmasına' ve 'siyah güç' selamı vermeyi reddettiği için uyarılmasına yol açmıştır.[53] Elbette herkes bunu yapmaya istekli değildir.

Elbette herkes bu ırkçı endoktrinasyon seanslarına katılmaya istekli değil ancak insanların bunlara karşı seslerini yükselttikleri yerlerde, sonuçlar her zaman kariyerlerine yardımcı olmadı. 2021 yılında Grace Kilise Okulu tüm öğrenci ve öğretmenlerini 'ırkçılık karşıtı eğitime' katılmaya zorladı. Eğitim 'eşitliği artırmak' adına yapıldı ancak bir devlet okulu matematik öğretmeninin de belirttiği gibi, gerçekte beyaz öğrencilerin kendilerini 'ezen' gibi hissetmelerine neden olurken, 'ezilen' olarak görülenlerde 'bağımlılık, kızgınlık ve ahlaki üstünlük' geliştirdi.

2021 yılının başlarında bir gün, bu matematik öğretmeni -Paul Rossi- öğrenciler ve öğretim üyeleri için zorunlu 'beyazlara özel' Zoom toplantısına katılmaya davet edildi. Oturum sırasında, diğer şeylerin yanı sıra 'nesnellik', 'bireycilik' ve 'açık çatışma korkusunu' 'beyaz üstünlüğünün' özellikleri olarak tanımlamanın gerçekten doğru olup olmadığını sorguladı. Ortaya çıkan tartışmanın bazı öğrenciler tarafından beklediklerinden daha verimli geçtiği bildirildi ancak birisi forumun gizliliğini ihlâl etti. Okul müdürü Rossi'ye, Zoom toplantısındaki meydan okumaların öğrencilere 'zarar' verdiğini çünkü bunların "Ölüm kalım meseleleri, insanların etleri, kanları ve kemikleri," olduğunu söyledi. Rossi'ye ayrıca "Savunmasız ve biçimlenmemiş düşünürler için uyumsuzluk," yarattığı ve "Öğrencilerin varlıklarında ve sistemlerinde nörolojik rahatsızlıklara," neden olduğu söylendi ve okulun eğitim direktörü Rossi'nin sözlerinin 'taciz' bile teşkil edebileceğini iddia etti.

Takip eden günlerde okul müdürü tüm rehber öğretmenlere Rossi'nin kınanmasını içeren bir metni okuldaki her öğrenciye okumalarını emretti. Rossi olay anını şöyle anlattı. "Koridorlar-

da tek başıma yürümek ve her sınıftan yayılan sözleri duymak gerçeküstü bir deneyimdi." Açıklamanın bir bölümü şöyleydi: "Bağımsız okullarda, ağırlıklı olarak beyaz nüfustan oluşan geçmişleriyle, ırkçılık diğer önyargı biçimleriyle (cinsiyetçilik, sınıfçılık, yetenekçilik ve çok daha fazlası) iş birliği yaparak belirtilen ideallerimizi baltalamaktadır ve bu geçmişi geri almak için çok çalışmalıyız." Rossi'nin okulda çalışmaya devam etmesi başlangıçta "Beyaz olmayan öğrencilerle olan ilişkisini iyileştirmek,"[54] için çalışması şartına bağlanmıştı.

Rossi daha sonra okulun müdürü George Davidson ile konuştu ve Davidson "Irkçılık karşıtlığı adına ortaya atılan bazı kuramsal görüşler," hakkında 'ciddi şüpheleri' olduğunu özel olarak itiraf etti. Anlamakta ya da anladığını itiraf etmekte zorlandığı bir sonraki nokta ise bu teorinin pratik sonuçları olması gerektiğiydi. Rossi başöğretmene, öğrencilere öğretmek için kullandıkları materyallerin esasen 'insanları şeytanlaştırdığını' kabul edip etmediğini sordu. Davidson kabul etti. Yani okul "Beyaz çocukları şeytanlaştırıyordu." Okuldaki beyaz çocuklara kendilerini 'daha değersiz' hissettirdiklerini ve "Kişisel olarak sorumlu oldukları hiçbir şey olmadığını," kabul etti ancak Davidson bu muamma konusunda ne yapacağını bilmiyor gibiydi. Daha sonra bunları söylediğini inkâr etti. Öte yandan Rossi, okul müdürüyle yaptığı konuşmayı kaydetme ve bunu kamuoyuna duyurma sağduyusuna sahipti. Rossi izne çıkarıldı ve sonunda öğretmenlik yıllarını adadığı okuldan ayrılmak zorunda kaldı. Okuldan ayrılırken müdüre söylediği gibi, müdürün okulunda devam eden ırkçı eğitimle ilgili endişelerini paylaşmamasının nedeni, "Bunu yapan insanlara ne olduğunu çok iyi biliyorsunuz. Şu anda bana olan da bu." şeklinde açıkladı.[55]

Los Angeles'taki yıllık 40.000 dolarlık Harvard Westlake Okulu gibi diğer seçkin özel okullarda da veliler benzer bir 'ırkçılık karşıtı' gündemi çürütmenin bir yolunu bulmakta zorlanmışlardır. Bu okulun hedefleri arasında, yedinci sınıf öğrencileri için *'Pollyanna Irksal Okuryazarlık Müfredatı'* adı verilen,

'örtük önyargı' araştırmaları yer alıyor. Ayrıca on birinci sınıf ABD tarihi dersi de yeniden tasarlandı ve artık 'eleştirel ırk teorisi perspektifinden' öğretiliyor[56] ve onuncu sınıf öğrencileri örtük önyargı testine tabi tutuluyor. Bu arada, yakınlardaki Brentwood'da (yıllık 45.630 $) öğrencilere ırk ayrımına dayalı 'diyalog' oturumları düzenlendi ve okulun okuma listesi de olağan tasfiyeye tabi tutuldu. Scarlet Letter, *Lord of the Flies ve To Kill a Mockingbird* gitti. Ibram X. Kendi'nin *Stamped from the Beginning (En Baştan Damgalanmış)* gibi kitaplar geldi: *The Definitive History of Racist Ideas in America (Amerika'da Irkçı Fikirlerin Kesin Tarihi)* gibi kitaplar gelirken, fakülte Robin DiAngelo'nun *White Fragility (Beyaz Kırılganlık)* adlı kitabının incelenmesi nedeniyle alt okulun bir gün geç başlayacağını duyurdu.[57]

Okul sistemi ne yaparsa yapsın, üniversite sisteminin daha kötüsünü yapabileceğini kanıtlamak istercesine, bir Amerikan üniversitesindeki en az bir hukuk profesörü Amerikan kampüslerindeki 'beyazlık' için bir sıralama sistemini savundu. Dayton Üniversitesi'nde fahri profesör olan Vernellia Randall, üniversiteleri 'beyazların toplamı' ve 'aşırı beyazlık' ölçeğine göre sıraladı. Diğer şeylerin yanı sıra, Amerikan hukuk fakültelerine kampüslerindeki 'aşırı beyazlığı' ortadan kaldırma çağrısında bulunmuştur.[58]

İstihdam

Böyle bir çılgınlığın eğitim sektörüyle sınırlı olduğunu ve Amerika'nın okulları ve kolejleri dışında farklı bir sağduyu standardının geçerli olması gerektiğini düşünmek kolaydır. Oysa hiçbir şey gerçeklerden daha farklı olamaz. Son yıllarda, Trump yönetiminin yanı sıra mevcut yönetim altında da aynı düşünce kalıbı kamu sektörünün tamamında görülebilir.

Adalet Bakanlığı ve Başsavcılık Ofisi'nden Ulusal Sağlık Enstitüleri'ne kadar pek çok kurum, son birkaç yılını çalışanların yeniden eğitimi ve daha fazlası yoluyla 'ırkçılık karşıtlığı'

peşinde koşarak geçirdi. Christopher F. Rufo'nun da belirttiği gibi, çeşitlilik uzmanlarının açık hedefi 'federal hükümetteki herkesi', 'ırkçılık karşıtı' çalışmaya dönüştürmektir.[59] Bu savaş oturumlarında federal çalışanlara zorlayıcı konuşmalar yapmaları için baskı yapılmakta, buna uymayanlar için profesyonel yaptırımlar uygulanmaktadır. Bu oturumlar hükümet genelinde gerçekleştirilmiştir.

Örneğin, FBI'ın çalışanları için 'kesişen noktalar atölyeleri' düzenlediği ortaya çıkmıştır.[60] İç Güvenlik Bakanlığı, beyaz çalışanlara "Baskıcı roller içinde sosyalleştiklerini," söyleyen eğitim materyalleri kullanırken,[61] Sandia Ulusal laboratuvarlarındaki bilim insanları, sahip oldukları beyaz ayrıcalıklarını ele almak için sadece beyaz erkeklerin katıldığı yeniden eğitim toplantılarına katılmaya zorlanmıştır. Böyle bir oturumda çalışanlara 'beyaz erkek kültürünün' KKK ve 'beyaz üstünlükçülüğü' ile aynı şey olduğu söylenmiştir. Katılımcılar 'beyaz erkek ayrıcalıklarından' vazgeçmeye zorlanmış ve alıştırmanın bir parçası olarak hayali renkli kadınlara özür mektupları yazmaları istenmiştir.[62] Bunun Amerika'nın nükleer laboratuvarlarında eşitlik bir yana, üretkenliği veya güvenliği nasıl teşvik ettiği, belirsizliğini korumaktadır.

Özel sektör de çalışanlarını her etkileşimde beyaz üstünlüğünü görecek şekilde eğitmek için para akıtıyor. Örneğin profesyonel hizmetler ağı Ernst & Young, çalışanlarına gönderdiği e-postalarda "Irkçı olmamak yeterli değildir. Irkçılığa ve ayrımcılığa karşı sesimizi yükseltmeli ve harekete geçmeliyiz. Irkçılık karşıtı olmalıyız. Ernst & Young'da bunu yapma ve böyle olma kararlılığımız her zamankinden daha güçlüdür." Bir yönetici partnerin tüm personele gönderdiği e-postada belirttiği gibi, çağrının özel itici gücü "Siyah topluluklarımıza yönelik anlamsız şiddet eylemleriydi." Bu kez Kenosha, Wisconsin'de Jacob Blake'e karşı. Blake daha sonra polis tarafından vurularak öldürülmeden önce bıçak salladığını itiraf etti ancak şirket içi e-postayı gönderen Kelly Grier, polisin eylemlerini "Ülkemize nüfuz eden sistemik ırkçılığın," bir göstergesi olarak tanımladı.[63] Er-

nst & Young neden bıçak kullanmakla suçlanan bir suçlunun yanında yer almalı? Çünkü 'ırkçılık karşıtı' teori onlara önce kapsamlı ahlaki açıklamalar yapmayı ve daha sonra ayrıntıları görmezden gelmeyi öğretmişti. Doğru sinyalleri göndermek, gerçekleri doğru anlamaktan daha önemliydi.

Amerika'nın en büyük sağlık sigortası şirketlerinden biri olan Cigna'nın çalışanları da rutin olarak CRT derslerine tabi tutuldu. Bunlar arasında 'beyaz ayrıcalığı', 'cinsiyet ayrıcalığı' ve 'dini ayrıcalık' üzerine dersler ve işe alım kararlarında beyaz erkekleri dikkate almama tavsiyeleri yer aldı.[64] Amerika'nın en başarılı şirketlerinden biri olan Coca-Cola'da ise çalışanlar, nasıl 'daha az beyaz' olacaklarını öğretmeyi amaçlayan 'ırkçılık karşıtı' eğitimlerden geçmeye zorlandı.

Çalışanlara yönelik zorunlu 'Irkçılıkla Yüzleşme' kursunda, "Daha az beyaz, daha az kibirli, daha az güvenli, daha az savunmacı, daha az cahil ve daha alçakgönüllü," olmalarını söyleyen bir slayt yer alıyordu.

Ayrıca "ABD ve diğer Batı ülkelerinde beyazların, beyaz oldukları için doğuştan üstün olduklarını düşünecek şekilde sosyalleştirildikleri," söyleniyor ve üç yaşındaki çocukların "Beyaz olmanın daha iyi olduğunu anladıklarını," iddia eden 'araştırmalardan' bahsediliyordu.[65]

Neden daha fazla insanın bu zihinsel abur cuburla zorla beslenmeye karşı sesini çıkarmadığını merak ediyorsanız, bunun nedeni çizgiye uymamanın bedelinin ödenebilecek olmasıdır. Bu gerçek giderek daha da netleşiyor. Şubat 2021'de, KPMG İngiltere'nin Avustralya doğumlu başkanı, bir personel toplantısında bilinçsiz önyargı kavramını 'tamamen saçmalık' olarak tanımladıktan ve insanları bilinçsiz önyargı eğitimine zorlamanın hiçbir işe yaramadığını söyledikten sonra meslektaşları tarafından kınandı. Kıdemsiz personel, başkanın 'ayrıcalığını kontrol etmesi' gerektiğini söyledi ve 'duyarsız yorumları' nedeniyle kendisini yönetime şikâyet etti. Soruşturmayı beklerken geçici olarak istifa etmeye zorlandıktan sonra, sonunda istifa etmek zorunda kaldı.[66]

Çoğu insanın neden tüm bu gündeme uyduğunu merak ediyorsanız, bunun nedeni, ister bir matematik öğretmeni ister devasa bir çokuluslu şirketin ortağı olun, başınızı korkulukların üzerine kaldırmanın bedelinin tüm kariyerinizin başınıza yıkılması olabileceğinin sık sık dile getirilmesidir ve bu, en basit soruları sorduğunuz, kanıtlanabilir bir gerçeği ileri sürdüğünüz ya da sadece dünden önceki güne kadar herkesin sahip olduğu bir inancı kabul ettiğiniz için olabilir.

Çok nadiren de olsa, işler tersine de dönebilir ancak bu durum sadece, maliyetsiz ya da imajlarına faydalı olduğunu düşündükleri politikaları uygulamaya çalışanların üzerine büyük miktarda olumsuz dikkat çekildiğinde yaşanır. Örneğin 2021 yılında Disney, çalışanlarına 'eşitliği' reddetmelerini ve bunun yerine 'hakkaniyete' odaklanmaları gerektiğini söyledi. Disney çalışanlarının tabi tutulduğu "Irkçılık konusunda ne yapabilirim?" programına göre, 'sistematik ırkçılık', 'beyaz ayrıcalığı', 'beyaz hassasiyeti' ve daha fazlasına odaklanmaları gerekiyordu. Eğitimleri ayrıca 'örtük önyargı', 'mikroagresyonlar' ve tabii ki 'ırkçılık karşıtı olma' oturumlarını da içeriyordu. 'Irk Bilinci için Müttefiklik' eğitim modülünde, personele 'yapısal siyah karşıtı ırkçılık' konusunda kendilerini eğitmek için 'sorumluluk almaları' söylendi. ABD'nin "Uzun bir sistemik ırkçılık ve transfobi geçmişi," olduğu ve beyaz Disney çalışanlarının "Suçluluk, utanç ve savunmasızlık duyguları üzerinde çalışmaları," "Renk körü ideolojilere ve retoriğe," meydan okuyarak telafi etmeleri ve asla "Siyah meslektaşlarının yaşam deneyimlerini sorgulamamaları veya tartışmamaları," gerektiği söylendi. Disney'in beyaz çalışanlarına yönelik öneriler arasında ırkçı bebekleri üzerinde çalışmaları ('3 aylıkken' ırkçıdırlar) ve "Yerel Black Lives Matter bölümü gibi beyaz üstünlüğü karşıtı çalışmalara bağışta bulunmaları," yer almaktadır.[67]

Zaman zaman, bu tür kurum içi eğitimler kamuoyuna açıklandığında, şirket dersleri hızla kaldırmakta, çalışanların bu eğitimlerden geçirilmediği yalanını söylemekte ya da bunla-

rın isteğe bağlı olduğunu iddia etmektedir. Disney, *New York Post*'a "Şirket politikasını yansıtmak için kasıtlı olarak çarpıtıldığını," söyleyerek eğitim materyallerini internetten kaldırdı.[68] Neredeyse her durumda, bu yalanlar ilgili şirketleri geçici olarak utanç verici bir durumdan kurtarıyor ancak çalışanlarına beyaz karşıtı ırkçılığı öğreten bir şirketin yaptığının yanlış olduğunu fark ettiğine ya da bu nedenle yanlıştan döndüğüne dair herhangi bir belirti görülmemiştir.

Sağlık Hizmetleri

Kurumsal ırkçılığın bu tür örnekleri yeterince uğursuz olabilir ancak çok daha vahim olanı -çünkü daha da pratik olanı- aynı ideolojinin sağlık hizmetleri alanına girmesidir. Bunlar belki de sadece 2020'den itibaren Amerika'nın bir yandan kendi ülkesinde ortaya çıkan ırkçılık iddiaları salgınıyla uğraşırken bir yandan da Çin'den yayılan tıbbi bir salgınla boğuşması nedeniyle gündeme geldi.

Bu iki mesele, COVID'e karşı savunmasızlık ve aşılara erişim konusunda örtüşüyordu. Amerika'dan başlayarak batı dünyasında, kampanyacıların siyah ve etnik azınlık nüfusun COVID'den orantısız bir şekilde etkilendiğini iddia ettiği bir tartışma ortaya çıktı. Bu gerçekler ortaya konmadan önce bile, neden üzerinde ısrar ediliyordu. Kimse yaşam koşulları, altta yatan sağlık koşulları ya da başka bir şey hakkında konuşmaya vakit bulamadan Kendi, Afua Hirsch ve diğerleri The Guardian ve The Atlantic'in sayfalarına ve radyolara çıktılar. Orada Amerika, İngiltere ve diğer Batılı ülkelerin o kadar ırkçı olduklarını öne sürmeyi başardılar ki Çin'den bir virüsü bile kendi özel ırkçı yorumlarını katmadan ithal edemediler ve bu fırsatı mümkün olduğunca çok sayıda siyah insanı öldürmek için kullandılar.[69] Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, her yerdeki sağlık yetkilileri bu suçlama karşısında yüksek alarmdaydı.

Kısa bir süre öncesine kadar hastaları tedavi ederken 'renk körü' olmak yeterliydi. Artık 'eşitlik' parolaydı ve bu, siyahlar için işleri iyileştirmek yerine beyazlar için daha kötü hâle getirmek anlamına gelse bile, sonuçları eşitlemenin şifresiydi.

Örneğin, Aralık 2020'de, COVID ve BLM yılının sonunda, Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (CDC) aşı önceliklendirmesine ilişkin ilk tavsiyelerini yayınladı. Birbiriyle rekabet eden üç öncelik grubu (temel çalışanlar, altmış beş yaş üstü kişiler ve altta yatan tıbbi sorunları olan yetişkinler) belirledi. Daha sonra bu gruplar içinde kime öncelik verileceğine karar vermek için üç etik ilke belirledi. Bu üç etik ilke 'eşitliği teşvik etmek' ve 'sağlıktaki eşitsizlikleri azaltmak' idi. İşte bu noktada CDC ciddi bir etik sorunla karşılaştı çünkü altmış beş yaş üstü yetişkinler arasında ırksal ve etnik azınlık grupları yeterince temsil edilmiyordu.[70]

New York Times'ın açıkladığı gibi, nihai politika, ayda fazladan elli bin cana mal olması beklense de yaşlılar yerine temel çalışanlara öncelik vermeyi amaçlıyordu. Pennsylvania Üniversitesi'nde etik ve sağlık politikası uzmanı olan Harald Schmidt, yeni kılavuzun son derece makul bir öncelikler dizisine sahip olduğunu söyleyerek bu değişimi gerekçelendirdi. Etik uzmanı, "Yaşlı nüfus daha beyaz." dedi. "Toplum onların daha uzun süre yaşamasına izin verecek şekilde yapılandırıldı. Zaten daha fazlasına sahip olanlara ek sağlık faydaları sağlamak yerine, oyun alanını biraz dengeleyerek başlayabiliriz. Elbette burada "Oyun alanını biraz eşitlemek," sadece "Daha fazla beyaz insanın ölmesine izin vermek," anlamına gelebilir.[71] Bu politikaya resmi destek *Journal of the American Medical Association*'da da yer aldı.[72]

Bu tür şeyler hâlâ belli ölçüde olumsuz yorumlara yol açabiliyor ve CDC'nin önerilerinin doğru bir şekilde haberleştirilmesinin ardından da bu tür yorumlar geldi. CDC bir ay sonra geri adım attı ancak komite üyeleri "Beyazlar yerine diğer ırk gruplarını kayırdıkları," yönünde "Çoğu zaman acımasız bir suçlama yağmuruna," maruz kaldıklarından şikâyet ederek kendilerine acımadılar.

Eğer CDC kılavuzları bu türden tek vaka olsaydı, görmezden gelinebilirdi ama öyle olmadı. Bu davadan bu yana, ülke genelinde 'eşitlikçi tıp' denendi. Vermont eyaleti, kendisini beyaz olarak tanımlayan kişileri dışlarken, belirli grupları aşı için uygun hâle getirmeye çalıştı.[74] Boston'daki Brigham and Women's Hospital'da ise açıkça ırk ayrımcılığı yapan bir sağlık programı uygulamaya konuldu. İlgili iki kişinin Boston Review'da açıkladığı gibi, 'renk körü çözümler', "Sağlık hizmetlerinde ırksal eşitliği sağlamada başarısız olmuştu." ve örneğin kardiyoloji ünitesine çok fazla beyazın kabul edilmesiyle ilgili bir sorun vardı.

Sonuç olarak, 'siyah ve Latin' kalp yetmezliği hastaları için tercihli kabullerin 'onarıcı bir çerçevesini' kullanacak yeni bir pilot girişim başlatıldı.

"Irk veya etnik kökene dayalı ayrıcalıklı bakım sunmanın renk körü hukuk sistemimizde yasal zorluklara yol açabileceğini," kabul etmekle birlikte, yine de "Beyaz Saray'dan gelen son yürütme emirlerinin desteğiyle eşitlik ve ırksal adalet adına güvenle ilerlemeye teşvik edildiklerini," belirttiler. Söz konusu icra emirleri, yeni gelen Biden yönetiminin son olumlu eylem icra emirleridir.[75]

Yine, eğer bunlar sadece başıboş kurumlar olsaydı -CDC orada büyük bir hastane- o zaman belki de dikkatle ince ayar yapılabilecek tuhaf bir anormallik olarak anlaşılabilirdi ama öyle değil. Defalarca görüldüğü üzere, sadece tek tek kurumlar ya da kuruluşlar değil, aynı zamanda yönetim organları da aynı planı, çoğu zaman da aynı hızda takip etmektedir. Amerikan Tabipler Birliği (AMA), 'bir süreç olarak eşitlik' fikrini reddeden seksen altı sayfalık bir 'eşitlik planı' yayınladı. Belirtilen hedefler 'yapısal ırkçılığı ortadan kaldırmak', 'beyaz üstünlüğünü ortadan kaldırmak' ve 'ırkçılığı bir halk sağlığı tehdidi olarak kabul etmek'. AMA ayrıca farklı gruplardan insanlara eşit muamele edilmesi gerektiği fikrini eleştirmekte ve ırkçı 'ırkçılık karşıtlığını' profesyonel en iyi uygulama seviyesine yükseltmek-

tedir. Belgede, diğerlerinin yanı sıra Bell Hooks'un çalışmalarına atıfta bulunulması şaşırtıcı değildir.[76]

Elbette tüm bunlarda başka bir tehlike daha var. Zira tıp, ırksal geçmişe ilişkin bazı bilgilerin sadece yararlı değil hayat kurtarıcı da olabileceği alanlardan biridir. Farklı genetik grupların kanserden osteoporoza kadar belirli hastalık ve durumlara karşı farklı duyarlılıkları ve farklı ilaçlara karşı farklı tepkileri vardır ve bu özel bir sorundur çünkü ırkın sadece bir 'sosyal yapı' değil, sağlık da dahil olmak üzere hayatımızın gerçek alanlarını etkileyen bir şey olduğunu göstermektedir. Bu, günün varsayımları için çok rahatsız edici bir gerçek olduğu için, konu ne zaman ortaya çıksa tıp dışı büyük bir endişeye neden olmaktadır. Örneğin, böbrek fonksiyonlarının doğru bir şekilde belirlenmesi konusunda süregelen bir tartışma vardır ancak 'ırkçılık karşıtları' ırkçılıkla mücadele adına tanıya yardımcı olacak klinik algoritmaları ve tedavi kılavuzlarını kaldırmaya çalışmıştır.[77]

Aralarında pek çok siyahî doktorun da bulunduğu pek çok doktor bunun ne kadar tehlikeli olduğunun farkındadır ve bazıları bunu durdurmak için *New England Journal of Medicine*'ın sayfalarına başvurmuştur. Birkaç paragraflık gerekli uyarılardan sonra, "Sosyal olarak inşa edilmiş farklı ırk kategorilerine mensup insanlar arasında genetik farklılıkların mevcut olduğunu," vurguladılar. Bu çeşitliliği benimsiyor ve klinik açıdan anlamlı sonuçlarını kabul ediyoruz."[78] Öte yandan, bu ihtiyatlı uygulayıcıların günün dogmalarını aşma girişimlerinde zafere ulaşacakları açık değildir. Savundukları şey, CRT'den başka bir şeyin anlaşılmasını gerektirmektedir. Bazı genetik ve tıbbi gerçekler hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirmektedir ancak şimdilik, her bir soruna bakmanın tek yolu olarak ırkçılık ve ırkçılık karşıtlığı konusundaki ısrar çok daha büyük, net ve her şeyi kapsıyor.

Bu nedenle, örneğin Harvard'dan diğer tıp uzmanları tüm ırksal sağlık eşitsizliklerini beyazlığa ('ırkçılık karşıtı epidemiyoloji') yükleyebiliyor[79] hamile siyah kadınların ölümünden

sistemik ırkçılığın sorumlu olduğunu iddia edebiliyor[80] ve beyaz Amerikalıların bilimsel deneyler için DNA'larını gönüllü olarak verdiklerinde bunu beyaz olmayan grupları mağdur etmek için yaptıklarını iddia edebiliyorlar.[81] Genel olarak mesaj, beyazlığın kendisinin bir pandemi olduğudur. Bir New York Times editörünün yakın zamanda ifade ettiği gibi, beyazlık "Diğer virüsler gibi, bulaşacağı başka beden kalmayıncaya kadar ölmeyecek bir virüstür."[82] Üstelik bu tür protogenosidal söylemler nadir değildir. Norm hâline gelmiştir. Bunu inkâr etmek ise alışılmadık bir duruma dönüşmüştür. Aksine bir şey söylerseniz, hatta yapısal ırkçılığın endemik olduğu iddiaları hakkında şüphe duyduğunuzu ifade ederseniz, sadece işinizi kaybetmekle kalmaz, etrafınızdakilerin de işlerini kaybetmesine neden olursunuz.

Journal of the American Medical Association'da 2021 yılında yaşanan da buydu. Editör yardımcısı bir tartışmada 'yapısal ırkçılığın' talihsiz bir terim olduğunu düşündüğünü ve "Benim gibi birçok insanın bir şekilde ırkçı olduğumuz imasından rahatsız olduğunu," söyledi. Bu nedenle, sadece editör yardımcısının görevden alınması için bir kampanya başlatılmakla kalmadı, aynı zamanda editörü de bir tür suçluluk psikolojisiyle işinden ayrılmaya zorlandı ve kısa süre içinde bir başka 'ırkçı tartışma' olarak rapor edildi.[83]

Sonuçlar beyazların patolojikleştirildiği ve her ay yeni bir maninin icat edildiği bu durumda ('Beyaz öfke' bu sözlüğe son zamanlarda eklenen bir başka sözde tıp terimidir.) geriye bir soru kalmaktadır: Beyazların tam olarak ne yapması gerekiyor? Yeni ırkçılığın savunucuları önerilerini sunmaktan geri durmuyorlar ve çeşitli ihtimaller öne sürüyorlar. UCLA hukuk profesörü ve önde gelen eleştirel ırk teorisyenlerinden Cheryl Harris, özel mülkiyet hakkının askıya alınması, toprak ve paraya el konulması ve ardından ırksal çizgiler doğrultusunda yeniden dağıtılması gerektiğini savunan pek çok önde gelen eleştirel ırk teorisyeninden biridir.[84]

Otegha Uwagba ise "Siyahlar beyazlığı kendileri ortadan kaldıramayacağına göre, beyazların onu ortadan kaldırması gerekeceğini," söylemiştir. Bunu yapmak için de beyazların 'ırksallaştırılmış ayrıcalıklarından' vazgeçmeleri gerektiğini söylüyor. Ne gibi ayrıcalıklardan? Uwagba'nın önerilerinden biri, "Size harika bir fön çeken ama Afro saçlarını kesmediğini bildiğiniz," kuaförü boykot etmek. Bir diğer önerisi de beyazların "Siyahların sahip olduğu işletmeleri himaye etmenin, siyah yazarları okumanın ve sesimizi yükseltmenin yeterli olmadığını," fark etmeleri. Beyazların tüm ayrıcalıklarını kaybetmeleri gerektiğini ve bu "Müttefikliğin onlara bildikleri hayatlarının şekline mal olacağını," söylüyor."[85] Tarif ettiği durum doğru ve önerdiği yanıt mümkün olsa bile, özellikle çekici bir davet gibi görünmüyor.

Öte yandan diğer tekliflerle kıyaslandığında Uwagba'nınki olumlu anlamda cömert görünmektedir. Nisan 2021'de Aruna Khilanani, Yale Çocuk Çalışmaları Merkezi'nde ‹Beyaz Aklın Psikopatik Sorunu' başlıklı bir konferans verdi. Hint alt kıtasından gelen bu birinci kuşak doktor kızı, Chicago Üniversitesi'nde eleştirel teori okumuş ve açıkça kendi psikopatilerini özümsemişti. Kendi, Coates ve diğerleri gibi onun da kendi köken hikâyesi vardı. Kendi'nin elini kaldıran kız hikâyesi ve Coates'in asansöre binen bir kadının hikâyesi olduğu yerde, Khilanani'ninki tatil planlaması yüzünden patronuyla yaşadığı bir anlaşmazlığın korkunç hikâyesidir. Bu travmatik başlangıç hikâyesinden yola çıkarak, konuşmasını içgüdüsel ve şiddetli beyaz karşıtı ırkçılığı ifade etmek için kullandı. Örneğin konuşmasının bir noktasında, "Yoluma çıkan herhangi bir beyazın kafasına bir tabanca boşaltmayı, cesedini gömmeyi ve adımlarımda bir baharla nispeten suçsuz bir şekilde uzaklaşırken kanlı ellerimi silmeyi hayal etti. Sanki dünyaya bir iyilik yapmışım gibi." Bu, sözde psikopatlar hakkında bir konferansta konuşmak için garip bir şekilde psikopatik bir yol.

Başka bir yerde Khilanani konuşmasını beyaz insanlarla konuşmanın bedeli konusunda uyarıda bulunmak için kullandı. Bunun "Kendi hayatınızın bedeli olduğunu çünkü sizi kurttuklarını," söyledi. Dışarıda hiç iyi insan yok. Beyaz insanları 'beyinlerinde delikler' olan 'bunamış, şiddet yanlısı bir yırtıcı' olarak tanımladı ve tüm beyazların 'akıllarını kaçırdıklarını ve uzun zamandır kaçırdıklarını' söyledi ve beyazlarla ırk hakkında konuşmanın 'faydasız' olduğunu ilan etti.[86] Konuşmasında şiddete başvurmanın bu kadar yaygın olmasının nedeni bu olmalı.

Oysa Khilanani yalnız değildir. Yale'deki konuşmasından sadece bir hafta önce, bir başka psikanalist, Donald Moss, bir dizi seminerine dayanan 'Beyazlığa Sahip Olmak Üzerine' başlıklı akademik bir makale yayınladı. Beyazlığı 'parazit bir durum' olarak tanımladı ve soruna bir tür nihai çözümle şakacı bir şekilde oynadı. "Henüz kalıcı bir tedavi yok," diye uyardı.[87] Ne var ki önümüzdeki yıllarda bir tedavi bulmaya hevesli pek çok insan çıkacağına şüphe yoktu.

Bir Ara: Çin

Dünyadaki çoğu insan kendileri ve içine doğdukları ülke hakkında iyi şeyler düşünmek ister. Çoğu insan, toplumlarındaki çoğunluk grubuyla ilişkili her şeye karşı amansız ve moral bozucu bir savaş yürütmenin iyi bir fikir olduğunu düşünmez. Dün icat edilen şüpheli terimleri alıp toplumdaki her bir sorunu açıklamak için ülke çapında yaymaya çalışmazlar. Bunlar ve daha pek çok şey Batı'ya özgü bir hastalığın belirtileridir. Kendinden nefret etme ve kendine güvensizlik hastalığı ve kelimenin her iki anlamıyla da bir tür kendini istismar hastalığı. Batı dışındaki diğer güçlerin gözlemlemekten ve kendi çıkarları için kullanmaktan büyük mutluluk duydukları bir hastalık.

Bunun anlamlı bir örneği 2008 yılında pop yıldızı Damon Albarn'ın gazeteci Bryan Appleyard'a verdiği röportajda ortaya çıktı. Eski Blur solisti Çin'de pek çok iş yapmıştı ve ül-

keye yönelik eleştirilere karşı sabırsızdı. Appleyard'a "Ahlaki üstünlüğün bizde olduğu fikrinden vazgeçmeliyiz çünkü ben öyle olduğunu düşünmüyorum." dedi. Albarn Afyon Savaşları hakkında bir şeyler okuduğunu iddia etti ve modern Çin'e yönelik her türlü eleştirinin Batı'nın ülkeye müdahalesinden kaynaklandığına inanıyor gibiydi. Röportajı yapan kişi ona yerinde bir soru sordu. Eğer Çin'in tüm sorunları Afyon Savaşlarına dayandırılabiliyorsa Başkan Mao'nun kendi halkından belki de yetmiş milyon kişiyi öldürmesine ne anlam vermeliyiz? Afyon Savaşları'nı gölgede bırakıyor, değil mi? Albarn -kuşkusuz en parlak zekâlarımızdan biri değil- şaşırmış görünüyordu. "400 milyon kadar insanın aşırı yoksulluktan kurtulduğu iddiası da var." dedi.[1]

Gerçek şu ki Batı'yı suçlayamadığı sürece Albarn (Batı'daki diğer pek çok kültürel ve diğer figür gibi) dünyanın hastalıklarına bir açıklama bulamıyordu. Batı'nın yanlış yaptığına dair bir hikâye olduğu sürece, bu hikâye söz konusu ülkenin kurucu sorunu olarak yeterli olabilirdi.

Bu refleksif Batı karşıtlığıyla ilgili birkaç sorun var. Bunlardan biri, bugün dünyada gerçekte neler olduğunu görmezden gelmesidir. Örneğin, neredeyse her Batı karşıtı, Batı'dan bazı insanların 19. yüzyılda Çinlilere afyon sattığını bilir ancak kaç tanesi şu anda Amerika Birleşik Devletleri'nin bazı bölgelerini yok eden şeyin Çin'den gelen sentetik opioidler olduğunu biliyor? ABD Ulusal Sağlık İstatistikleri Merkezi'ne göre, son yirmi yılda ABD'deki opioid salgınında yarım milyondan fazla insan öldü. Çinli yetkililer bu uyuşturucu üretiminden haberdar ve bunu durdurmak için çok az şey yapıyor ya da hiçbir şey yapmıyor.

Bu uyuşturucular arasında, bağımlılık yapıcı özellikleri ve yıkıcı etkileri ülke çapında iyi bilinen fentanil de bulunmaktadır. George Floyd öldüğünde vücudunda fentanil vardı. Bu hiçbir şekilde tutuklayan memurların eylemlerini mazur göstermez ancak Floyd, uyuşturucuya bağımlı yüz binlerce Amerikalıdan sadece biriydi. Onun öldüğü yıl, 93 bin Amerikalı

fentanil nedeniyle hayatını kaybetti.[2] Amerika'da pek çok insan bunun farkında mı? Daha geniş Batı'da ya da daha geniş dünyada pek çok insan bunun farkında mı?

Eğer farkında değillerse, bunun nedeni kısmen, insanların seçkin bir grup tarihsel yanlışla uğraşmanın bugün toplumlarının sorunlarını çözmeye yardımcı olacağına ikna edilmiş olmalarıdır. Gerçek şu ki bugün toplumlarımızın karşı karşıya olduğu sorunların daha iyi anlaşılması, bu sorunların çözümüne daha fazla yardımcı olacaktır. Eğer daha fazla insan Çin'in Amerika'ya karşı yürüttüğü opioid savaşını bilseydi, hayatlar kurtulabilirdi ve sadece Amerika'da değil, sadece İskoçya'da opioid ölüm oranı Avrupa ortalamasının neredeyse on üç katı.[3] Bu gerçek bir trajedi ancak geçmişe takılıp kalmak ve onu olabildiğince sert bir şekilde yargılamak, bugün hepimizin karşı karşıya olduğu sorunlarla ilgili pratik bir şeyler yapmaktan çok daha kolay görünmektedir.

Tüm bunlar çok sıra dışı bir oyun. Batı dışında hiçbir toplum aynı şekilde kendini istismar etmiyor.

Amerika'nın başını çektiği Batı bu kendini kötüye kullanma cümbüşünü yaşarken dünyanın geri kalanı ne yapıyor? Şu anda dünyanın lider ekonomisi olarak Amerika'ya tek büyük meydan okuyan ülke Çin Halk Cumhuriyeti'dir. Bu ülke, bu tür unvanlara sahip ülkelerde olduğu gibi, bir cumhuriyet değildir ve halka ait değildir. Çin Halk Cumhuriyeti yetmiş yılı aşkın bir süredir Çin Komünist Partisi (ÇKP) tarafından yönetilmektedir. Komünizmi deneyen diğer tüm büyük güçlerin aksine Çin hâlen bu ideolojinin bir versiyonunu takip etmektedir.

Onların aksine, son yıllarda dünyanın en büyük ikinci ekonomisi konumuna gelecek kadar finansal sistemini liberalleştirmenin bir yolunu bulmuştur. Çin'in GSYİH'sı yükselirken, ülkeyi yöneten parti elitleri diğer sosyalist ülkelerin hatalarını yapmamak için akıllıca davrandılar. ÇKP, bir dereceye kadar sıkı bir şekilde kontrol edilen ekonomik liberalizme izin verse bile, herhangi bir siyasi liberalizmi sıkı bir şekilde dizginlemek

konusunda çok dikkatli olmuştur. Mevcut Başkan Xi Jinping, 2013 yılında iktidara geldiğinden beri bunu hızlandırdı. O yıl, liberal ideolojilerin Çin'in kamusal söylemine girmesini engellemek için bir kampanya başlattı. Güvenlik adına, partinin ideolojik veya güvenlik tehdidi olarak gördüğü etnik ve dini azınlıklar için bir 'yeniden eğitim' sistemi başlattı. Bugüne kadar, aralarında Müslüman Uygur azınlık mensuplarının da bulunduğu bir milyondan fazla erkek, kadın ve çocuk, Sincan bölgesi boyunca yayılan ve genellikle 'toplama kampları' olarak adlandırılan toplama kampları ağına zorla dahil edildi.

Bu kamplarda tutuklulara sistematik tecavüz ve işkencenin yanı sıra Uygur kadınların zorla kısırlaştırılması da söz konusudur. Bu kamplarda ve Çin sistemindeki diğer kamplarda tutulanların iç organlarının zorla toplandığına dair iddialar da bulunmaktadır. Rejim bu tür raporları reddetme eğilimindedir ancak bunlarda şaşırtıcı bir şey yoktur. ÇKP ülkedeki tüm insan hakları ihlalleri iddialarını her zaman reddetmiştir.

Birkaç yıl önce, Pekin'deki Amerikan elçiliğinden siyasi sığınma talep ederek uluslararası bir olaya neden olan kör Çinli aktivist Chen Guangcheng ile röportaj yapma fırsatım oldu. Guangcheng, Çin içindeki insan hakları çalışmaları nedeniyle yetkililerin dikkatini çekmişti. Kendisi ve ailesi yıllarca resmi gözdağı, takip ve fiziksel tacize maruz kalmıştı. Kendisinin 2013 yılında söylediği gibi, Çin'deki durum "Sıradan bir Britanyalıya ya da uluslararası topluma Çin propagandası tarafından anlatılandan çok daha kötüydü."

Bunu ÇKP'nin kötü şöhretli tek çocuk politikasının acımasız gerçekliğinin farkına vardığında anladı. Bir dilekçeyi merkezi hükümete, diğerini de yerel hükümete ulaştırmaya çalıştıktan sonra, Komünist inancın en büyük bahanelerinden birinin yanlış olduğunu fark etti. Sorun yerel halkın kötü ve merkezi hükümetin iyi olması değildi. Sistem baştan aşağı çürümüştü. İkinci kez hamile kaldığı tespit edilen kadınların sürüklenerek götürüldüğü ve bebeklerinin 'zorla aldırıldığı' yönünde top-

ladığı çok sayıda kanıta rağmen bu sistemi değiştirmeye ikna edemedi.

Yetkililer bir kadının ikinci çocuğunu doğurmak üzere olduğunu öğrendiklerinde yapabilecekleri birkaç şey vardı. Eğer anne saklanmaya çalışırsa, yetkililer tüm aile üyelerini tutukluyor ve anne saklandığı yerden çıkmaya zorlanana kadar haftalarca ya da aylarca gözaltında tutuyorlardı. Daha sonra geri dönen hamile anne kürtaj yaptırmaya zorlanıyordu.

Dokuz aylıkken zorla kürtaj yaptırmak ne anlama geliyor? Guangcheng açıkladı: "Önce kadın hastaneye sürükleniyor ve kürtaj için bir 'rıza' formu imzalamaya zorlanıyor. Bunun birkaç yolu var. Bir yol da bebeği zorla doğurtmaktır. Genellikle bebek canlı doğar ve daha sonra bebeği suya atıp boğarlar. İkinci yol ise ellerinde bir tür sıvı zehir var ve iğneyi doğrudan bebeğin kafasına enjekte edip bebeği doğrudan öldürüyorlar ve bebeğin dışarı çıkmasına izin veriyorlar." Bu uygulama Çin'in her yerinde uygulanan 'zorla aile planlaması' sistemidir. Uzun vadeli etkisinin ise "İnsan yaşamına saygı duyma kültürünün iflası," olduğunu söyledi. İnsanlar artık yaşama saygı duymamaktadır.

Sayısız sefalete neden olan tek çocuk politikası Xi döneminde aşamalı olarak kaldırıldı ancak diğer pek çok şeyin yanı sıra Sincan'daki kamp sistemi, insan haklarının bu on yılda Çin'de önceki on yıllarda olduğundan daha fazla itibar görmediğini gösteriyor. Aksine, ÇKP'nin gayri resmi imparatorluğu büyüdükçe, ister Hong Kong'da ister başka bir yerde olsun, insan haklarını çiğneme kabiliyeti artmıştır.

ÇKP, komünist-kapitalizmin melez biçimini sürdürürken, dünya çapında kendisine daha fazla etki ve saygınlık kazandırmayı başardı. Amerika ve Avrupa'daki elitler Çin'i uluslararası örgütlere dahil etmenin ona demokratik normları empoze edeceğini düşündüler. Bunun yerine Çin demokratik normları uluslararası örgütlerin dışına itti. Çin, 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne katılmasından bu yana geçen süreyi büyük bir

etki yaratmak için kullandı. 2000 yılında Güney Amerika, Afrika, Uzak Doğu, Okyanusya ve Avrupa'daki çoğu ülke Çin'den çok ABD ile ticaret yapıyordu. 2020 yılına gelindiğinde bu durum tersine döndü. Sadece yirmi yıl içinde, dünyanın tüm bu bölgeleri Çin ile Amerika'dan daha fazla iş yaptı. Bu süre zarfında Amerika'nın toplam dünya ticaretindeki payı yüzde 75'ten yüzde 25'in biraz üzerine düşmüştü.[4] Aradaki tüm farkı yiyen ise tam tersi yönde hızla ilerleyen Çin oldu.

Ülkenin Belt and Road Initiative (Kuşak ve Yol Girişimi), Çin altyapısı ve yatırımlarından oluşan ve tüm dünyaya yayılan bir ağ oluşturmayı hedefliyor: Adı üstünde bir imparatorluk. Ülke şimdiden Uzak Doğu, Ortadoğu ve Afrika'da satın almalar yapmaya başladı. Ayrıca Batı'daki kilit altyapıları da satın almayı seçti. Bu bazen İsrail'deki Hayfa ya da Yunanistan'daki Pire gibi önemli bir liman olabiliyor. İtalya 2019 yılında Çin ile bir anlaşma imzalayarak Kuşak ve Yol Girişimine katılan ilk G7 ülkesi oldu. Bu sayede Çinli iletişim ve inşaat şirketleri İtalya'nın Trieste limanına erişebilecek ve Cenova limanını geliştirebilecek. Ayrıca Çin'in İtalya'nın tarım, finans, enerji ve mühendislik pazarlarına girmesini de içerecektir.

Bu ülkeler yalnız değil. İngiliz hükümeti Çinlilere İngiltere'de yeni bir nükleer reaktör inşa etmeleri ve bakımını yapmaları için yeşil ışık yaktı. Çin'in devlet destekli iletişim şirketi Huawei de hızlı bir geri dönüşten önce, İngiltere'nin yeni 5G ağının kurulmasına yardımcı olmak üzere kısa bir süre için görevlendirildi. Elbette, hiçbir ülke kilit bir bileşen olmadan böylesine hızlı bir küresel genişlemeyi başaramazdı: Bu da elitlerin ele geçirilmesidir. ÇKP'nin girmeyi umduğu ülkelerin her birinde elitler arasında etkili olma becerisi, kapsamı ve cömertliği bakımından benzersizdir. Batı'da eski başbakanlardan emeklilik sonrası bir tür finansmana ihtiyaç duyan herkes Çinli şirketler sayesinde rahat bir iş buldu. Batı siyasetinin nispeten daha alt kademelerinde bile ÇKP ve cepheleri insanları satın almakla meşguldü.

Liberal Demokratlar 2010-2015 yılları arasında İngiltere'deki koalisyon hükümetinin küçük ortağıydı ancak görevden ayrıldığından bu yana partinin üst düzey ve alt kademelerindeki isimler Pekin tarafından satın alındı. Partinin şu anki lideri, liderlik kampanyası için Huawei'den fon almayı kabul etti. Dönemin lideri Nick Clegg'in eski strateji başkanı, Hong Kong'da demokrasiyi ortadan kaldırırken Çin'in uluslararası imajını aklamaya çalışan bir halkla ilişkiler firmasında çalışmaya başladı. İngiltere'nin Çin'in Asya Altyapı Yatırım Bankası'na katılan ilk Batılı ülke olmasına yardımcı olan eski Hazine Bakanı Danny Alexander ise hükümetten ayrıldıktan sonra ÇKP'nin Kuşak ve Yol Girişimi'ne öncülük etmek için bankaya katıldı.[5] Benzer hikâyeler Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada ve bir zamanlar sağlam bir Batı ittifakı olan diğer tüm bölgelerde de yaşandı.

Clive Hamilton ve Mareike Ohlberg'in konuyla ilgili Hidden Hand (Gizli El) adlı kitaplarında anlattıkları gibi, Batı'daki büyük finans kuruluşları ve diğerleri ÇKP'nin gözüne girmek için genellikle en yozlaşmış ve utanmaz yollarla birbirleriyle yarıştılar. Örneğin 2000'li yıllarda Deutsche Bank, Çin pazarına erişim sağlamak için rüşvet ve diğer yolsuzluk uygulamalarını kullandı ve 2009'da banka JP Morgan'ı bir anlaşmada geride bıraktı çünkü JP Morgan aktif olarak ÇKP 'prenslerini' işe almıştı. Bankanın işe aldığı kişiler arasında şu anki Başbakan Yardımcısı ve Politbüro Daimi Komite üyesi Wang Yang'ın kızı Wang Xisha da vardı.[6] Aynı hikâye Batı'da da yaşandı. Yeni Zelanda'dan Washington DC'ye, ÇKP büyük ve küçük nüfuz satın almaktadır. Devasa altyapı yatırımlarından, devlete ait Bank of China'nın, Hunter Biden ve John Kerry'nin üvey oğlu tarafından Hunter'ın 2013 yılında Pekin'e yaptığı resmi bir gezide babasına eşlik etmesinin ardından kurulan BHR Partners'ın en büyük tek hissedarı olmasına kadar.[7] Çin aynı zamanda Batı'daki seçkin kurumlara girmenin yolunu da satın aldı. İngiltere'nin Cambridge'i de dahil olmak üzere saygın üniversiteler Çin yatırımlarını memnuniyetle karşıladı ve Çinli

yetkililere kurumlarda neyin çalışılıp neyin çalışılamayacağına karar verme ve çekleri yazan hayırsever rejime yönelik eleştirileri bastırma hakkı verdi.

Ülke, artan mali gücünü her zaman diplomatik kaslarını esnetmek için kullanmıştır. David Cameron başbakanlığının başlarında, 2012 yılında, Budist lider Dalai Lama Londra'yı ziyaret ettiğinde onunla bir araya geldi. Çin Komünist Partisi Tibet konusunda Dalai Lama ile anlaşmazlığa düştüğü için bu buluşma haberine hemen tepki gösterdi. İngiltere'nin Çin Büyükelçisi derhal bir toplantıya çağrıldı ve azarlandı. Olayın ardından ÇKP İngiltere ile ilişkilerin ciddi şekilde zarar gördüğünü açıkladı. Gerçekten de oradaki Çin yatırımları askıya alındı. Başkan Wu Bangguo'nun İngiltere gezisi iptal edildi ve ÇKP Çin halkının toplantıdan dolayı ne kadar 'incindiğinden' bahsetti.

İngiliz Başbakanı anlaşılabilir bir şekilde korktu ve kısa süre sonra Dalai Lama ile bir daha asla görüşmeyeceğini açıkladı. İngiliz hükümeti daha sonra neden olunan kırgınlık için Çinli yetkililerden resmi bir özür diledi. Sonunda normal ticari ilişkiler yeniden tesis edildi ancak bu olayla ilgili beni en çok etkileyen şey, olaydan sonra İngiliz ve Çinli yetkililer arasında yapılan ilk toplantıya dair daha sonra bana anlatılan bir hikâye oldu. Toplantıda bulunan bir kaynak bana toplantı başlamadan önce ÇKP yetkililerinin masanın üzerinden İngiliz meslektaşlarına İngiliz özrünün bir kopyasını uzattıklarını ve onlardan ayağa kalkıp yüksek sesle okumalarını istediklerini, kendilerinin de bunu yaptıklarını söyledi. Daha sonra masaya oturan üst düzey Çinli yetkilinin gülümseyerek şunları söylediği bildirildi: "Biz sadece ciddi olduğunuzu bilmek istedik."

David Cameron kesinlikle dersini almış ve artık paranın ve gücün nerede olduğunu keşfetmiş görünüyordu. Görevden ayrıldıktan bir yıl sonra, Çin'in Belt and Road Initiative girişimini teşvik etmek ve desteklemek için kurulan 1 milyar dolarlık yeni bir yatırım fonunda öncü bir rol üstlendiği açıklandı. Eski bir

İngiliz başbakanı Çin'in imparatorluğunu kurmasına yardım ediyordu. Benzer hikâyeler Batı'daki finans ve siyaset çevrelerinin her yerinde karşımıza çıkabilir. Birkaç yıl önce Amerika'nın önde gelen finans otoritelerinden biri bir tanıdığını Çin'in altyapı projelerine yatırım yapmaya ikna etmeye çalıştı. İş adamı ÇKP projelerine yatırım yapmanın ahlaki etkinliği konusundaki şüphelerini dile getirince Amerikalı meslektaşı ona şöyle dedi "Onlar zaten kazandılar. Ben sadece seni hesabın doğru tarafına çekmeye çalışıyorum."

Yani Çin son yirmi yılı boşa harcamadı. Tarihinin hiçbir döneminde olmadığı kadar büyüdü. Eğer önümüzdeki yüzyılda dünyanın süper gücü olarak ABD'yi geride bırakacak bir ülke varsa o da Çin'dir. Bu rekabet göz önüne alındığında, insanların en temel karşılaştırmalara biraz dikkat edeceğini düşünebilirsiniz. Eğer Amerika liderliğindeki dünya düzeni bu kadar korkunçsa, ÇKP liderliğindeki bir dünya düzeni neye benzeyebilir? Eğer Amerika Birleşik Devletleri ve diğer Batılı ülkeler bu kadar kötüyse, olası tek alternatif sistem daha iyi olabilir mi?

Bu soru yakında bizim için yanıtlanabilir. Çin şu anda Amerika Birleşik Devletleri'nin dört ya da beş katı bir nüfusa sahip. Elon Musk gibi önde gelen isimlerin yakında ABD ekonomisinin iki ya da üç katı büyüklüğüne ulaşabileceğini öngördüğü bir ekonomiye sahip ve bu, Çin'in kişi başına düşen GSYİH'sinin hâlâ ABD'ninkinden çok daha düşük olduğu varsayımına dayanmaktadır. Çin ekonomisinin ABD'nin iki katı büyüklüğe ulaşması için Çin'in kişi başına düşen GSYH'sinin ABD'nin yarısı kadar olması yeterli olacaktır.

Dolayısıyla 'neye kıyasla' sorusu son on yıllarda Batı'da sorulabilecek önemli bir soru olabilirdi ancak çok az insan bu soruyu sordu. Bu soruyu soran az sayıdaki kişiden biri, 2014 yılında Çin ırkçılığı konusunda bir yazı kaleme alan, rahmetli meslektaşım Clarissa Tan'dı. Etnik olarak Çinli olan Clarissa bir süre Singapur'da yaşamıştı. Kendisinin de söylediği gibi, orada tam bir 'muz'du, yani 'dışı sarı ama içi beyaz'dı; yani etnik olarak

Çinli görünen ama düşünceleri 'Batılı' sayılan biriydi. Kendisinin de belirttiği gibi, Asya bu tür etiketlerle doludur ve insanlar etnik hatlara göre nadiren gurur verici şekillerde gruplandırılır. Yabancılar, özellikle de beyazlar için kullanılan terimler özellikle çirkindir. Bunlar arasında "Tayland'da farang, Japonya'da gaijin, Malezya'da mat salleh, Hong Kong'da gweilo," sayılabilir. Bu sonuncusu özellikle ilginçtir. Gwei 'hayalet' anlamına gelir ve kelimenin tam anlamıyla beyaz bir insan tam olarak insan değildir. "Aslında, birçok Çin lehçesinde ister Hintli ister Fildişili ya da İrlandalı olsun, herhangi bir yabancı için kullanılan deyimsel terim hayalet anlamındaki 'gwei'yi içerir. Sadece etnik olarak Çinlilerden sürekli olarak 'insan' anlamına gelen 'ren' olarak bahsedilir. Başka bir deyişle, sadece Çinliler tam kanlı insanlar olarak gerçekten vardır".[8] Çin toplumu da Batı'nın ırksallaştırılmış dilden kaçınma arzusuna sahip değildir. Siyah karşıtı ırkçılık derinlemesine kökleşmiş ve sıradan bir olgu olmaya devam etmektedir. Her yerde olduğu gibi, bugünün ırkçılığı da ırkçı bir geçmişten gelmektedir. 20'nci yüzyılın başlarında Çin'in en önemli reformcularından biri olan Kang Youwei, bir zamanlar 'Irkın Geliştiricisi' madalyaları verilmesi gerektiğini savunmuştu. Bu madalyalar siyahlarla evlenmek isteyen beyaz ya da 'sarı' insanlara verilecekti. Youwei bunun zamanla 'insanlığı arındıracağına' inanıyordu. Bu arada, 'vuruş' yapmaya istekli olanlar onurlandırılacaktı. Yeni Çinli efendileri tarafından Afrika'daki Afrikalılara gösterilen ırkçılığın kökleri çok eskilere dayanmaktadır.

Yine de her nedense, tüm bunlar hesabın tamamen farklı bir tarafında sayılmaktadır. Bu ÇKP'nin çok işine gelen bir gerçektir. ÇKP, en korkunç insan hakları ihlalleriyle aktif olarak meşgul olurken, Batı'nın bir dizi kendi kendini aşağılamasıyla dikkatinin dağılmasından açıkça memnundur. Batı mazoşizm işinde olduğu sürece, Pekin'de her zaman çok istekli bir sadist bulacaktır. Ulusal ve uluslararası sahnede Çin, Batı'yı -özellikle de Amerika'yı- zayıf gördüğü yerden vurmaya hazırdır. Bu zayıf noktalardan biri de ırkçılıktır.

2021'deki Biden yönetiminden sadece birkaç hafta sonra olanları düşünün. Amerika'nın Birleşmiş Milletler'e yeni atanan büyükelçisi Linda Thomas-Greenfield, BM Genel Kurulu'nun Uluslararası Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Günü anma töreninde konuştu. Thomas-Greenfield bu vesileyle Genel Kurul'a, Amerika'da büyürken ırkçılığı yaşadığını, deneyimlediğini ve hayatta kaldığını söyledi. BM Genel Kurulu'na Amerika'nın bir 'ilk günahı' olduğunu ve bu günahın kölelik olduğunu söyledi. ABD Büyükelçisi diğer ölümlerin yanı sıra "George Floyd'un anlamsızca öldürülmesinden," de bahsetti. BLM hareketinin adaletinden ve 'beyaz üstünlüğünün' ortadan kaldırılmasının öneminden bahsetti. Ayrıca "Son üç yılda nefret suçlarında yaşanan artıştan," da söz etti. Meclise "Bu dehşetin en son örneğinin," 'Atlanta'daki toplu katliam' olduğunu söyledi.[9]

Thomas-Greenfield'in BM'ye bu açıklamayı yaptığı sırada Atlanta'daki spa saldırısının (altısı Asyalı kadın olmak üzere sekiz kişinin öldürüldüğü) herhangi bir ırksal bileşeni olduğuna dair hiçbir kanıt bulunmadığını belirtmek gerekir. Gözaltındaki şüpheli daha önce bir klinikte seks bağımlılığı tedavisi görmüş ve daha sonra bunu ırksal nedenlerle yapmadığını iddia etmişti ancak BM Genel Kurulu, bunun ABD'deki bir başka ırkçı toplu katliam olduğu izlenimini edinmiştir. Siyah nüfusa karşı ırkçı olmakla yetinmeyen ABD vatandaşları şimdi de Asyalı Amerikalılara karşı cephe almıştı.

Bir ay sonra Thomas-Greenfield, Al Sharpton'ın National Action Network'ünde konuşuyordu. Orada BM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmayı sevgiyle hatırladı ve BM'ye "Amerika'nın en büyük kusurlarından birini bizzat yaşadığını," göstermek istediğini söyledi. Sözlerine şöyle devam etti: "Köleliğin ilk günahının beyaz üstünlüğünü kurucu belgelerimize ve ilkelerimize nasıl işlediğini bizzat gördüm. Ayrıca yeni yönetimin BM İnsan Hakları Konseyi'ne yeniden katılma kararından duyduğu gururu dile getirerek bunun Amerika'nın değerlerini ilerletece-

ğini söyledi ancak bu yaklaşımın sınırlarını da biliyordu." Elbette küresel düzeyde eşitlik ve adalet konularını gündeme getirdiğimizde bunlara alçakgönüllülükle yaklaşmalıyız. Kusurlu bir birlik olduğumuzu ve başından beri öyle olduğumuzu kabul etmeliyiz. Konferans katılımcılarına Amerika'nın "Geçmişimizi unutmamak veya bugünümüzü görmezden gelmemek," gibi 'işleri yapması' gerektiğini söyledi.[10]

Ancak Amerika'nın BM'deki rakiplerinin Büyükelçi Thomas-Greenfield'in stratejik ya da ahlaki bakış açısını paylaştıkları açık değildi. BM'deki konuşmasının sonuna doğru, Amerikan ırkçılığına dair sayıklamalarına kısa bir ara vererek Myanmar'da Rohingyaların "Ezildiğini, istismar edildiğini ve şaşırtıcı sayılarda öldürüldüğünü," kabul etti. Çin'de ise "Hükümetin Uygurlara ve Sincan'daki diğer etnik ve dini azınlıklara karşı soykırım ve insanlığa karşı suçlar işlediğini," kaydetti. Bu durum BM'deki Çin delegasyonunun pek hoşuna gitmedi. Nitekim ülkenin BM Büyükelçisi Dai Bing kürsüden yanıt vermekte gecikmedi. "Büyükelçi Bing, Amerikalı mevkidaşının "Bir kez olsun ülkesinin utanç verici insan hakları sicilini kabul ettiğini," söyledi. Bing'e göre "Bu, ülkesine büyüklük taslama ve diğer ülkelere ne yapmaları gerektiğini söyleme ruhsatı vermez."

Benzer bir ton, Mart 2021'de Alaska'da yeni ABD yönetiminin de katılımıyla ABD ve Çin arasında yapılan ilk büyük ikili zirvede de kullanılmıştı. Bu vesileyle, Thomas-Greenfield'in patronu, ABD'nin yeni Dışişleri Bakanı Anthony Blinken, Çinli mevkidaşlarına Çin'in Sincan, Hong Kong ve Tayvan'daki eylemleri, ABD'ye yönelik siber saldırıları ve müttefiklerine yönelik ekonomik baskıları konusundaki 'derin endişelerini' kısaca ifade etti. Çinli mevkidaşı Yang Jiechi gözle görülür bir şekilde öfkeliydi. On sekiz dakikalık bir tiratla ABD'nin Çin'e ders vermeye hakkı olmadığını ilan etti. Jiechi, "ABD'yi çok fazla düşündüğümüzü düşünüyorum," dedi. "ABD, Çin'le güçlü bir konumdan konuşmak istediğini söyleyecek yeterliliğe sahip değil."

Elini öfkeyle ve küçümseyici bir şekilde mevkidaşına sallayarak devam etti: "Amerika Birleşik Devletleri'nde insan hakları konusunda pek çok sorun var ve bunlar ABD'nin kendisi tarafından da kabul ediliyor". Çin insan hakları konusunda ilerleme kaydederken, ABD'nin kaydetmediğini söyledi. "ABD'nin insan hakları konusunda daha iyisini yapacağını umuyoruz." Ancak ABD'nin kendi büyükelçilerinin iddialarını yineleyen Jiechi, "ABD'nin karşı karşıya olduğu insan hakları sorunları köklüdür. Black Lives Matter gibi sadece son dört yılda ortaya çıkmadılar. Yakın zamanda oluşmadılar."

Amerika'yı Çin'in 'iç işlerine' karışmaması konusunda uyaran Jiechi, Blinken'e birçok Amerikalının "Aslında Amerika Birleşik Devletleri'nin demokrasisine çok az güvendiğini," ve Amerika'nın "Suçu başkasına atmak yerine," kendi sorunlarına bakması gerektiğini söyledi.

ÇKP sözcüleri şimdi bunu son derece kullanışlı bir saldırı hattı olarak görüyorlar. 2021 yazında BM İnsan Hakları Konseyi, gelişmekte olan ülkelerin sistematik ırkçılığı ve ırk ayrımcılığını kınadığı bir oturum düzenledi. BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri Michelle Bachelet, transatlantik köle ticaretinden ve sömürgecilikten yararlanan ülkelerin tarihsel sorumluluklarını inkâr etmelerinin, ırkçılığın ve ırksal şiddetin devam etmesinin başlıca nedeni olduğunu söyledi. ÇKP Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Zhao Lijian uluslararası basına yaptığı açıklamada gelişmiş dünyanın Afrika ve Asya kökenli insanlara yönelik şiddetle mücadele etmek için daha fazlasını yapması gerektiğini söyledi. Zhao Lijian Batılı ülkelere de konuya eğilmeleri çağrısında bulunarak şunları söyledi: "İlgili Batılı ülkeleri uluslararası toplumun kaygılarına ciddiyetle yanıt vermeye, derin bir iç gözlem yapmaya ve sistemik ırkçılık ve ırk ayrımcılığı sorununu ele almak üzere somut tedbirler almaya çağırıyoruz. Böylelikle sadece ülke içinde insan haklarını teşvik etmek ve korumakla kalmayacak, aynı zamanda uluslararası insan hakları davasının sağlıklı gelişimine de katkıda bulunmuş olacağız."[11]

Öte yandan ÇKP Batı'ya bu tür bir iç gözlem çağrısında bulunurken kendisi bunu yapmıyor. Aslında, Batı'dan 'sistemik ırkçılık ve ırk ayrımcılığına' karşı ciddi tepkiler talep ettiği anda, kendisi de kavgacı davranışlar sergilemektedir. Batı'dan bu talepte bulunduğu aynı ay ÇKP yüzüncü kuruluş yıldönümünü kutladı. Tiananmen Meydanı'nda on binlerce kişilik bir kalabalığın önünde düzenlenen törende Xi Jinping Çin'in yükselişinin kaçınılmaz bir 'tarihsel zorunluluk' olduğunu ilan etti. Ülkenin artık yabancı güçler tarafından 'zorbalığa, baskıya ya da boyunduruk altına' alınmayacağı konusunda uyardı ve kullandığı dil karakteristik olarak savaşçıydı. "Denemeye cüret eden herkes kafasını 1.4 milyardan fazla Çinli tarafından dövülmüş büyük çelik duvara kanlı bir şekilde çarpmış bulacaktır." dedi. Resmi İngilizce çeviri, uluslararası medyayı yanıltmak amacıyla bu kana susamış dili yumuşattı ancak Xi'nin Pekin'deki devasa kalabalığa söylediği tam olarak buydu.[12] Tiananmen Meydanı'na on yıl önce yaptığım son ziyaretimde, meydandan yayılan İngilizce sloganların hepsi barışçıldı. Tercüme edilmeyen ama meydanda yerel dilde yayınlananlar arasında ‹Yaşasın Sosyalizm' sloganı da vardı. Uluslararası ziyaretçilerinin bilmesini istedikleri çok şey vardı.

Bu yeni bir şey değil. ÇKP sadece totaliter rejimlerin ve Batı'nın rakiplerinin her zaman yaptığı gibi Batı'nın zayıflıklarını silah olarak kullanmaktadır. 1936'da Sovyet Rusya'da Grigori Aleksandrov ve Isidor Simkov dönemin en popüler filmlerinden birini çektiler. Circus, Amerika'daki dar görüşlü kasabasından kaçmak zorunda kalan beyaz bir kadının hikâyesiydi. Siyah bir babadan melez bir bebek doğurduğu için kasabalılar onu kelimenin tam anlamıyla kasabadan kovuyordu. Kadın sirkle birlikte kaçar ve kendini Sovyet Rusya'da bulur. Filmdeki Amerikalılar baştan sona bağnaz ve ırkçı olarak tasvir edilirken, büyük Sovyet halkıyla olan tezat daha net olamazdı. Gerçekten de kadın kahramanın 'utanç verici' sırrı sirk seyircilerinin önünde ortaya çıktığında, tüm Rus seyirciler bebeği korur. Film, tüm

Sovyet halklarının temsil edildiği ve Amerikan emperyalistlerinin kovduğu bu küçük siyah bebeği koruyacaklarını gösteren muhteşem bir ninni söylemeleriyle sona erer. Daha sonra hep birlikte, bebeği kucaklarında tutarak, Yoldaş Stalin'in onuruna düzenlenen büyük bir geçit törenine katılırlar.

1930'larda Rusya'da Amerika'da olduğundan daha az ırkçı hiçbir şey yoktu. Tıpkı 2020'lerde Çin'de Amerika'dakinden daha az ırkçı bir şey olmadığı gibi. Tam tersi. Yine de Amerika'nın benzersiz bir şekilde ırkçı, Çin'in ise benzersiz bir şekilde erdemli olduğu algısını teşvik etmek, geçmişte Sovyetler için olduğu gibi bugün de Çin için son derece yararlıdır. Moskova'nın geçmişte yaptığı gibi Pekin'in de bugün bunu yapmasının sonsuz sayıda nedeni var. Pekin'in kendi grotesk hak ihlallerinin yanına kâr kalmasını sağlıyor. Batı'nın dikkatini dağıtıyor. Batı'nın hiçbir yerde harekete geçmek için ahlaki meşruiyeti olmadığını öne sürüyor ve Batı'nın sadece tarihteki diğer tüm medeniyetlerin yaptığı şeyleri yapmakla kalmayıp, her zaman diğer tüm medeniyetlerden daha kötü olduğu, yani Batı'nın bugün ahlaki yargıda bulunmak için benzersiz bir şekilde niteliksiz olduğu iddiasına dayanır. Bu görüş, her ikisi de doğru çıkan iki temel varsayıma dayanmaktadır. Birincisi, Batı tarihi bilgisinin Batı'da benzersiz bir şekilde eksik olduğu varsayımıdır: Batılılar kendi geçmişleri hakkında neyin doğru neyin yanlış olduğunun giderek daha fazla farkında değiller. İkincisi, Batı'da neredeyse hiç kimsenin Çin gibi ülkelerin geçmişte ne yaptığını ya da bugün ne yapmakta olduğunu bilmediği varsayımına dayanmaktadır ki bu da doğrudur.

Başka bir deyişle, Batı tarihine yönelik saldırı başarılı oluyor çünkü büyük bir tarihsel ve çağdaş cehalet boşluğuna sesleniyor. Hem Batı içinde hem de dışında, tüm tarihi tek bir mercekten görmeye istekli bir kitleye sesleniyor. Eğer dünyada kötü bir şey oluyorsa bu Batı'nın suçu olmalıdır çünkü Batı'yı içeren açıklamalar dışında işlerin nasıl ters gidebileceğine dair hiçbir meşru açıklama yoktur.

Çağdaş Batı karşıtlığının tarihsel cehaletinin yanı sıra, burada başka bir şey daha vardır. Bu büyük bir ahlaki varsayımdır. Bu varsayım, Batı tarafından yaptırılmadığı sürece dünyada hiç kimsenin yanlış bir şey yapamayacağı düşüncesidir. Bu son derece yanlış bir varsayımdır.

Robert Mugabe 1980 yılında Zimbabwe'de (eski adıyla Rodezya) iktidara geldiğinde, ülkedeki ortalama yaşam süresi altmışın biraz altındaydı. Çeyrek asırdan biraz fazla süren iktidarının, daha doğrusu kötü yönetiminin ardından Zimbabve'de ortalama yaşam süresi neredeyse yarı yarıya azaldı. 2006 yılına gelindiğinde ortalama bir Zimbabveli erkek otuz yedi yaşına kadar yaşamayı bekleyebilirdi. Kadınlar için beklenen yaşam süresi otuz dörde düşmüştü. Durum o kadar kötüye gitti ki Zimbabveli kadınların ortalama yaşam süresi iki yıl içinde iki yıl azaldı. Mugabe halkını her adımda daha da kısalan bir koşu bandına bindiriyordu.

Benzer hikâyeler dünyanın dört bir yanında yaşanmaktadır. Altmış yıl önce Uganda net gıda ihracatçısı, Afrika'nın ekmek sepetlerinden biriydi. Sömürgeleştirilmesinden sonraki on yıllarda, kendi halkını bile beslemekte zorlanan bir sepet kutusu hâline geldi. Mısır gibi diğer ülkelerde de ortalama ücretler sömürgecilikten bu yana sömürgecilik dönemindekinden daha düşük. Üstelik bu enflasyona göre ayarlanmış değil, basit, pratik ücret bazındadır.

Bu gibi durumların Afrika, Ortadoğu ve başka yerlerde tekrarlanıp yinelenebilecek bir dizi açıklaması vardır. Bu açıklamalar arasında sömürge sonrası hükümetlerin kötü yönetimi ve görevde oldukları yılları ülkenin servetini İsviçre ve Lihtenştayn'daki özel banka hesaplarına hortumlamaya öncelik vererek geçiren yönetici sınıfın acayip yolsuzlukları ve kendi kendilerini zenginleştirmeleri yer almaktadır. Öte yandan, görece başarı öyküsü olan ülkeler de vardır. Bağımsızlıktan yetmiş yıldan fazla bir süre sonra Hindistan sadece dünyanın en kalabalık demokrasisi değil, aynı zamanda dünyanın önde gelen ekono-

milerinden biridir. Her ne kadar imparatorluk çağı bu ülkelerin üzerinde hüküm sürse de sadece birkaçında ülkenin başarısında ya da başarısızlığında baskın faktör olmaya devam etmektedir. Bağımsızlıktan sonra bazıları başarılı, bazıları ise başarısız oldu.

Elbette, kendi ülkelerini başarısızlığa uğratan despotların, şu anda ülkelerini etkileyen tüm hastalıklardan dolayı emperyalizmi suçlamak için açık bir nedenleri vardır ancak bu konuda onlara katılan diğer tek grup, Batı'daki insanların bir bölümüdür: Dünya tarihinin Batı'nın suçluluğu ve Batılı olmayanların masumiyetinden ibaret olduğuna inanan insanlar. Bu sadece aşağılayıcı derecede taraflı bir tarih değil, aynı zamanda kesinlikle hiçbir küresel ya da tarihsel perspektife sahip olmayan bir tarihtir ve bunun bariz bir nedeni vardır. Batı'yı yargılayabilmek için geri kalanların tarihinin en azından bir kısmını bilmek gerekir. Modern Batı halklarının kendi tarihlerinden daha cahil oldukları tek şey, Batı dışındaki diğer halkların tarihidir. Oysa böyle bir bilgi, ahlaki yargılarda bulunabilmek için kesinlikle bir ön koşuldur.

Survation tarafından 2016 yılında genç Britanyalılar arasında yapılan bir anket, yüzde 50'sinin Lenin'i hiç duymadığını, yüzde 70'inin ise Mao'nun kim olduğunu bilmediğini ortaya koymuştur. Hepsi Berlin Duvarı'nın yıkılmasından sonra büyümüş olan on altı ila yirmi dört yaş arasındaki gençlerin yüzde 41'i sosyalizm hakkında olumlu duygular beslerken, sadece yüzde 28'i kapitalizm hakkında aynı şeyleri hissetmektedir. Bunun olası bir nedeni, yüzde 68'inin okulda Rus Devrimi hakkında hiçbir şey öğrenmediklerini söylemesidir.[13]

Daha büyük olmasa da aynı cehalet Amerika'da da görülebilir. 2020'de yapılan bir anket, on sekiz ila otuz dokuz yaş arasındaki Amerikalıların neredeyse üçte ikisinin Holokost'ta 6 milyon Yahudi'nin öldürüldüğünü bilmediğini ortaya koymuştur. Araştırmaya göre, yirmili ve otuzlu yaşlardaki Amerikalıların neredeyse yarısı, İkinci Dünya Savaşı sırasında Naziler tarafından kurulan tek bir toplama kampı veya getto adı

bile söyleyememiştir. Yaklaşık her sekiz genç Amerikalıdan biri (yüzde 12) Holokost'u duymadığını ya da duyduğunu bile düşünmediğini söylemiştir.[14] Bu, tarihsel ve güncel siyasi tartışmalarda en yaygın ve belki de aşırı kullanılan tarihsel referans noktasıdır.

Batı'ya karşı savaşın bir sonraki tezahürüne bakarken bu rakamları akılda tutmakta fayda vardır. Bu saldırı Batı tarihine yöneliktir.

Eleştirmenler, kendi ilgi alanlarının iyi bilinmemesinde uğursuz bir şey olduğunu iddia ederken, Batı'daki gençlerin çoğunun tarihin en büyük suçlarından biri hakkında ciddi bir bilgiye sahip olmadığını unutuyorlar. Dolayısıyla bu hem hassas hem de uğursuz bir dönemdir çünkü büyük bir cehalet boşluğuna konuştuğunuzda, kötü niyetli insanlar çok hızlı bir şekilde çok uzun bir yol kat edebilirler. Dinleyicilerine kolayca inanacakları şeyler söyleyebilir ve onlara sorgulamamaları gereken şeyleri anlatabilirler ve bir bilgi boşluğunda konuşarak -eğer ideolojik olarak çok eğilimliyseniz- Batı'nın tarihini tamamen yeniden yazabilir, onu her türlü doğru anlayıştan ve kesinlikle daha geniş bağlamdan koparabilirsiniz. Tüm bunlar, Batı halklarını herkesten daha iyi olduklarına ya da herkesle aynı olduklarına değil, benzersiz bir şekilde kötü olduklarına ve dolayısıyla herkesten daha kötü olduklarına ikna etme umuduyla yapılır. Batı'nın tarihi özellikle utanç vericidir.

Birkaç nesil içinde Batı tarihinin tamamen yeniden yazılmasının ana nedeni budur ve Batı halklarına tarihlerinin özellikle görkemli olmadığını, aksine akıl almaz bir utanç kaynağı olduğunu söylemek için yeniden yazılmıştır. Batı karşıtı revizyonistler son yıllarda güçlerini ortaya koydular. Bizim de onları revize etmemizin tam zamanıdır.

Bölüm 2

Tarih

Dr. Aruna Khilanani 2021 yılında Yale'de yaptığı ırkçı konuşmada pek çok sıra dışı iddiada bulundu. Aynı tarihlerde verdiği bir röportajda daha fazlasını da dile getirdi. İşte Katie Herzog'a söylediklerinden biri:

AK: *Beyaz olmayan insanlar, ben de dahil olmak üzere, dünyada psikolojik olarak konumlandırılmaktan ve bununla birlikte gelen şiddet, şu, bu gibi şeylerden mustaripler. Beyazlar ise kendi zihinlerindeki sorunlardan şikâyetçiler. Güven, samimiyet, yakınlık, utanç, suçluluk, korku gibi konularda acı çekiyorlar. Zihinleriyle acı çekiyorlar. Beni yanlış anlamayın, beyaz olmayan insanlar da nevrotiktir ve kendi sorunları, iniş çıkışları vardır ancak beyazların acı çekmesine özgü olduğunu düşündüğüm temel bir sorun var ve bence bu onların kendi zihinleri.*

KH*: Bunun nedeni sizce nedir?*

AK: *Bence bunun nedeni sömürgecilik. O tarih. Kendinize bu kadar çok yalan söylediğinizde, bu zihninizi etkileyecektir. Etkilememesine imkân yok.*[1]

Bu, karakteristik olarak aşırı bir ifade tarzı olabilir ancak insanlık tarihi boyunca beyaz insanlarla ilgili özellikle kötü bir şey olduğunu iddia eden birilerini duymak nadir değildir.

Son yıllarda, beyazların tarihleri nedeniyle bir şekilde dengesiz olduklarını öne sürmek olağan hâle gelmiştir. Bu da Batı'yı eleştirenler için ilginç bir hamledir çünkü bu eleştirmenlerin Batı'da tarih öğretiminin ana akımı olarak gördükleri şeyi tersine çevirme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Bu eleştirmenler Batı'daki okullarda öğretilenler konusunda sıra dışı bir görüşe sahiptir. Bugün gençlere tek taraflı jingoizm ve milliyetçi propaganda öğretildiğine inanmaktadırlar. Batı'daki insanların kendi tarihleri ve diğer halkların tarihi konusunda benzersiz bir cehalet içinde olduklarını düşünüyorlar. Son nesli geçmişimi-

zin karanlık kısımlarını örtbas etmekle geçirdiğimize inanmaktadırlar ancak hiçbir şey gerçeklerden daha farklı olamaz.

Örneğin, Birleşik Krallık'taki ırkçıların, İngiliz öğrencilerin okullarında imparatorluk mirasından habersiz oldukları yönündeki sürekli iddialarını ele alalım. Bu açıkça yanlıştır. İngiltere ve Galler'deki Ulusal Müfredat, Birleşik Krallık'taki ilk ve ortaokul öğrencilerine ne öğretileceğini belirlemektedir. Britanya İmparatorluğu'nun incelenmesi 3. Aşama için yasal bir konudur. Yasal olmayan konular arasında transatlantik köle ticareti ve Hindistan'ın bağımsızlığı yer almaktadır. Her ne kadar eleştirmenler bazen bu alanların yasal olmamasının önemsiz ya da bir şekilde 'gizli' oldukları anlamına geldiğini iddia etse de bu saçmalıktır. İngiliz okullarında yasal olmayan diğer çalışma alanları arasında Magna Carta, Güller Savaşı, Aydınlanma ve her iki Dünya Savaşı yer almaktadır. Aslında, İngiltere'deki okul çocukları imparatorluk tarihi konusunda 1066 yılında aldıkları kadar eğitim almaktadır. Ana Aşama 1'de hangi ünlü tarihi figürleri inceleyeceklerini seçmeleri gerektiğinde, Mary Seacole ve Rosa Parks gibi bir avuç seçenekle karşılaşmaktadırlar.

Amerika'da da durum aynı. Sürekli olarak Amerikalıların kölelik tarihi konusunda cahil oldukları iddia edilir. Hiçbir şey gerçeklerden daha farklı olamaz. Son yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'ndeki liselerde kullanılan tüm İleri Düzey Yerleştirme sınavlarını inceledim. Bunlar lise sonunda yapılan tarih sınavlarıdır. Bu sınavlarda kölelik, sömürgecilik, ırk ve diğer haklarla ilgili sorular, test edilen tüm konuların yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. AP 2021 sınavındaki kırk sekiz sorudan sekizi sadece ırkla, dördü ırkla ilgili konularla ve dördü de kapitalizmin Marksist eleştirisini anlayan herkesin aşina olduğu bir perspektiften ekonomik konularla ilgilidir.

Sorular, sömürgecilerin gelişinden Yeniden Yapılanma ve Sivil Haklar Hareketi'ne ve ırkçılığın günümüzdeki etkilerine kadar Amerikan tarihindeki ırkla ilgili tüm önemli konuları kapsıyordu.

Batı'daki okul çocuklarının atalarının günahlarıyla beslenerek yetiştirilmesine rağmen, başka bir anlatı ortaya çıkmıştır. Bu iddia -tüm gerçek kanıtları görmezden gelen bir iddia- tüm tarihimizin Batı yanlısı bir badana olduğu konusunda ısrar etmektedir. Bu nedenle de adalete kendini adamış herkesin görevi bu anlatıyı tersine çevirmektir. Böylece, tıpkı modern Batı'daki ırk gerçekliğinin bu çarpıtıcı projeksiyona maruz kalması gibi, tarihimizin bugün nasıl öğretildiği ve tarihimizin gerçekte ne olduğu gerçeği de aynı çarpıtıcı etkiye maruz kalmaktadır. Bunu gerçekleştirmek için şu anda hayal edilebilecek en üst düzeylerde çaba sarf edilmektedir.

'Tarihimizi Yeniden Çerçevelemek'

Son yıllarda Batı'nın tarihini yeniden yazmak için pek çok çaba sarf edildi ancak çok azı New York Times'ın Ağustos 2019'da başlattığı proje kadar yüksek profilli ya da niyetini bu kadar açık bir şekilde ortaya koymuştur. '1619 Projesi' herhangi bir sayıda kurum (örneğin bir üniversite) tarafından başlatılabilirdi ancak bir gazete tarafından başlatılması -ve hâlâ bazen bir 'kayıt gazetesi' olarak anılan bir gazete tarafından başlatılması- son derece sıra dışıdır çünkü bu proje bir röportaj çalışması değildi. Amerika'nın kuruluş öyküsünü yeniden çerçeveleme ve yeniden yazma girişimiydi. Eleştirmenlerin proje hakkında söyledikleri bu değildi. Bu, projenin kurucularının kendi projeleri hakkında söyledikleri şeydi.

Proje, Sunday dergisinin yüz sayfalık özel bir baskısıyla başlatıldı. Nikole Hannah-Jones, (daha sonra Pulitzer Ödülü kazanacağı) giriş yazısında, kıtaya ilk kölelerin geliş tarihinin Amerika'nın gerçek kuruluş tarihi olarak kabul edilmesi gerektiği gibi cesur bir iddiada bulundu. Açılış paragrafı şöyleydi: "1619 Projesi, Amerikan köleliğinin başlangıcının sesquicentennial'ını kutlamak için *The New York Times*'ın büyük bir girişimidir. Ülkenin tarihini yeniden yazmayı, 1619'u gerçek kuruluşumuz

olarak anlamayı ve kölelik sonrasını ve siyah Amerikalıların katkılarını ulusal anlatımızın merkezine yerleştirmeyi amaçlamaktadır."

Tarihçi değil muhabir olan Hannah-Jones, 1619'un 'gerçek kuruluşumuz' olduğuna dair bu iddiayı defalarca dile getirdi. Ocak 2020'de Ann Arbor'da bir dinleyiciye "Gerçek kuruluşumuz 1776 değil 1619'dur." demiştir.[2] Ve projenin başlamasından iki ay sonra Jake Silverstein (*New York Times* Magazine'in genel yayın yönetmeni) ile yaptığı bir konuşmada Silverstein şunları söyledi: "Ülkenin kuruluş tarihi olarak 1776 yerine 1619'u düşünürseniz, bunun anlayışınızı değiştireceği fikrini farklı şekillerde öne sürdük ve biz buna Amerikan tarihinin yeniden çerçevelenmesi diyoruz; sanki tüm resmi yeni bir merkeze taşıyormuşsunuz gibi."[3] Tahmin edebileceğiniz gibi, bu iddia belli bir tepkiye neden oldu. Buna karşılık olarak da bir dizi tuhaf şey yaşandı.

Projenin lansmanından sonraki bir yıl içinde Hannah-Jones'un kendisi, lansmandan bu yana söylediklerini daha önce hiç söylemediğini iddia etti. "1619 Projesi, 1619'un bizim gerçek temelimiz olduğunu iddia etmiyor." dedi. Bununla birlikte, Twitter banner'ında hâlâ tarihin üzeri çizilmiş ve 1619 ile değiştirilmiş 1776'nın bir görüntüsünün yer aldığını belirtmek gerekir. Yine de projesinin amaçları hakkında bu iddiada bulunanların sadece 'sağcılar' olduğunda ısrar etti.[4]

Oysa oradaydı ya da orada bırakıldı. Tartışmanın büyümesi üzerine New York Times söz konusu web sayfalarını sessizce düzenleyerek bu kışkırtıcı iddiayı kaldırdı. "1619'u gerçek kuruluşumuz olarak anlamak," ifadeleri sessizce çıkarıldı. Gazetenin editörleri bu küçük silme işlemini yaptıktan sonra, aslında söyledikleri kelimeleri hiç söylememişler ya da bu kelimeleri kullanmışlarsa bile, bu tür kelimelerin olağan anlamlarından farklı bir anlama gelecek şekilde kullanmışlar gibi davranmaya başladılar. Örneğin Jake Silverstein, projenin açıklamaya çalıştığı şeyin 'oldukça karmaşık bir fikir' olduğunu ve 1619'un

Amerika'nın gerçek kuruluş tarihi olduğunu söylediklerinde aslında bunu bir 'metafor' olarak kastettiklerini yazdı. Cömert bir geri adım atma eylemiyle, bazı eleştirmenlerin metaforunun Amerikan tarihine ilişkin daha önce mevcut olandan 'daha net bir vizyon' sunduğunu söylediğini belirtti.[5]

Silverstein daha sonra kendi sırtını sıvazladı. Ağustos 2019'da yayınlanan giriş makalesinde şöyle yazıyordu:

1619. Bu, çoğu Amerikalının ülkemizin tarihinde önemli bir tarih olarak bildiği bir yıl değil. Bilenler de en fazla 1776'nın ulusumuzun doğum yılı olduğunu söyleyebilenlerin çok küçük bir kısmıdır. Peki ya size okullarımızda öğretilen ve her 4 Temmuz'da oybirliğiyle kutlanan bu gerçeğin yanlış olduğunu ve ülkenin gerçek doğum tarihinin, tanımlayıcı çelişkilerinin dünyaya ilk geldiği anın 1619 Ağustos'unun sonları olduğunu söyleseydik?

Çok geçmeden bunun çevrimiçi versiyonu da sessizce düzenlendi. Özellikle de "Okullarımızda öğretilen ve her 4 Temmuz'da oybirliğiyle kutlanan bu gerçek yanlıştır ve ülkenin gerçek doğum tarihidir." ifadeleri silindi. Belki de Silverstein bir an için 'yanlıştır' sözlerinin de pek çok eleştirmen tarafından övülen oldukça parlak bir metafor olduğunu iddia edip edemeyeceğini düşünmüştür. Bunun yerine, metinde yapılan değişikliklerin 'önemsiz denecek kadar küçük' olduğunu iddia ederek başka bir yola başvurmuştur.[6]

Gerçekten de bir ülkenin -özellikle de dünyanın en güçlü ülkesinin- ne zaman kurulduğu sorusundan daha önemli bir şey hayal etmek zordur. New York Times'ın editörleri, 1619 Projesi'ni çevreleyen her bir karış toprak için savaşılacağını tahmin etmeliydi çünkü proje bir yeniden yazma ya da yeniden tanımlamadan daha fazlasıydı. Proje, Amerikan tarihinin kasıtlı olarak küçük bir anahtara aktarılmasıydı. Kuruluş tarihinin değiştirilmesi, ekonomik gücü, endüstriyel gücü ve demokrasi sistemi de dahil olmak üzere Amerika'yı istisnai kılan her şeyin kölelikten doğduğunu kanıtlamaktan ibaret değildi. ABD'nin bir ilk günah üzerine kurulduğu fikrini resmileştirmekti. Bir

kahramanlık ve zafer öyküsünü bir baskı ve utanç öyküsüne dönüştürmeye çalışıyordu. Belki de bu projenin yazarları bu kadar ilgi çekmeyi beklemiyorlardı ya da ulusal söyleme bu kadar olağanüstü bir hızla hâkim olacaklarını hayal etmemişlerdi ama öyle oldu.

Yaşayan hafızada Amerikan hikâyesi, kendi çağlarının ya da herhangi bir çağın en dikkate değer adamlarından bazılarının önderliğinde görkemli özgürlüğe doğru büyük bir sıçrama hikâyesiydi. Oysa şimdi asla hafifletilemeyecek gibi görünen bir suça dayanıyordu. Yazarlar bundan paçayı sıyırabileceklerini düşündülerse, yanıldılar ancak çabalarının cüretkârlığı göz önüne alındığında, iddialarında biraz daha dikkatli olmaya çalışabilirlerdi. Zira söz konusu çalışma o kadar özensizdi ki tamamen siyasi amaçlarını gizlemeye bile çalışmamıştı. Amerikan tarihinin pek çok zor yönüne ilişkin bir tarih çalışmasını tanımak kolaydır. Karmaşık kavşakları yuvarlak içinde ele almaya çalışacaktır. Bireyleri tek bir cümle ya da eylemin prizmasından değil, yaşamları boyunca yaptıklarını anlayarak inceleyecektir. Zamanın koşullarına, diğer ülkelerin ve kültürlerin aynı anda ne yaptıklarına ve çok daha fazlasına bakacaktır.

Hannah-Jones ve meslektaşlarının bunu yapmak gibi bir arzuları olmadığı açıktı ve bu role talip olsalardı bile bu rol için niteliksiz olurlardı. Örneğin Hannah-Jones giriş makalesinde, sömürgecilerin Britanya'dan bağımsızlık istemelerinin ana nedenlerinden birinin 'kölelik kurumunu korumak' olduğunu iddia etmektedir. Bu iddiasını temellendirmek için iki kanıttan (1772 ve 1775 yıllarına ait) bahsetmektedir. Bunlardan ilki İngiliz mahkemesinde görülen Somerset v Stewart davasıdır ancak Amerika'da hiçbir etkisi olmayan bir İngiliz hukuk davasının Amerika'nın bağımsızlığının ana nedenlerinden biri olduğunu öne sürmek oldukça tuhaftır. Bağımsızlık Bildirgesi'nde belirtilen bağımsızlık nedenlerinin önemsiz olduğunu varsayarak bunu yapmak daha da gariptir. Şimdiye kadar, Bağımsızlık Bildirgesi'nde belirtilen bağımsızlık nedenleri en azından

düşündürücü olarak kabul edilmişti ancak 1619 Projesi için bu geçerli değildi ve bu yüzden de bu proje ekibi tarihi kayıtları görmezden gelerek, önceden belirlenmiş teorilerine uyabilecek her şeyi bulmak için ülkeyi taramaya başladı.

Daha da kötüsü, gazetenin projesindeki ilk makalelerden biri Matthew Desmond adlı bir sosyologa aitti. Tarih yazmaya çalışan bir sosyoloğun Desmond kadar çok tarihsel hata yapması belki de kaçınılmazdı ancak daha da kaçınılmaz olan, Desmond'un bu katkısını kapitalizme saldırmak için kullanmasıydı. Başlık şöyleydi: "Amerikan Kapitalizminin Vahşetini Anlamak İçin Plantasyondan Başlamalısınız."[7] Bunu, kaynaklarının kölelikte yattığını iddia ederek kapitalizmi bir bütün olarak karalamaya yönelik beceriksizce bir girişim izledi. Örneğin bir noktada Desmond, modern şirketler ile köle plantasyonları arasında net bir bağlantı çizgisi çekmeye çalıştı. Bunu şu şekilde yapmıştır:

Desmond'a göre modern şirketlerde her şey "Dikey raporlama sistemleri, çift girişli defter tutma ve hassas sayısallaştırma yoluyla izlenir, kaydedilir ve analiz edilir." Desmond'a göre, "Artık kanıksadığımız bu tekniklerin çoğu büyük şirketler tarafından ve onlar için geliştirilmiştir." Kibarca ifade etmek gerekirse bu son derece cahilce bir argümandır. Desmond, plantasyonların bu tekniklerin ortaya çıktığı yerler olduğuna dair hiçbir kanıt sunmamıştır çünkü böyle bir kanıt yoktur. New York Times'ın işe aldığı anti-kapitalist daha geniş bir tarihsel perspektife ve daha az dogmatik bir anti-kapitalist bakış açısına sahip olsaydı, başka bir şeyi fark edebilirdi. O da tarih boyunca pek çok başarılı şirketin onun tanımladığı özellikleri paylaştığıdır.

İşlerin "Takip edildiği, kaydedildiği ve analiz edildiği," bir sistemin, işlerin (örneğin) "Kaybolduğu, göz ardı edildiği ve unutulduğu," bir sistemden daha iyi çalışması için herhangi bir neden olabilir mi?

Artık Desmond'un yelkenlerinde rüzgâr vardı. Anti-kapitalist eleştirisi devam ediyordu: "Bir orta düzey yönetici öğleden

sonrasını Excel tablosundaki satır ve sütunları doldurarak geçirdiğinde, kökleri köle çalışma kamplarına kadar uzanan iş süreçlerini tekrarlamaktadır." Gerçekten de böyle bir çizginin çok uzun ve çok dolambaçlı olması gerekir çünkü orta düzey yöneticinin, Firavun Mısır'ı ve Mezopotamya Sümerleri'ne (ikisi de beyaz değildi) kadar tarih boyunca dikkatli muhasebecilerin yaptığı bir şeyi yaptığı da söylenebilir. 1619'un yazarı zaman zaman iddialarını destekleyecek birilerini bulmaya çalışıyor. Bulabildiği tek kişi, 2018'de kölelik üzerine bir kitabın yazarı olan Caitlin Rosenthal'dır. Desmond kendisini savunmak için Rosenthal'dan alıntı yapıyor ancak kendi kaynağının şöyle dediğini not etmiyor: "Köle sahiplerinin kâğıt hesap tablolarının Microsoft Excel'e evrildiği kolay bir yol bulamadım."[8] Başka bir deyişle, Desmond davasını haklı çıkarmak için söylediklerinin tam tersini söyleyen bir kaynaktan alıntı yapıyor. Başka yerlerde kaynaklarını yanlış anlıyor, istatistikleri yanlış aktarıyor ve oldukça merkezi bir gerçeği not etmiyor: Plantasyon sistemi kapitalist bir sistem değildi; feodal bir sistemdi.[9] Oysa Batı'dan nefret eden insanlar her zaman Batı kapitalizminden nefret ederler ve serbest piyasa kapitalizmini Batı sömürgeciliğinin ve baskısının bir başka kolu olarak gösterebildikleri sürece başka herhangi bir ekonomik sistemin başarısızlıklarını övmeye veya görmezden gelmeye hazırdırlar.

Görünüşe göre Desmond'un görevi basitti: Kapitalist sistemi lekelemekti. Hannah-Jones ve New York Times, Amerikan yaşamındaki her şeyi ilk günah olan kölelikten doğmuş gibi göstermek istiyordu ve Matthew Desmond da kapitalizmi vurmak için işe alınmıştı ancak projedeki diğer her şey de aynı derecede iddialı ve aynı derecede bilgisizdi. Hannah-Jones'a göre Amerika "Siyah Amerikalılar onu demokrasi yapana kadar," bir demokrasi bile değildi.[10] Bu bir mitingde söylenebilecek türden bir iddiaydı ancak normalde bir tarih projesiyle, hatta bir gazete tarafından yayınlanan revizyonist bir tarih projesiyle ilişkilendirilemezdi.

Anlaşılır bir şekilde, tüm bunlar sonunda ilgili alanlardaki bazı gerçek tarihçiler için çok fazla oldu. Amerikan tarihinin önde gelen akademisyenlerinden bazıları (Sean Wilentz, James McPherson, Gordon Wood, Victoria Bynum ve James Oakes) New York Times'a mektup yazarak projeye itiraz etti. Tarihi incelemeye yönelik her türlü çabayı alkışlamakla birlikte, projenin "Yorumlama veya 'çerçeveleme' olarak tanımlanamayacak," "Doğrulanabilir gerçek meselelerinde," tarihinin fena hâlde yanlış anladığından şikâyet ettiler. Tarihçiler, 1619 Projesi'nin "Tarihsel anlayışın ideoloji tarafından yerinden edilmesini," yansıttığını söylediler.[11]

Siyasi yelpazenin her tarafından 1619 Projesi'ne yönelik düzeltmeler yağdı. New York Şehir Üniversitesi'nden James Oakes, sosyalist bir web sitesine verdiği röportajda, proje hakkında siyasi soldan ilginç bir şikâyette bulundu. Projenin propagandasının en kötü yanının 'siyasi felce yol açması' olduğundan yakındı. Bu her zaman vardı. Bundan kurtulmak için yapabileceğimiz bir şey yok. Eğer bu sizin DNA'nızda varsa bu konuda hiçbir şey yapamazsınız. Ne yaparsınız? DNA'nızı mı değiştireceksiniz?"[12]

Ahlaki itirazların yanı sıra, 1619 projesine ilişkin hatalar ve dürüst olmayan özetler de tespit edilmeye devam etti. Yine de New York Times projesinin arkasında durdu. Çok fazla yatırım yapılmıştı. Tarihçiler kabul etse de etmese de gerçekler onu desteklese de desteklemese de gazete kayıtları değiştirmeye karar vermişti.

Bu ne gazetecilik ne de tarihti; bu siyasi bir kampanyaydı.

Projesinin temel tarihsel kusurlarına yönelik eleştirilerin hiçbirine yanıt veremeyen Hannah-Jones iki şekilde geri çekildi. Birincisi saldırganlaştı. Twitter'da 'beyaz tarihçilerle' alay etti ve onların 'gerçekten objektif tarih' ürettikleri fikrine 'LOL' dedi. Birisi McPherson'ı İç Savaş'ın 'en önde gelen' tarihçisi olarak tanımladığında, "Onun en önde geldiğini kim düşünüyor? Ben düşünmüyorum."[13] Daha sonra 'mağdur' manevrasına geçti. Akademisyenlerden hiçbirinin kendisiyle özel olarak temasa

geçmediğinden yakındı ve eğer geçseydi onların "Endişelerini çok ciddiye alacağında," ısrar etti. Bunun yerine, insanların "Bir konuşma yapmadan tüm projeyi itibarsızlaştırmaya çalışan bir mektubu imzalamalarını," sağlamak için 'bir tür kampanya' yürütüldüğünü söyledi.[14] Bu mantıkla, elbette, Nikole Hannah-Jones'un ülkelerinin doğum tarihini yeniden yazması ve aslında kimseyle iletişime geçmeden ulusun tüm tarihini yeniden yazmaya kalkışması nedeniyle tüm Amerikalıların kendilerini mağdur hissetmeleri gerektiği söylenebilir. Ne hakkında konuştuklarını bilen birilerini bir kenara bırakırsak.

Oysa 1619 projesiyle ilgili en ilginç şey, proje sayfadan sokağa taşındığında yaşananlar oldu. Haziran 2020'de, George Floyd'un öldürülmesinin ardından protestolar ve ayaklanmalar sürerken, New York Post gazetesi 'Amerika yanıyor' başlıklı bir köşe yazısı yayınladı. Yazıda, isyancıların polis karakollarını ve restoranları ateşe verdiği, ülkenin dört bir yanındaki mağazaları yağmaladığı ve şimdi de Oregon'da henüz yıkılmış olan George Washington heykeli de dahil olmak üzere heykellere saldırdığı anlatılıyordu. Yazar, "Onlara 1619 isyanları deyin." diye yazdı.[15] Hannah-Jones bunu fark etti ve iltifatı kabul etmek için sosyal medyayı kullandı. Onlara 1619 isyanları mı diyelim? Ülke yanarken "Bu benim için bir onurdur. Teşekkür ederim."[16] dedi.

1619 Ayaklanmaları

Belirsiz fikirlerin akademiden hızla yayılması ne kadar çarpıcıysa medyaya pompalanan fikirlerin sokaklarda hızla kendine yer bulması da o kadar çarpıcıdır. 1619 Projesi ortaya çıktığında, Amerika, kuruluşunun neredeyse her yönüne karşı çıkanlar tarafından yeniden çerçevelenmek için açıkça olgunlaşmıştı. 2020 yılında yapılan bir anket, kendini 'liberal' olarak tanımlayanların yüzde 70'inin ABD Anayasası'nı 'bir halk olarak çeşitliliğimizi daha iyi yansıtan' bir anayasa olarak yeniden

yazmak istediğini ortaya koydu.[17] Daha önce sağ ve solun üzerinde anlaştığı ve nesiller boyunca her kökenden Amerikalıyı birleştiren Amerikan tarihinin temel ilkeleri, birdenbire temel bir anlaşmazlık konusu hâline geldi. Bu durum hiçbir yerde 2020 yazında başlayan heykel devirme dalgasında olduğu kadar net ve içgüdüsel değildi çünkü bu hareket göz açıp kapayıncaya kadar dikkatini Amerikan tarihindeki tartışmalı figürlerden, Kuruculardan itibaren Amerikan deneyinin kalbinde yer alan her bir önemli figüre kaydırdı.

Her şey Konfederasyon'un tartışmalı sınırlarında başladı. George Floyd'un ölümünü takip eden günlerde Alabama'nın Birmingham şehri 115 yıl önce dikilen bir Konfederasyon anıtını kaldırdı. İskenderiye, Virginia'da yetkililer 1889 yılında Konfederasyonun Birleşik Kızları tarafından dikilen Appomattox heykelini kaldırdı. Ülke genelinde de benzer adımlar atıldı. Alabama Üniversitesi, okula katılmış olan Konfederasyon askerlerine adanmış birkaç plaketi kaldıracağını duyurdu. Jacksonville, Florida'da ise Jacksonville Hafif Piyade Birliği'ni anan bir Konfederasyon heykelinin tahrip edilmesinin ardından bir vinç ekibi sabahın erken saatlerinde bölgeye gelerek heykeli yerinden söktü. Çok fazla itiraz gelmedi. Çok az insan Konfederasyon heykellerinin korunmasını savunmak istedi ve daha da azı bunu korkunç ve açıkça ırkçı bir cinayetin hemen ardından yapmak istedi ancak Konfederasyon heykellerine saldırmaya başlayan yetkililer ve kalabalıklar kısa süre sonra ikonoklazmlarını nerede durduracaklarını bilmekte çok zorlandılar.

Kristof Kolomb'un heykelleri öfkelerinin ana odak noktasıydı ancak bu, kâşifin Batı karşıtı eylemcilerin hedefinde ilk kez yer alışı değildi. Amerika'da 1990'larda ve 2000'lerde de Kolomb karşıtı duygu patlamaları yaşanmıştı ancak 2020'de, Kolomb'un heykellerinin ülke çapında saldırıya uğraması ve yıkılmasıyla her şey zirveye ulaştı. O yılın büyük ikonoklastik öfkesi sırasında, Chicago, Pittsburgh, Boston, Minnesota, Virginia ve Amerika'nın düzinelerce başka yerinde Kolomb hey-

kelleri ya kalabalıklar tarafından yıkıldı ya da yetkililer tarafından önceden kaldırıldı.

Günler geçtikçe ve kalabalıklar daha fazla taş kurban aradıkça, Amerikan tarihinin kutsal mekânlarına daha da yaklaştılar. George Floyd'un ölümünden bir ay sonra Portland'ın kuzeydoğusunda bir kalabalık George Washington heykelini yıkarak üzerine 'Yerli topraklarındasın' ve 'Soykırımcı sömürgeci' yazıları yazdı. Ayrıca 'BLM' harfleriyle de '1619' tarihini işaretlediler. Bu vesileyle kalabalık heykelin başını tutuşturdu, bir Amerikan bayrağına sardı ve ardından ateşe verdi. Aynı dönemde bir kalabalık Thomas Jefferson'ın adını taşıyan bir lisenin önündeki heykeli indirmiş, üzerine sprey boyayla 'köle sahibi' ve George Floyd ismini yazmıştır.

Kısa süre sonra sıra George Washington'a geldi ve Los Angeles şehir merkezindeki heykeli kırmızı boyayla kaplandı ve ardından yıkıldı. San Francisco'da ise hedef Ulysses S Grant'tı ve kalabalık, Birlik ordularının Konfederasyonu yenmesini sağlayan başkanın anıtına saldırdı ve o noktada, tüm Amerikan tarihi hedef tahtasındaymış gibi göründü. Los Angeles'taki İspanyol misyoner Peder Junipero Serra'nın heykeli kısa süre içinde yıkıldı, tıpkı '*The Star-Spangled Banner*'ın söz yazarı Francis Scott Key'in heykeli gibi.

Bazı şehirlerde yıkım o kadar yaygındı ki yetkililer kalabalığın önüne geçmek için heykelleri kaldırmak için çabaladı. Ülkenin diğer bölgelerinde Abraham Lincoln heykellerine yapılan saldırıların ardından Boston'daki yetkililer Park Meydanı'ndaki Abraham Lincoln ve azat edilmiş bir köle heykelini söküp kaldıracaklarını açıkladılar. Bu arada New York'taki Hofstra Üniversitesi'nde de üniversite yetkilileri 'Jefferson gitmeli' hareketine tepki olarak kampüsteki Thomas Jefferson heykelinin yerini değiştirdi. 2018 yılında üniversite yetkilileri öğrencilerin Jefferson'ın kaldırılması yönündeki çağrılarını reddetmişti ancak George Floyd'un ölümünden sadece bir ay sonra yetkililer heykeli kendi istekleriyle kaldırdı.

Jefferson'ın heykelinin kaldırılması için kampanya yürüten öğrencilerden biri, heykelin kaldırılmasının ve yerinin değiştirilmesinin yeterli olmadığını ancak en azından ailesinin "Hofstra'nın heykeli kaldırmama kararı nedeniyle en büyük kızlarının beyaz üstünlükçü gruplar tarafından linç edileceği endişesiyle uykusuz geceler geçirmesini," engelleyeceğini söyledi.

O anda, Amerikan tarihi silinmeye yüz tutmuş gibi görünüyordu. Konfederasyon heykelleri yıkılıyordu ama Birlik liderlerinin heykelleri de yıkılıyordu. Köle sahibi olanlar da hiç köle sahibi olmamış olanlar da yıkılıyordu. Kölelikten yana olanların heykelleri yıkılırken, köleliğe karşı çıkan ve kölelerini azat eden George Washington gibi kişilerin heykelleri de yıkılıyordu. Bu şekilde muamele gören sadece Kurucular değil, onlardan sonra gelen neredeyse herkes oldu. Princeton'da Woodrow Wilson Kamu ve Uluslararası İlişkiler Okulu, adından Woodrow Wilson'ı çıkardığını duyurdu. O zamana kadar Wilson en çok Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Avrupa için hazırladığı barış planı ve Milletler Cemiyeti'nin kurucusu olarak tanınıyordu ancak şimdi, herkes gibi o da 'ırkçı düşünmekle' suçlanıyordu ve bu nedenle daha yüksek makamlara gelmeden önce okuduğu ve rektörlüğünü yaptığı üniversite artık onun adını kullanmayacağına karar verdi. George Floyd'un ölümü, birkaç yıldır devam eden bir istişare çalışmasının hızlandırılması için bir açıklama olarak sunuldu.

Amerika'ya yeni bir bakış ve düşünce tarzı ülkeyi kasıp kavurmuştu. Öyle ki dönemin Başkanı, Amerikan anlatısını yeniden tesis etmek amacıyla Rushmore Dağı'ndan bir konuşma yapmaya karar verdi ve bu konuşmayı yaptı ancak bazı açılardan, Başkan Trump'ın 2020 Bağımsızlık Günü hafta sonunda Rushmore Dağı'nda yaptığı konuşmada en çarpıcı olan şey, arkasındaki kayalıkta Washington, Jefferson, Lincoln ve Theodore Roosevelt'in başarılarını sıralarken kendisinin söylediği bir şey değildi.

Asıl çarpıcı olan CNN muhabirinin konuşma öncesinde Rushmore Dağı'na canlı yayına bağlandığında söylediklerydi. Leyla Santiago yapılacak olanları şöyle anlattı: "Bağımsızlık Günü hafta sonunu başlatmak için Başkan Trump Rushmore Dağı'nda olacak ve burada iki köle sahibinin anıtının önünde ve Amerikan yerlilerinden alınan topraklarda duracak." Başkan'ın 'ülkemizin tarihini yıkma' çabalarına odaklanmasının beklendiğini bildirmeye devam etti. Santiago, kendi sözlerinin de en az Başkan Trump'ın söylediklerı kadar müstehcen olduğunun farkında değil gibiydi.

Sadece birkaç yıl önce, büyük kanallardan birinde bir sunucunun tamamen Amerika'daki en radikal, revizyonist figürlerden ödünç alınmış bir dil kullanması düşünülemezdi. Rushmore Dağı 'çalıntı' ise, ülkenin geri kalanı ne olacak? Modern çağdan önce, türümüzün tüm tarihi bir işgal ve fetih tarihiydi. Bir grup yerli halkın yerini başka bir grup insan aldı ve Amerika kıtası dışından birileri her zaman Amerika'yı 'keşfedecekti'.

Kolomb ve onu izleyen Avrupalıların keşiflerinden sonra tam olarak ne yapmaları gerekiyordu? Evlerine dönüp görülecek bir şey olmadığını mı söylemeliydiler? Keşiflerini kendilerine saklamalı, başka birinin bulmasını beklemeli ya da Amerika'yı potansiyeli olmayan bir yer olarak mı ilan etmeliydiler? Bu hikâyenin kaçınılmaz sonucu, Kolomb'un Amerika'yı hiç keşfetmemiş olmasının daha iyi olacağıdır ya da daha uygun bir medeniyet tarafından bulunup yerleşilseydi daha iyi olurdu; Çinliler ya da Japonlar gibi. Oysa bu fikirler sadece tarih dışı değildir. Bu aşamada, aynı zamanda tamamen kendi kendilerine zarar vericidirler çünkü üzerinde bulunduğunuz topraklar basitçe çalınmışsa Kurucu Babalar basitçe 'köle sahipleriyse' Anayasa'nın yeniden yazılması gerekiyorsa ve tarihinizdeki hiçbir figür saygıyı hak etmiyorsa Amerika gibi bu büyük çeyrek bin yıllık projeyi bir arada tutan şey tam olarak nedir?

Bunların Hiçbiri Yeni Değil

Böylesi bir ikonoklazm (ikon karşıtlığı) çağında, mevcut Batı karşıtı hareketin birdenbire ortaya çıktığını düşünmek kolaydır. Aslında on yıllardır içten içe kaynıyordu. Özellikle de Avrupalı güçlerin geri çekildiği ve Amerika'nın bir imparatorluğa sahip olmadan nasıl süper güç olunacağı sorunuyla boğuştuğu sömürgecilik sonrası dönemden beri.

Bu dönem boyunca, belli bir Batı karşıtı tutumun ortaya çıkması belki de kaçınılmazdı. Sömürgecilik sonrası dönem farklı şekillerde başladı. Bazı yerlerde geri çekilme yumuşak oldu; bazılarında ise etrafındaki her şeyi tüketen boşluklar yarattı ancak durum ne olursa olsun, Batı geri çekildikçe Batı karşıtlığı ilerledi. Bir düzeltme yapılması gerekiyordu. Oysa bu düzeltme çok kısa bir süre içinde aşırı bir düzeltmeye dönüştü. Eski sömürgelerde sömürge dönemini öven ya da ona öykünen insanlar bir anda parya oldular ve Batı'nın kendisinde de sarkaç sallandı. Bir zamanlar pek çok insanın Batı'nın yanlış yapamayacağını düşündüğü Batı, Batı'nın doğru bir şey yaptığını kabul etmenin tehlikeli hâle geldiği bir döneme girdi.

Kimseyi şaşırtmayacak şekilde, bu durum entelektüeller tarafından körüklendi ve başka şekillerde teşvik edildi. Özellikle de kendileri bir damla kan dökmek istemeseler de başkalarının kanını hatırı sayılır miktarda dökmeye hevesli görünenler tarafından.

Bu kişilerden biri, 1963 yılının başlarında Martinik doğumlu sömürgecilik karşıtı Frantz Fanon'un ölümünden sonra yayınlanan bir eserine önsöz yazan Jean-Paul Sartre'dı. Sartre ilk sayfadan itibaren, bir zamanlar yönettikleri ülkelerde yerli bir elit yaratma çabalarından dolayı Batılı güçlerle alay etmiştir. Sartre, Batı'nın bu insanlara "Dişlere takılan büyük, kaypak kelimeler," de dahil olmak üzere "Batı kültürünün ilkelerini," aşıladığını ve bunun sonucunda yerlilerin "Evlerine geri gönderildiğini, aklandıklarını," iddia etmiştir. Sartre, bu insanların 'yürüyen yalanlar' hâline geldiğini yazmıştır.[19]

Oysa Sartre için Fanon başka bir yol öneriyordu: "Her yerde, hep birlikte devrimci sosyalizm."

Böylece Sartre haklı olarak Fanon'un okurlarını 'Batı kültürüne' karşı 'tetikte' tuttuğunu gözlemledi ve tüm bunlar Sartre'ın gözünde takdire şayandı çünkü Sartre 'tek gerçek kültürün devrimin kültürü' olduğuna inandığını iddia eden bir adamdı.[20]

Sartre 'biraz fazla Batılılaşmış' ve Batı kültürünün 'büyücülüğünü' özümsemiş insanlardan bahseder.[21] Yaklaşmakta olan çatışma ihtimali karşısında neredeyse nefesi kesilmiş gibidir. "Geçmişte tarihi biz yazdık," diye yazıyor "Ve şimdi de tarihi biz yazıyoruz. Güç dengesi tersine döndü; dekolonizasyon başladı; kiralık askerlerimizin yapabileceği tek şey sonuçlanmasını geciktirmek."[22]

Sartre'ın perdesini kaldırdığı adam da aynı derecede intikamcıydı. Zamanında büyük bir figür olan ve sömürgecilik karşıtı yazarlar tarafından hâlâ sıklıkla alıntılanan Fanon, 'yerlinin' Batı kültürünü duyduğunda 'bıçağını çektiğini' ve "Batılı değerlerden bahsedildiğinde alaycı bir şekilde güldüğünü," söylemiştir. "Dekolonizasyon döneminde, sömürgeleştirilmiş kitlelerin bu değerlerle alay ettiğini, onları aşağıladığını ve onları sindiremediğini," yazmıştır.[23] Fanon'u şimdi okurken, 1960'larda ortaya attığı iddiaların o zamandan bu yana geçen on yıllarda ne kadar üzerine inşa edildiğini görmek insanı şaşırtıyor. Örneğin Fanon şöyle yazmıştır: "Emperyal ülkelerin zenginliği aynı zamanda bizim zenginliğimizdir. ...Avrupa kelimenin tam anlamıyla Üçüncü Dünya'nın eseridir." Fanon'a göre Bordeaux ve Liverpool rıhtımları ünlerini köle ticaretine borçluydu ve bu nedenle "Bir Avrupa devletinin başkanının, elini kalbinin üzerine koyarak, az gelişmiş yoksul halkların yardımına koşması gerektiğini ilan ettiğini duyduğumuzda, minnettarlıktan titremeyiz. Aksine, kendi kendimize şöyle deriz: "Bu bize ödenen adil bir tazminattır." Azgelişmiş ülkelerin halkları için tüm bu ödemeler "Onların hakkıdır." "Kapitalist güçler... Ödemek zorundadır."[24]

Benzer şekilde, Fanon, kısa süre sonra aşina olunacak argümanlarla, tüm Batı burjuvazisini 'temelde ırkçı' olmakla suçladı.[25] Aynı zamanda Batı tarafından ihraç edilen fikirlerin gücünden de korkuyordu. Batı filmlerinin, edebiyatının ve daha fazlasının ithal edilmesi nedeniyle, "Genç Afrikalıların Batı kültürünün doğasının onlara yaptığı çeşitli saldırıların insafına kalmasından," korkuyordu.[26] Fanon bununla nasıl başa çıkacağını bilmiyordu, insanlara Avrupa'yı taklit etmemelerini, Avrupa'nın 'zafere ulaştıramadığı' 'bütün insanı' yaratmalarını söylemek dışında. Heyecan verici sonuç bölümünde şöyle diyor: "İki yüzyıl önce, eski bir Avrupa kolonisi Avrupa'yı yakalamaya karar verdi. Bunu o kadar iyi başardı ki Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa'nın yarattığı lekenin, hastalığın ve insanlık dışı uygulamaların korkutucu boyutlara ulaştığı bir canavara dönüştü."[27]

Bu konuda birkaç ilginç nokta var. En önemlisi de Fanon'un, Batı'da ünlenen diğer birçok postkolonyal yazar gibi, önemsediğini iddia ettiği Batılı olmayan ülkelerin kültürlerini restore etmekle gerçekten ilgilenmiyor olması. Afrika uluslarını kabile gelenekleri dönemine ya da sömürge öncesi herhangi bir yerli geleneğe geri döndürmekle ilgilenmiyor. Onun ilgilendiği şey, bu kültürleri Marksist bir mercekle analiz etmek ve ardından Marksist bir ideoloji uygulayarak onları 'kurtarmak'. Elbette bunda sapkın bir yan var çünkü Marx, Batılı olmayan kültürler veya toplumlar hakkında -deneyim bir yana- neredeyse hiçbir bilgisi olmayan Batılı bir düşünürdü. Postkolonyal düşünürlerin birçoğunun Fanon ile aynı yolu izlemesi ironik bir durumdur. Batı sömürgeciliğinin mirasını reddetme niyetiyle, Batı Marksizminde her Batılı olmayan toplum için bir cevap bulurlar.

Fanon'daki diğer argümanlar o zamandan bu yana geçen on yıllar içinde Batı için tanıdık hâle gelmiştir. Örneğin, Batı'nın özellikle açgözlü olduğu ve bu açıdan diğer tüm kültürlerden tamamen farklı olduğu argümanı vardır. Garip, hatta tehlikeli bir şekilde baştan çıkarıcı olsa da Batı'nın tamamen erdemsiz olduğu iddiası vardır. Ardından intikam alınması ve Batı'nın

yaptıklarının bedelini ödemesi gerektiği konusunda ısrar ediliyor. Son olarak, 19. yüzyılın emperyal güçlerine karşı duyulan öfkenin 19. yüzyılın emperyal güçleriyle sınırlı kalmayıp hiçbir zaman imparatorluğu olmamış bir ülkeye kadar uzanması gibi ilginç bir gerçek var: Amerika. Avrupalı güçleri imparatorlukları nedeniyle eleştirmek için pek çok neden olabilir ancak bu bir kurucu günah olarak görülürse ve imparatorlukları olmayan Batılı ülkeler imparatorlukları olanlarla bir tutulursa o zaman bu tür eleştirmenlerin gözünde sorun olan imparatorluk değil, Batı'nın kendisidir.

Fanon'un yazılarının gücü ve üslubu okunmaya devam etmesini sağlamıştır. Her ne kadar Fanon'un cazibesi temelde şiddete, özellikle de Batı'dan intikam almaya duyduğu arzudan kaynaklanıyor gibi görünse de ancak Fanon'dan sonra gelen, ana fikri daha da geniş bir alana yayılan ve Ortadoğu'ya olan ilgisi onu Batı'ya karşı kararlı bir şekilde düşmanca bir yeniden çerçeveleme yazmaya iten başka bir düşünür daha var. Bu yazar, 1935 doğumlu Hristiyan bir Filistinli olan ve Batı'nın önemli bir kısmının kendileri hakkında düşünme biçimleri üzerinde eşi benzeri görülmemiş bir etkiye sahip olan Edward Said'dir.

Diğer postkolonyal yazarlar gibi Said'in de temel iddiası benzersiz bir şekilde Batı karşıtıdır. Batılı olmayan güçler tarafından işlenen suçlarla ilgilenmez ve bu ilgisizlik, Batı'nın her yönünün -hatta özellikle entelektüel ve kültürel merakının- sadece kınanması değil, aynı zamanda alay edilmesi gerektiğine inanmasına yardımcı olur. Bu eğilimi açıklayan temel eseri, 1978'de yayınlanan Oryantalizm, tüm disiplinlerde akademide en çok atıf yapılan kitaplardan biri hâline gelmiştir. Said'in temel eleştirisi, Batılıların diğer toplumlarla karşılaştıklarında bunu içinden geldikleri toplumların merceğinden bakarak yaptıklarını kanıtlama girişimidir. Said'in yazılarına ve kamusal tartışmalara kattığı tüm zekâ ve üsluba rağmen, bu temel nokta son derece dikkat çekicidir çünkü Batılı gezginlerin ve akademisyenlerin Doğu'ya başka hangi mercekten bakmaları bekle-

nebilirdi? Ortadoğu'yu Çinlilerin gözünden görmeleri beklenebilir miydi? Ya da Ortadoğulu gözüyle? Ve neden Batılı kâşifler, dilbilimciler ve diğerleri böylesine garip bir standarda tabi tutulsun? Arapların Avrupa'ya Avrupalıların gözüyle bakmasını beklemek gerçekten de garip olurdu ya da Çinlilerin Ortadoğu'ya Aborjinlerin gözüyle bakmasını beklemek. Herkes başka bir kültüre, içinden geldiği kültürde edindiği referanslarla yaklaşır. Bunda kötü bir şey yoktur. Bu kaçınılmazdır ancak Said'e göre, bakanlar Batılı olduğu ve bakılan kültürler Batılı olmadığı sürece, bu gerçekten de çok kötü bir şeydir. Batı'ya dair her şey, hatta bilginlerinin öğrenimi bile Batı'ya karşı tutulmaktadır. Örneğin Said, Batılıları sözde dar dünya görüşleri için suçlamak ister. Küçümsediği Oryantalistlerin olağanüstü kadın ve erkekler olduğu gerçeğini görmezden gelmektedir: Uzak toplumların dillerini ve lehçelerini öğrenen ve bu kültürleri neredeyse her zaman hayranlık duydukları ve etkilendikleri için inceleyen insanlardır.

Gerçekten de Oryantalizmin önemli bir türü her zaman Batılı olmayan kültüre, içinden geldikleri kültürden daha fazla hayranlık duyan Batılılardan gelmiştir. Bu genellikle kendi kültürlerinden bir kaçış olarak görülmüştür. 19. yüzyıl Almanya'sında, Doğu'yu ruh için bir merhem yeri olarak gören önemli bir düşünce akımı vardı ancak Said tüm bunları reddeder ve Oryantalizmin Batı'dan çok Batı dışı kültürlere hayranlık duyduğunu söyler. Sürekli olarak Batı'nın Doğu'yu 'özselleştirme' eğiliminden, yani bir grup ile diğeri arasında yeterince kesin sınırlar çizmemesinden yakınır. Bu eğilim, farklı insan gruplarını tek bir şemsiye altında toplama eğilimidir.

Bunda da yine kötü bir şey yoktur. Tüm tanımlamalar mutlaka bir miktar genelleme içermelidir. Her cümle bir tez uzunluğunda olamaz. 'Batı' da dahil olmak üzere geniş halk kitlelerini özetleyen kavramlar, içerdikleri her şeyi özetleyemeseler bile faydalıdırlar ancak Said'in bu konudaki yargısının ilginç olan bir yönü vardır. Örneğin, en ünlü eserinin bir noktasında

şöyle der: "Dolayısıyla, her Avrupalının Doğu hakkında söyleyebildiği şeylerde, sonuç olarak ırkçı, emperyalist ve neredeyse tamamen etnosentrik olduğu doğrudur."[28] Her Avrupalı mı? Her biri mi? Bunun kanıtı nerede? Bu cümledeki 'Avrupalı' kelimesini 'Afrikalı', 'Arap' ya da hatta 'Filistinli Hristiyan' ile değiştirseydiniz, size ne denirdi? Said başka bir yerde gelişigüzel bir şekilde 'ortalama bir on dokuzuncu yüzyıl Avrupalısı'ndan bahsetmektedir.[29] Bu nedir diye sorabilirsiniz? Bu, çok geniş bir yelpazedeki insanları özselleştirir ancak Said'de her zaman Batılı erkek ve kadınları benzersiz bir saldırı biçimi için ayırma eğilimi vardı. Bu, 19. yüzyılın iki büyük kadın yazarına yönelik olağanüstü düşmanca ve cömert olmayan saldırıları da içeriyordu: George Eliot ve Jane Austen. Said'in daha sonraki kitaplarından birinde Jane Austen'a yaptığı saldırı bir Batı karşıtlığı klasiğidir. Bu kitapta Said, Austen'ı köle ticaretinin destekçisi olarak karalamaya çalışır. Bunu *Mansfield Park*'ta Edmund ve Fanny arasında geçen bir konuşma sırasında köleliğe yapılan tek bir atıf üzerinden yapar. Metinde birkaç satırdan fazla yer tutmayan bir konuşmada, Austen'ın kadın kahramanı ve müstakbel kocası, bir gece önce Fanny'nin (Antigua'daki bir plantasyondan yeni dönmüş olan) amcasına yakın zamanda kaldırılan köle ticareti hakkında soru sorulduğunda 'ölü bir sessizlik' olduğu gerçeğini tartışırlar.[30] Said, köleliğe yapılan bu tek atfın Austen'ın kadın kahramanı ve müstakbel kocasının köle ticaretini destekledikleri anlamına geldiğine inanır.

Said, bu tek göndermenin Austen'ın köle ticaretini övdüğü anlamına geldiğine inanmaktadır. İddiasını iki şekilde ortaya koymaktadır. Birincisi, Joseph Conrad'ın *Heart of Darkness*'ı da dahil olmak üzere diğer yazarların daha sonraki romanlarına atıfta bulunarak Austen'a saldırır ve Austen'ı onların ışığında okuduğumuzda, bu tek göndermenin "Mansfield Park'ın sayfalarında yaptığı ayrı, ölçülü görünümlerden biraz daha büyük bir yoğunluk kazandığını," söyler. Hiç şüphesiz öyledir. Aynı şekilde, Holokost edebiyatını *Pride and Prejudice*'in

sayfalarına uygulamayı deneyebilir ve bunun da benzer bir 'yoğunluk' kazanacağına hayret edebiliriz.[31] Yine de garip olurdu. Said'in bir roman karakterinin bir ifadesini -tesadüfen söz konusu karakterin bir kölelik karşıtı olduğunu öne süren bir ifade- sadece o karakteri değil, aynı zamanda yaratıcısı Jane Austen'ı da köleliğin büyük günahına ortak olarak karalamak için kullanmayı seçmesi daha da gariptir.

Oysa Said, bu tür entelektüel el çabukluklarıyla Batı'yı eleştirmek isteyen diğerlerine bir oyun kitabı sunmuştur. Temel tekniklerinden biri, Batı'daki her şeyi -en hassas ve mükemmel sanat eserleri de dahil olmak üzere- sadece sorgulayıcı ve düşmanca değil, aynı zamanda şaşırtıcı derecede cömert olmayan bir mercekle yorumlamaktı. Batı'yı başka hiçbir toplumun karşılayamayacağı standartlara tabi tutuyor, sonra da bu standartlara uymadığı için Batı'yı suçluyordu. Ayrıca, Batılı olmayan halkların kendilerine bir şeyler yapılan insanlar oldukları, Batılıların ise bir şeyler yapan insanlar oldukları bir dünya yorumunun yaratılmasına yardımcı oldu. Üstelik korkunç şeyler.

Sömürgecilik sonrası dönemde ortaya çıkan Said, zaten devam etmekte olan bir duyguya ivme kazandırdı. Bu duygu, Batı'nın kendisinin de adalet ya da daha doğrusu intikam için gecikmiş olduğu duygusuydu.

İmparatorluk

Nisan 2015'te Güney Afrika'daki Cape Town Üniversitesi'nde bir dizi protesto gösterisi düzenlendi. Üniversitenin kampüsünde 19. yüzyılda yaşamış ünlü emperyalist Cecil Rhodes'un bir heykeli bulunuyordu. Heykelin orada bulunmasının nedeni Rhodes'un üniversitenin üzerine inşa edildiği araziyi bağışlamış olmasıydı ancak birkaç yıl boyunca öğrenciler ve üniversitedeki diğer kişiler heykelin sömürgeci saldırganlığın ve beyaz üstünlüğünün bir sembolü olduğunu ve yıkılması gerektiğini savundular. Sonunda, öğrenciler ve diğerleri tarafından

bir 'Rhodes Must Fall' hareketi oluşturuldu. Üniversite konseyi sonunda heykelin kaldırılması yönünde oy kullandı ve heykel yıkıldı.

Modern çağda her zaman olduğu gibi, bir kıtada yaşananlar hızla başka bir kıtaya yayılır. Bu olayda da İngiltere'ye ve Oxford Üniversitesi'ne hızla yayıldı. Cecil Rhodes'un vasiyetinde öngördüğü şeylerden biri de Amerika Birleşik Devletleri, Almanya ve o zamanki Britanya İmparatorluğu'ndan gelen öğrencilerin Oxford'da eğitim görmelerini sağlayacak bir burs programının oluşturulmasıydı. Burslar için bir dizi koşulda ısrar etti. Bunlardan biri de "Hiçbir öğrencinin ırk ya da dini inanç nedeniyle kalifiye olmaması ya da diskalifiye edilmemesiydi."[32] Rhodes'un ölümünden beş yıl sonra ilk siyahi öğrenciye Rhodes Bursu verildi. O zamandan beri, başta Güney Afrika'dan olmak üzere dünyanın dört bir yanından öğrenciler bu programdan yararlandı ancak son yıllarda, böylesine utanmaz bir emperyalistin mirası konusunda artan bir huzursuzluk söz konusudur. 2003 yılında Nelson Mandela adının burs programına eklenmesini kabul etti. O yıl Rhodes Bursları resmi olarak Mandela Rhodes Bursları olarak anılmaya başlandı. Adının büyük bir emperyalistle birlikte anılmasını neden kabul ettiği sorulduğunda Mandela, Güney Afrika'nın yeni anayasasının "Ülkemizi hepimizin eşit olarak paylaşacağı bir gelecekle birlikte inşa etmek için tarihsel bölünmeleri aşarak bir araya gelmemiz," çağrısını içerdiğini söyledi.[33] Oysa bu uzlaşma jestinin kabul edilmesinin üzerinden on yıldan fazla zaman geçmesine rağmen yeni nesil öğrencileri yatıştırmak için hiçbir işe yaramamış görünüyordu. En azından Oxford'daki Güney Afrikalı öğrenciler, konunun çektiği uluslararası ilgiyi kendi ülkelerinde isim yapmak için kullanmaya hevesli görünüyorlardı.

Oriel College, Oxford, 1326 yılında kuruldu ve Cecil Rhodes 1870'lerde burada okudu. 1902'deki ölümünden önce koleje önemli bir mali bağışta bulundu. Burs programına ek olarak, vasiyeti kolej için yeni bir bina inşa edilmesini sağlamış-

tır. Bina 1911 yılında tamamlanmış ve aralarında Rhodes'un kendisinin de bulunduğu çeşitli heykellerle süslenmiştir. Orada, cadde seviyesinden yüksekte, heykeli bir asırdan fazla bir süre rahatsız edilmeden durdu.

Oysa Rhodes Must Fall kampanyasının Cape Town'daki başarısından sonra, aynı kampanya Oxford'a da etkili bir şekilde nakledildi. Kampanyanın ana itici gücü başlangıçta bir dizi Güney Afrikalı öğrenciden geldi; bunlardan biri olan Ntokozo Qwabe o sırada Rhodes bursu alıyordu. İngiltere'den ve dünyanın dört bir yanından pek çok iyi niyetli öğrenci, heykelin bir 'yapısal şiddet' örneği olduğunu ve bu şiddetin bir bina üzerindeki heykelle sınırlı olmadığını iddia ederek Güney Afrikalı öğrenci liderine katıldı. Qwabe'ye göre, "Yapısal şiddet müfredat, siyahî profesörlerin eksikliği gibi şeylerdir. Bunlar sadece istisnalar değil. Oxford'un nasıl yapılandırıldığının ve bir mekân olarak Oxford'un nasıl ırkçı olduğunun kalbine iniyorlar. Biz de bunu söylüyoruz; bu bariz şiddet, saldırı ve ırkçılık, kapsayıcı olduğunu iddia eden bir üniversitede kabul edilemez."[34]

Kısa süre içinde Rhodes karşıtı kampanyacıların talepleri büyüdü. Oxford'daki Rhodes Must Fall imza kampanyası, Rhodes heykelini kaldırmayarak Oriel College ve Oxford Üniversitesi'nin bir bütün olarak "Rhodes'un değerleriyle zımnen özdeşleşmeye devam ettiğini ve zehirli bir tahakküm ve baskı kültürünü sürdürdüğünü," iddia etti. İmza kampanyası üniversite genelinde önemli sayıda imza topladı. Bunu izleyen gösterilere çok sayıda öğrenci katıldı. Bu öğrenciler büyük ölçüde Rhodes karşıtı kampanyanın Rhodes'un söylediğini iddia ettiği sözlerle harekete geçirildi. Bu alıntılar Rhodes karşıtı kampanyanın büyümesinde son derece yardımcı oldu çünkü kısa, öz ve alçakçaydı.

Oxford Üniversitesi yetkililerine verilen dilekçede Cecil Rhodes'tan çeşitli alıntılar yapılmıştı. Onu bir 'apartheid sömürgecisi' olarak tanımlayan dilekçede, ifadeleri arasında şunlar da yer alıyordu: "Toprağı y*****'lere tercih ederim... Yerliler çocuk gibidir. Barbarlıktan yeni çıkıyorlar. ...Mümkün

olduğunca çok sayıda y***** öldürmelisiniz." Bu alıntılar daha sonra diğer medya kuruluşları tarafından imza kampanyası ve protestolarla ilgili haberlerde kullanıldı.[35] Bunlar gerçekten de korkunç alıntılar çünkü Rhodes'un sadece ırkçı değil, aynı zamanda siyah Afrikalılara karşı soykırımı savunan biri olduğunu gösteriyordu. Böyle anlarda, herkesin önünde böylesine lanetleyici materyaller varken, bu tür materyalleri sorgulamak bile kolay değildir ancak Oxford'da aralarında öğrencilerin de bulunduğu az sayıda insan bunu yaptı. Rhodes karşıtı kampanya tarafından kullanılan alıntıların kaynaklarına bakmaya ve Rhodes'un hayatı hakkındaki iddiaları araştırmaya başladılar. Buldukları şey derin bir sahtekârlığı ortaya çıkardı.

Rhodes karşıtı dilekçenin kendisi, yaptığı alıntılar için hiçbir kaynak sunmuyordu. Oysa söz konusu alıntı, 2006 yılında *Times Literary Supplement*'te yayınlanan bir kitap eleştirisinde üç noktalı harflerle yer almıştır. Bu yazının yazarı Adekeye Adebajo'nun kendisi de eski bir Rhodes bursiyeriydi ve Paul Maylam tarafından incelenen bir kitaptan alıntı yapıyordu.[36] Kitap, üç cümlenin de farklı zamanlarda söylendiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, alıntının her üç bölümünün de kaynaklarının istikrarsız olduğu ortaya çıkmıştır. Bu, yazarın giriş bölümünde 'hikâyenin sürekliliğini bozmamak için' referansları dipnotlamadığını itiraf ettiği 1957 tarihli akademik olmayan bir çalışmayı içermektedir.[37] Maylam tarafından ilk ifadenin Rhodes tarafından Olive Schreiner'a bir akşam yemeğinde söylendiği belirtilmektedir ancak tek kaynak, bu ifadeyi 1897'de bir romanında kullanan ve Rhodes'un Cape Parlamentosu'nda yaptığı bir konuşma sırasında ağzından çıktığını iddia eden[38] Schreiner'in kendisidir. Schreiner'in bu konuda yanlış bir hafızaya sahip olduğu ve neredeyse kesin olarak Rhodes'un 1892'de Cape Meclisi'nde vergi ve yönetim üzerine yaptığı bir konuşmaya atıfta bulunduğu gösterilmiştir: "Yerlilerden ziyade toprak ilhak etmek istiyorsunuz. Şimdiye kadar toprak yerine yerlileri ilhak ettik."

İddia edilen alıntının ikinci kısmı Rhodes'un 1894 yılında

Cape Town Parlamentosunda yaptığı bir konuşmadan alınmıştır. Paragrafın tamamı şöyledir

Şimdi yerlilerin çocuk olduğunu söylüyorum. Barbarlıktan yeni çıkıyorlar. İnsan zihinlerine sahipler ve kendilerini tamamen çevrelerini saran ve onlara hitap eden yerel işlere adamalarını isterim. Kendi kendilerini vergilendirmelerine izin vereceğim ve onlara bu işlere h*arcamaları için para vereceğim; yollar ve köprüler inşa etmek, tarlalar yapmak ve diğer bu tür işler. Bu Meclisin, bu insanların kendi kendilerini vergilendirmelerine izin vermesini ve vergilerinden elde edilen gelirin kendileri ve bölgelerinin kalkınması için harcanmasını öneriyorum.*

Bu alıntının üçüncü bölümü ("Mümkün olduğunca çok sayıda ***** öldürün.") kesinlikle en kınanması gereken bölümdür. Rhodes Must Fall kampanyası yine bu alıntının nereden geldiğini belirtmek için hiçbir girişimde bulunmamıştır. Yine, kaynak Adebajo'nun Maylam hakkındaki incelemesi gibi görünmektedir ancak Rhodes'un o eserde söyledikleri bu şekilde aktarılmamaktadır. Orada Rhodes'un "Öldürebildiğiniz kadar çok öldürmelisiniz." dediği aktarılmaktadır. Z-kelimesi kullanılmamıştır. Bu kelime Rhodes Must Fall aktivistleri tarafından eklenmiştir. Alıntının geri kalanına gelince, Maylam Rhodes'un 1913 tarihli bir biyografisini kaynak olarak göstermektedir ve bu kaynağa baktığımızda, alıntının bağlamı netleşmektedir. 1913 tarihli biyografi, kimliği belirsiz bir subayın, Rhodes'un bazı isyancılarla girdiği kanlı bir çatışmadan sonra şöyle dediğini duyduğunu aktarmaktadır: "Onları bağışlamamalısınız. Öldürebildiğiniz herkesi öldürmelisiniz çünkü bu onlara geceleri ateşlerinin başında konuştukları zaman bir ders olacaktır."[39]

Başka bir deyişle, Rodos Must Fall aktivistleri tarafından kendisine atfedilen (ve okuyacak olan insanların büyük çoğunluğu tarafından doğru kabul edilen) ifade toptan bir çarpıtmaydı. Aslında, bir yanlış beyandan daha fazlasıydı. Bu bir yalandı. Alıntı Rhodes'tan tek bir alıntı değil, üç sözde alıntının bir ara-

ya getirilmesinden oluşuyordu: Birincisi bir romandan, ikincisi Afrika'nın kendi kaderini tayin hakkını savunan bir konuşmadan, üçüncüsü ise tam bir uydurmaydı.[40]

Bu ayrıntılar neden önemli? Rhodes kesinlikle bir sömürgeciydi. Britanya İmparatorluğu'na kesinlikle inanıyordu. Buna yönelik bir eleştiri yeterli olmaz mıydı? Neden birileri yalan söylemek ve suçu abartmak zorunda kalsın? Elbette Rhodes gibi tarihi şahsiyetler için gecikmiş bir hesaplaşma ya da hesaplaşma olduğunu iddia edenler vardır ancak neden böyle bir hesaplaşmayı imparatorluğun doğruları ya da yanlışları ya da insani maliyet ve faydalarının tartılması üzerine değil de düpedüz bir yalan üzerine kurmayı tercih ediyorlar? Ya da daha doğrusu bir dizi yalana? İmparatorluğun mirasıyla hesaplaşmak neden yeterli değil? Geçmişi olduğundan daha kötü göstermek ve geçmişin kilit figürlerini ırkçı canavarlar gibi göstermek için neden ırkçı sıfatlar kullanmak gerekiyor?

Kendi araştırmalarını yürütmeye başlayanlar arasında, aynı zamanda Oxford'daki Christ Church Katedrali'nde kanon olan Regius Etik Profesörü Nigel Biggar da vardı. Son derece mütevazi ve kibar olmasının yanı sıra, aynı zamanda titizliğiyle de ünlü bir akademisyendir. Rhodes Must Fall kampanyası başladığında, her çalışkan akademisyenin yapabileceğini yaparak işe başladı ve *Oxford Dictionary of National Biography*'de Rhodes hakkındaki makaleyi okudu. O andan itibaren sadece Rodos'a değil, imparatorluğa yaklaşımın tüm biçimlerine karşı giderek artan bir ilgi duymaya başladı. Herhangi bir şekilde siyasi bir açıklama yapmadan, üniversitenin mevcut çalkantılara en iyi üniversitelerin olması gereken en iyi şeyi yaparak yanıt verebileceğini öne sürdü: Burs.

Üniversitenin tarihçiler ve diğerlerinden oluşan ve 'imparatorluğun etiğini' araştırmaya adanmış bir proje kurmasını önerdi. Biggar bunun ciddi ve yeterince çalışılmamış bir alan olduğunu öne sürdü. Bu kadarı kanıtlanabilirdi. Rhodes Must Fall kampanyasının bu kadar hızlı ilerlemesinin bir nedeni de tam

olarak imparatorluk çalışmalarının modasının geçmiş olması ve bu nedenle -insanların bu konudaki görüşleri ne olursa olsun- ne olduğuna ve kimin ne söylediğine dair kurumsal ve bireysel bilginin bir nesilden fazla bir süredir kaybolup gitmesiydi. Eğer üniversite ve daha geniş anlamda ülke, geçmişe yönelik tutumlarını çözmekle ilgileniyorsa o zaman geçmişi incelemeliydi. Sömürgecilik sonrası çalışmaların yükselişi akademi içinde gerekli bir düzeltme olmuştu ancak şimdi o dönemin kendisinin sorgulanması gerekiyordu çünkü imparatorluğun mirasını değerlendirmek için dönemi bütünüyle değerlendirmek gerekir. Tıpkı bir önceki dönemin imparatorluktaki herhangi bir kusuru kabul edememesi gibi, postkolonyal dönem de, olan olumlu hiçbir şeyi kabul edememiştir. Bu da tarih dışı ve düpedüz yanlış iddialara yol açıyordu ancak Biggar'ın tespit ettiği ikinci bir sorun da eski sömürgeci güçler arasında suçluluk duygusuna yol açan bu salt olumsuz imparatorluk görüşünün, dünyanın günümüzdeki sorunlarıyla ilgilenme konusunda isteksizliğe yol açmasıydı. Kendilerini sürekli olarak 20. yüzyılın en kötü rejimleriyle kıyaslanır durumda bulan eski sömürgeci güçler, bugün dünyanın dört bir yanında devam eden ciddi hak ihlallerine karşı bile harekete geçme isteğinden ya da güveninden kolayca yoksun kalabilirlerdi. Başka bir deyişle, sonuç Batı'nın ataleti olabilir. Bu da diğer güçlerin memnuniyetle avantaj elde etmeye çalışabileceği bir durumdur.

Benzer bir nokta yakın zamanda başka bir akademisyen tarafından da dile getirilmişti: Portland Eyalet Üniversitesi'nde çalışan Bruce Gilley. Gilley 2017 yılında *Third World Quarterly*'de *'The Case for Colonialism'* başlıklı bir makale yayınlamış ve son zamanlarda 'sömürgecilik' terimini tamamen olumsuz bir kavrama dönüştürme girişimlerinin bir hata olduğunu savunmuştu. Yazısında, "Sömürgeciliğin her zaman ve her yerde kötü bir şey olduğu fikrinin, bir asırlık sömürge karşıtı rejimlerin ve politikaların ağır insani bedelleri ışığında yeniden düşünülmesi gerekiyor." diyordu. Geleceği iyileştirmek için geçmişi doğru

bir şekilde yeniden değerlendirmeye ihtiyaç olduğunu savundu. Her iki vakada da -Biggar ve Gilley- bu sağduyu ve tarihsel adalet çağrısı pek hoş karşılanmadı.

Gilley örneğinde, makalesine öyle bir tepki geldi ki, makaleyi yayınlayan derginin otuz dört üyeli yayın kurulunun on beş üyesi protesto amacıyla istifa etti. Yayınlanmadan önce gerekli tüm hakemlik süreçlerinden geçmesine rağmen, derginin editörüne yönelik dilekçeler ve hatta şiddet tehditleri, makalenin geri çekilmesine ve derginin makaleyi yayınladığı için özür dilemesine yol açtı. Gilley'in kendisi de saldırıya uğramış, akademisyen arkadaşları tarafından 'beyaz üstünlüğü' ile suçlanmış ve ölüm tehditlerine maruz kalmıştır.[41]

Biggar'ın durumu da pek kolay olmadı. İmparatorluk etiğini inceleyen bir program başlatma niyetini açıklamasının ardından, Oxford'daki elliden fazla akademisyen arkadaşı *The Times*'a ortak bir mektup yazarak girişimini kınadı. Mektupta, (örneğin) Amritsar katliamını dengelemek için olumlu kayıtlardan oluşan bir denge kitabı oluşturmanın mümkün olmadığı belirtiliyordu. Biggar'ı cahillikle, tartışmanın mevcut durumunu yanlış ifade etmekle ve aslında 'saçmalamakla' suçladılar. Projeyle ilişkili diğer akademisyenlere istifa etmeleri için baskı yapıldı ve onlar da istifa etti. Biggar karşıtı akademisyenlere göre, "Hiçbir tarihçi (ya da bildiğimiz kadarıyla herhangi bir kültür eleştirmeni veya postkolonyal kuramcı) basitçe emperyalizmin 'kötü' olduğunu savunmamaktadır."[42] Bu da basitçe imzacıların çok fazla okumadıklarını göstermektedir.

Bu mektuba daha sonra dünyanın dört bir yanından 170'ten fazla akademisyenin, Biggar'ın önerdiği programa yer vermeyi düşündüğü için Oxford'u kınayan bir başka mektubu daha eklendi. Bu eleştirmenler Biggar'ı "Uzun zamandır sömürgeciliğin savunucusu" olmakla ve "Britanya İmparatorluğu'nu rehabilite etmeye," çalışmakla suçladılar. Kendini 'ırkçılığa ve sömürgeciliğe meydan okumaya' adamış bir öğrenci grubu, Biggar'ın projesinin Oxford'daki ırkçılığın bir başka kanıtı olduğunu iddia etti.[43] Camb-

ridge'li bir akademisyen Biggar'ı 'yaşlı bir ırkçı' olarak tanımladı ve kurs duyurulduğunda sosyal medyada büyük bir akademik titizlikle "OMG, bu ciddi bir bok. Bunu kapatmamız gerekiyor." dedi. Başka bir yerde Biggar'ın bursu 'üstünlükçü pislik' denilerek reddedildi; kendisine 'ırkçı' ve 'yobaz' dendi ve ağzından çıkan her şeyin 'kusmuk' olduğu söylendi.

Biggar'a yapılan muamele, Gilley'e yapılan muamele gibi, normal bir akademik anlaşmazlıktan daha fazlasına işaret ediyordu. Tepkiler, bu akademisyenlerin dile getirilmemiş bir eşiği aştıklarını gösteriyordu ve elbette aşmışlardı da. Tıpkı 20. yüzyılın başlarında Oxford gibi bir üniversitede imparatorluğun iyiliğe yönelik bir güç olduğu yönündeki varsayılan görüş birliği gibi, 21. yüzyılın başlarında da bu tür yerlerde imparatorluğun yalnızca kötülüğe yönelik bir güç olduğu varsayılan görüş hâline gelmişti. Dogma basitçe değişmişti. Artık sömürgeciliğin savunucusu ya da destekçisi olmakla suçlanmadan imparatorluğun ahlaki karmaşıklıklarını tartmaya çalışmak bile imkânsızdı. Bu eleştirmenler istemeden de olsa argümanlarının kırılganlığını göstermiş oldular.

Zira diğer insanlar -en azından sömürgeleştirilen ülkelerdekiler- çok daha incelikli düşünebilme yeteneğine sahipti. Örneğin, Nijeryalı romancı ve sömürgecilik karşıtı kahraman Chinua Achebe 2012 yılında şöyle demiştir: "Sömürgeciliğin mirası basit bir miras değil hem iyi hem de kötü çelişkiler içeren büyük bir karmaşıklıktır." Achebe son kitabı There Was a Country'de (Bir Ülke Vardı, 2012) ise şunları yazmıştır: "İşte size bir sapkınlık: İngilizler sömürgeleri Nijerya'yı büyük bir özenle yönetti. Bir ülkenin nasıl yönetileceği konusunda yüksek derecede bilgi sahibi olan çok yetkin bir hükümet yetkilileri kadrosu vardı. ...İngiliz sömürgeleri az ya da çok ustalıkla yönetiliyordu... Adam kaçırma ya da silahlı soygun korkusu yoktu. İngiliz kurumlarına büyük bir güven ve itimat vardı. Şimdi tüm bunlar değişti."[45] Achebe bu değerlendirmesinde yalnız değildir. Nirad C. Chaudhuri ve Dr. Zareer Masani gibi

akademisyen ve yazarlar, Hindistan örneğinde, İmparatorluğun geride bıraktığı şeyin sadece demiryolları ve Hint kamu hizmeti değil, aynı zamanda Hindistan'ın klasik dilinin kilidini açan ve bu medeniyeti kendisine geri veren Sir William Jones ve James Prinsep gibi adamların ilmi olduğunu etkili bir şekilde savunmuşlardır.

Diğer pek çok kişi de benzer noktalara değinmiştir. Pakistan'da 1949 yılında doğan Piskopos Michael Nazir-Ali, Hindistan ve Pakistan'da bu karmaşık mirasın ortak bir kabul gördüğüne işaret etmiştir. Kendisinin de söylediği gibi, 'beyaz züppelerin' yerel halkın sırtından zenginleştiğine şüphe olmasa da 1840'larda vali olduğu Sind eyaletinde köleliği kaldıran ve 'suttee' (dul bir kadını kocasının cenaze ateşinde diri diri yakma) uygulamasını yasaklayan Sir Charles Napier gibi kişiler de vardı. Pencaplılar Sir John Lawrence'ı 'Pencap'ın kurtarıcısı' olarak adlandırmış ve General John Jacob, Jacobabad kasabası çevresinde tüm bölgeyi verimli hâle getiren sulama sistemini kurmuştur.[46]

İmparatorluğun çeşitli yararlarını ve zararlarını tartmaya karşı çıkanların tuhaflığı iki yönlüdür. İlk olarak, bunun yapılamayacağını söylerler: Bu tür şeyleri hesaplamak için gerekli ahlaki hesaplamayı yapmanın bir yolu yoktur. Daha sonra da yaşanan korkunç bir olay nedeniyle, her türlü olumluluğun göz ardı edilmesi gerektiğinde ısrar ediyorlar. İmparatorluk çalışmalarına karşı çıkan Oxford akademisyenlerinin durumunda, 1919 Amritsar katliamı nedeniyle imparatorluğun erdemlerini tartma fikrinin tamamı müstehcendi ancak verdikleri örnek, konumlarının saçmalığını göstermektedir. Amritsar katliamının bu kadar iyi bilinmesinin ve bir asır sonra bile hâlâ hatırlanmasının bir nedeni vardır.

Bir kalabalığın üzerine açılan ve 379 kişinin ölümüyle sonuçlanan acımasız ateş, 20. yüzyılda Japonya' da Çin birlikleri tarafından gerçekleştirilmiş olsaydı hatırlanmayacaktı. Rus birlikleri tarafından gerçekleştirilmiş olsaydı hatırlanmayacaktı

ve 20. yüzyılda Alman birlikleri tarafından gerçekleştirilmiş olsaydı da neredeyse hiç hatırlanmayacaktı. İngiliz birlikleri tarafından gerçekleştirildiği için hatırlanmaktadır. Bu sadece bir istisna değil, gerçekleştiği anda bile Britanya'da derin bir öfke ve utanç yaratan bir olaydı. Askerlere silahsız göstericilere ateş açma emrini veren General Dyer'ın komutası elinden alındı, emekliliğe zorlandı ve emekli maaşı kesildi. İngiltere'de General Dyer'ın eylemleri karşısında dehşete kapıldığını ifade eden pek çok kişi arasında Winston Churchill de vardı. 1920 yılında Avam Kamarası'nda yapılan bir tartışmada Churchill, Amritsar katliamının "Britanya İmparatorluğu'nun modern tarihinde emsali ya da benzeri yok gibi görünüyor. Bu, askerlerin sivil halkla karşı karşıya geldiği trajik olaylardan tamamen farklı bir olaydır. Olağanüstü bir olaydır, korkunç bir olaydır, tekil ve tekinsiz bir tecrit içinde duran bir olaydır."[47]

Bu soruya cevap vermek mümkün olmayabilir ancak bu tek korkunç olayın -ya da diğerlerinin- Britanya İmparatorluğu'nun yaptığı tüm iyiliklere karşı neden tartılamayacağını sormak ilginç bir soru değil midir? Britanya İmparatorluğu'nun sadece sömürgelerinde köleliği kaldırmakla kalmayıp, tüm dünyada köleliği yasaklamak için denizlerde polislik yapma kararı daha mı ağır basıyor? Değilse, neden değil? Ve eğer Batı'nın günahları silinemezse diğer tüm halkların günahları da silinemez mi? Yoksa sadece Batı'nın suçları mı bu ışık altında değerlendirilir? Bu soruların cevabını kimse bilmiyor gibi görünüyor. Daha da vahim olanı, kimsenin bu soruları sormasına izin verilmemesi.

Rhodes Must Fall kampanyası için birkaç kodlama yapıldı. Oriel Koleji Rhodes heykelini kaldırmaya söz verdi, sonra onu kurtarmaya söz verdi. Kolej daha sonra heykeli kaldırmayı kabul etti ve daha sonra bu konuda hiçbir şey yapmamayı kabul etti. Şu anki durum bu. Rhodes Must Fall aktivizmiyle ünlendikten sonra Ntokozo Qwabe Güney Afrika'ya döndü ve Mayıs 2016'da bir Facebook paylaşımında 'gülümsemesini durduramadığı' 'çok siyah' ve 'harika' bir şeyle övündüğünde

kısa süreliğine manşetlere çıktı. Harika olan şey, bir arkadaşıyla gittiği restoranda beyaz bir garsona "Ülkeyi geri verdiğinizde," bahşiş vereceğini söyleyerek zorbalık yapmasıydı. Garson kız gözyaşlarına boğulduğunda Qwabe gülmüş ve kızın gözyaşlarını 'tipik beyaz gözyaşları' olarak nitelendirmişti.[48] Daha sonra, Rhodes ayrıldıktan sonra Cape Town Üniversitesi'ne geri dönen Qwabe, yeni Fees Must Fall kampanyasına dahil oldu ve beyaz bir öğrenciyi ırkçı tacizde bulunurken sopayla dövdüğü bildirildi. Qwabe bunu yalanlamak için Facebook'a girdi. 'Kültürel amaçlarla' taşıdığı 'protesto sopasıyla' öğrencinin elindeki telefona vurduğunu kabul etti ancak öğrenciyi kırbaçlamadığını söyledi. Buna karşın Qwabe şunları ekledi: "Keşke yasalara uyan iyi bir vatandaş olmasaydım ve beyaz apartheid yerleşimci sömürge hakkını o piçten söküp almasaydım. Beyaz öğrenci basına yaptığı açıklamada kimliğinin açıklanmasını istemediğini söyledi. "Sınavlara bir ay kaldı, sadece geçmek zorundayım." diye yalvardı.[49] Bu arada Cape Town'da Rhodes Must Fall kampanyası Rhodes düştükten sonra bile güçlenmeye devam etti. Ertesi yıl Rhodes Must Fall aktivistleri sanat eserlerini yaktılar, bir otobüsü ve diğer araçları ateşe verdiler ve üniversitenin rektör yardımcısının ofisine benzin bombası attılar.[50]

Kölelik

Son yıllarda, Batı'yı eleştirenler bir dizi sıra dışı iddiayla kendilerini öne çıkardı. Kullandıkları tekniğin artık bir kalıbı var. Bu teknik, Batı'nın davranışlarını yakınlaştırmak, bağlamından koparmak, Batı dışı paralellikleri ortadan kaldırmak ve ardından Batı'nın gerçekte ne yaptığını abartmaktan ibarettir.

Kölelik vakası iyi bir örnektir. Kölelik, kayıtlı tarihin başlangıcından bu yana neredeyse her toplumda değişmez bir olgu olmuştur. Antik çağlarda köleler Etiyopya'dan ve daha uzaklardan geliyordu. Müslüman imparatorluklar ortaya çıktığında ticareti genişlettiler. Müslüman imparatorluğu Orta Çağ'da Batı

Afrika'ya yayıldıkça, Sahra boyunca siyah kölelerin ticaretine olanak sağladı. Bazıları Müslüman İspanya ve Portekiz'e ulaştı ancak Aragonlu Ferdinand ve V. Charles, Yeni Dünya'ya önce birkaç yüz, sonra da dört bin köle göndermeyi kabul ettiklerinde, yol açtıkları dönüşümü hayal bile edemezlerdi. 1400'ler ile 1800'ler arasında on ila on iki milyon Afrikalı Atlantik üzerinden Yeni Dünya'ya taşındı. Afrika'dan alınan köleler sadece evlerinden koparılıp rızaları olmadan yurtdışına götürülmenin onur kırıcılığına maruz kalmadılar. Komşuları ve aileleri tarafından satılmak gibi ek bir aşağılanmaya da maruz kaldılar. Diğerlerinin yanı sıra Portekizlilerin de Afrika'daki bir askeri harekâtın ardından kölelere el koyduğu zamanlar oldu ancak bu yüzyıllar boyunca Afrika'dan alınan kölelerin ezici çoğunluğu, komşuların, düşmanların ve bazen Afrikalıların ailelerinin diğer Afrikalıları sattığı 'insan hırsızlığı' ve satışın sonucuydu. Olaudah Equiano'nunki gibi az sayıdaki köle anılarından bazıları bu gerçeğe tanıklık etmektedir.

Bu gerçek, diğerlerinin yanı sıra, kölelik tarihinin, mevcut tartışmanın kabul etmeye hazır olduğundan çok daha evrensel olarak ahlaki açıdan uzlaşmacı olduğunun kanıtıdır. Zira bugünün tarihsel ilgisi köleliğin neredeyse sadece bir yönüyle ilgilenirken, son bin yılda (tarih boyunca olduğu gibi) dehşet her yöne doğru ilerlemiştir ve son yıllarda batıya doğru yapılan köle ticaretine büyük ilgi gösterilirken, doğuya doğru yapılan ticarete çok az ilgi gösterilmiştir. Hatta o kadar az ki Arap köle ticaretinde taşınan Afrikalı köle sayısına ilişkin tahminler, transatlantik ticarete ilişkin tahminlerden bile daha (ve daha yüksek) geniş. Chicago Üniversitesi'nden Profesör Ralph Austen gibi akademisyenler tarafından öne sürülen mevcut en iyi rakamlar, Arap liderliğindeki köle ticaretinde on bir ila on yedi milyon Afrikalının doğuya gönderildiği yönündedir. Rakamları tespit etmenin bu kadar zor olmasının bir nedeni, transatlantik ticaretinin aksine, Araplar tarafından ticareti yapılan kölelerin Afrika'dan getirildikten sonra sistematik olarak hadım edilmeleri-

dir. Bu da elbette ikinci nesil köle ya da başka bir torun olmamasını sağlamıştır. Bu ticarete neden bu kadar az odaklanılıyor? Akademisyen Tidiane N'Diaye, *Le Genocide Voilé* (2008) adlı kitabında bunu sorgulayanlar arasındadır. Arapların Sahra altı Afrika'dan on üç asırdır kesintisiz olarak sürdürdükleri insan ticaretini küçümsemek gibi bariz bir arzuları olduğunu öne sürmektedir. Ayrıca, Arap uluslarının transatlantik ticarete odaklanmayı teşvik etmeye devam ederek Batı üzerindeki baskıyı sürdürmeyi tercih ettikleri için bunu görmezden geldiklerini öne sürmektedir. Bu alandaki çalışmaların neredeyse tamamının Fransız ya da Fransızca konuşan tarihçiler ve antropologlar tarafından yürütülüyor olması ilginçtir. İngilizce konuşan ülkeler ilgilenmiyor gibi görünmektedir.

Diğer alanlar da neredeyse aynı derecede az ilgi görmektedir. Örneğin, köleliğe yönelik modern ilgide, on altıncı ve on dokuzuncu yüzyıllar arasında Berberi korsanların (yani, çoğunlukla Kuzey Afrika'dan gelen Müslüman korsanların) sadece Avrupa gemilerine değil, Avrupa'daki kıyı kasaba ve şehirlerine de sürekli baskınlar düzenledikleri gerçeğine çok az dikkat edilmektedir. Bu yıllarda Berberi korsanlar, İtalya, İspanya, Portekiz ve Fransa da dahil olmak üzere Akdeniz'in kuzey tarafındaki ülkelere baskınlar düzenleyip buralardan insan kaçırdılar ama aynı zamanda İngiltere ve Hollanda gibi uzak ülkelerden de insanlar topladılar. Yakalanan insanlar -hepsi beyaz Avrupalılardı- daha sonra ya fidye için kullanıldı ya da köle olarak satıldı. Berberi korsanların faaliyet gösterdikleri yıllar boyunca, bir buçuk milyon kadar Avrupalıyı evlerinden kaçırdıkları düşünülmektedir.

Elbette bu insanlar ya da onların soyundan gelenler için herhangi bir tazminat hareketi yok ve hiçbir Avrupalı tazminat faturasının nereye gönderilmesi gerektiğini ciddi bir şekilde bulmayı önermedi. Bugün bilindiği kadarıyla, bizden önceki yüzyıllarda yaşanan pek çok kanlı ve acımasız olaydan sadece biri olarak kabul edilmektedir. Bu köleliğe maruz kalan insanlar için diğer kölelik biçimlerinden daha kötüdür ancak ahlaki

açıdan daha iyi ya da daha kötü değildir. Herkesin geçmişte kötü şeyler yaptığını kabul ediyorsanız, o zaman devam etmek ve hatta bunun ötesine geçmek mümkündür. Kim kimsenin atalarının aziz olmadığı bir geçmişi dava etmek ya da yeniden tartışmak ister ki?

Bazı insanlar istiyor ve bunu da kölelik tarihini kendi Batı karşıtı merceklerinden geçirerek yapabileceklerine karar vermiş durumdalar. Kölelik hakkında yazan İbram X. Kendi'yi düşünün. En ünlü eserinde, Amerika ve Avrupa ulusları dışında başka toplumların da kölelik uyguladığını kısaca kabul ediyor ancak daha sonra köleliğin yeni bir katman oluşturduğunu söylüyor. *How to Be an Antiracist* adlı kitabında şöyle yazıyor: "Pre-modern İslami köle tüccarları, pre-modern İtalya'daki Hristiyan meslektaşları gibi, ırkçı bir politika izlemediler; bugün Afrikalılar, Araplar ve Avrupalılar olarak düşündüğümüz kişileri köleleştirdiler. Modern dünyanın şafağında Portekizliler sadece Afrikalı insanların ticaretini yapmaya başladılar."[51]

Yine Kendi'ye göre çeşitlilik meselesi son derece önemlidir. Tek bir ırksal grubun köleleştirilmesini içeren bir kölelik biçimi, köleliğin en kötü biçimidir. Oysa özünde çeşitlilik barındıran bir kölelik biçimi bir şekilde daha iyi bir kölelik biçimidir.

Bu sadece uygulanması tuhaf bir standart değil, aynı zamanda ahlaki bir sonradan düşünmedir. Kendi, geçmişi sürekli, aksi takdirde evrensel Batı ırkçılığı anlatısına uydurmak için geçmişe güncel bir tutum uygulamaktadır.

Benzer kötü niyetli argümanların diğer örnekleri, kölelik ve imparatorluk üzerine yapılan güncel tartışmalarda bulunabilir. Örneğin, Atlantik köle ticaretinin sanki bir soykırım eylemiymiş gibi tanımlanması artık çok yaygın. Bu kendi başına saçma bir argümandır. Her ne kadar korkunç olsa da transatlantik köle ticareti Afrika'dan Yeni Dünya'ya mümkün olduğunca çok sayıda canlı insan götürmeye adanmıştı. Yolda pek çok insan ölmüş olsa da amaç köleleri öldürmek değil, onları Amerika'ya canlı olarak götürmek ve böylece çalıştırmaktı. Bu başlı

başına büyük bir kötülüktür ancak bir halkı yok etmeye yönelik kasıtlı bir girişimden çok uzaktır. Amerikalılar ya da Avrupalılar bunu yapmak isteselerdi, Arap tüccarların kitabından bir yaprak alıp tüm kölelerini hadım edebilirlerdi. Bunu yapmış olsalardı, bugün Ortadoğu'da olmadığı gibi Amerika'da da kölelerin soyundan gelen kimse olmazdı.

Benzer abartılar imparatorluk ve sömürgeciliğin her yönüne uygulanmıştır. Son yıllarda, Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada ve Amerika'daki Avrupa yerleşimlerinden, sanki yerel yerli halkların kasıtlı olarak soykırıma uğratılması söz konusuymuş gibi bahsetmek giderek yaygınlaşmaktadır. Buna genellikle yerli nüfusun kasıtlı olarak yayılan hastalıklarla yok edildiği ya da ciddi şekilde azaldığı iddiası eşlik etmektedir. Bu da yine olayların çarpıtılmasına dayanmaktadır.

Oysa bir noktada, dünyada birileri Yeni Dünya'yı keşfedecekti. Avrupalılar gibi bunu yapan her kim olursa olsun, yerli halkların (daha homojen ve dış halklara daha az maruz kalan) sahip olamayacağı bir hastalık bağışıklığı ile gelmesi muhtemeldi. Avrupalılar tarafından getirilen hastalıkların doğal yollarla yayılması kasıtlı olamazdı çünkü Avrupalıların immünoloji, kendilerinin hangi hastalıkları taşıdığı ya da bu hastalıkların nasıl yayılabileceği konusunda hiçbir bilgisi yoktu. Yine de bunların hiçbiri propagandacıları ve akademisyenleri Colombus sonrası Amerika'sında, Avustralya, Yeni Zelanda ve Kanada'da yaşananların sadece soykırım değil, gelmiş geçmiş en kötü soykırım olduğunu iddia etmekten alıkoymamıştır. İşte bir İngiliz üniversitesinde kadrolu bir akademisyen konu hakkında konuşuyor: "Avrupa'nın Amerika'daki ilk eylemi nedir? Bu gezegende var olmuş en büyük soykırımdır. ...İşin bilimsel boyutunu pek anlamıyorum ama görünüşe göre o kadar çok insan öldürülmüş ki dünyanın ısısı gerçekten de yükselmiş."

Holokost'un Batı'da olağandışı olmadığını iddia ederek şöyle devam etti: "Bu bir sapkınlık değil, tamamen Batı'nın mantığı. Tek fark, Avrupa'da bizim beyaz olarak kabul ettiğimiz

insanlarla gerçekleştirilmiş olması, değil mi? Holokost'un ne olduğunu gerçekten düşünürseniz -soykırım, ırksal olarak aşağı görüldükleri için milyonlarca insanın öldürülmesi- bunu daha önce de görmüştük. Yeni bir şey değildi. Bu, Batı'nın temelini oluşturan bir olgudur."[52]

Sömürge döneminin her yönü artık rutin olarak aynı ışık altında tartışılmaktadır. Örneğin, İngilizlerin alt kıtadaki Hintli nüfusu kasıtlı olarak aç bıraktığı öne sürülmektedir; bu iddia sadece belgesel kanıtlardan yoksun olmakla kalmayıp, aynı zamanda en bariz gerçekle de çelişmektedir: İngiliz yönetimi döneminde Hint nüfusu hızla artmıştır ancak bu argüman da diğerleri gibi Batı'yı eleştirenler için yeterli değildir.

Aslında köleliğin unutulmuş tarihi, tıpkı sömürgecilik gibi, Batı'nın neyi yanlış yaptığının değil, neyi doğru yaptığının tarihidir. Batı'da köleliğin tarihi saplantılı bir şekilde incelenirken ve tazminat talepleri doğal olarak bunu takip ederken, dünyanın geri kalanının tarihi göz ardı edilmektedir. Bağımsız Brezilya köle ticaretini 1880'lere kadar sürdürdü. Osmanlı İmparatorluğu daha da uzun süre devam ettirmiştir. Bugün bile Suudi Arabistan'da ve tüm Ortadoğu'da siyahlar Abid' (çoğulu 'Abeed') olarak anılıyor ki bu da kelimenin tam anlamıyla 'köle' anlamına gelmektedir. Bölgedeki milyonlarca insan için 'siyah' olmak ve köle olmak hâlâ aynı anlama sahiptir. Kölelik dünyanın başka yerlerinde de hâlâ var. Kölelerle tanıştım. Onlarla konuştum ve gözyaşlarını gördüm ancak Siddharth Kara gibi bugün bu gerçeğin altını çizmeye çalışan akademisyenler, sadece yüzyıllar öncesindeki Batı köleliğinden bahsetmek isteyenlerin gördüğü ilginin çok azını görebilmektedir.

Kölelik bugün Moritanya, Gana ve Güney Sudan gibi ülkelerde devam ediyor. Son yıllarda dünya, İslam Devleti'nin binlerce Ezidi kadın ve çocuğu köleleştirmesini, kocalarını öldürmesini ve eşleri ile çocukları köle pazarlarında takas etmesini izledi. 2020 yılında Yeni Zelanda'da Samoalı bir şef kölelik suçundan on bir yıl hapis cezasına çarptırıldı. Şef, insanları

Samoa'dan Yeni Zelanda'ya götürürken yakalanmış, ardından da kendisini zenginleştirmek için onları bağlayıp köleleştirmişti. Batı'da bu olağandışı bir durumdur ve yakalanması hâlinde cezalandırılabilir ancak dünyanın büyük bir bölümünde modern köle ticareti tamamen cezasız kalmaktadır. Bugün dünya genelinde kırk milyondan fazla insanın kölelik altında olduğu tahmin edilmektedir. Gerçek anlamda bu, bugün dünyada 19. yüzyılda olduğundan daha fazla köle olduğu anlamına gelmektedir.[53] Dolayısıyla bu, tarihsel bir ne var ne yok meselesi değildir. 50 yıl önce köleliğe odaklanmak için harcadığımız zamanın bir kısmını bile bugün köleliğe odaklanmak için harcasaydık, bugün insanlar için pratikte ne gibi bir fark yaratabilirdik sorusudur. Bizim yüzyılımızdan önceki herhangi bir yüzyılda insanlara yapılan tarihsel kötü muameleyle ilgilenen herkes zengin bir malzeme bulacaktır. Çağımız özellikle birkaç konu üzerinde durmayı tercih etmiştir ancak bunu yaparken bu zulümlerin gerçekleştiği tüm bağlamı kaybettik. Bir kişinin 'zamanının insanı' olduğunu söylediğimizde, o zamanın inançlarını kastederiz, ama aynı zamanda o zamanın zorluklarını da kastederiz. Köleliğe yönelik mevcut ilgi ve 'ayrıcalık' (özellikle de 'beyaz ayrıcalığı') takıntısı, beyaz Avrupalıların bu dönemde bir tür ayrıcalıklı cennette yaşamadığı gerçeğini gizlemektedir. Örneğin, köleliğin hâlâ devam ettiği 19. yüzyılın başlarında Britanya'daki işçi sınıfının kendisi de ayrıcalıklı bir konumda değildi. Şu anda Batı'ya ve onun tarihindeki her şeye yöneltilen suçlamalara baktığınızda, bağlamdan tamamen yoksunluk ve korkunç bir denge eksikliğini fark etmekten kendinizi alamazsınız. 1800'lerde İngiltere'de bir madencinin durumu neydi? Hayatıyla ilgili seçimler yapmak ya da içine doğduğu geçmişten kaçmak için ne kadar özgürlüğe sahipti? Peki ya İngiltere gibi ülkelerde çocuk işçiliğine zorlanan, on yaşından önce tehlikeli tekstil fabrikalarına ya da tarım işçiliğine itilenler? Yakın zamanda kölelik üzerine yazan bir yazarın da itiraf ettiği gibi, Demerara'daki kölelerin ortalama yaşam süresi, aynı dönemde

Lancashire ya da Yorkshire'daki bir sanayi işçisinin tam iki katıydı. Bundan bir şey öğrenebilir miyiz? Bu tarihçinin durumunda, yapılacak tek şey bir kez daha 'beyaz adamların' suçundan bahsetmek ve bir beyaz adam olarak 'daha iyisini yapması gerektiği' yönünde yalvarırcasına zorunlu itirafta bulunmaktı.[54]

Bunca yıl sonra, bu tür saygısızlıkları sadece ırk temelinde okumak gariptir çünkü bir ırkın bunları yapması beklenebilirse herhangi bir ırk bunlardan nasıl kaçınabilirdi? Sadece ticaret yapan halklar değil, satan halklar da. Bunca yüzyıl sonra bile, Voltaire'in *Essai Sur les Moeurs* adlı eserinde, beyaz Avrupalılar köle satın almaktan suçluyken, kardeşlerini, komşularını ve çocuklarını satmaya istekli Afrikalıların davranışlarının çok daha kınanması gereken davranışlar olduğunu gözlemlediği meydan okumasına verilecek cevap nedir ("On nous reproche ce commerce: On nous reproche ce commerce: un peuple qui trafic que de ses enfants est encore plus condamnable que l'acheteur." [Bu ticareti kınıyoruz: Çocuklarının ticaretini yapan bir halk, alıcıdan daha fazla kınanmalıdır.])[55] Bu durum Batı'nın sorumluluğunu ortadan kaldırır mı? Elbette hayır ancak hepsinin katıldığı bir suçtan dolayı sadece bir grup insanın sürekli olarak sanık sandalyesinde görülmesinin ne kadar garip olduğunu hatırlatmaktadır.

Bir de denge meselesi vardır. Tarihsel günah örnekleri varsa tarihsel erdem örnekleri de vardır ve biri diğerini tamamen ortadan kaldırmasa bile en azından hafifletici bir etkisi vardır. Örneğin, Britanya'nın köle ticaretine dahil olduğu ve dehşet verici bir insan ticaretine katıldığı doğrudur ancak gördüğümüz üzere, Britanya aynı zamanda bu ticaretin kaldırılmasında dünyaya öncülük etmiştir ve Britanya bu ticareti sadece kendisi için ortadan kaldırmakla kalmamış, donanmasını kullanarak dünyanın ulaşabildiği her yerinde bu ticareti yok etmeye çalışmıştır. İngiltere'nin 1807'de köleliği kaldırma kararı olağanüstüyse Kraliyet Donanmasını dünyanın dört bir yanına gönderme, Freetown merkezli Batı Afrika Filosunu kurma ve Kraliyet

Donanmasının gemi ve denizcilerinin altıda biri köle ticaretine karşı mücadeleye katılana kadar filoyu genişletme kararı daha da olağanüstüydü.

Bu olağanüstü kararın maliyeti sadece maddi değildi. Aynı zamanda İngilizlerin hayatlarıyla da ödendi. Batı Afrika Filosu 1808-1860 yılları arasında 1.600 köle gemisi ele geçirdi ve 150.000 Afrikalı köleyi serbest bıraktı. Ayrıca kendileri de çok sayıda adam kaybetti. Bu dönemde 1.500'den fazla Kraliyet Donanması mensubu çatışmalarda öldürülmüştür ve bu adamların cesareti ve özverili kahramanlıkları kesinlikle takdire şayandır. Anthony Sullivan'ın Kraliyet Donanması'nın Batı Afrika Filosu'nun operasyonlarına ilişkin yakın tarihli tarihi, okyanuslar boyunca gemileri kovalayan, onlara binen ve hem kendi hayatları hem de birçok farklı ülkeye giden gemilerin ambarlarında her zaman buldukları kölelerin hayatları için savaşan bu İngiliz denizcilerin olağanüstü cesaretini vurgulayan nadir bir çalışmadır.[56] Açık denizlerde, kendilerini başka gemiler gibi göstermeye çalışan köle gemileriyle ilgili çekişmeler ve tahmin oyunlarıyla dolu bir kedi fare oyunuydu. İngiliz denizciler gemilere binip kendilerini arayana kadar, bu yüksek riskli strateji konusunda haklı olduklarından asla emin olamazdı. Bu, altmış yıldır devam eden büyük bir kahramanlık öyküsüdür. Bu çabaların bir değeri var mı? Şu anda oynanmakta olan Batı karşıtı intikamcı oyunda, öyle görünüyor ki hiçbir değeri yok.

Bunun yerine tek duyduğumuz suçlamadır. Örneğin aktivistler Britanya'nın en büyük deniz kahramanı Amiral Lord Nelson'ın köle ticaretinin ateşli bir taraftarı olduğunu iddia etmektedir. Bu tür iddialar her zaman (bu olayda olduğu gibi) Londra'nın Trafalgar Meydanı'ndaki Nelson Sütunu'nun kaldırılmasını talep etmek için ortaya atılmaktadır. Bu kampanya 2020 yılında patlak verdiğinde, Nelson'ı köle tüccarı olarak 'kınayan' mektubun aslında sahte olduğu kısa sürede ortaya çıktı. Özellikle de İngiltere'de kölelik tartışmaları devam ederken kölelik karşıtı hareket tarafından uydurulmuştu ancak bu olay or-

taya çıktığında, bir başka western kahramanının arabayla vurulması olayı tamamlanmıştı. BLM aktivistleri, kölelik karşıtları tarafından yaratılan bir sahteciliği kendi daha çağdaş davalarını desteklemek için kullanmışlardı. Bu etik ve bilimsel bir başarısızlıktı[57] ancak pek çok kişi bu tartışmaya kalmadı.

Oysa zamanımızın Batı karşıtı oyununun tüm adaletsizliğini görmek için, şimdi bir bireyin nasıl yargılandığını not etmek yeterlidir ve bu birey onların en büyüğüdür.

Churchill

Son yıllarda en çok hedef alınan tarihi figürlerden biri, ilk bakışta 'ortadan kaldırılmak' için şaşırtıcı bir hedef teşkil ediyormuş gibi görünen bir kişi oldu. Birkaç yıl öncesine kadar Sir Winston Churchill, Batı tarihinin en başarılı ve takdire şayan figürlerinden biri olarak evrensel bir saygı görüyordu. Mayıs 1940'ta, tam da Adolf Hitler'in Batı'ya saldırmaya başladığı sırada Birleşik Krallık Başbakanı olarak göreve gelmesi, daha sonra Lord Hailsham tarafından Tanrı'nın elinin insan işlerine müdahale ettiğini görebildiği tek an olarak tanımlanmıştır.

Churchill uzun kariyeri boyunca pek çok konuda haklı, pek çok konuda da haksız çıkmıştır ancak 1930'larda Hitler'in yarattığı tehdidi erken fark etmesi, yeniden silahlanma konusundaki ısrarı ve yatıştırıcılara karşı duruşu onu -savaşı yönetmesinden önce bile- tarihin herhangi bir döneminin en büyük figürlerinden biri hâline getirmiştir. Pek çok insan faşizm ve anti-faşizm hakkında konuşur ancak yirminci yüzyılın en büyük anti-faşisti hiç şüphesiz oydu. Hatta ölümünden bu yana geçen on yıllar içinde ünü daha da artmıştır. 2002 yılında tüm rakiplerini geride bırakarak İngiliz halkı tarafından tüm zamanların 'En Büyük Britanyalısı' seçildi.

Oysa son yıllarda Churchill'e karşı yavaş ama istikrarlı bir saldırı var. *Darkest Hour* (2017) gibi Hollywood filmleri sinemaları tıklım tıklım dolduran kahraman Churchill'i canlandır-

maya devam ederken, Churchill karşıtı duyguların daha yavaş yanan ama aynı derecede öldürücü bir türü yayıldı. Bu hareketi karakterize eden pek çok şey var ancak en ilginçlerinden biri, savunucularının tarihsel olarak ne kadar olağanüstü derecede cahil oldukları. Şubat 2021'de Cambridge'deki Churchill College'da düzenlenen bir paneli ele alalım. Winston Churchill'in adını taşıyan bir kolejde (yaşayan bir kişinin bu şekilde onurlandırıldığı tek etkinlik) düzenlenen bu etkinliğin başlığı 'Churchill'in Irkçı Etkileri' idi. Üç panelist -Dr. Onyeka Nubia (Nottingham Üniversitesi), Profesör Kehinde Andrews (Birmingham Şehir Üniversitesi) ve Dr. Madhusree Mukerjee- Churchill'e karşı duydukları şiddetli nefretle tanınıyorlardı. Tartışma, Churchill College'da öğretim üyesi olan Priyamvada Gopal tarafından yönetildi. Kendisi son yıllarda Twitter'da beyaz karşıtı ırkçı söylemleriyle adından söz ettiriyor. Bunlar arasında "Beyazlığı ortadan kaldırın.", "Beyazların hayatları önemli değil." ve "Her gün beyaz erkekleri diz çöktürme dürtüsüne direnmek zorunda olduğu," iddiası gibi değerli sözler yer almaktaydı.[58]

Churchill College'daki etkinliğe katılanların hiçbiri geniş çapta saygı gören tarihçiler değildir. İçlerinden biri -Dr. Mukerjee- bir fizikçidir ancak bunların hiçbiri katılımcıların Britanya'nın savaş zamanı liderinin nihai hâkimleri olarak hareket etmelerini engellememiştir. Konu ile ilgili yetersizlikleri, en temel tarihsel hataları yapmalarıyla ortaya çıktı.

Örneğin, Dr. Nubia bir keresinde Ernest Bevin ile Aneurin Bevan'ı karıştırarak, belki de iki adamın aynı kişi olduğuna inanarak, bir okul çocuğu hatası yapmıştır. Her halükârda, Dr Mukerjee'nin İngiliz hükümet politikasından sorumlu olduğunu iddia ettiği dönemde Aneurin Bevan görevde bile değildi. Bununla birlikte, ayrıntılarda değil ama bu meslekten olmayan kişiler tarafından yapılan geniş kapsamlı iddialarda önemli bir şey fark edilebilirdi. Örneğin etkinlik boyunca panelistler Britanya İmparatorluğu'nun ‹Nazilerden çok daha

kötü' olduğu; savaşın Britanya olmadan da kazanılabileceği; Britanya'nın neredeyse başka herhangi bir başbakanla da kazanabileceği; Holokost'un yakın tarihte olağandışı olmadığı ve her halükarda Müttefiklerin Nazizme karşı kazandığı zaferin pek de önemli olmadığı çünkü "Aslında tek yaptığımızın beyaz üstünlüğünün eski bir versiyonundan beyaz üstünlüğünün yeni bir versiyonuna geçmek olduğu," gibi iddialarda bulundular.[59] Uzman olmayan bu kişilerin farkına varabileceği bir derinlik yoktu.

Katılımcıların içine düşmeyecekleri bir derinlik yoktu. Bir noktada katılımcılardan biri Churchill ile korkak diye alay etmeye başladı: "Yani, orada savaşan Churchill miydi? Çünkü öyle olmadığına eminim; evde olduğuna eminim."[60] Gençliğinde dört kıtada savaşmış ve Birinci Dünya Savaşı'na gönüllü olarak katılmış bir Başbakan'ın altmışlı yaşlarında bir orta çağ savaş lordu gibi çatışmanın ön cephesinde savaşıyor olmasını soran birinin ne kadar düşmanca davranacağını merak etmek gerekir. Britanya'nın savaş zamanı liderini karalamaya yönelik diğer girişimlerin yanı sıra, katılımcılar ilginç bir şekilde Churchill'in 1945 genel seçimlerini kaybetmesiyle de alay etti.

Bu durum Churchill'e yönelik son dönemdeki eleştirilerle de örtüşmektedir. 2021 yılında Churchill'e saldıran yeni bir kitap, çok fazla içki içtiği için ona saldırmak da dahil olmak üzere mümkün olan her türlü saldırı hattını kullandı. Kitabın yazarı başka bir yerde Churchill'in "Hiçbir zaman gerçekten çok gezmiş bir adam olmadığını," iddia etmiştir.[61] Bu da Winston Churchill olmasa çok gezmiş bir adamın neye benzeyeceğini merak ettirmektedir.

Tüm bu iddialar derin bir düşmanlığı ortaya koysa da çoğu esasen anlamsızdır ancak Churchill'e yönelik en ciddi iddialar son yıllarda gündeme gelenlerdir.

BLM hareketi Mayıs ve Haziran 2020'de Amerika'dan İngiltere'ye yayıldığında, Churchill'in Parlamento Meydanı'ndaki heykeli hemen protestocuların odak noktası hâline geldi. Heykel defalarca grafitiye maruz kaldı ve başka şekillerde tahrif

edildi. Bir noktada, heykelin beline bir BLM pankartı bantlandı ve devlet adamının adının üzeri siyah sprey boyayla karalandı. Daha sonra 'Churchill'in altına siyah boya ile 'ırkçıydı' ifadesi eklendi. BBC protesto haberinde "Büyük ölçüde barışçıl ırkçılık karşıtı protestolarda 27 polis memuru yaralandı." başlığını kullandı. Bu manşet, günümüzde ancak bir ay sonra CNN tarafından, muhabirinin yanan bir şehrin önünde durup 'Ateşli ama Çoğunlukla Barışçıl Protestolar' manşetiyle geçilebildi.

BLM'nin savaş liderinin heykeline yönelik saldırıları öylesine büyük bir hassasiyetle karşılandı ki heykel kısa süre içinde kapatıldı ve ardından protestocuların heykele erişimini engellemek için tamamen metal bir kutu içine alındı. Londra Belediye Başkanı Sadiq Khan'ın sözcüsü, heykelin durumunun Büyük Londra İdaresi ve Metropolitan Polisi tarafından 'incelenmeye' devam edeceği sözünü verdi. Emmanuel Macron'un Haziran ayındaki Londra ziyareti sırasında, mahcup İngiliz yetkililer Churchill'in heykelinin etrafındaki örtüleri kaldırmıştı. Fransa Cumhurbaşkanı'nın ziyareti, General de Gaulle'ün Fransız halkını ülkelerinin Nazi işgaline karşı direnmeye çağırmasının 80. yıldönümünü anmak içindi. İngiliz yetkililer, bu olaydan seksen yıl sonra Londra'nın kendi savaş zamanı liderinin heykelini bile sergileyememesinin yaratacağı izlenimin farkındaydı.

Oysa Churchill'in serbest bırakılmasının üzerinden çok geçmeden heykel tekrar tahrif edildi. Eylül ayında heykelinin kaidesine bu kez sarı boya ile 'ırkçıdır' yazısı eklendi. Bu tür saldırılar İngiltere ile de sınırlı kalmadı. Kanada'nın Edmonton kentindeki Churchill Meydanı'nın kalbinde, 1980'lerde kızı tarafından açılan Churchill'in gerçek boyutlu bir heykeli bulunuyor. Haziran 2021'de saldırıya uğrama sırası heykele geldi. Aktivistler heykelin üzerine kırmızı boya dökerek bronzdan aşağı damlattılar ve heykelin yüzünden kaidesine kadar her yerini kapladılar. Daha önce heykelin kaldırılması için çağrıda bulunmuş olan yerel bir aktivist, '"şte bir fikir; belki de savaş kışkırtıcılarını ve soykırım manyaklarını kutlamamalı, anma-

malı ya da başka bir şekilde hatırlamamalıyız. Onu ait olduğu yere, görüşlerinin ve yaptığı zulümlerin düzgün bir şekilde kaydedildiği bir müzeye koyalım."[62] Edmonton Belediye Başkanı'nın saldırı karşısında yapabildiği en iyi şey şu oldu: "Vandalizmin arkasındaki niyeti bilmiyorum ancak burada ve başka yerlerde tarihi anıt ve heykellerin, toplum olarak hangi miras ve hikâyeleri onurlandırdığımıza dair duygusal bir tartışmanın merkezinde yer aldığını biliyorum. Toplumu daha kapsayıcı ve moral verici bir geleceğe taşımanın daha verimli yolları olduğuna inanıyorum."

Bu tür ağzı bozuk eleştirilerin norm hâline gelmesinin bir nedeni, BBC gibi web sitelerinin Churchill'in itibarına yönelik bu tür saldırıları açıklayan herhangi bir yazının altına 'savcılık davası' eklemekte ısrar etmeye başlamasıyla aynı nedendi. Saldırılar, *Foreign Policy* dergisinin, yazarlarından birinin Churchill'i 'açık bir ırkçı' olarak tanımlamasına izin verdiği zaman izlediği çizgiyi takip etme eğilimindeydi. Sanki böyle bir mesele tartışılabilir bile değilmiş, basitçe halledilmiş gibi[63] ya da CNN'in Londra'daki Churchill heykelinin tahrip edilmesini meşrulaştıran bir haber yayınladığında yaptığı gibi "Evet, Churchill ırkçıydı. Onun 'büyük beyaz adam' tarih görüşünü geride bırakmanın zamanı geldi. Makale Churchill'i 'beyaz üstünlükçülüğü' ile suçlamaya devam etti.[64]

Churchill'e yöneltilen suçlamalar hep aynı birkaç noktada toplanmaktadır. Bunlardan ilki, Churchill'in zaman zaman 19. yüzyıldan kalma görüşleri dile getirmiş olmasıdır. 19'uncu yüzyıl İngiltere'sinin bir ürünü olarak bu pek de şaşırtıcı değildir ancak ona karşı taktik, hayatında yanlış yaptığı ya da söylediği bir şeyi ele geçirmek ve bunu diğer her şeyi silip süpürmek için kullanmaktır. Rhodes'ta olduğu gibi, bunların çoğu düpedüz yalanlara dayanmaktadır.

Örneğin, Noam Chomsky ve diğerleri Churchill'in 1919'da Iraklı sivillerin gazla öldürülmesini savunduğunu iddia etmişlerdir. Bu eleştirmenlerin fark edemediği şey, Churchill'in har-

dal gazı değil göz yaşartıcı gaz kullanımını savunduğudur. Bir de 1943-44 Bengal kıtlığı örneği var. Resmi tahminlere göre ölü sayısının 1,5 milyonun üzerinde olduğu bu korkunç kıtlık, Bengal ve Orissa'yı vuran bir kasırganın pirinç hasadını yok etmesiyle başladı. Genel Vali ve diğerleri gibi yerel yetkililer de sorunla başa çıkmakta başarısız oldu. Londra'daki kabine belgeleri Churchill'in bölgedeki 'kıtlık ve gıda zorlukları' ile 'ilgilenilmesi' konusunda ısrarcı olduğunu göstermektedir. Churchill'i kıtlığı hafifletmek için Hindistan'a yeterince tahıl göndermemekle suçlayan son dönem eleştirmenleri tarihi kayıtları çarpıtmakta ve İkinci Dünya Savaşı'nın en şiddetli döneminde bile Churchill'in Irak ve Avustralya'dan acil tahıl tedarikinin Hindistan'a ulaşmasını bizzat sağladığını belirtmemektedirler.

Kendisine yönelik iddialar tamamen niteliksiz kişiler tarafından ortaya atılmış olsa da Tirthankar Roy ve Amartya Sen gibi çok daha nitelikli kişiler bu tür iddiaların ne kadar yanlış olduğunu ortaya koymuşlardır. Normalde, bu tür uzmanların kanıtları kesin olurdu ancak son yıllarda Churchill aleyhindeki iddialar, herhangi bir kanıt olmasa bile artmıştır. Aktivistler, Churchill'in Bengal'deki kıtlığı önemsemediğini, kıtlık olmasını istediğini ve hatta Hintli oldukları sürece insanların açlıktan ölmesinden mutlu olduğunu iddia etmek için özensiz yazarların çalışmalarını temel aldılar. Bu tür iddialar tarihi kayıtlar tarafından tamamen yalanlansa da tekrarlanışlarındaki vahşet sayesinde bir miktar geçerlilik kazanmıştır. Churchill'in en son biyografi yazarı Andrew Roberts'ın Zewditu Gebreyohanes ile birlikte yazdığı gibi: "[Churchill'in] konumunda olan başka birinin, birçok cephede savaşılan bir dünya savaşında kıtlığa ondan daha fazla ilgi gösterebileceğini hayal etmek gerçekçi değildir."[65]

Bazen Churchill'in kendisini en son eleştirenleri tatmin etmek için yapabileceği hiçbir şey yokmuş gibi görünüyor. 2019 yılında, dönemin İşçi Partisi gölge başbakanı John McDonnell'a Londra'da halka açık bir etkinlikte Churchill hakkında

soru soruldu. Kendisine "Winston Churchill: Kahraman mı, kötü adam mı?" diye soruldu. Kendini Marksist ve sosyalist ilan eden McDonnell basitçe şu yanıtı verdi: "Tonypandy. Kötü adam." McDonnell, 1910 yılında Güney Galler'de, Churchill'in İçişleri Bakanı olarak madencilerin grev hattında çıkan isyanı bastırmak üzere polisi gönderdiği bir olaydan söz ediyordu. Çıkan şiddet olaylarında bir madenci ölmüştü. Bu olayda kesinlikle olağanüstü bir şey var: Doğru ve yanlışı tartma yeteneğinden tamamen yoksun olmak. Tonypandy olayları tartışmalıdır ve hiç kimse o madencinin ölümünü ciddi bir şekilde Winston Churchill'e atfetmez ama ya yapabilselerdi? Eğer o Galli madenci Winston Churchill'in doğrudan kararı yüzünden öldüyse Churchill'in 1910'dan sonraki on yıllarda başardığı hiçbir şey bunu telafi etmedi mi? Faşizmin yenilgiye uğratılmasında oynadığı merkezi rolün hiçbir önemi yok mudur?

Bu tür tarihsel yargılar karmaşıklıklarla doludur. Bunlardan ilki, şaşırtıcı bir şekilde tek taraflı olmalarıdır. Gölge şansölye olduğu dönemde McDonnell, Mao Zedong'u övmekten ve onun 'Küçük Kırmızı Kitap'ını Avam Kamarası'nda sallayarak içindekileri Avam Kamarası'na tavsiye etmekten mutluluk duyuyordu. Başkan Mao'nun yaşamı ve kariyeri boyunca yaklaşık altmış beş milyon insanın ölümünden sorumlu olduğu tahmin edilmektedir ancak bu gerçek McDonnell ve bir zamanlar ‹ülkesini feodalizmden kurtardığı' için ‹Mao'nun zarardan çok iyilik yaptığını' söyleyen eski gölge içişleri bakanı Diane Abbott gibi İşçi Partili politikacılar tarafından bir kenara itilebilmektedir. Burada ne tür bir muhasebe yapıldığını sormak adil gibi mi görünüyor? Nasıl oluyor da solcu bir diktatör on milyonlarca insanı öldürebiliyor ve buna rağmen tarım alanındaki büyük ilerlemelerden dolayı övülebiliyor, Winston Churchill dünyayı faşizmden kurtarmaya yardımcı olabiliyor ve buna rağmen otuz yıl önce Galli bir madencinin ölümünden dolayı sonsuza kadar lanetlenebiliyor? Bu konuda o kadar çirkin bir şey var ki bunu başka bir siyasi savaşı kazanma arzusuna bağlamak gerekir.

Churchill'e yapılan saldırılarda başka bir şey daha var ki bu da bilinçli bir akıl tutulması yaratma çabası olabilir. Tarihin terazisini bu şekilde tartmaya çalışan insanlara bakıp da bitkinlikle iç geçirmemek neredeyse imkânsız.

Churchill'in hayatında yaptıklarının hiçbir değeri yoksa herhangi bir insan eyleminin nasıl bir değeri olabileceğini görmek zordur.

Eğer Churchill'in olumlu yönleri olumsuz yönlerinden daha ağır basmıyorsa, o zaman hiç kimse hayatında yeterince iyilik yapamaz. Başka bir deyişle, Churchill'i doğru anlayamaz ve onu uygun bir bağlama oturtamazsak, aynı şeyi başkaları için de yapmaya çalışmanın pek bir anlamı kalmaz. Nihayetinde, kendimiz için kayda değer bir şey yapmaya çalışmanın da pek bir mantığı yok gibi görünüyor. Churchill'e yönelik eleştiriler, tarihteki en korkunç kötülüğü yenmenin değersiz olacağını ve ölümünüzden elli yıl sonra bile ülkenizde tanınmayacağınızı öne sürdüğü için insanlığın tüm çabalarını baltalamaktadır.

Bu da Churchill'in neden bu kadar güçlü bir kınamaya maruz kaldığı sorusunu akla getiriyor. Churchill'in itibarının nasıl zedelendiği ve başarılarının nasıl dürüst olmayan bir şekilde değerlendirildiği merak konusudur. Burada neler olduğunu anlamak için olaya tarihsel değil dini bir mercekten bakmak faydalı olacaktır. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Churchill Batı dünyasında kutlanmaktadır. Aslında, diğer tüm figürlerden daha fazla Batı tarafından üretilen büyük bir adamın en iyi örneği olarak görülmüştür. O, halkı gururla dolduran bir kişidir. Onu ve savunduğu şeyleri hatırlamak onları harekete geçiriyor. Tanrı'ya inanmayanlar bile Winston Churchill'e inanır. Bu yüzden sinemaseverler Darkest Hour'un sonunda ayağa kalkıp alkışladılar. Churchill ve onunla ilgili kitapların hâlâ bu kadar çok satmasının nedeni de budur. Onun hikâyesi, insanların ne kadar büyük olabileceğini ve nasıl cesaret gösterebileceğini gösteren bir kahramanlık hikâyesidir.

Churchill'in hedef alınmasının nedeni de budur. Eğer ala-

şağı edilirse Batı örnek alacağı büyük bir kahramanı kaybetmiş olacak. Churchill sayesinde hayranlık duyacağımız ve ders alacağımız biri var ancak Churchill düşerse, Batı'nın en büyük ikonlarından biri de onunla birlikte düşer. Morali bozulmuş ve ezilmiş bir halka kim bilir neler dayatılabilir. Eğer devrilirse, Batı örnek alacağı büyük bir kahramanı kaybeder. Churchill'e saldıran akademisyenler ve diğerleri onun konumunun öneminin farkındalar. Onun çok saygı duyulan biri olduğunu anlıyorlar. Bu yüzden ona saldırıyorlar. Amaçları 'beyaz adamlara' ve geleneksel tarih görüşüne saldırmaktır. Batı dünyasının en kutsal sembollerine ve mekânlarına saldırmak istiyorlar. Hedefleri dikkatle seçilmiştir.

Heykeller

Amerika'da olduğu gibi Britanya'da son yıllarda saldırı altında. Amerika'da tartışmalı figürlerle başlayan ve daha sonra ülke tarihinin merkezine doğru tırmanan Floyd protestolarına benzer şekilde, Britanya'daki hareket de hızla kenar mahallelerden yayıldı. George Floyd'un ölümünü takip eden günlerde Bristol'de bir grup, köle ticaretiyle bağlantılı yerel bir iş adamı ve hayırsever olan Edward Colston'un heykeline saldırdı. Polisin izlediği sırada grup heykeli kaidesinden sökerek yola itti ve limana fırlattı. Amerika'da yaşananlara benzer şekilde, atmosferde belirgin bir neşe, izin verilen bu vandalizmin bir çözüm olduğu, bir şeyleri düzeltmenin bir yolu olduğu hissi vardı.

Amerikalılara benzer şekilde, İngiliz hükümeti de protestocuların zarar vermesini önlemek umuduyla heykelleri önceden kaldırmaya başladı. Tüccar Robert Milligan'ın bir heykeli, köle ticaretine karıştığı gerekçesiyle Londra'daki Docklands'daki standından indirildi. Londra Belediye Başkanı Sadiq Khan, Londra'da hangi heykel ve anıtların kaldırılması gerektiğini değerlendirmek üzere bir grup kurulduğunu açıkladı. Komisyonun süslü bir adı vardı: 'Kamusal Alanda Çeşitlilik Komis-

yonu'. Oysa olası bulgularını tahmin etmek oldukça kolaydı. Grup, beyazların üstünlüğünün sadece Britanya'ya özgü bir sorun olduğunu ve dünyanın dört bir yanındaki zulümlerden Birleşik Krallık'ın sorumlu olduğunu iddia eden bir kişiden oluşuyordu. Ayrıca, 'gerilla tarzı' heykel kaldırmayı destekleyen bir kişi ile Canterbury Başpiskoposu ve Kraliçe'ye laf atarak Westminster Abbey'deki bir ayini aksatan ve heykelin kaldırılması sırasında siyahi bir güvenlik görevlisini tehdit eden bir başka üye daha vardı.

Dengesiz bir komisyon olarak, hâlen ayakta duran heykeller zaten suçlu kabul edilmiş ve yerlerine hangi anıtların dikileceğine karar verilmişti. Komisyonu kuran belediye başkanı, eskiler kaldırıldıkça yeni heykellerin dikileceği sözünü verdi. Londra'nın yeni anıtları arasında Windrush kuşağına ve otuz yıl önce öldürülen siyahî genç Stephen Lawrence'a saygı duruşlarının yanı sıra bir Ulusal Kölelik Müzesi'nin de yer alacağını belirtti. Özünde, tüm ulusal anlatı bir kez daha altüst ediliyordu.

Tıpkı 1619 Projesi'nde olduğu gibi, bir başarı öyküsü kasıtlı olarak bir baskı öyküsüne dönüştürülüyordu. Eskiden kahramanlık öyküsü olan şey artık bir önyargı öyküsü hâline geliyordu ve hikâyedeki bu değişikliğe karşı çıkan herkes, tanınmış olmasalar bile eleştiriye maruz kalmayı bekleyebilirdi.

Washington DC'deki gösterilerden sonra, üç beyaz kadının Lafayette Binası'ndaki BLM grafitilerini kaldırmaya çalıştığını gösteren bir video internette yayınlandı. Onlar bunu yaparken bir sürücü yanlarından geçiyor ve onları azarlamaya başlıyordu. Arabadaki kadın "Neden bunun silinmesini istiyorsunuz?" diye sorduğunda kadınlardan biri "Çünkü burası federal bir bina," diye cevap verdi. Bunun üzerine sorgulamayı yapan kadın "Yani siyahların hayatları umurunuzda değil mi?" diye sordu. Kadınlardan biri "Kastettiğimiz bu değildi." diye cevap verdi.

Bir kişi de "Siyahların hayatlarını önemsiyoruz." dedi. Arabadaki kadın ise "Ama bir mesaj bırakacak kadar değil." diyerek artan ırkçı eylemler listesine grafitilerin kaldırılmasını da ekledi.

Bu arada, bir grup genç İngiliz Londra'daki bir BLM protes-

tosuna katıldı ve Whitehall'daki kamusal anıtlardaki grafitileri kendi başlarına temizlemek için gönüllü oldu. Bu genç kadın ve erkekler aslında protestolar yatıştıktan sonra bir araya gelen Household Cavalry üyeleriydi. Whitehall'un tepesindeki Earl Haig heykelindeki grafitileri temizlemeye başladılar, kısa bir süre sonra bir protestocu Cenotaph'a -İngiltere'nin her iki dünya savaşında ölen kahramanları anısına yapılan anıt- zarar verirken yakalandı. Whitehall boyunca çeşitli anıtlar da 'ACAB' (Tüm polisler piçtir.) ve diğer BLM sloganları gibi sloganlarla etiketlendi.

Elinde cep telefonu olan genç bir bayan anıtları temizleyen gençleri utandırmayı amaçladı. Diğer göstericiler genç askerlerle eylemlerinden dolayı alay etti. İlk olarak, Whitehall'un etrafına dağılmış olan protesto pankartlarından bazılarını temizlemişlerdi. İkinci olarak da duvar yazılarını silmeye çalıştılar. "Bir gün bile bekleyemediler," diye alay etti bir kadın onlarla, "sevgili anıtları için bir gün bile bekleyemediler."

Kuşkusuz, her Britanya vatandaşı için bu anıtlar büyük değer taşımaktadır. Bu anıtlar, ülkedeki her ailenin tiranlığa karşı özgürlüğünü korumak için yaptığı fedakârlıkları hatırlatmaktadır. İngiliz halkının çoğunluğu için, önceki nesillerin kendileri adına yaptığı fedakârlıklar büyük önem taşır; hafife alınacak ya da alay edilecek bir şey değildir.

Batı'nın kutsal mekânlarıyla alay etme arzusu neredeyse yok edilemez gibi görünmektedir ve geniş çapta yayılmıştır. Kanada'nın BLM yazında, ülkenin ilk başbakanı ve kurucu babası Sir John Macdonald'ın bir heykeli kalabalıklar tarafından devrildi. 2021'de bu Batı karşıtı ikonoklazm yeniden canlandı. Daha önce Kanada, 1982'de kapsayıcılığı teşvik etmek için 'Kanada Günü' ile değiştirilene kadar 1 Temmuz'da Dominyon Günü'nü kutluyordu ancak bu değişiklik, ülke içinde artan Kanada karşıtlığı nedeniyle 2021 yılında neredeyse geri alındı. Macdonald'ın bir başka heykeli daha devrildi. Ardından aynı gün çok sayıda kişi Parlamento binasında toplanarak "Kanada utansın." sloganları attı. Başbakan Justin Trudeau ulusal bay-

rağın yarıya indirilmesini emretti. Ülke genelinde göstericiler, ülkenin Batı mirasını anan tüm anıtları kaldırmaya hevesli görünüyordu. Kâşif Sir James Cook'un bir heykeli devrildi ve Winnipeg'de ipler ve kancalarla donanmış büyük kalabalıklar Kraliçe Victoria'nın büyük tahtlı heykelini kaidesinden söktü. Aynı intikam eylemini hükümdar Kraliçe Elizabeth'in heykeli üzerinde de tekrarladılar. Sadece birkaç yıl içinde, Kanada'nın bir ulus olarak konfederasyonunun anıldığı bir gün, Kanada karşıtı bir duygu cümbüşüne dönüştü.

Kanada'daki bu tuhaf izdiham sırasında, diğer pek çok durumda olduğu gibi, ülkenin ve daha geniş anlamda Batı'nın tüm tarihi garip bir şekilde çarpıtıldı. Hem doğrular hem de yanlışlar büyütüldü ve ardından bir öfke döngüsü içinde dolaşıma sokuldu. Açık suçluluk varsayımları yapıldı ve ardından suçlanacak kişiler arandı. Değişmez bir şekilde Batı ve Batı'yı oluşturan kurumlar ve fikirler suçlu taraflar olarak görüldü. Tarih, Batı'nın ihlallerinin tarihi hâline geldi ve cehalet sadece Batı'nın olumlu katkılarını değil, aynı zamanda diğerlerinin yanlışlarını da örtbas etti.

Büyük Elden Çıkarma

Bu anlatıda belgelenen, Batı'nın kendi tarihini silme telaşını tasvir etmektedir. Son birkaç yıldır, üniversitelerin ve diğer kamu kurumlarının köle ticaretinden ya da imparatorluktan kazanç sağlayıp sağlamadıklarını ve ne ölçüde sağladıklarını belirlemek için tarihsel denetimler yapmasıyla tuhaf patlamalar yaşandı. Verilen karar her zaman önceden bellidir ve onları suçlu ilan eder ancak telafi etmek için neler yapılabileceği konusunda net bir fikir birliği yoktur. Bu arada, herhangi bir yerde beklenmedik olaylar ortaya çıkabilir.

2019 yılında Cambridge Üniversitesi, köle ticaretinden kazanç sağlayıp sağlamadığına ilişkin bir soruşturma yürütme niyetinde olduğunu açıkladı. Aynı yılın Mayıs ayında St. Cat-

herine's College'ın sergilenen bir çanı kaldırması tepkiyle karşılandı. Söz konusu çanın bir zamanlar bir köle plantasyonunda bulunduğundan şüpheleniliyordu ve bu nedenle bir sonraki soruşturmaya kadar halkın görüşünden gizlendi. Böyle anlar insanın aklına Narnia benzeri bir büyünün diyarlarına mı giriyoruz sorusunu getiriyor. Bu nesneler bir tür karanlık enerji mi barındırıyor? Çan çalındığında tarlalar geri dönecek mi? Bu belirsizliğini koruyor. Catherine's'deki kıdemli bir öğretmen, kolejin "Çeşitlilik, kapsayıcılık ve zorlayıcı sorular sorma konusundaki kararlılığımızı yansıtmak."[70] istediğini belirtmiştir.

İçinde bulunduğumuz dönemde hiçbir kurumun geride kalmayı göze alamayacağı aşikâr. Londra'da British Museum bir kez daha baskıyla karşı karşıya kaldı. Ağustos 2020'de müzenin kurucu koleksiyonerinin büstünün kaldırılması yönündeki baskılara boyun eğdi. Hans Sloane'un büstü, koleksiyonculuğunun "Kısmen karısının şeker plantasyonlarındaki köleleştirilmiş Afrikalıların emeğinden finanse edildiği," ortaya çıkınca kaidesinden bir dolaba taşındı. Bu durum, müzenin koleksiyondaki farklı objeleri ülkelerine geri göndermesine yönelik taleplerin yenilenmesine yol açtı. Parthenon Mermerlerinin Atina'ya iadesine yönelik talepler, Benin bronzlarının 1890'larda ortaya çıktığı, bugün Nijerya olan ülkeye iadesine yönelik taleplerin gölgesinde kaldı. Daha sonra etkili bir kitap, yanlış bir şekilde, bir grup İngiliz'in 'ırkçılık', 'kurumsal çıkarcı kapitalizm' ve 'proto-faşizm' örneği olarak bronzları 'yağmaladığını' iddia etti. Gerçekte bronzlar, İngiliz erkeklerin katledilmesinin ardından savaş ganimeti olarak alınmıştır. (Brutish Museums'un yazarına göre "Belki de hayatlarını kaybetmişlerdir.")[71] Nitekim köle ticaretiyle uğraşmaya devam eden Benin Oba'sı dört İngiliz erkeği kurban etmiştir. İngilizlerin kafaları ertesi gün ağızlarında sopalarla bulunmuştur.[72]

Öte yandan, günümüzde pek çok örnekte olduğu gibi, bu olay hakkında da çok az bilgi bulunmaktadır ve anlamı büyük ölçüde kaybolmuştur. Anlatı, diğer her şey gibi tutarlı, tek

fikirli bir yaklaşıma sahip olacak şekilde yeniden işlendi: Savunmasız yerlileri sömüren Batılı ırkçıların hikâyesi. Bir kurum üzerindeki baskı öylesine ağırdı ki kısa süre sonra bu baskı altında çöktü. Ertesi yıl Nisan ayında, İngiltere Kilisesi (Church of England - C of E) koleksiyonundaki iki Benin bronzunu Nijerya'ya iade etme niyetini açıkladı. Bu bronzlar ilk olarak 1982 yılında Nijerya Üniversitesi tarafından Canterbury eski başpiskoposu Robert Runcie'ye hediye edilmişti. C of E, çalıntı mallardan kurtulmak amacıyla, yakın zamanda edindiği bazı hediyeleri de iade edeceğini duyurdu.

Bir Ara: Tazminatlar

Batı, kendisine yöneltilen böylesi bir günah kataloğu karşısında ne yapabilir? Kim ne yapabilir ki? Masumları cezalandırmadan ve değersizleri ödüllendirmeden bu yanlışlar nasıl düzeltilebilir? Bu, tüm tarihi adaletsizliklerin üzerinde gezinen bir bilmecedir ve bırakın ameliyat sırasında hastayı öldürmeden kullanmayı, bu ahlaki neşteri kullanabilmek için hatırı sayılır bir özen gerekir.

Yapılması gereken ilk şey, bir yanlışın gerçekten meydana gelip gelmediğini tespit etmektir ve bu yanlışın boyutunun ne olabileceğini. Daha sonra, haksızlığa uğrayan kişinin kim olduğunu ve yanlış şeyi yapan kişinin kim olduğunu bulmak gerekir. Eğer bağışlama ya da özür gerekiyorsa, bunu kim teklif edebilir ve kim kabul edebilir? Eğer bir tür tazminat ya da telafi gerekiyorsa, bu nereden gelecek ve kime gidecek?

Bunlar, Batı'nın tarihine ilişkin tartışmalarda yer alan sorulardan sadece bazılarıdır ve bu sorgulama süreci kendi içinde olağandışı değildir. Tüm tarih ve coğrafya, kimin kime haksızlık ettiğine ve hangi insan grubunun tarihi bir yanlış için hâlâ başka bir insan grubuna borçlu olduğuna dair iddia ve karşı iddialardır. Bazen bu kavgalar Kıbrıs ya da Batı Sahra'da olduğu gibi toprak kavgasına dönüşür. Bazen de aynı toplumda hangi

grubun üstün geldiği ile ilgilidir. Tarih boyunca bu tür çatışmalar sönüp gitmiş ve olağanüstü bir kolaylıkla yeniden alevlenebilmiştir. Belirli bir grubu, diğerlerinin aleyhine olacak şekilde haksız kazanç elde etmiş gibi göstererek ona karşı düşmanlığı körüklemek hiç de zor değildir. Tarih bunun nasıl yapıldığına dair pek çok örnekle doludur. Dolayısıyla, bırakın tüm etnik grupları, tüm insan gruplarına karşı haksızlık iddiasında bulunacaksanız olağanüstü bir dikkat göstermeniz gerekir.

Günümüzde Batı söz konusu olduğunda ya da Batı'da çoğunluğu oluşturan etnik grup söz konusu olduğunda gerekli ahlaki iyileştirmelerin hiçbirinin yapılmıyor olması şaşırtıcı değildir. Aslında tam tersi. Batı'nın muhalifleri ve rakipleri sadece Batı hakkında istediklerini söyleyebilmekten değil, aynı zamanda Batı'dan olağanüstü taleplerde bulunmaktan da zevk alıyor gibi görünüyorlar. Ne kadar çirkin olursa o kadar iyi.

Yine, bunların hiçbiri yeni değil ancak son yıllarda hız kazandı. Batı'yı ve Batılıları şeytanlaştırmak artık Birleşmiş Milletler gibi uluslararası konferanslarda izin verilen tek önyargı biçimi. Eğer Afrika uluslarının şeytanlaştırılması olağan bir durum olsaydı, bu kolayca tespit edilebilirdi. Bu durum Batı dışındaki diğer kültürler için de geçerli olacaktır.

Bundan şüphe duyan herkes yirmi yıl önce Güney Afrika'nın sahil kenti Durban'da gerçekleşen bir olayı hatırlamalıdır. "Irkçılık, Irk Ayrımcılığı, Yabancı Düşmanlığı ve İlgili Hoşgörüsüzlüğe Karşı Dünya Konferansı," 31 Ağustos ve 8 Eylül 2001 tarihleri arasında gerçekleşti. Böyle bir etkinlik için şaşırtıcı olmayan bir şekilde -ve böyle bir himaye altında- konferans ırkçılık ve hoşgörüsüzlükle mücadele etmekten ziyade onları sergilemekle ilgiliydi. İsrail devleti özellikle şiddetli saldırılara maruz kaldı, öyle ki bazı Batılı ülkeler ayrımcılıkla mücadele etmesi gereken bir konferansın bu denli kötüye kullanılmasından o kadar rahatsız oldular ki ABD ve İsrail konferansı terk etti. Diğer Batılı ülkeler de ayrılmakla tehdit ettiler ama kaldılar. BM himayesinde düzenlenen bu konferansta yaşanan rezaletler,

konferansın sona ermesinden sadece üç gün sonra New York, Washington DC ve Pennsylvania'daki bir arazide yaşanan daha büyük rezaletlerle kısa sürede gölgede kaldı ancak Durban'da yaşanan her şeyin daha iyi anlaşılması gerekirdi. Çünkü yaşananların her detayı, sadece 11 Eylül'e zemin hazırlamakla kalmayan, aynı zamanda dünyanın dört bir yanındaki Batı karşıtlarının kabul edilebilir varsayılan pozisyonu hâline gelen Batı karşıtlığı cümbüşünü gözler önüne serdi.

Konferansın sonunda yayınlanan kendini kutlayan 'deklarasyon', etkinliğin büyük kısmını oluşturan çeşitli Batı karşıtı güçler için tüm doğru kutucukları işaretledi. Konferansa hâkim olan Yahudi karşıtlığı nihai belgede küçümsenmiş olsa da bu durum dünyada Batı'nın suçlanamayacağı hiçbir yanlış olmadığının kanıtı olarak kabul edildi. Batı'nın durmadan tekrarlanan her suçu, küresel ırkçılık ve ayrımcılığın tek açıklaması olarak kullanıldı. Afrika, Ortadoğu, Uzak Doğu ve diğer yerlerdeki yaşamın her olumsuz yönü ya görmezden gelindi ya da Batı'nın üzerine yıkıldı.

Örneğin Durban Sonuç Bildirgesi'nde şöyle deniyordu: "Sömürgeciliğin ırkçılığa, ırk ayrımcılığına, yabancı düşmanlığına ve ilgili hoşgörüsüzlüğe yol açtığını kabul ediyoruz." Afrikalı insanların hâlâ bunun sonuçlarını çektiğini ve sömürgeciliğin sadece 'kınanması' değil, aynı zamanda tekrarlanmasının 'önlenmesi' gerektiğini iddia ediyordu. Afrikalı liderlerin, ülkelerini Çin'in Kuşak ve Yol projesine satmalarından bu yana geçen yirmi yıllık süre zarfında göze çarpan bir şekilde yapmadıkları bir şey. Deklarasyonun başka bir yerinde 'transatlantik köle ticareti' (bu köle ticareti tek olarak belirtilmiş ve isimlendirilmiştir) kınanmıştır. Ayrıca bu zulümlerden sorumlu olan ülkelere tazminat ödenmesi çağrısında bulunuldu.[1] Nihai belgenin ortaya çıkmasına neden olan konferansın niteliği göz önüne alındığında, bu sonuçlar bazı açılardan ılımlıydı.

Zira Durban Konferansı'ndaki Batı karşıtı çılgınlığın pek çok önemli noktası vardı. Örneğin, Robert Mugabe hükümetinin (o sıralarda Zimbabwe'de beyaz çiftçileri terörize edip

öldürüyordu) İngiltere ve Amerika'yı "İnsanlığa karşı işledikleri suçlar için kayıtsız şartsız özür dilemeye,' çağırması gibi. Kanada'nın 'İlk Milletler' şeflerinden Matthew Coon Come adında biri BM delegelerine kendisinin ve diğer yerlilerin "Irkçı ve sömürgeci bir mülksüzleştirme ve ayrımcılık sendromunun," kurbanları olduklarını söyledi. Bu, delegelerin çok hoşuna gitti. Bay Coon Come, sadece bir yıl önce Ottawa'daki hükümetin 'beyaz çetelere' İlk Uluslar halkına saldırma emri verdiğini iddia ettiğinde (Bay Coon Come'in hayal gücünün bir ürünü) delegeler yüksek sesle alkışladı. Elbette bu suçlarla itham edilen hükümet, Bay Coon Come'un Durban'a gidip Kanada makamlarına karşı bu suçlamaları yöneltmesi için uçak biletini ödemişti ancak bu ironi Durban'da uzun bir kuyruğa katılmak zorunda kaldı.

Suriye Dışişleri Bakanı da konferansı, yabancı düşmanlığı ve önyargıları nedeniyle Batı'ya karşı dava açmak için kullanan diğer ilericiler arasındaydı. Konferansta, kapitalizmin özünde ırkçı bir girişim olduğunu iddia etmek için 'tekno-ırkçılık' terimi icat edildi. En büyük alkış ise konferansa "Dünyanın en demokratik ülkesinin," lideri olarak takdim edilen Fidel Castro'ya ayrılmıştı. Castro 2001 yılına kadar, kırk yıl boyunca Küba'da özgür ve demokratik bir seçim gerçekleştirememişti ancak Durban'daki katılımcılar için bunun bir önemi yoktu. Aslında onlar için Batı demokrasilerine saldırmak, dünyanın tüm kötülükleri için onları suçlamak ve Batı'nın düşmanı ya da hasmı olarak görülen herkesi övmek dışında hiçbir şeyin önemi yoktu. Durban'daki belki de tek önemli anlaşmazlık tazminatların kime ödenmesi gerektiği konusundaydı. Bazı Afro-Amerikan delegeler tazminatların bireylere ödenmesi gerektiğini savundu. Bu arada, Mark Steyn'in o dönemde belirttiği gibi, katılan Afrikalı devlet başkanları "Batı'nın başkanlık sarayına büyük bir çek bırakmasının daha uygun olacağını," düşünüyor gibiydi.[2]

Hatta Afrika Birliği Örgütü'nün 1994 yılında Ruanda'da Tutsi kabilesinin Hutu kabilesi tarafından katledilmesine ilişkin tazminatların Amerika hükümeti tarafından ödenmesi ge-

rektiğini belirttiği bir an bile oldu. Ruanda 1962 yılında Belçika'dan bağımsızlığını kazanmıştı.

Cenevre'deki BM İnsan Hakları Konseyi'nin işleyişine aşina olan herkes bu değerler sistemine aşina olacaktır. Burada İsrail, Amerika ve Avrupalı güçler İran, Suriye ve Venezüella gibi insan hakları konusunda önde gelen ülkeler tarafından sürekli olarak tarihi suçlarla itham edilmektedir. Bu suçlamaların büyük bir kısmı göstermelik ve oyalayıcı taktiklerden ibarettir. Tıpkı 2020 yılında Kuzey Kore'nin BLM protestolarını ve George Floyd'un ölümünü gerekçe göstererek ABD'yi 'İnsan hakları çöplüğü' ve 'aşırı ırkçıların' ülkesi olarak nitelendirmesinde olduğu gibi.[3] Dünyada ırkçılığın Kuzey Kore'de olduğu kadar genel nüfusa yerleşmiş olduğu bir ülke hayal etmek zor. Birkaç yıl önce ülkeye yaptığım bir ziyarette bizzat gördüğüm üzere, Kuzey Kore halkının ırksal üstünlüğü fikri doğuştan aşılanmıştır. Amerikalılara, genel olarak Batılılara, Japonlara ve diğerlerine yönelik ırksal bir aşağılama da öyle. Bu ülke, melezleşmeden aktif olarak korkan ve Kuzey Kore kanının 'sulandırılmamasını' sağlamak için olağanüstü çaba sarf eden bir ülkedir.[4]

İnsan Hakları Konseyi gibi uluslararası kuruluşlar, baskıcı devletlerin dikkatleri devam eden suçlarından başka yöne çekmeleri ve bunun yerine Batı'nın tarihsel günahlarına odaklanmaları için mükemmel yerlerdir. Çoğu totaliter ve hatta birçok bağlantısız ülke birbirlerinin ihlallerini bu şekilde örtbas etmeyi faydalı bulmaktadır ancak bazı tazminat taleplerinin alaycı ve fırsatçı olması hepsinin öyle olduğu anlamına gelmez. Son yıllarda, özellikle Amerika'da, ciddi olarak değerlendirilmesi gereken bir tür tazminat için ciddi ve artan bir talep var. Buna imparatorluk kurbanlarının torunlarına tazminat ödenmesi ve transatlantik köle ticaretinde acı çekenlerin torunlarına tazminat ödenmesi çağrıları da dahildir.

Bu fikirler uzun yıllar boyunca aşırı solun Fanonvari sınırlarında kaldı. Uygulanamaz ve dolayısıyla ciddi bir şekilde tartışılmaya değmez olarak görüldüler. Ardından 2014 yılında

Ta-Nehisi Coates, The Atlantic için *The Case for Reparations* başlıklı bir kapak makalesi yazdı ve toplumdaki bir grup ırksal gruptan diğerine tarihi bir servet transferi için ciddi bir dava açtı.[5] 15.000 kelimelik makalesinde Coates şu iddiada bulundu: "Ahlakî baskıdan daha fazlası Amerika'yı tazminat ödemeye çağırıyor. Tarihimizden kaçamayız. Tazminat çağrısında bulunan tarih, köleliğin ve Jim Crow yasalarının varlığıydı. Co'nun argümanı, siyah Amerikalıların hane halkı geliri açısından hâlâ beyaz Amerikalıların gerisinde olması nedeniyle, bu eşitsizliğin ABD'deki ırkçılık mirasından kaynaklandığı yönündeydi.

Coates, gündeme getirdiği noktada, böyle bir tazminat anlaşmasının tam olarak nasıl uygulanabileceği konusunda son derece belirsizdi. Hatta tazminatların başarılabileceğini düşünmediğini bile iddia etti. Ancak bu makale tartışmanın havasını değiştirdi. Nitekim beş yıl sonra New Yorker, makalenin 'dünyayı değiştirdiğini' söyledi. Özellikle de tazminatları Demokrat başkan adayları arasında önemli bir konu hâline getirerek.[6]

Batı'daki solun bazı kesimleri de konuyu ele aldı. Tazminat konusu kısa bir süre içinde siyasi olarak mümkün olmayan bir konu olmaktan çıkıp siyasi olarak inandırıcı bir konu hâline geldi. Britanya'da 2019 İşçi Partisi manifestosu, Majestelerinin Muhalefetine "Britanya'nın sömürgeci mirasının etkilerinin bir denetimini yapma," taahhüdünde bulundu. Bunun sonucunda İşçi Partisi tarafından 2021 yılında yayınlanan 234 sayfalık İngiliz devleti soruşturması, İngiltere'nin "İmparatorluğun işgal ettiği ve olumsuz etkilediği dünyadaki her ülkeden kayıtsız şartsız özür dilemesi gerektiğini," ve "İngiliz devletinin, İngiliz devletinin eylemlerinin bir sonucu olarak kayıp ve dezavantajlarını kanıtlayabilen dünyanın dört bir yanındaki topluluklar için... Bir tazminat fonu kurması gerektiğini," ilan etti.[7]

Amerika'da konu siyasi merkeze daha da yaklaşmıştır ve İngiliz İşçi Partisi'nin taleplerini kolaymış gibi gösteriyor çünkü Amerika Birleşik Devletleri'nde bir servet transferinden, uluslararası bir para transferinden değil, ülke içindeki bir dizi ırksal

gruptan diğerine bir servet transferinden söz ediliyor. Demokratların 2020 başkanlık aday adayları bu konu hakkında konuştular ve Başkan Biden'ın Şubat 2021'de görevdeki ilk icraatlarından biri, ABD'deki köleliği ve kalıcı etkilerini incelemek ve olası çareleri değerlendirmek üzere bir komisyon oluşturacak yasayı geçirmeye çalışan Demokrat milletvekillerine destek vermek oldu. Listelenen olası çareler arasında, atalarının karşılıksız emeğini telafi etmek için hükümet tarafından kölelerin torunlarına mali ödemeler yapılması da vardı.[8]

Kasıtlı ya da değil, bu insanlar ve ABD yetkilileri fark ettiklerinden daha derin bir meseleyle uğraşıyorlar. Ta-Nehisi Coates, tazminatlarla ilgili Atlantic'teki yazısında, Almanya'nın İsrail'e ödediği tazminatlardan, tazminatların ABD'de nasıl görünebileceğine dair bir tür model olarak bahsetmiştir. İkinci Dünya Savaşı ile de bir paralellik kurduğu için, belki de aynı döneme ait bir hikâye, tazminat tartışmalarının ele alması gereken sorunun derinliğini göstermek için kullanılabilir.

Holokost'tan kurtulan ve savaş sonrası ünlü Nazi avcısı Simon Wiesenthal 1969 yılında bir eser yayınladı: ***The Sunflower: On the Possibilities and Limits of Forgiveness***. Bu eser, Wiesenthal'in Lemberg toplama kampında başına gelenleri anlatmaktadır. Wiesenthal 1943 yılında bir grup zorunlu işçinin arasındaydı ve bir gün sıradan alınarak ölmek üzere olan bir Nazi askerinin başucuna getirildi. Kitapta Karl S olarak anılan bu adamın Hitler Gençliği'ne katıldığı ve oradan Nazi saflarında yükselerek SS'e geçtiği ortaya çıkmaktadır. Bu süre zarfında belirli bir vahşette yer almıştır. Başucundaki Yahudi adama, birliğinin savaş sırasında içinde yaklaşık üç yüz Yahudi'nin bulunduğu bir evi yok ettiğini itiraf etmiştir. SS birliği evi ateşe vermiş ve içerideki Yahudiler pencerelerden atlayarak kaçmaya çalışınca Karl S. ve yoldaşları hepsini vurmuştu.

Bu olay oldukça ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktadır ve eğer Sunflower bundan ibaret olsaydı, İkinci Dünya Savaşı sırasında Yahudilere karşı işlenen sayısız Nazi zulmü hikâyesi arasında sadece bir başka hikâye olurdu ancak Wiesenthal'ın kitabı

bununla ilgili değil. Bundan sonra ne olduğuyla ilgili. Açıkça görülüyor ki Karl, işlediği suçu itiraf etmek istediği için bir Yahudi'nin başucuna getirilmesini istemiş. Bir Yahudi'ye de bu vahşeti yaklaşan ölümünden önce içinden atmak istediği için...

Ölüm döşeğindeki bir itiraf gibi bir şey. Wiesenthal'in kitabını bu kadar unutulmaz kılan da bundan sonra olanlardır. SS askeri hikâyesini bitirdikten ve okuyucu belki de bir tür uzlaşma bekledikten sonra, Wiesenthal ayağa kalkar ve tek kelime etmeden odadan çıkar.

Daha sonra Wiesenthal doğru şeyi yapıp yapmadığı üzerine düşünür ve kitabın ikinci yarısı, bir dizi düşünür ve dini liderin Wiesenthal'in anlattığı olaylar hakkındaki düşüncelerini aktardığı bir sempozyuma ayrılmıştır. Bu sempozyuma katkıda bulunan Hıristiyanların birçoğunun Wiesenthal'ın askere bir tür bağışlama teklif etmesi gerektiğini düşünmesi dikkat çekicidir ancak sempozyuma katkıda bulunanlar arasında ortaya çıkan genel fikir birliği, Wiesenthal'ın doğru olanı yaptığı yönündedir. Bunun bir nedeni varsa, o da Wiesenthal'ın, askerin kurbanları gibi bir Yahudi olmasına rağmen, askeri yaptıklarından dolayı affetmeye ne hakkı ne de yeteneği olduğudur.

Gerçek bir bağışlamanın gerçekleşebilmesi için, ilgili tarafların sadece yanlışı yapan değil, aynı zamanda yanlışın yapıldığı kişi de olması gerekir.

Wiesenthal kurbanlar gibi Yahudi olabilir ancak yanan bir binadan atlarken asker tarafından vurulan Yahudi arkadaşları adına affetme hakkına sahip değildir. Wiesenthal o erkek, kadın ve çocuklardan biri değildir. O erkeklerin, kadınların ve çocukların yakın akrabası bile değildir. Bu kurbanlar katillerini asla affetmek istememiş olabilir. Belki de katillerinden sonsuza kadar nefret edecekler ve huzur içinde ölmelerini istemeyeceklerdi. SS askeri onlar için böylesine korkunç bir sona ortak olmuştu, o hâlde Wiesenthal'ın tüm bu insanlar adına SS askerinin affedildiğini söylemeye ne hakkı vardı? SS askeri neden vicdanının bir kısmı bile temizlenmiş olarak ölmeliydi? Diğer pek çok insanın vicdanı umrunda değilken.

Burada çok güçlü ve önemli bir nokta var ki modern dünyadaki bağışlama tartışmalarında neredeyse tamamen kaybolmuş durumda. Son yıllarda Avustralya, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere gibi ülkelerin başbakanları tarihi hatalar için özür dilemişlerdir. Bazen, bu yanlışların doğrudan mağdurları hâlâ hayattaysa, bu durum acıları hafifletebilir ve mağdurlar için bir tür kapanış sağlayabilir ancak yüzyıllar önce yaşanmış olaylar için özür dilemek söz konusu olduğunda, farklı bir etik alana girmiş oluruz. Bu gibi durumlarda, ne mağdur olduğunu iddia eden insanlar ne de fail kisvesine bürünen insanlar böyle değildir. Köle ticareti ya da sömürgecilik için özür dilenmesi söz konusu olduğunda, siyasi liderler ve diğerlerinin kendileri doğmadan önce yaşanmış olaylar için özür dilemelerinden bahsediyoruz demektir ve bazıları bazı dezavantajlara işaret edebilecek olsa da bu yanlışlara kendileri maruz kalmamış insanlardan özür dilemekten bahsediyoruz.

Her özür, tarihsel bir yanlış yapmış olan ya da olmayan insanların soyundan gelen ya da gelmeyen insanların, kendilerine yanlış yapmış olan ya da olmayan insanların soyundan gelen ya da gelmeyen insanlardan özür dilemesiyle başlar. Tazminat konusunda işler daha da karmaşık bir hâl almaktadır. Zira bu aşamada Batı'da mağdurlar ve failler arasındaki ayrım net olmaktan uzaktır. Neredeyse tüm Batılı olmayan ülkelerin hükümetleri çarpıcı bir şekilde etnik olarak homojen iken (Hindistan, Çin veya Güney Afrika'daki siyasi liderliği düşünün), tüm Batılı ülkelerin hükümetleri artık çok çeşitli etnik kökenlerden gelen insanlardan oluşuyor. Hiçbir Batılı kabine, oturduğu masanın etrafında bile mağdur-zalim ayrımını çözemez. Hiçbir siyasi parti de çözemez. Elizabeth Warren'ın neyi borçlu olup olmadığını çözmenin zorluğunu bir düşünün.

Tazminat meselesi artık bir grubun torunlarının başka bir grubun torunlarına para ödemesiyle ilgili değil. Daha ziyade, tarihte haksızlığa uğramış insanlara benzeyen insanların, yanlışı yapmış olabilecek insanlara benzeyen insanlardan para almasıy-

la ilgilidir. Bir toplumu bu temelde servet transferi girişiminden daha fazla parçalayacak bir şey düşünmek zordur.

Belki de bu yüzden tazminat konusunu savunanlar, bu konudaki zor soruları görmezden geliyor. Örneğin, böyle bir program Amerika'da uygulanacak olsaydı, ülkenin Amerikan tarihinden en çok zarar gören ırk gruplarını dikkatle belirlemesi gerekirdi. Dikkatinin kapsamını kölelerin soyundan gelen insanlarla sınırlamaya karar verebilir. Kendisini bununla sınırlaması için hiçbir neden yoktur ancak eğer böyle bir karar alırsa, tazminatların başlangıcı sosyal ve genetik bir veri tabanının geliştirilmesi olacaktır. Bu veri tabanının sadece Birleşik Devletler'deki siyah nüfus için oluşturulması gerekebilir. Daha sonra mevcut fonların nasıl dağıtılacağına karar verilmesi gerekecektir. Seçmen kimliği yasalarının ya da aşıların müdahaleci olduğunu düşünen herkes bu süreci takip edecek sorulara hazırlıklı olmalıdır.

Örneğin, genetik veri tabanı oluşturulduktan sonra, sadece yüzde 100 köle soyundan gelenlerin mi burs alacağına karar verilmesi gerekecektir; tabii bu kişiler tespit edilebilirse. Sadece bu kişiler mi tam burs almalı? Sadece anne tarafından köle soyundan gelen biri aynı miktarın yüzde 50'sini mi almalı? İade süreci 'bir damla kuralını' uygulamaya çalışacak mı ve eğer öyleyse, ortaya çıkan mali musluktan kimsenin yararlanmamasını nasıl sağlayacak? Ve elbette tüm bunlar, 2020'lerde Amerika'da bir ırk grubundan diğerine büyük bir servet transferinin ırksal uyumu getireceği ve ırksal kızgınlığın yeniden canlanmasına neden olmayacağı fikrine dayanacaktır. Kimse bunun en olası sonuç olduğundan emin olabilir mi?

ABD nüfusunun sadece yaklaşık yüzde 14'ü siyahtır. 2019 yılında bu nüfusun yarısından fazlası (yüzde 59) Y kuşağı ya da daha genç (yani otuz sekiz yaşın altında) olacaktır.9 Bu grubun yaşamı boyunca, derilerinin rengi nedeniyle insanlara farklı davranmak yasadışı olmuştur. Jim Crow yasaları bu grup doğmadan onlarca yıl önceydi. Amerika Birleşik Devletleri'ne daha fazla köle ithal edilmesine ilişkin resmi yasak, bu grup

doğmadan iki asır önce imzalanmıştır. Bu topluluğa tazminat uygulamaya başlamak için, ABD'ye zorla getirilen Afrikalıların torunları olan siyah Amerikalılar ile köleliğin kaldırılmasından sonraki yüzyıllarda ataları ABD'ye gönüllü olarak gelen siyah Amerikalılar arasında net bir ayrım yapmak gerekir.

Peki ya ödeme yapan insanlar? Köleliğin sona ermesinden bu yana Amerika kıyılarına gelen pek çok kişi -örneğin Amerika'nın Yahudi, Asyalı ve Kızılderili nüfusunun çoğu- bu noktada itirazda bulunacaktır. Ataları bu yanlışta hiçbir rol oynamamış olanlar neden aileleri Amerika'ya gelmeden nesiller önce yaşanmış bir olayın bedelini ödemek için vergilerinin bir kısmından feragat etmeye zorlansın? Ataları İç Savaş'ta Kuzey için savaşırken ölen insanlara özel bir muafiyet tanınmalı mı? Ataları Güney için savaşmış olanlar orantısız bir şekilde daha fazla mı ödemelidir?

İnsanların tazminat talep etmelerinin çok bariz nedenleri vardır: Siyasi çıkar ya da tarihi bir yanlışı düzeltme arzusu ancak sürecin neye benzeyebileceğinin detaylarını vermeye neredeyse hiç yanaşmamalarının da aynı derecede açık bir nedeni var çünkü bu kurumsal ve etik bir kâbustur.

Ayrıca sorunun çözümü için ne kadar çok şey yapılırsa yapılsın bunun asla yeterli olmayacağını da biliyoruz. Bunu biliyoruz çünkü Britanya'nın köle ticaretini telafi etme girişimi iki yüzyıldan fazla bir geçmişe sahip ve daha fazla tazminat meselesi hâlâ gündeme getiriliyor. Gerçekten de konu, sanki eleştirmenler İngiltere'nin 1800'lerde köleliğin kaldırılması için ne kadar kaynak harcadığını bilmiyormuş ya da umursamıyormuş gibi tartışılıyor. İngiliz vergi mükellefleri köle ticaretinin kaldırılması için neredeyse yarım yüzyıl boyunca ağır bir bedel ödemiştir ve İngiliz vergi mükelleflerinin kırk yedi yıl boyunca köle ticaretini bastırmak için neredeyse, köleliğin kaldırılmasından önceki yarım yüzyılda ülkenin köle ticaretinden elde ettiği kâr kadar harcama yaptığı gösterilmiştir. Bu da on dokuzuncu yüzyılda köleliğin kaldırılmasının vergi mükelleflerine maliyetinin, on

sekizinci yüzyılda elde edilen faydalardan neredeyse kesinlikle daha fazla olduğu anlamına gelmektedir.

Dönemin İngiliz hükümeti, köleleştirilmiş insanların özgürlüğünü satın almak için tüm ulusal bütçenin yüzde 40'ını harcadı.

O dönemde İngiliz hükümetinin bu ticareti ortadan kaldırmak için gereken uzlaşmayı sağlayabilmesinin tek yolu, bu nedenle gelir kaybına uğrayan işletmelere tazminat ödemekti. Bu miktar o kadar büyüktü ki 2015 yılına kadar ödenmedi. Bazı kampanyacılar bunu insan ticaretinin ne kadar yeni olduğunu göstermek için kullansa da bu daha ziyade hükümetin bu iğrenç ticareti sona erdirmek için ne kadar ileri gitmeye hazır olduğunu göstermektedir.

Burada gerekli olan bazı karmaşık hesaplamaları yapan iki akademisyen, bu ticaretin kaldırılmasının İngiliz toplumuna maliyetinin milli gelirin yüzde 2'sinin biraz altında olduğunu tahmin etmiştir. Bu da altmış yıl için geçerlidir (1808'den 1867'ye kadar). Birincil maliyetler ve ikincil maliyetler (İngilizlerin bu dönemde ödemek zorunda kaldıkları yüksek mal fiyatları gibi) dikkate alındığında, İngiltere'nin Atlantik köle ticaretini bastırmasının, 'modern tarihte kaydedilen' uluslararası ahlaki eylemin 'en pahalı örneği' olduğu iddia edilmiştir.[10]

Bundan çıkarılacak birçok ders vardır ancak bu tür eylemlerin günümüzde neredeyse hiç duyulmadığını belirtmek gerekir. Dahası, İngiltere'ye -ve daha geniş anlamda Batı'ya- günümüzün arafında kesinlikle zaman kazandırmayacak gibi görünüyorlar. İngilizler köle ticaretine dahil oldukları için fazla tazminat ödemiş olabilir ancak bunun hiçbir önemi yok gibi görünüyor; tazminat talepleri yurtiçinde ve yurtdışında devam ediyor.

Bunun bir sonu var mı? Sona erdirmenin bir yolu var mı? İngiliz emsali bunu göstermiyor. Amerika bugün tazminat ödemenin bir yolunu bulsa, aynı talepler iki yüzyıl sonra İngiltere'de olduğu gibi neden yeniden ortaya çıkmasın? Eğer büyük tazminat makinesi para akıtıyor olsaydı, bu neden hayatta bir

kez ele geçecek bir fırsat olsun ki? Bu sadece İngiliz ya da Amerikan örneklerine özgü bir sorun değil.

Yunanistan gibi bir ülke ne zaman mali sıkıntıya girse, orada her zaman Almanya'nın İkinci Dünya Savaşı sırasında ülkeyi işgali için Yunanistan'a ödeme yapması gerektiğini söylemeye istekli politikacılar bulabilirsiniz. Hatta Başbakan Alexis Tsipras 2015 yılında tam da bu talepte bulunmuştu. Bunun nasıl sonlanacağını görmenin pek fazla yolu yok. Yunanistan'ın bir daha asla mali sıkıntıya girmemesi dışında.

Aynı şey imparatorluk ya da kölelik tazminatı ödemek için de geçerli. Ülkelerinin sorunlarının kendi kötü yönetimlerinden değil, sömürgecilikten kaynaklandığını iddia edecek Afrikalı politikacılar her zaman olacaktır. Merhum Robert Mugabe bu türün iyi bir örneğiydi. Bu tür taleplerin sona ermesinin tek yolu, her eski sömürgenin, her zaman ve her yerde yolsuzluğa yabancı olan hükümetlerle başarılı ve iyi yönetilmesi olacaktır.

Benzer şekilde, Amerikan bağlamında, tazminatlar ödense nasıl görünürdü? Coates gibi tazminat yanlısı yazarlar bile siyah Amerikalılara büyük miktarlarda para verilmesinin olası sonuçları hakkında şaka yapmışlardır. Dave Chapelle bu konuda siyahların tazminat paralarını süslü arabalara, jantlara, kıyafetlere ve daha fazlasına harcadıklarını gösteren bir skeç yaptı. Nike hissesi almak için iyi bir zaman olabilir ancak ciddi bir gerçek var ki, tazminatların işe yaradığı ancak siyah Amerikalıların diğer tüm ırk gruplarıyla eşleşmesi ya da onlardan daha iyi performans göstermesi hâlinde söylenebilir ve sadece ödemelerden sonra değil, öngörülebilir gelecekteki her yıl için. Eğer siyah Amerikalılar düşük performans gösterirlerse, her zaman tazminatların yeterli olmadığı çünkü eşitsizliklerin devam ettiği iddia edilebilirdi. Tazminat taleplerinin ortadan kalkması için, tüm servet eşitsizliklerinin sadece bir kez değil, sonsuza kadar ortadan kalkması gerekir. Bu gerçekleşene kadar, maddi tazminat taleplerinin nasıl sona erebileceğini görmek zor.

Bu arada, bu tartışmanın ne kadar fevkalade tek taraflı, bilgisiz ve düşmanca bir hal aldığını fark etmemek mümkün değil. Hiçbir dünya forumu, Batı'nın dahil olmadığı herhangi bir tazminat biçimini ciddi olarak değerlendirmiyor. Köle ticareti için kaçırılan ve doğuya giden Afrikalılar için tazminat talep edilmemesinin açık bir nedeni var. O da Arapların satın aldıkları milyonlarca Afrikalıyı kasten öldürmüş olmalarıdır ancak bugün neden sadece Batılı eski sömürgeci güçlerin ya da eski köle sahibi ülkelerin iki yüzyıl önceki günahları için herhangi bir tazminat ödemesi beklendiğine dair çok az açıklama var. Modern Türkiye'den Osmanlı İmparatorluğu'nun faaliyetleri için para ödemesi beklenmiyor. Bu imparatorluk, tesadüfen, Avrupa'daki imparatorluklardan iki kat daha uzun sürmüştür. Aradan geçen bunca yıldan sonra, dünyanın -Batı'nın büyük bir kısmı da dahil olmak üzere- üzerinde durmak istediği şey hâlâ sadece Batı'nın günahları. Sanki dünyanın çok sayıdaki ve çeşitlilikteki sorunlarıyla karşı karşıya kalındığında, her sorunu açıklaması ve her cevabı vermesi beklenen tek bir cevap kalıbı sunulmuş gibi.

2021 yılında, diğerlerinin yanı sıra Amerikalı siyah bir film yapımcısı ve Güney Afrika'dan önde gelen bir siyah medya akademisyeniyle yaptığım bir tartışma sırasında, ikincisi bana 'bizlerin' 'beyaz üstünlükçü, ataerkil bir toplumda' yaşadığımızı söyledi. Asanda Ngoasheng'e (çalışmaları müfredatı sömürgecilikten arındırmaya ve "Irk, güç ve toplumsal cinsiyet hakkındaki konuşmaları güçlendirmeye," odaklanmak olarak tanımlanıyordu) bu bağlamda 'biz'in ne anlama geldiğini sordum. Meslektaşım Güney Afrika'da yaşıyor ve oradan konuşuyordu. Bu ülkenin kesinlikle kendine özgü çarpık bir tarihi var. Apartheid Güney Afrika'sının beyaz üstünlükçü bir toplum olduğunu söyleseydiniz, haklı olurdunuz ancak meslektaşıma, bugün Güney Afrika da dahil olmak üzere tüm dünyanın beyaz üstünlükçü bir toplum olduğunu mu söylemek istediğini sordum.

"Evet," dedi, "Ben de bunu söylüyorum." Ve ekledi, "Sadece Güney Afrika'da değil, küresel olarak." Ben de kabinesi

tamamen siyah Güney Afrikalılardan oluşan günümüz Güney Afrika'sının hangi anlamda "Beyazların üstünlüğünü savunan bir toplum," olduğunu merak ettim. Ülkenin kendi payına düşen sorunları olduğu kesin ancak beyazların üstünlüğü bana bunlardan biri gibi görünmüyor. Güney Afrikalı olmayan beyaz bir kişi olarak Güney Afrika'nın bugün beyaz üstünlükçü bir toplum olmadığını söylemeye hakkım olmadığı söylendi. Birkaç dakika önce aynı kişi bana İngiltere'nin 'ırkçılığın anavatanı' olduğunu söylemekten çekinmemişti.[11] Batı hakkındaki genellemelerin kabul edilebilir tek genelleme olarak kalmasına ilk kez hayret etmiyorum. Bu arada, Batılı olmayan ülkeler hakkında ortaya atılan spesifik iddialara ilişkin sorular, sanki hiçbir değeri yokmuş gibi bir kenara itiliyor ve aslında sorulması bile küstahlık olarak değerlendiriliyor.

Bırakın Batılı bir beyaz insanı, Batı'dan gelen birinin böyle bir durumda ne yapması beklenir? Şimdiye kadar sadece birkaç seçenek sunuldu.

Bunlardan biri, yeni nesil Batılıları gayrimeşru, haksız kazanılmış bir servetin mirasçıları oldukları duygusuyla yetiştirmek. Hayatta herhangi bir avantaja sahip oldukları ölçüde, bu avantajlar dürüst olmayan bir şekilde ve benzersiz bir kötülükle elde edilmiştir. Bu seçenek, özellikle Avustralya, Kanada ve Amerika'da giderek artan sayıda kurum tarafından benimseniyor gibi görünmektedir.

2020 yazında, COVID krizi hâlâ ortaya çıkarken ve üniversite eğitimi hâlâ kesintiye uğrarken, her yerde birinci sınıf öğrencileri büyük miktarlarda borç almaya başlamıştı. Çoğu bunu sanal olarak yapıyordu. Connecticut Üniversitesi'nde birinci sınıf öğrencileri bir dizi çevrimiçi etkinlikle karşılandı. Bu etkinliklerden birinde öğrencilerden telefonlarına bir uygulama indirmeleri istendi. Bu uygulama öğrencilerden ev adreslerini girmelerini istedi. Uygulama daha sonra onlara evlerinin hangi Kızılderili kabilesinden 'çalındığını' söyledi.[12] Bu da bunu yapmanın bir yolu. İnsanlara sonsuz bir suçluluk ve utanç duygusu verin.

Diğer bir seçenek de bu suçluluk duygusunu hafifletmeye çalışmak veya başka bir şekilde ödemektir ama bunu nasıl yaparsınız? Siyah İngiliz yayıncı ve yazar June Sarpong (kendisi de son derece ayrıcalıklı bir kişidir) beyaz ayrıcalığı üzerine yazdığı kitabında beyazların yapabileceği bir dizi eylem önermiştir. Bunlardan biri "Kendimizi geçmiş hakkında eğitmek."

Sarpong'a göre 'Siyah Tarih Ayı' yeterli değil. Bunun yerine, siyahların tarihinin yılın 365 günü öğretilmesi gerektiğini söylüyor.

Beyazlar daha fazla ne yapabilir? Sarpong şöyle yazıyor: "İlk olarak, kendi eğitiminizde eksik öğretilen siyahî tarihin bıraktığı boşlukları doldurmaya çalışabilirsiniz," örneğin Britanya İmparatorluğu gibi. Daha da önemlisi, insanlara isimlerini verdiği bir dizi siyah grubu destekleyebileceklerini ve onlara bağışta bulunabileceklerini söylüyor. Son olarak, beyazlar politikacılarına 'yirmi birinci yüzyılda tapınılmaması gereken' insanların heykel ve anıtlarını kaldırmaları için lobi yapmalıdır ancak bu bile, "Sistemik ırkçılığı kesin olarak yenmek istiyorsak, heykellerden daha büyük savaşlar vermemiz ve kazanmamız gerektiğini hatırladığımız sürece geçerlidir."

Aksi takdirde, 'Batılı olmayan' insanlara daha özgür bir geçiş sağlayarak ve 'Batılı' insanlara karşı intikam eylemleri gerçekleştirerek eşitliği sağlamak mümkün olabilir. Arlington County Eyalet Savcısı kısa bir süre önce, savcılık kararlarında ırkı açıkça göz önünde bulundurarak "Siyahların hapsedilmesini azaltmanın yollarını bulmayı," planladığını belirtti. Eski Eyalet Başsavcısı bunu kınamış ve "Kör adaletle alay edildiğini ve ceza adaleti sistemine olan güvenin sarsıldığını," söylemiştir.[14] Gerçekten de öyledir.

Parisa Dehghani-Taft, geçmişteki tüm yanlışların yenilerini yaratarak düzeltilmesini sağlamaya niyetli görünüyor.

Diğerleri bunu adalete giden bir yol olarak görüyor. San Francisco 2020 yılında, "Bir suç işlediğine dair makul şüphe olmaksızın," bir siyah kişiye karşı 'ırkçı saiklerle' 911 çağrısı

yapmayı nefret suçu hâline getiren CAREN Yasası'nı kabul etti.[15] Yasanın adı, son yıllarda enerji sahibi beyaz kadın anlamına gelen aşağılayıcı 'Karen' teriminden geliyor. Yasa, bir siyahı polise ihbar etmeyi potansiyel bir suç hâline getirmekte ve bunu yapan beyazların, polisin sorguya alacağı kişilerin kendileri olup olmayacağını merak etmelerine neden olmaktadır. Günümüzde ırkçı hakaretlerin aslında havalı olduğunu ve aşağıladıkları kişiler beyaz kadınlar olduğu sürece yasalara yazılabildiğini de belirtmek gerekir.

Arlington ve San Francisco'daki bu eylemlerin her ikisi de On Dördüncü Değişikliğin 'kanunların eşit korunması' garantisinden açıkça uzaklaşmaktadır. Her ikisi de ırk temelinde açıkça eşitsiz muamele şeklindedir. Daha ileri gitmek, tazminat değilse bile kesinlikle bir tür intikam olacaktır ancak daha büyük, daha genel bir intikam biçimi şu anda gerçekleşmekte olan ve kültürü kasıp kavuran şeydir.

Bu süreç, 1980'lerde Amerika'da Western Civ derslerine saldıranların temel iddialarından birini devam ettirmektedir. Yani, en iyi ve en kolay intikam biçimi tüm Batı kanonunu ve geleneğini yok etmektir. Bunu yapmanın çeşitli yolları vardır ancak son yıllarda popüler hâle gelen yol, Batı geleneğini dış seslerin deneyimlerini dikkate almamakla veya başka bir şekilde entegre etmemekle suçlamak ve onu fiilen değersiz kılmaktır. Bu hareket, marjinal grupların Batı panteonuna girmesine hiçbir zaman izin verilmediğini ve bağnaz nedenlerle her zaman hava geçirmez bir şekilde mühürlendiğini iddia etmektedir. Platon ve Sokrates ile başlayan bir geleneğin eşcinsel cazibe konusunda hiçbir anlayışa sahip olamayacağını iddia etmektedir. Truvalı Helen, Sappho, Madonna, Jane Austen ve Marie Curie'yi içeren bir hikâyede kadınlara yer olmadığını iddia eder. En önemlisi de Batı tarihinin benzersiz bir şekilde dışa dönük ve çeşitli olmaktan uzak, aslında tarihsel olarak içe kapalı ve dışlayıcı bir gelenek olduğunu iddia etmektedir.

Batı tarihine yönelik bu toptan saldırının anlamı ister yeni

toprakların keşfi ister atom bombasının keşfi olsun, Batı tarafından yapılan her keşfin ona karşı kullanılabileceğidir. Sanki başka bir grup insan oraya daha önce varmış olsaydı, sonuçların daha barışçıl, eşit ve sosyal olarak adil olacağı aşikârmış gibi. Bunun için hiçbir kanıt yoktur. Aslında, Batı bir dizi keşifte ilk olmasaydı her şeyin çok daha kötü ve kanlı olacağına dair pek çok kanıt vardır.

Bununla birlikte, Batı'ya tarihinin her yönüne saldırarak saldırmak yeterli değil gibi görünüyor. Mirasının diğer tüm yönlerine de saldırmak gerekiyor. Buna dini ve felsefi temelleri de dahildir. Yeryüzündeki en zengin geleneklerden birinin yok edilmekten başka bir şeyi hak etmediğini iddia etme çabası. Bu intikam eylemini gerçekleştirmek için kullanılan araçlar şimdiye kadar çok tanıdık gelecektir.

Bölüm 3

Din

2012 yılında, Londra'da beyaz olduğu için saldırıya uğramasından birkaç yıl önce, General Jim Allen Afganistan'daydı. Daha doğrusu, görev yaptığı ülkede televizyona çıkmış ve 'Afganistan'ın asil halkına' sesleniyordu. Ülkede ciddi bir olay olmuştu. Kabil'in kuzeyindeki bir ABD hava üssünde aralarında Kuran-ı Kerimlerin de bulunduğu bazı Müslüman kutsal kitaplarının uygunsuz bir şekilde imha edildiği söyleniyordu; doğrulanmamıştı, sadece söylentiydi. Şimdilik kimse tam olarak ne olduğunu bilmiyordu ama ayaklanmalar patlak vermeye, aşırılık yanlısı din adamları harekete geçmeye ve dünya basını büyük bir Kuran'a saygısızlık haberi için hazırlanmaya ya da hazırlıklarını tamamlamaya başlamıştı.

General Allen, "Olayı derinlemesine araştırıyoruz ve bir daha asla yaşanmamasını sağlamak için gerekli adımları atıyoruz," diye söz verdi. Eylemlerin kasıtlı olmadığına yemin etti ve Müttefik kuvvetler "Bu eylemlerden haberdar olur olmaz derhal müdahale ettik ve durdurduk." sözünü verdi. "Ele geçirilen malzemelerin uygun dini makamlar tarafından uygun şekilde ele alınacağını," duyurdu.

Generali bu konuşmasından dolayı eleştirebilir ya da övebilirsiniz. Yalvaran bir konuşma da olabilir, diplomatik bir konuşma da. Kimsenin söyleyemeyeceği şey, dönemin Kur'an yakma ihbarını görmezden gelebileceğiydi. Dünyanın neresinde Kur'an'a saygısızlık edildiği bildirilirse bildirilsin, bunu ayaklanmalar çok daha güvenilir bir şekilde takip etmiştir. 2010 yılında Florida'da kaçık bir papaz Kuran yakmakla tehdit ettiğinde General David Petraeus bizzat müdahale etmişti. Başka bir deyişle, General Allen'ın korkuları abartılı değildi.[1]

Buna karşın, Ağustos 2020'de Portland, Oregon'da en az bir İncil -ve muhtemelen daha fazlası- kameralar önünde yakıldı.

Amerikan haber medyası ilk başta bunun bir olay olmadığına karar verdi. Daha sonra bazıları haberlerin aslında Rus dezenformasyonu olduğunu iddia etti. Oregon'da 1 Ağustos gece yarısından sonra yaşananların ayrıntıları çok tartışmalı. Ruptly platformunda canlı olarak yayınlanan görüntülerde en az bir İncil'in yakıldığı görüldü. Hikâye anında dünya çapında viral oldu. Amerika'da her gece düzenlenen 'antifa' protestolarının bir parçası olarak İncil yakılması fikri, ulusal ve uluslararası pek çok yorumcuya en azından düşündürücü geldi. Elbette ve kaçınılmaz olarak bazı Rus megafon siteleri de bu davayı üstlendi ancak bu aşamada *New York Times* ve diğerleri, Rus destekli haber sitelerinin 'şikâyetleri' alevlendirmeyi ve siyasi bölünmeleri derinleştirmeyi nasıl amaçladığını vurgulayarak hikâyeyi yazmaya başladı. Önde gelen birkaç Cumhuriyetçi haberle ilgili tweet atmış, en azından bir tanesi bir yığın İncil'in yakıldığını iddia etmişti ancak *New York Times*'ın yazdığı gibi: "Gerçek çok daha sıradan. Binlerce kişi arasında birkaç protestocu, daha büyük bir yangın başlatmak için çıra niyetine tek bir İncil'i -ve muhtemelen ikincisini- yakmış gibi görünüyor."[2] Yani burada gerçekten görülmeye değer bir şey yok.

Bu tam bir tezat oluşturuyor. Bir yandan, dünyanın herhangi bir yerinde İslami bir kutsal kitabın yanlış kullanıldığına dair bir söylenti bile çıksa, Amerikan ordusunun üst düzey komutanları derhal DEFCON 1 durumu ilan ediyor ancak bir Amerikan şehrinde bir İncil yakıldığında, ülkenin resmî gazetesi bunda görülecek bir şey olmadığını çünkü bunun sadece birkaç İncil olduğunu ve sadece çıra olarak kullanıldığını söylüyor. Elbette dünyanın dört bir yanındaki Müslüman toplumların bu konularda ortalama bir Hıristiyan ya da Hıristiyanlık sonrası toplumdan daha yanıcı olabileceği doğrudur.

Bu durum, Batı'nın artık kendisine ait olmadığı sürece neredeyse her kutsal mekânı korumaya ve saygı göstermeye hazır olduğunu hatırlatmaktadır.

Bu durum kısmen geçtiğimiz nesil boyunca Hıristiyan kiliselerine üyelikte yaşanan tarihi düşüşten kaynaklanmaktadır. Birleşik Krallık'ta kiliseye katılım son kırk yılda yarıdan fazla azalırken, kendini Hıristiyan olarak tanımlayan Amerikalıların sayısı sadece son on yılda yüzde 12'den fazla düşmüştür. Aynı eğilim Batı dünyasının her ülkesinde görülebilir ve Hıristiyan inancında anormal yükselişlerin ve hatta platoların olduğu yerlerde, bu neredeyse her zaman göçmen toplulukların sonucudur. Hıristiyanlığın geri çekilişi, Batı'da son yüzyılın en önemli hikâyelerinden biridir ve neredeyse tüm önemli kurumları ve nüfusları etkilemiştir. Bundan yakınılabilir ya da kutlanabilir ancak bu gerçek yadsınamaz.

Bununla birlikte, ortaya çıkan boşluğun boş olduğu da söylenemez. Birçok din ve sözde din bu boşluğa akın etmiştir. Hıristiyanlık geri çekilirken, özellikle yeni bir din, Amerika'dan başlayarak ve oradan Batı dünyasına akın ederek kültürel ana akıma girmenin yolunu buldu. Columbia Üniversitesi dilbilim profesörü John McWhorter bu yeni dini ırkçılık karşıtlığı olarak adlandırıyor. Bu yeni inanç sisteminin tarihteki diğer dinlerle pek çok ortak noktası vardır ve McWhorter'ın yazdığı gibi "Terminoloji dışında her şeyiyle son derece dini bir harekettir." Bir ilk günahı ('beyaz ayrıcalığı'), bir yargı günü ('ırkla hesaplaşma') ve 'kâfirin aforoz edilmesi' (sosyal medya utandırması ve daha fazlası) vardır.[3]

Tüm yeni inançlarda olduğu gibi, ırkçılık karşıtı dinin takipçileri de kendilerinden önce toplumlarında var olan ana inanç sistemine küçümseyerek bakmaktadır. Onu barbar ve aydınlanmamış olarak görürler. Kendi seçilmişler grubuna katılmayanları, özellikle de kendilerinin gördüklerini görüp farklı sonuçlara vardıklarına inandıkları kişileri küçümsüyorlar. En önemlisi de bu yeni din yapılacak bir şeyi temsil etmektedir. Diğer tüm büyük anlatılar çökmüşken, ırkçılık karşıtlığı dini insanlara bir amaç ve anlam duygusu veriyor. Onlara itici güç verir ve nereye gittiklerini görmelerini sağlar. Kendilerinin ve

dünyadaki diğer herkesin ulaşmayı arzulayabileceği mükemmel bir yüksek zemin hayal etmelerini sağlar. Onlara güven ve rahatlık verir ve içinde yaşadıkları toplumu azizler ve günahkârlar olarak ikiye ayırarak onlara büyük bir algı yanılsaması verir. Belki de en önemlisi, kendi kökenlerine karşı savaş açmalarını sağlar. Bu çatışmanın çekiciliği küçümsenmemelidir. Bu çok derinlerde yatan bir içgüdüdür; yok etme, yakma ve sizi üreten her şeyin üzerine tükürme içgüdüsü. Ve elbette son bir çekicilik daha var. İyilik yapma kisvesi altında diğer insanlara kötü davranma fırsatı.

Yine de yeni dinin yalnızca kökenlerine hiçbir şey borçlu olmadığına değil, kökenlerinin aslında sorunun bir parçası olduğuna inanması dikkat çekicidir. Sosyal adalet teorisi ve ırkçılık karşıtlığının Batı geleneklerinden, özellikle de Batı Hıristiyanlığından doğabilecek bir okuması vardır. Gerçek bir sosyal adalet hareketi bu geleneklerin kendisini doğurduğunu kabul edebilir ve Hıristiyan mirası içindeki ırkçılık, sömürgecilik ve kölelik karşıtı geleneklere bakmaya devam edebilir. Hatta insanların şu anda içinde bulundukları çıkmazlara cevap bulmak için bu geleneklere bakabilirler; geçmişte insanların yararlandığı gibi şimdi de yararlanmaya değer bir bilgelik ve bilgi deposu görebilirler.

Oysa yeni dinin takipçilerinin yapmadığı şey tam olarak budur. Batı'nın kaynakları -Atina ve Kudüs gelenekleri- yeni inananların rehberlik ya da teselli için bakacakları en son yerdir ve bu tamamen şaşırtıcı değildir. Burada ilginç bir örüntü ortaya çıkmaktadır: Batı zihninin uzun süredir var olan bir unsuru...

Batı geleneğinin bir parçası olmayan her şeyi kutlama, kutsama ve dünyada kendi mirasının bir parçası olmayan her şeye tapınma isteğidir. Genç Amerikalıları ve Avrupalıları Uzak Doğu'nun tapınaklarını aramak için dünyayı dolaşmaya yöneltirken, kendi kapılarının eşiğindeki katedrallerde hiç vakit geçirmemelerine neden olan eğilimdir. Bu bazen egzotik olana duyulan basit bir hayranlık olarak kendini gösterir. Bazen de Batı toplumunun kendisine karşı bir tür tiksinti olarak ortaya çıkar.

Kesinlikle uzun ve seçkin bir geleneğe sahiptir. Voltaire, *Sermon on the Fifty* (1762) adlı eserinde, Hıristiyan dininin çelişkileri, saçmalıkları ve açık yalanları olarak gördüğü şeylere ustaca bir saldırıda bulunmuştur. Diğer inançlar hakkında farklı bir görüşü vardı. '*Ulusların Töresi ve Ruhu Üzerine*' (1756) adlı makalesinde İslam dinini ele alır ve öğretilerini sadelikleri içinde güzel ve hayranlık uyandırıcı bulur. Benzer bir düşünce yüzyıllardır Batı düşüncesinin içinden geçmektedir. Bu düşünce sadece diğer dini geleneklerin yüceltilmesiyle var olmaz. Çoğu zaman, diğer halkları ve kültürleri, Batı'da hayranlık uyandıran niteliklerden nasıl yoksun olduğumuzu göstermenin bir yolu olarak kullanarak işler.

Edward Said'in gösterdiği gibi, beş yüzyıllık Batı düşüncesini incelemek ve her zaman yalnızca diğer kültürlere karşı bir üstünlük veya kibir duygusunun hâkim olduğunu iddia etmek yalnızca kolay değil, aynı zamanda ödüllendiricidir ancak en az bunun kadar açık olan bir diğer husus da Batılı olmayan her kültüre tapınma -hatta onları idealize etme- geleneğidir. Elbette bu, hiç kimsenin ulaşamayacağı bir ideal yaratmaktadır.

Karşılaştıkları ülkelerin kültürlerini inceleyen ilk kâşifler, çoğu zaman yerlileri tam olarak bu ışık altında görmüşlerdir. Hatta o kadar imrenilecek bir durumdu ki çoğu zaman onları bir tür cennette yaşıyormuş gibi görüyorlardı. Kristof Kolomb'un kendisi de Karayipler'de ilk kez karşılaştığı kabileleri Âdem ve Havva gibi yaşayanlar olarak tanımlamıştı. Bu kabileler cennette yaşıyormuş gibi görünüyordu ve Avrupalıların onları huşu ve kıskançlıkla izlemesi muhtemeldi. Louis Antoine de Bougainville on sekizinci yüzyılda Polinezya'nın kadın ve erkekleriyle karşılaştığında durum kesinlikle böyleydi. Tüm bunlar, insanın derinlerde yatan bir ihtiyacı olan bozulmamış bir yer düşüncesine hizmet ediyordu: Her şeyin huzur içinde olduğu ve uygarlığın endişe ve mücadelelerinden kaçılabilecek bir yer olduğuna inanmak...

Oysa Batılı zihin bu tür toplumları sadece idealize etmekle kalmamıştır. Onları sürekli olarak başarısızlıklarından dolayı Batı toplumlarını suçlamak için kullandı. Bu bazen neredeyse komik bir hal almıştır. Örneğin, 1516 tarihli De orbe novo adlı eserinde hümanist ve papaz Peter Martyr d'Anghiera, İspanyol fatihleri Yeni Dünya'da karşılaştıkları insanlarla olağanüstü olumsuzluklarla karşılaştırmıştır. D'Anghiera İspanyolları açgözlülükleri, zalimlikleri ve hoşgörüsüzlükleri nedeniyle eleştirmiştir. Buna karşılık yerlilere hayranlık duyulmalı ve birçok yönden gıpta edilmeliydi. D'Anghiera, diğer şeylerin yanı sıra: "Çıplak yürüyorlar ne ağırlık ne de ölçü biliyorlar, ne de tüm talihsizliklerin kaynağı olan parayı; altın çağda yaşıyorlar, yasalar yok, yalancı yargıçlar yok, kitaplar yok, hayatlarından memnunlar ve gelecek için hiçbir şekilde endişelenmiyorlar." 'Altın çağda' yaşadıklarını düşünüyordu.[4]

Zaman geçtikçe, Batılı yazarların kendi ülkeleriyle kıyaslamak için başka yerlere seyahat etmelerine bile gerek olmadığı anlaşıldı. Tarihin en eğitimli ve kültürlü insanlarından biri olan Michel de Montaigne, '*Yamyamlar Üzerine*' (1580 civarı) adlı ünlü makalesinde, Avrupa kıyılarının ötesindeki insanlar hakkında kendisine anlatılanları aktarmıştır. Özellikle de yamyamlıkla suçlanan kabileler hakkında: "(Bana anlatılanlara göre) bu halklarda vahşi ya da barbar hiçbir şey olmadığını ancak her insanın alışık olmadığı her şeyi barbar olarak adlandırdığını görüyorum; gerçekten de kendi ülkemizin görüş ve geleneklerinin örnek ve biçiminden başka bir doğruluk ya da doğru mantık ölçütümüz olmadığı bir durumdur. Orada her zaman mükemmel bir din, mükemmel bir yönetim, her şeyi yapmanın en gelişmiş ve mükemmel yolunu buluruz!"[5]

Bu Montaigne'in zamanında doğru olabilir ancak Batı'da çok daha uzun süre doğru değildi. Yüzyıllar boyunca farklı bir eğilim ortaya çıktı. Batı'nın görüşleri ve gelenekleri ne olursa olsun; en kötüsü onlardı. Kendi toplumunuzun dini ne olursa olsun; o en kötüsüydü. Montaigne'in söyledikleri, ölümünden

sonraki yüzyıllarda tam tersi bir hal aldı ve bunun nedeni kısmen aynı denemede dile getirdiği bir tuhaflıktı. Montaigne bir noktada yamyam kabileler için şöyle demişti: "Her türlü barbarlıkta onları geçiyoruz. Onların savaşı tamamen asil ve yüce gönüllüdür; bu insan hastalığının izin verdiği kadar haklı ve güzeldir... Onlar hâlâ doğal ihtiyaçlarının gerektirdiğinden fazlasını istememe gibi kutsanmış bir durumdalar: Daha fazlası onlar için sadece gereksiz."

Bu oldukça büyük bir iddia: Diğer insanlarla savaşmanın bile 'tamamen asil ve yüce gönüllü' olduğu iddiası. Yine de Batı'nın filozofları -zamanlarının en kültürlü ve kültürel açıdan en aydın insanları- fırsat bulduklarında benzer iddialarda bulunmuşlardır. Diğer toplumlar, Batı'da eksik olduğu düşünülen tüm alışkanlıkların, görgü kurallarının ve erdemlerin üzerine yazılabileceği boş bir levha sağladı.

Hiç kimse bu alışkanlıkta olağanüstü bir öğrenim ve yetenek adamı olan Jean-Jacques Rousseau kadar başarılı olamadı. Hakkında teori geliştiremeyeceği hiçbir şey yoktu, özellikle de konu hakkında ilk elden bilgisi yoksa.

Örneğin, Rousseau'nun kendisi uzak diyarlara hiç seyahat etmemiş olmasına rağmen, oralarda yaşayan insanlar hakkında birçok teorisi vardı. Özellikle, tüm insanların özünde eşit olduğu bir doğa durumunda yaşadıklarına inanıyordu. Bu, onun etkili ***'Discourse on Inequality'*** (1755) adlı eserinin ana temalarından biridir. İnsanlar doğanın içinde, Rousseau'nun kendi toplumları olan İsviçre ve Fransa gibi yerlerde yaşadıkları sorunları yaşamazlar. Aynı zamanda Rousseau bir rüyaya daldığını bilecek kadar bilgeydi. Bir noktada, hakkında yazdığı devletin "Artık var olmadığını... Belki de hiç var olmadığını... [Ve] muhtemelen hiçbir zaman var olmayacağını."[7] Yine de o zamandan bu yana geçen yüzyıllarda başkalarının da benimsediği bir rüya görme biçimi bıraktı.

Yirminci yüzyılın büyük Fransız antropoloğu Claude Lévi-Strauss, Rousseau'nun ateşine saygı duyan ve onu koruyan-

lardan sadece biriydi. Lévi-Strauss bir keresinde onu 'ustamız ve kardeşimiz' olarak tanımlamış ve Rousseau'dan sonra gelenlerin ona layık olmadıkları ve onu yeterince onurlandırmadıkları yönündeki hissiyatını defalarca ortaya koymuştur.[8] Öte yandan hem Rousseau hem de Lévi-Strauss'un bazı zeki eleştirmenlerinin de işaret ettiği gibi, Rousseau doğa durumunu sadece kendi iyiliği için yüceltmemiştir. Bunu, kendi zamanının Paris'i ile karşılaştırmak istediği için yaptı ve Paris'in aleyhine yaptı. Soylu vahşiler Rousseau için hayranlık vericiydi ama daha da önemlisi, yararlıydılar. İçinde yaşadığı topluma karşı yaptığı mızrak dövüşleri için bir tampon görevi görüyorlardı.

Oysa onun sözüne inanan pek çok kişi vardı ve bunlardan bazıları pişmanlık duyacaktı. 1772 yılında Fransız kâşif Marc-Joseph Marion du Fresne Yeni Zelanda'ya bir keşif gezisindeydi. Subaylarından biri de Julien Marie Crozet idi. Bu adamlar, farklı derecelerde de olsa, hâlâ Rousseau'nun teorileriyle yoğrulmuşlardı ve doğa durumunun masumiyetine inanıyorlardı. Rousseau'nun kolaylaştırdığı şeyi zor yoldan öğrenmek zorunda kaldılar. Marion du Fresne ve gemideki pek çok adam, görünüşe göre kışkırtılmamış bir Maori saldırısında katledildi. Hayatta kalanların Rousseau'nun teorilerine duydukları saygı, Rousseau'nun beklediği gibi davranmayan Maorilerle bu ilk karşılaşmadan sağ çıkamadı.

Bununla birlikte, tüm Batılı olmayanları övme eğilimi Rousseau ve Marion du Fresne'den sonra da devam etmiştir. 20. yüzyılda, Batılı olmayan yerlileri Batı'yı eleştirmenin bir aracı olarak kullanma modası devam etti. Hatta daha da hızlandı, zira önceki yüzyıllarda iddia edilen pek çok şeyin artık sadece kanıtlanabilir şekilde yanlış olmakla kalmayıp, aynı zamanda aşağılayıcı derecede safça olduğu da görülebiliyordu.

Belki de kaçınılmaz olarak, bu eğilim özellikle akademide gelişti. Örneğin 1980'lerin sonlarında Kansas Üniversitesi'nden bir profesör hâlâ Batılı olmayan yerli halklar hakkında ağdalı sözler söyleyebiliyordu. Maori halkı hakkında yazan Allan

Hanson, onları beyaz insanlarla kıyaslamaktan kendini alamıyordu. Özellikle de Yeni Zelanda'daki beyaz 'Batılı' insanlarla. *American Anthropologist*'teki bir makalesinde (kaçınılmaz olarak Said'in Oryantalizm'ine atıfta bulunan) Hanson, beyazların "Büyünün takdirini ve merak kapasitesini kaybettiğini," yazdı. Dahası, 'beyaz kültürün', 'doğayla uyumsuz' olduğunu, 'çevreyi kirlettiğini' ve 'toprakla yakın bir bağdan' yoksun olduğunu iddia etti.[9]

Muhalif Avustralyalı akademisyen Roger Sandall, 2001 tarihli bir çalışmasında bu düşünceleri yinelemiş ve bu düşüncelerin özellikle kendi tarihi hakkındaki tartışmalardan sağ çıkmayı başarmış olan kendi ülkesinde güçlü olduğunu belirtmiştir. 2001 tarihli kitabı *The Culture Cult: Designer Tribalism and Other Essays*, adlı kitabının açılışında Sandall, birkaç yıl önce iki küçük oğlunu Afrika'daki Masai'leri ziyarete götüren aktris ve eski model Lauren Hutton'ın hikâyesini anlattı. Yaşadıkları maceralar arasında, çocukları bir cadı doktoruna götürmüş. Anneleri cadı doktorunun iksirlerinden tatmış ve aile daha sonra bir ineğin kesilmesini ve kırmızı cüppeli Masai savaşçılarının ineğin leşindeki kanı içmesini izlemiş. Hutton'ın kendisi de tüm bu olanlardan büyülenmiş, görünüşe göre ritüellere 'Vay canına' çığlıklarıyla eşlik etmiş. Öte yandan çocuklar hayatları boyunca travma geçirmiş gibiydi. Hiçbiri gülümsemedi ve biri gözyaşlarına boğuldu.

Hutton kararını, batılılaşmış çocuklarının Maasai 'vizyon arayanları' ziyaret ederek bir tür aydınlanma deneyimi yaşamalarını istediğini söyleyerek savunmuştu. Elbette bu tür şeyler, içinde yaşamaktan ziyade kendinizi kaptırmak için daha caziptir ancak bu ders pek çok Batılı Batı karşıtı tarafından öğrenilmemiştir ve bu eğilim devam etmektedir. Sandall'ın yazdığı gibi, bu eğilim "Romantik sadeliğe özlem duyan," ve "Modern yaşamın radikal bir şekilde basitleştirilmesini," isteyen bir eğilimdir. Bu bakış açısı, modern Batı uygarlığının tasarladığı, yarattığı ve ihraç ettiği faydaları unutarak 'moderniteye ekşi bir bakış'

getirmektedir. Masai'leri ziyaret etmek şaşırtıcı olabilir ama kaç kişi Tanzanya'ya gidip onlarla birlikte sığır gütmek ister? Kaç göçmen onların kabilesine katılmak için gönüllü olur? Hatta buna izin verilir mi? Sandall'ın da dediği gibi, modern Batı medeniyetinin başarıları önemsiz olmaktan çok uzaktır. Bunlar arasında, bunlarla sınırlı olmamakla birlikte, "Kan dökülmeden hükümet değişikliklerine izin veren bir sistem, medeni haklar, ekonomik faydalar, dini hoşgörü ve siyasi ve sanatsal özgürlük," bulunmaktadır. Batı sivil toplumunun alternatifleri bunlardan hiçbirine sahip değildir ya da bunları önemli ölçüde muhafaza etmemektedir. Sandall'ın yazdığı gibi: "Geleneksel kültürlerin çoğu aile içi baskı, ekonomik geri kalmışlık, endemik hastalık, dini fanatizm ve ciddi sanatsal kısıtlamalarla karakterize edilir.

Dolayısıyla *Everywhere But Home*'un çekiciliği ölmüyor. Son on yılda, Batılı bir yazar ne zaman Batılı olan her şeye yönelik eleştirisine hazır bir yanıt arasa, her zaman bir yerlerde, kurnaz bir anti-kapitalist tarafından yeniden paketlenip, metalaştırılıp satılabilecek bir ev bilgeliği vermek için bekleyen bir kabilenin olduğu klişe hâline gelecek kadar sıradanlaştı. Bu tür yazarlar, gerçekte ne kadar sığ olursa olsun, yerlileri olağanüstü derin olarak sunarlar. Popüler filmler ve televizyon dizileri de aynı tuzağa düşüyor: Batılı, beyaz toplumu tüm hatalarıyla gösterip ardından yenilerini eklerken, Batı dışındaki yerli halkın yaşamları Batılıların ancak hayal edebilecekleri gerçeklerle dolu Cennet gibi bir dünya olarak sunuluyor. Popüler dizi *White Lotus* (2021) bunun karakteristik bir örneğiydi. HBO dizisindeki tüm zengin beyaz Batılılar mutsuz ve boşken, yerli Hawaiililerin dünyası Batılıların sadece hayal edebilecekleri Cennet gibi bir hakikat vizyonu olarak sunulmaktadır.

Bu eğilimin yakın zamandaki bir başka güzel örneği de Naomi Klein tarafından 2017 tarihli kitabı *No Is Not Enough: Defeating the New Shock Politics*' de sunulmuştur.

Orada Klein, öncelikle kapitalizmin egemenliği ve sosyalizmin yokluğundan kaynaklanan derin bir kriz içindeki bir Batı

vizyonu sundu ancak Klein sadece genel değil. Aynı zamanda spesifik de olabiliyor. Örneğin, Batı kapitalizminin 250 sayfalık sert eleştirisinden sonra, "Bu sayfalarda tüm boyutlarıyla anlatılan şirket darbesi," "Jeolojik zaman boyunca yankılanabilecek küresel yankıları olan bir kriz," olarak adlandırdığı şeyin nasıl düzeltileceğine dair birkaç cevabı var. Başka türlü bir zamanın aksine. Klein'ın cevapları da mevcut. Bir noktada "Göçmenler ve mülteciler için özgürleştirilmiş şehirler yaratmak için daha fazlasını yapmalıyız." diyor.[11] Ancak fikirler veya pratik sonuçlar için mücadele ederken, ihtiyaç duyduğu cevapları bulmak için nereye gideceğini hissedebiliyorsunuz.

Kaçınılmaz olarak, bu noktada Standing Rock Sioux kabilesinin resmi tarihçisi Brave Bull Allard ile tanışıyoruz. Klein ona, topraklarında 'Kutsal Taş Kampı' adında bir kamp açan "Efsanevi Lakota yaşlısı LaDonna Brave Bull Allard," diyor. Klein büyülenmiş. Rousseau'nun kendisi de onun tasvirlerinden ürpermiş olabilir. "Bu tarihi hareketin bir parçası olmak için dünyanın dört bir yanından gelen binlerce insana annelik yapmasına rağmen gözleri hâlâ ışıl ışıldı, en ufak bir yorgunluk belirtisi göstermedi." Kampları yerli gençler için olduğu kadar "Hareketin çoğumuzun sahip olmadığı beceri ve bilgi gerektirdiğini fark eden yerli olmayan insanlar," için de. Peki insanlar kapitalist Batı'dan kaçarken bu kutsal bilgelik mekânında ne öğrenebilirler?

"Torunlarım bazı beyazların ne kadar az şey bildiğine inanamıyor." diyor Cesur Boğa Allard Klein'a. Klein da bunu 'gülerek ama yargılamadan' söylediğini anlatıyor. Ardından, muhtemelen hâlâ yargılamadan gülmeye devam eden Cesur Boğa Allard, büyülenmiş Klein'a şunları söylüyor: "Koşarak geliyorlar: 'Büyükanne! Beyazlar odun kesmeyi bilmiyor! Onlara öğretebilir miyiz?' Ben de 'Evet, öğretin' diyorum." Brave Bull Allard'ın kendisi de yüzlerce ziyaretçiye sabırla, kışın nasıl ısınılacağı da dahil olmak üzere temel hayatta kalma becerileri olarak gördüğü şeyleri öğretmiştir.[12] Termostat özelliği yoktur.

Lakin beyaz adama öğretecek bilgeliği olan sadece Brave Bull Allard değildi. Standing Rock Sioux Kabile Konseyi'nin diğer üyeleri de yerel bir boru hattının durdurulmasına yardımcı olmak da dahil olmak üzere üzerlerine düşeni yaptılar. Konsey üyesi Cody Two Bears Klein'a, atalarının ziyaretçilere sert ve yabancı bir iklimde nasıl hayatta kalınacağını öğrettiği "Avrupalıların bu topraklardaki varlığının ilk günlerini," anlatıyor. "Onlara nasıl yiyecek yetiştireceklerini, nasıl ısınacaklarını ve nasıl uzun evler inşa edeceklerini öğrettik." ancak topraktan ve Yerli halktan alınanlar hiç durmadı ve şimdi, diyor Two Bears, "İşler daha da kötüye gidiyor. Bu yüzden bu toprakların ilk insanları bu topraklara yeniden nasıl yaşanacağını öğretmek zorunda. Yeşile dönerek, yenilenebilir olarak, Yaratıcının bize verdiği nimetleri (güneş ve rüzgâr) kullanarak. Yerli topraklardan başlayacağız ve ülkenin geri kalanına nasıl yaşanacağını göstereceğiz."[13]

Belki de Klein'ı, hayır demenin yeterli olmadığını ve bunun yerine evet demeyi öğrenmemiz gerektiğini keşfettiği kitabının büyük özetine götüren de bu tür bir bilgeliktir.

Bütün Filozoflar Irkçıdır

Belki de hâlâ Kızılderili bilgeliğinden yararlanılabiliyor olması iyi bir şeydir çünkü son yıllarda işlerin gidişatı göz önüne alındığında, Kızılderili felsefesinin Batı'daki ya da başka herhangi bir yerdeki insanların erişebileceği tek felsefe olması oldukça muhtemel görünmektedir. Sadece daha saf ve basit bir yerden geldiği için değil, aynı zamanda kesinlikle diğer her şeyi etkileyen silme sistemi tarafından rahatsız edilmeyen bir yerden geldiği için.

Neredeyse tüm Batılı filozofların silindiğini ilk kez birkaç yıl önce Amerika'da bir üniversitede verdiğim konferanstan sonra fark ettim. Konuşmam sırasında, muhtemelen kategoriler zorunluluğunun ötesinde anlaşılması olağanüstü zor olan bir filo-

zof örneği olarak Immanuel Kant'tan bahsetmiştim. Konuşmamın sonunda soru sormak için sıraya giren öğrencilerden biri Kant'tan bahsetmiş olmamı gündeme getirdi. Öğrenci, "Onun Z'li kelimeyi kullandığını biliyor muydunuz?" diye sordu. İtiraf etmeliyim ki ilk başta bu beni şaşırttı. Kant'ın zamanında Almanca'da N kelimesi kullanılıyor muydu? Kesinlikle hayır. Belki 'Neger' ya da 18. yüzyıl Almancasında bunun bir varyantı ama gerçek bir zenci kelimesi beni şaşırtırdı. Sanırım sorunun anlamını çözmeye çalışırken öğrenciye bu kuşkumu ifade ettim. Birden kafama dank etti. Tabii ya! Kant Z'li kelimeyi kullandıysa onu okumanıza gerek yok. *Critique of Pure Reason* ya da *Metaphysics of Morals*'i okumak için haftalar harcamanıza gerek yok. Bunun yerine, tüm bunları atlayabilir, Kant'a ırkçı diyebilir ve hızla yolunuza devam edebilirsiniz. Kant'ı tanımak için çalışmak zorundasınız ama onun ırkçı olduğunu bedavaya öğrenebilirsiniz.

Kant gerçekten de 18. yüzyıl Prusya'sında, 2020'lerde Batı'daki ilerici bir üniversitede kullanılmayacak bazı terimler kullanmıştır. Aralık 2020'de Warwick Üniversitesi'nden Dr. Andrew Cooper adlı bir akademisyen Kant'ı kınayarak, "Doğa tarihi üzerine yazdığı bazı makalelerde şok edici derecede ırkçı ifadeler kullandığını ve kölelik yanlısı metinleri onaylıyor gibi göründüğünü," söyledi. Başka bir yerde, aynı üniversite, bir 'eşitlik çalışma grubunun' tavsiyesi üzerine, Kant'ın ırkçı görüşlerinin öğrencilere "İnsanların ırkçılığa nasıl yenik düşebileceğinin bir örneği olarak," öğretilmesine karar verdi.[14]

Bu orijinal bir eleştiri değildi. Aslında, son yıllarda Batı felsefe geleneğinin antik Yunanlılara kadar uzanan hemen her sütununa karşı ileri sürülen iddianın aynısıydı. Örneğin 2018 yılında *Washington Post*, Aristoteles'i 'bilimsel ırkçılığın babası' olmakla suçlayan bir yazı yayınladı. Yazının ilerleyen bölümlerinde Aristoteles 'tüm ırk teorisyenlerinin büyükbabası' hâline getirildi. Aristoteles'e yöneltilen çeşitli suçlamalar arasında, Charles Murray'nin ("*The Bell Curve*" (Çan Eğrisi) kitabının

ortak yazarı) en sevdiği filozof olarak Aristoteles'i göstermesi gibi esrarengiz bir gerçek ('kayda değer') de vardı. Kant, kendi zamanında onayladığı metinler nedeniyle kınanabilirdi ancak Aristoteles, ölümünden neredeyse iki buçuk bin yıl sonra kendisine hayranlık duyan biri tarafından kınanabilirdi. Bu kadarı yeterliydi. *Washington Post* makalesinin yazarı, bu ve başka şekillerde, Aristoteles'in 'ırk biliminin' temellerini attığını iddia etmiştir. Dahası, *Politika* adlı eserinin ilk kitabında Aristoteles, "Bazı insanların sivil yaşamdan dışlanmasını haklı göstermek için taksonomiler," kullanmakla suçlanmaktadır. Bu, M.Ö. 300 yıllarında yazılmış bir eser için gerçekten şok edici bir gerçektir. Sonuç olarak, Aristoteles 'alternatif sağ' ve onun 'Batı Medeniyeti'ni 'ürpertici' bir şekilde kucaklamasıyla ilişkilendirilmiştir.[15]

Eğer Batı medeniyetinin Kudüs Sütunu Yahudi-Hristiyan geleneği olmuşsa, Batı medeniyetinin Atina Sütunu da antik Yunan ve Roma dünyasından türeyen felsefe geleneği olmuştur. Batı geleneğinin altını oymaya yönelik her türlü ciddi girişim, bu sütunların her ikisine de aynı anda saldırmayı gerektirir: Hem eski Yunanlılara hem de Roma'ya saldırmak; Aristoteles'e olduğu kadar İncil'e de saldırmak. Böylece Batı geleneğinin birbirini takip eden her bir halkası sırayla koparılmıştır.

Son yıllarda Aydınlanma geleneğine yapılan saldırıyı düşünün. Bu, 18. yüzyılda Avrupa'da gerçekleşen ve hoşgörü, aklın faydası ve kilise ile devletin ayrılması ilkeleri için felsefi temeller sağlamak da dahil olmak üzere insanlık tarihindeki en büyük sıçramalardan bazılarına tanıklık eden hareket ya da hareketler dizisiydi. Bu projenin değeri bir zamanlar siyasi yelpazenin genelinde kabul görmüştü. New Left Review'da 1994 yılında yazan merhum Eric Hobsbawm, Aydınlanmanın "Batı emperyalizmine entelektüel temel sağlamak için peruk takan ölü beyaz adamların bir komplosu," olarak yorumlanmasına karşı uyarıda bulunmuştur. Ömrü boyunca komünizmin suçlarının savunucusu olan Hobsbawm, Aydınlanma'yı korumanın öne-

mini anlamıştı çünkü okurlarını, tüm olumsuzluklarına rağmen Aydınlanma'nın "Tüm insanların bu dünyanın herhangi bir yerinde yaşayabileceği toplumlar inşa etme arzusunun tek temeli," olduğu konusunda uyarmıştır.[16] Bunu yazdığından beri Hobsbawm'ın kendisi de ölü bir beyaz adam olmuştur, dolayısıyla bunun nasıl bir his olduğunu bilir ancak 1990'ların sonunda uluslararası solun önemli bir figürünün Aydınlanma'yı böylesine güçlü bir şekilde savunabilmesinin mümkün olması çarpıcıdır. Ondan sonra gelenler, aklın temellerine Hobsbawm'ın duyduğu saygıyı duymuyorlar. Bunun yerine, en neşeli, en yırtıcı türden bir ikonoklazm sürecinden geçtiler.

Aydınlanma filozoflarını teker teker alaşağı etmeye çalıştılar. Haziran 2020'de, Paris'teki Académie Française'in dışındaki Voltaire heykeli, kırmızı boyayla kaplanmak da dahil olmak üzere defalarca tahrip edildikten sonra kaldırıldı. Bu olayda, Fransız Aydınlanmasının büyük figürü, Fransız Doğu Hindistan Şirketi'ne şahsen yatırım yapmakla suçlandı. Diğerleri ise 1769 tarihli *Les lettres d'Amabed* adlı eserinde Afrikalılar hakkında ırkçı bir yorumda bulunduğuna dikkat çekti. Bir eleştirmen ise Voltaire'in Büyük Frederick ile yaptığı görüşmelere ilişkin yorumları ile Adolf Hitler'in Üçüncü Reich planları arasında doğrudan bir bağlantı olduğunu iddia etmiştir. Foreign Policy'de yazan Nabila Ramdani, Voltaire'in 'aydınlanma değil karanlık yaydığını' iddia etmiştir.[17] Ramdani ve Voltaire'i eleştiren diğer yazarlar, onun *Candide* başta olmak üzere köleliğin ahlaksızlığına yönelik yıkıcı saldırılarını tamamen görmezden gelmiştir. Böylece Voltaire, onun 1763 tarihli hoşgörü risalesi ve geri kalan her şey çöpe gitti.

Voltaire Fransa'da nasıl saldırıya uğradıysa, İngiliz Aydınlanmasının her figürü de İngiltere'de saldırıya uğradı. John Locke köle ticaretiyle bağlantılı şirketlerde hisse sahibiydi. Böylelikle *A Letter Concerning Toleration* (1689) hümanist düşüncenin en büyük ilerlemelerinden birinden, suçlu bir adamın anlamsız ikiyüzlülüğüne dönüştürüldü. Birbiri ardına aynı tek-

nikler kullanıldı. Eğer bir kişinin kendi zamanının şirketlerine uygunsuz yatırım yaptığı tespit edilemezse o zaman eserlerinde bu adamların yaratılmasına yardımcı olduğu modern dünyanın adetlerine uymayan herhangi bir şey aranabilir.

How to Be an Antiracist adlı kitabında Ibram X. Kendi, 'Aydınlanma filozofu David Hume'a saldırmaktadır. Hume'un şu sözlerini aktarıyor: "Zencilerin ve genel olarak diğer tüm insan türlerinin (çünkü dört ya da beş farklı tür vardır) doğal olarak beyazlardan daha aşağı olduğundan şüphelenme eğilimindeyim. Beyazdan başka bir renge sahip uygar bir ulus asla olmamıştır. ...Doğa bu insan ırkları arasında orijinal bir ayrım yapmamış olsaydı, bu kadar çok ülkede ve çağda böylesine tekdüze ve sürekli bir farklılık var olamazdı.

Kendi'nin kendi dipnotlarından, bu alıntıya Hume'un toplu eserlerinin rutin bir okuması sırasında rastlamadığı açıktır. Kendi bu alıntıyı "*A Lousy Empirical Scientist: Reconsidering Hume's Racism* adlı bir kitapta yer alan '*Race and Racism in Modern Philosophy*' başlıklı bölümden almıştır:[18] Kendi editörleri tarafından 'eleştirel ırk teorisine yenilikçi ve önemli bir müdahale' olarak tanımlanan bu çalışma, "Modern felsefe ırkçı mıdır?" sorusuna yanıt aramaktadır. Cevap tahmin edilebilir.

Bu tür ayrıntılar birkaç nedenden ötürü önemlidir. Birincisi, Kendi'nin yukarıdaki ifadeyi Hume'un çalışmalarının temel bir ilkesiymiş gibi aktarmasıdır. Aslında bu açıklama, Hume'un 'Ulusal Karakterler' adlı denemesinde tek bir dipnotta yer almaktadır. Çalışmasının tüm baskılarında yer alır ve Hume akademisyenleri arasında kötü bir üne sahiptir. Hiç kimse bunun savunmasını yapmamıştır.

Eğer bir savunma girişiminde bulunulsaydı, Hume'un elbette bir sosyolog olmadığı ve Afrika kültürleri hakkında hiçbir bilgisi olmadığı belirtilebilirdi. Daha da önemlisi, bu düşünce Hume'un eserinin diğer pek çok bölümündeki düşüncelerle, özellikle de *'Of the Populousness of Ancient Nations'* adlı eserinde köleliği kınamasıyla tamamen zıttır. Dahası, akademisyen Jane

O'Grady'nin ikna edici bir şekilde savunduğu gibi, Hume ve Kant gibi düşünürlerin çalışmaları ırkçılığı savunulamaz hâle getirecek argümanların temellerini atmıştır. Irkçılığın temel kusurlarının ortaya çıkmasına yardımcı olmuşlardır. Örneğin Hume, "Ahlâkın, insanların birbirlerinin duygularına doğal uyumuna ve başkalarının rahatsızlığını algılamaktan duyulan rahatsızlığa dayandığını ve bunun daha tarafsız bir adalete yükseltilebileceğini," savunmuştur.[19] Yakın zamana kadar Hume -özellikle doğduğu ülkede- radikal deneyciliği, şüpheciliği ve *An Enquiry Concerning Human Understanding* (1758) gibi eserlerinde aklı kullanması nedeniyle saygı görüyordu.

Şu anda tüm dünyaya, özellikle de bu filozofların eleştirmenlerine apaçık görünen şey, Kant ve Hume'dan önce apaçık değildi. Ne Batı'da ne de başka bir yerde...

Bunların hiçbiri bir savunma değildir ve tek bir dipnot, 18. yüzyılın en önemli düşünürlerinden birinin başarılarını ve ilerlemesini silmek için yeterlidir. Kaçınılmaz suçlu kararının ardından aynı derecede kaçınılmaz olan ceza gelir. 2020 yazında, Edinburgh Üniversitesi yetkililerini, filozofun 'ırk meseleleri hakkındaki yorumları' nedeniyle kampüsteki David Hume Kulesi'nin adını değiştirmeye ikna etmek için bir imza kampanyası başlatıldı. İmza kampanyasını düzenleyenler, "Beyazların üstünlüğünü savunan bir adamı desteklemememiz gerektiği," konusunda ısrar ettiler. Üniversitenin eski David Hume bursiyerlerinden biri Hume'u 'utanmaz bir ırkçı' olarak kınadı. Böylece kampüsün hem en yüksek hem de 1960'ların en çirkin binalarından biri olan kulenin adı derhal değiştirildi. Üniversitenin 'Eşitlik ve Çeşitlilik Komitesi' ile 'Irk Eşitliği ve Irkçılık Karşıtı Alt Komitesi' tarafından yapılan duyuruda, Hume'un ırk konusundaki yorumlarının 'günümüzde haklı olarak endişe yarattığı' ve George Floyd'un ölümü ve BLM hareketinden bu yana çalışmalarının 'yeniden canlandığı' belirtildi. Bina bundan böyle şiirsel bir isimle '40 George Meydanı' olarak anılacaktı.[20] Üniversite daha sonra 'çeşitliliği' yansıtacak 'pratik adımlar'

atabilmek için tüm binalarını ve bunların köle ticaretiyle olası bağlantılarını gözden geçireceğini duyurdu.[21] Hume'un Royal Mile'daki heykelinin kaldırılması için baskılar derhal arttı ve bu arada çeşitli kampanyacılar Hume'un meşhur dipnotundan bir alıntıyı boynuna astılar. Böylece yoldan geçenler onun katranlanmış olduğunu anlayabilecekti.

Elbette, bu tür yeniden adlandırma ve yeniden değerlendirme, olayların normal seyrinin bir parçası olarak görülebilir. Zaman değişir ve yüzyıllar geçtikçe her şey farklı bir ışık altında görünür ancak Batı düşüncesinin önde gelen isimlerinin birçoğuna yönelik saldırıların özelliklerinden biri, görüşleri ne olursa olsun aynı suçlamaların yöneltilmesidir. Örneğin, John Stuart Mill'e yönelik ithamları okumak, Hume'a yönelik ithamları okumak kadar yaygın hâle gelmiştir. Bu, Mill'in çalışmalarında Hume'un ölümcül dipnotunda bahsettiği durumun tam tersini yüksek sesle ve açıkça savunmuş olmasına rağmen böyledir. Son yıllarda Mill'e karşı açılan davalar, onun imparatorluk yanlısı olduğu suçlamasına dayanmaktadır.

Bu tür eleştiriler, Mill'in kariyeri boyunca zamanının ırk teorilerini gözden düşürmek için gösterdiği çabaları ya da eğitimin kalıtsal özellikler olduğu iddia edilen tüm bu şeyleri değiştireceğine olan inancını dikkate almamaktadır.[2]

Mill karşıtları, Mill'in Amerikan İç Savaşı'nda takındığı tutuma da değinmemektedir. Eleştirmenler Mill'e pek çok suçlamada bulunmuştur.[23] Öte yandan bunların neredeyse tamamı eleştirel literatürde kapsamlı bir şekilde yanıtlanmıştır ve Mill'e yöneltilen suçlamaların hiçbiri, savaş sırasında ve sonrasında Amerikalı 'zenciler' için ırksal eşitliği tutarlı ve ilkeli bir şekilde savunmasına gölge düşürmemelidir.[24] Olayları gerçekleşirken doğru anlamak kolay değildir, hele ki bu olaylar 19. yüzyılda başka bir kıtada gerçekleşiyorsa. Oysa Mill, Amerikan İç Savaşı'nı olabildiğince doğru anlamış, Güney'in bağımsızlığını kazanması hâlinde neler olacağı konusunda endişelenmiş, Britanya'nın hazinesinin büyük kısmını ortadan kaldırmak için

harcadığı Afrika köle ticaretinin yeniden canlanabileceğinden endişe etmiş ve Güney'in zaferinin 'barbarlaştırıcı' sonuçlarının Avrupa müdahalesini haklı çıkaracağından endişe etmiştir. Sonuç olarak Mill, Kuzey'in eylemlerini savunmaktan daha fazlasını yaptı. O bir pasifist olmayacaktı. Şöyle yazmıştır: "Barış, barış diye haykıranlara katılamam. Bu savaşın Kuzey tarafından yapılmamış olmasını dileyemem."

Mill, "Köle sahiplerinin kibrini kırmak ve saldırgan hırslarını dizginlemek için uzun bir savaşın gerekli olabileceği ihtimaline karşı kör değildi." ama şöyle diyordu: "İyi bir amaç uğruna savaşmak bir ulusun maruz kalabileceği en büyük kötülük değildir. Savaş çirkin bir şeydir, ama en çirkini değildir: Hiçbir şeyi savaşa layık görmeyen ahlaki ve vatansever duyguların çürümüş ve bozulmuş hâli daha da kötüdür".[25]

Bu arada, son yıllarda en çok saldırıya uğrayan figürlerin Avrupa Aydınlanması ile çok belirgin bir şekilde ilişkilendirilenler olması ilginçtir. Gerçekten de bu o kadar çarpıcıdır ki bunun bir nedeni olmalıdır. Gerçekten de bir dizi neden vardır.

Batılı eleştirmenlerin Platon ya da Aristoteles'in görgü ve ahlâk kurallarının aynı araçlarla saldırmaya değmeyecek kadar eski olduğunu varsaymaları mümkündür ama bu "İki bin yıldan daha önceydi." argümanı hâlâ geçerli olabilirken, "Bu sadece yüz elli yıl önceydi." argümanı geçerli olmayabilir ancak burada birkaç şeyin olup bitiyor olması da mümkündür; kesinlikle mümkün görünmektedir.

Bunlardan ilki, Aydınlanma düşünürleriyle gerçekten de eşi benzeri görülmemiş bir hesaplaşma yaşanması olasılığıdır. Bu iddiada bulunulabilir ancak bu aynı zamanda uygunsuz da olacaktır. Örneğin, Locke'u okuyan hiç kimse onun hoşgörü kavramının Katolikleri ve ateistleri kapsamadığının farkında değildir. Tıpkı hiç kimsenin 18. ve 19. yüzyıllardaki çeşitli Alman düşünürleri okuyup hepsinin filo-Semit olduğunu düşünemeyeceği gibi. Hume üzerine çalışan hiçbir akademisyen bu dipnottan habersiz değildir. Başka bir şeylerin döndüğünü varsaymak doğru görünüyor.

Bir olasılık, tüm bu düşünürlerin Batı'nın iki büyük günahı olan kölelik ve imparatorluğun devam ettiği bir dönemde yaşamış ve yazmış olmaları ve bir hesaplaşmanın gecikmiş olmasıdır ancak başka olaylarla aynı zamanda hayatta olmak, kişiyi bu olayların en karanlık yönlerinin merkezinde yapmaz. Yine de Aydınlanma'nın yeni saldırganları bunu iddia ediyor. Örneğin İngiliz yazar ve akademisyen Kehinde Andrews, 2021 yılında kamuya açık bir tartışmada şunları iddia etmiştir:

*Liberalizmi savunmak yapabileceğiniz en kötü şeydir çünkü sorun liberalizmdir. Irksal önyargıyı gerçekten pekiştiren Aydınlanma değerleridir. Tüm Aydınlanma düşünürleri hakk*ında gerçekten düşünürseniz... H*epsinin beyazların en üstte ve siyahların en altta olduğu bir ırk teorisi vardı. Bu, tüm farklı ülkelerde evrenseldi. Aydınlanmanın çok önemli bir parçasıydı ama düşünce tarzımıza o kadar yerleşmiş ki ırkçı olduğunu bile düşünmüyoruz. Bu yüzden Immanuel Kant gibi birinin evrensel insan hakları değerlerini alıyoruz -ki bu son derece ırkçıdır- ve sonra da dünyanın neden hâlâ ırkçı olduğunu merak ediyoruz.*[26]

Andrews'un Aydınlanma ve liberalizme saldırısı bir yana, bu analizin en ilginç yönü ne kadar tarih dışı olduğudur. Diğerlerinin yanı sıra tarihçi Jeremy Black'in de işaret ettiği gibi, Aydınlanma ile aynı zamanda çok önemli bir tartışma devam ediyordu. Bu, insanların dahil olmak zorunda olmadıkları ama altlarında devam eden bir tartışmaydı. Bu, monogenez ve poligenez arasındaki tartışmadır.

Monogenezi savunanlar, ırksal farklılıklarına rağmen insanların hepsinin aynı genetik stoktan geldiğine inanıyordu. Poligenezi savunanlar ise farklı ırkların ırksal olarak ilişkili olmadığına inanıyordu. Bu tartışma 1700'ler boyunca ve sonrasında da devam etti. Amerika'nın kurucu babaları da bu tartışmaya karışmışlardı ancak en büyüklerinin bile bu konuda yerleşmiş bir görüşü yoktu. David Hume'a saldırdıktan sonra Kendi, Thomas Jefferson'ın "Tüm insanların eşit yaratıldığına," inanıyor 'göründüğüne' işaret ediyor ancak Jefferson'ı suçlamaya

devam ediyor çünkü "Thomas Jefferson hiçbir zaman ırkçılık karşıtı bir açıklama yapmamıştır: Tüm ırklar eşittir. Ayrımcı fikirler bir ırksal grubun kalıcı olarak daha aşağı olduğunu öne sürerken, asimilasyoncu fikirler bir ırksal grubun geçici olarak daha aşağı olduğunu öne sürer. Jefferson'ın bir keresinde yazdığı gibi, 'birkaç nesil boyunca eşit şekilde yetiştirilen' zencilerin asimilasyonist anlamda ‹eşit olmayacağını' iddia etmek tehlikeli olacaktır."[27]

Jefferson'a yönelik bu saldırı, eleştirmenlerin merhametsiz ve cahilce yaklaşımının simgesidir. Bu alıntının kaynağı Jefferson'ın Marquis de Chastellux'a Haziran 1785'te yazdığı özel bir mektuptur. Bu bir anayasa maddesi ya da bildirgenin bir parçası değildir. Jefferson'ın ülkeyi dolaşıp insanlara vaaz ettiği bir şey de değildir. Bir filozof ve askeri generale yazdığı mektupta, günün cevaplanmamış sorularından birini zihninde evirip çevirmektedir. Belki de Jefferson'ı sempatik gösterme çabalarına uymadığı için Kendi, Jefferson'ın aynı mektupta yazdıklarından alıntı yapma zahmetine girmiyor. Ama ilginçtir. Jefferson şöyle yazıyor: "O zamanlar Kızılderililerin beden ve zihin olarak beyaz adamla eşit olduğuna inanıyordum. Siyah adamın şimdiki hâliyle böyle olmayabileceğini düşündüm ancak birkaç nesil boyunca eşit şekilde yetiştirilirse böyle olmayacağını iddia etmek tehlikeli olur. "[28]

Thomas Jefferson ırkçı bir ifadeden ziyade, bir siyah savunucusunun bir şüpheciye söyleyeceği şeyi yazıyordu. Kendi'nin onu düşünmekle suçladığı şeyi düşünmemesini tavsiye ediyor. Jefferson gibi figürlerin bu gerçek nedeniyle tahttan indirilmesi ve bir kenara atılması gerektiğini öne sürmek birçok açıdan dürüst değildir. Geçmiş yüzyıllar boyunca yaşamış ve bu yüzyılların her bölümünü dikiz aynasının sağladığı tüm içgörü çeşitliliğiyle görmüş olmak alışılmadık bir figür olurdu.

1770'lerde, özel çalışma alanı hâline getirmeden -ya da getirmiş olsa bile- nadiren karşılaştığı, hatta hakkında bir şeyler okuduğu insanların kuşkusuz kendisiyle aynı genetik soydan

geldiği sonucuna varmak alışılmadık bir durum olurdu. Ayrıca, bugün bizi ilgilendiren meselelerin, fiilen, bizden önceki zamanlarda sadece bazı insanları değil tüm insanları meşgul etmiş olması gereken meselelerle aynı olması gerektiğini varsaymaktadır.

Belki de Aydınlanma düşünürleri sadece bugün bizi meşgul eden konulara odaklanmalıydı fakat onlar başka şeylerle meşguldü. Voltaire enerjisinin çoğunu zamanının din adamlarına karşı harcadı. Hume'un enerjisinin çoğu (dönemin diğer düşünürleri gibi) toplumun batıl inanç ve yozlaşma döneminden çıkmasının yollarını bulmaya çalışmakla geçti. Kant'ın enerjisi ise evrensel bir etiği tanımlamaya çalışmakla geçmiştir. Hiç ziyaret etmedikleri kıtalarda neler olup bittiğine daha fazla zaman ayırabilirler miydi? Belki de. Kendilerini hiç tanışmadıkları halklar arasındaki hak sorunlarına adayabilirler miydi? Belki de ancak bu uzun bir emir ve küstahça bir emirdir.

Günümüzün ifade özgürlüğü şampiyonları bile her adaletsizlik hakkında konuşmadı. Örneğin Amerikalı televizyon sunucusu Joy Reid'in dile getirmediği insan hakları ihlallerinin sayısı hesaplanamayacak kadar çok olmalı.

Dahası, günümüzde gelişmiş Batı, üstün ya da aşağı insanlardan söz etmenin yanlış olduğunu düşünmektedir ancak 18. yüzyılda bir medeniyeti diğeriyle karşılaştırmak ve onları üstün ya da aşağı olarak kategorize etmek alışılmadık bir durum değildi. Bugün bu tür eğilimlere karşı özel bir tiksinti duyuyorsak, bunun nedeni yirminci yüzyıldan sonra yaşıyor olmamızdır. Königsberg'deki bir 18. yüzyıl filozofu bugün bildiğimiz her şeyi bilmiyordu. Hiçbir şey de bilmiyordu. Bu, onu kınamaya, öğrencilere sadece onun hatalarını öğretmeye ya da basitlik uğruna ondan öğrenecek hiçbir şeyimiz olmadığını düşünerek kendimizi kandırmaya hakkımız olduğu anlamına gelmez. Aydınlanma düşünürlerinin zamanımızın ateş hattında bu kadar belirgin bir şekilde yer almasının tuhaflığını açıklamanın başka bir yolu daha var. O da şudur: Avrupa Aydınlanması nesnel hakikat kavramı için ileriye doğru atılmış en büyük adımdı.

Hume ve diğerlerinin üzerinde çalıştığı proje, dünya anlayışını doğrulanabilir gerçeklere dayandırmaktı. Onların zamanından önce fikirler dünyasının normal bir parçası olan mucizeler ve diğer fenomenler aniden tüm dayanaklarını yitirdi. Akıl Çağı Kova Çağı'nı yaratmadı ama gerçeklere dayanmayan iddiaları iki yüzyıl boyunca geri plana itti.

Aydınlanma düşünürlerinin çağımızın ateş hattında bu kadar belirgin bir şekilde yer almasının tuhaflığını açıklamanın başka bir yolu daha var. O da şudur: Avrupa Aydınlanması nesnel hakikat kavramı için ileriye doğru atılmış en büyük adımdı. Hume ve diğerlerinin üzerinde çalıştığı proje, dünya anlayışını doğrulanabilir gerçeklere dayandırmaktı. Onların zamanından önce fikirler dünyasının normal bir parçası olan mucizeler ve diğer fenomenler birdenbire tüm dayanaklarını yitirdi. Akıl Çağı Kova Çağı'nı yaratmadı ama iki yüzyıl boyunca gerçeklere dayanmayan iddiaları arka plana itti.

Öte yandan, son yıllarda üzerinde çalışılan şey, doğrulanabilir gerçeğin bir kenara atıldığı bir projedir. Onun yerine büyük Oprah-izm geliyor: 'Benim gerçeğim'. Benim 'benim gerçeğim' var, senin de kendi gerçeğin var fikri, nesnel gerçek fikrini gereksiz kılıyor. Bir şeyin öyle olduğunu söylüyor çünkü ben öyle olduğunu hissediyorum ya da öyle olduğunu söylüyorum. En uç noktasında, bir tür büyülü düşünceye geri dönüştür. Tam da Aydınlanma düşünürlerinin kovmaya çalıştığı türden bir düşüncedir ve belki de Aydınlanma düşünürlerinin bu kadar saldırı odağı hâline gelmesinin nedeni de budur çünkü onların inşa ettiği sistem, bugün inşa edilmekte olan sistemle taban tabana zıttır: Akılcılık ve nesnel hakikat fikrine tamamen karşı bir sistem; geçmişten ve bugünden, bugünün büyük tanrısına boyun eğmeyen herkesi süpürüp atmaya adanmış bir sistem: 'Ben'.

Tanrıları Neden Yıkılmadı?

Tüm bunlarda pek çok tuhaflık vardır. Kant, Hume, Jefferson, Mill, Voltaire ve ırkçılık, imparatorluk ya da kölelikle ilişkilendirilen herkes düşmelidir. Yine de tarihi figürlerin ilginç bir seçkisi düşmez ve bu gerçekte, Batı karşıtı momentte meydana gelen bir şeyin köklerine iniyoruz.

Londra, Highgate'de, mezarlıktaki en büyük anıtlardan biri, devasa bir taş sütun üzerindeki büyük bir büsttür. Ön yüzünde Komünist Manifesto'dan ("Bütün ülkelerin işçileri birleşin.") ve Feuerbach Üzerine Tezler'den ("Filozoflar dünyayı sadece farklı şekillerde yorumlamışlardır. Önemli olan onu değiştirmektir.") bahsedilmektedir. 1960'larda Britanya Komünist Partisi tarafından masrafları karşılanan bu mezarın sahibi elbette Karl Marx'tır. Marx'ın dünyayı daha iyi bir hâle getirdiğini düşünen insanlar için burası bugün de bir hac yeri olmaya devam ediyor. Hepsinin, dünyayı Marx'ın yolunda değiştirmeye çalışırken yaklaşık yüz milyon insanın öldürüldüğü gerçeğiyle başa çıkmak için kendi yöntemleri var.

Yine de bu heykel hâlâ ayakta ve onu devirmek ya da büstünü yıkmak için ciddi bir girişim olmadı. Zaman zaman büstün üzerine kırmızı boya sürülmüştür ve bu tür vandalizmler hem kültürel hem de siyasi figürler tarafından her zaman kınanmıştır ancak son yıllarda yaşanan olaylar boyunca, büstün indirilmesi ve yakındaki bir nehre atılması için internette imza kampanyaları ya da kitlesel çabalar olmamıştır. Elbette bunun bir nedeni olabilir; bu bir mezar taşı ve en doktriner insanlar bile bir mezara saygısızlık etmeyi çirkin bulabilir ancak Highgate anıtı, Marx'ın ya da Marksizmin ayakta duran tek anıtı değil.

Salford Üniversitesi 2016 gibi yakın bir tarihte kampüsünde yeni bir anıtın açılışını yaptı. Komünist Manifesto'nun yazarı Friedrich Engels'in dev büstü kampüs yaşamının bir özelliği hâline geldi. Kısmen Marx ve Engels'in 1840'larda bölgede yaşarken yakındaki bir barda içki içtikleri gerçeğini anmak için.

Üniversite beş metrelik devasa heykelin masraflarını iki adama bir saygı duruşu olarak karşıladı. 2018 gibi yakın bir tarihte, doğumunun iki yüzüncü yıldönümünde, Almanya'nın güneybatısında, Lüksemburg, Belçika ve Fransa sınırlarına yakın Trier kentinde Marx'ın devasa boyutlardaki yeni bir heykeli açıldı. On dört metrelik bronz heykel Çin'deki yetkililer tarafından bağışlandı ve açılışa katılan yüzlerce konuk arasında Çin Komünist Partisi'nden bir heyet de vardı. Görünen o ki Marx ya da Marksizm ile ilişkilendirilmek etik bir sorun değil, hatta belki de bir avantaj. Nisan 2021'de Liverpool Üniversitesi öğrencileri, üniversite yetkililerini on dokuzuncu yüzyıl başbakanı William Gladstone'un adını taşıyan bir binanın adını değiştirmeye zorladıklarında (babasının kölelikle olan bağlantıları nedeniyle), salona Dorothy Kuya adlı bir sivil haklar savunucusu ve ömür boyu Komünist Parti üyesinin adını verdiler.

Karl Marx ve çevresinin mirasını ortadan kaldırmak, sorunsallaştırmak, sömürgesizleştirmek veya başka bir şekilde 'ırkçılık karşıtı' davranmak için özel bir çaba yoktur. Bu gariptir çünkü Marx'ın eserlerini okuyan herkesin bileceği gibi -özellikle de Engels'le mektuplarını okuyan herkesin- Marx'ın itibarı kendi zamanımızın ışığında şimdiye kadar tost olmalıydı.

Marx'ın Engels'e yazdığı ve iki büyük komünistin özel olarak günün meselelerini tartıştığı mektuplardaki ırkçılığı düşünün. İşte Marx'tan Engels'e Temmuz 1862'de yazılmış bir mektup:

Bu haftanın sonunda ayrılacağını söylemekten memnuniyet duyduğum Yahudi zenci Lassalle, kötü bir spekülasyonda mutlu bir şekilde 5.000 taler daha kaybetti... Kafasının şekli ve saçlarının uzama şeklinin de kanıtladığı gibi, Musa'ya Mısır'dan kaçarken eşlik eden zencilerin soyundan geldiği artık benim için oldukça (eğer anne ya da baba tarafından büyükannesi bir zenciyle çiftleşmediyse) açık. Şimdi, bir yandan Yahudilik ve Almanlığın, diğer yandan da zenci soyunun bu karışımı kaçınılmaz olarak kendine özgü bir tür ürün ortaya çıkaracaktır. Adamın hırçınlığı da zenciye benziyor.[29]

Elbette bu, herhangi biri hakkında konuşmanın hoş bir yolu değildir ancak David Hume'un reddettiği gibi hayırsever bir yorum, bunun Marx'ın özel bir mektupta söylediği çirkin bir şey olduğunu ve bu nedenle onu sert bir şekilde yargılamamamız gerektiğini söyleyebilir ancak bu, Marx'ın kaleminden böyle bir duygunun çıktığı tek olay değildir. Dört yıl sonra (1866'da) Engels'e yazdığı bir başka mektupta Marx, Engels'in faydalanabileceğini düşündüğü yeni bir çalışmasını anlatır. Bu zamana kadar her iki adam da türlerin kökeni, doğal seçilim ve daha pek çok konudaki çalışmaları Aydınlanma filozofları için elbette erişilmez olan Charles Darwin'in keşiflerinden haberdardı. Marx, Pierre Trémaux ve onun *Origine et transformations de l'homme et des autres êtres* (Paris 1865) adlı eseriyle ilgileniyordu. Artık monogenez argümanı (yani insanların farklı türler değil birbirleriyle akraba oldukları) entelektüel savaşı kazanıyordu. Frederick Douglass ve diğerleri tartışmaya son derece ikna edici ve nihayetinde başarılı müdahalelerde bulunmuşlardı. Yine de şimdi bile, Marx poligenez argümanıyla oynamaktadır. Engels'e Trémaux'nun çalışması hakkında söylediği gibi: "Belirttiğim tüm eksikliklerine rağmen, Darwin'e göre çok önemli bir ilerlemeyi temsil ediyor... Örneğin, (Afrika'da uzun zaman geçirdi.) yaygın zenci tipinin çok daha yüksek bir tipin dejenerasyonundan ibaret olduğunu gösteriyor."[30] Belki de bu Marx için sadece bir kör noktaydı?

Belki de siyahlarla bir sorunu vardı ama diğer gruplarla yoktu?

Marx, Engels'e yazdığı bir başka mektupta Yahudiler konusuna girmeyi başarıyor: "Musa adında Mısırlı bir rahibin önderliğinde cüzzamlı bir ulusun Mısır'dan kovulması. Cüzzamlı Lazarus aynı zamanda Yahudilerin temel tipidir."[31]

Elbette bunu savunmanın başka bir yolu daha vardır. Marx'ın bu mektupları kamu tüketimi için yazmadığı söylenebilir. 'Sıradan zencinin', 'dejeneratif' doğası ve Yahudi halkının 'cüzzamlı' doğası üzerine düşünceleri kesinlikle çirkindir ancak bunlar bir arkadaşa özel olarak yazılmış bir mektuptaki özel

düşüncelerdir. Thomas Jefferson'ın Marquis de Chastellux'a yazdığı mektup gibi ancak Marx'la ilgili sorun, ırkçılığını *Komünist Manifesto*'nun ortak yazarıyla yaptığı özel yazışmalarla sınırlamamış olmasıdır.

Marx 1853'te New York Tribune için yazdığı bir yazıda Balkanlar için "Hangisinin ilerleme ve uygarlığa en az uygun olduğunu söylemenin zor olduğu farklı ırk ve milliyetlerin bir araya gelmesinden oluşan bir talihsizliğe sahip olduklarını," yazmıştır.[32] 1856'da aynı gazetede "Her zorbanın bir Yahudi tarafından desteklendiğini görüyoruz." diye yazmış ve her zaman "Ceplerini yağmalayacak bir avuç Yahudi," olduğunu iddia etmiştir. İsa'nın zamanından ve tefecilerin Tapınak'tan kovulmasından başlayarak, Marx dinleyicilerine "Avrupa'nın tefeci Yahudileri, diğerlerinin daha küçük ve daha az önemli ölçekte yaptıklarını sadece daha büyük ve daha iğrenç bir ölçekte yapıyor ancak Yahudiler bu kadar güçlü oldukları için onların örgütlenmelerini ifşa etmek ve damgalamak zamanında ve uygun olur."[33] Ve bu proto-Hititçi görüşler Marx'ın hayatının tek bir dönemiyle sınırlı değildir. Aksine, baştan sona tutarlıdırlar. On yıldan daha uzun bir süre önce, 1843'te Marx 'Yahudi Sorunu Üzerine' başlıklı yazısında şöyle der "Yahudi'nin seküler dini nedir? Seyyar satıcılık. Onun seküler Tanrısı nedir? Para... Para, İsrail'in kıskanç tanrısıdır ve önünde başka hiçbir tanrı var olamaz."[34]

Diyebilirsiniz ki belki de Marx Yahudileri pek sevmiyordu? Ancak diğer ırkları da pek sevdiği söylenemezdi ve onların büyük tarihlerine de en az Yahudilerin tarihine duyduğu kadar az saygı duyuyordu. 1853 yılında Amerika'daki dinleyicilerine şöyle demişti: "Hint toplumunun hiç tarihi yoktur, en azından bilinen bir tarihi yoktur." Marx, Hint uygarlığı konusunda hem lanetleyici hem de tamamen cahil olsa da Hindistan'daki İngiliz yönetimini destekler görünmektedir. "Sorun," der, "İngilizlerin Hindistan'ı fethetmeye hakkı olup olmadığı değil, Türklerin, İranlıların, Rusların fethettiği Hindistan'ı İngilizle-

rin fethettiği Hindistan'a tercih edip etmeyeceğimizdir." Marx, İngiltere'nin Hindistan'daki rollerinden birinin "Asya'da Batı toplumunun maddi temellerini atmak." olduğunu savunur. Bunu yapabileceklerini düşünmeye meyillidir çünkü Marx, diğer medeniyetlerin Hindistan'ı istila ettiğini belirtmesine rağmen, daha önceki 'barbar fatihler' bu göreve uygun değildi. Oysa "İngilizler ilk fatihlerdir, üstündürler ve bu nedenle Hindu uygarlığı için erişilmezdirler."[35]

Yine de Marx siyah karşıtı, Yahudi karşıtı, Kızılderili karşıtı, sömürgecilik yanlısı ve ırkçı olabilir ama en azından Batı'nın diğer büyük günahıyla ilişkilendirilemez. Ne yazık ki gelecek kuşaklara Marx'ın her konuda yanılabileceğini kanıtlamak istercesine, 1847'de, Amerikan İç Savaşı'ndan önce kölelik hakkında yazıyor ve zaten bu çatışmanın yanlış tarafında yer alıyor: "Kölelik de diğerleri gibi ekonomik bir kategoridir."

Marx köleliğin iyi ve kötü yanlarını tarttı ve bu konuda söyleyecek pek çok iyi şey buldu: "Kölelik olmasaydı, tüm ülkeler arasında en ilerici olan Kuzey Amerika ataerkil bir ülkeye dönüşürdü. Kuzey Amerika'yı dünya haritasından sildiğinizde anarşi ortaya çıkar; modern ticaret ve uygarlığın tamamen çöküşü. Köleliği ortadan kaldırırsanız, Amerika'yı uluslar haritasından silmiş olursunuz."[36]

Kendi zamanımızda neredeyse temiz bir suç listesi olan bu eksik listeyi tekrarlamak neden değerlidir? Sadece sol düşünce tarihinin en önemli figürünün, hatta onun kurucu figürünün ve peygamberinin, hatta belki de tanrısının, Batı'da Marksist olmayan herkese yöneltilen ahlaksızlıkların her birinden suçlu olduğunu gösterdikleri için değil ancak her ne olursa olsun Marx, son yıllarda büyük ölçüde sol görüşlü aktivistler tarafından kötülenen kişilerden çok daha kötüydü. Marx'ın anti-semitizmi Immanuel Kant'ınkinden daha tehlikelidir. Kariyeri boyunca ırkçılık sicili, David Hume'un çalışmalarındaki tek bir dipnotu çok küçük gösterir. Üstün ve aşağı ırklara dair kullandığı dil, John Stuart Mill gibi ilerici düşünürlerin zaten nefret ettiği türdendi ve Thomas Jefferson'ın yaptığı her şeyden daha kötüydü.

Savunucuları ve müritleri tarafından sunulabilecek tek sa-
unma, onun kendi zamanının adamı olduğudur. Marx 19.
üzyılda yaşamıştır ve bu nedenle o dönemin bazı nahoş özel-
iklerini muhafaza etmiştir. Yine de bu savunma, bunları kul-
anmayı uman herkesin yüzünde patlamayı bekleyen patlayıcı-
arla doludur. Öncelikle, kim kendi zamanının adamı değildir
i? Son yılların kültür devriminde itibarı yerle bir edilen her kişi
ynı zamanda kendi zamanının adamı ya da kadınıydı. O hâlde
u mazeret neden Marx'ı savunmada başarılı olurken Voltaire
a da Locke'u savunmada başarısız olsun? Marx'ı savunmakla
lgili bir başka sorun daha var ki o da savunucuları için Marx'ın
ıradan bir düşünür olmaması. Hume ya da Königsbergli Bilge
le karşılaştırılamaz bile. Takipçileri için Marx son ya da (nasıl
aydığınıza bağlı olarak) ilk peygamberdir. O sadece bir düşü-
ür ya da bilge değildi; o dünya devrimci hareketinin formüle
dicisiydi: Ütopik bir topluma ulaşmak için insan ilişkilerinde
esinlikle her şeyin nasıl yeniden düzenleneceğini bildiğini id-
lia eden bir hareket. Hiçbir zaman başarılamamış ve başarı-
amadığı için milyonlarca insanın hayatına mal olmuş ancak
Batı'daki aktivistlerin hâlâ bir dahaki sefere yaratmayı hayal
ttikleri ütopik bir toplum: Her zaman bir dahaki sefere...

Bir peygamberin sıradan bir filozof, antikacı ya da botanik-
iden daha yüksek bir standarda tabi tutulması gerektiği söyle-
ebilir. Marx'ın 2019 tarihli bir biyografisi *New York Times*'ta
Karl Marx: Günümüzün Peygamberi' başlığıyla yayınlandı.
Gazetenin eleştirmeni (Marx'ın Yahudiler hakkındaki bazı hoş
olmayan sözlerine değinirken) eserin "Marx'ı bugün pragmatik
ir realist ve aynı zamanda 'kurtarıcı bir geleceğe olan inancını
sla kaybetmeyen' mesihçi bir vizyoner olarak ciddiye almanın
erekliliğini ortaya koyduğu," sonucuna varmıştır.[37] Bu elbet-
e iyi bir fikirdir ve sadece sonuçların her ayrıntısından değil,
ynı zamanda söz konusu adamın gerçekliğinden de tamamen
opuktur.

Marx'ın ele alınışı ile Batı'daki neredeyse tüm diğer düşünürlerin ele alınışı arasındaki farklar incelendiğinde ortaya çıkan şey, oyunun tutarsız olmaktan da öte kötü olduğudur. Bu oyun, Batı geleneğindeki her düşünürü ya da tarihsel figürü kesip biçmek için vardır. Onları, kendi zamanlarının, çağımızın iğrenç bulduğu bir ya da daha fazla tutumuna bağlı kaldıkları için eleştirmek ve aynı zamanda, çalışmaları Batı geleneğini yıkmaya yardımcı olan, hatta onu yıkmak için devrim çağrısı yapan figürlerin asla aynı tarih dışı ve cezalandırıcı oyuna maruz kalmamasını sağlamak. Marx korunuyor çünkü yazıları ve ünü Batı'yı yıkmak isteyen herkesin işine yarıyor. Diğer herkes yıkım sürecine tabi tutulur çünkü itibarları Batı'yı ayakta tutmaya yarar. Sonuçta, diğer tüm filozofları sahadan çekin, onlara ait tüm anıtları ve anma törenlerini yıkın ve düşüncelerinin öncelikle (ve tarih dışı bir şekilde) ırkçılık ve kölelik tarihi olarak öğretilmesini sağlayın, Batı geleneğinden geriye ne kalır?

Oynanan oyunun bu olduğundan şüphe edenler için belki başka bir örnek yeterli olacaktır. Çağdaş düşünce üzerinde en büyük etkiye sahip olan modern düşünürler arasında neredeyse hiçbiri Michel Foucault'dan (1926-84) daha üst sıralarda yer almaz. Kendisi, çeşitli disiplinlerde dünyanın en çok atıfta bulunulan bilim insanı olmaya devam etmektedir. Cinsellik ve özellikle de iktidarın doğası üzerine yaptığı çalışmalar onu nesiller boyu öğrencilere sevdirmiştir. Fikirleri, onu son yıllarda aktivist çalışmalarda çalışan herhangi bir akademisyen için en önemli isim hâline getirmektedir. Siyah hakları çalışmaları, queer hakları çalışmaları ve diğerleri için vazgeçilmez bir figürdür. Bunun nedenlerinden biri, onun çalışmalarının bir bütün olarak ele alındığında, Batı düzen sisteminin bir parçasını oluşturan kurumlar sisteminin altını oymaya yönelik en sürekli girişimlerden biri olmasıdır. Foucault'nun her şeyi yarı Marksist bir güç ilişkileri merceğinden saplantılı bir şekilde analiz etmesi, toplumdaki neredeyse her şeyi işlemsel, cezalandırıcı ve anlamsız bir distopyaya indirgemiştir. Foucault'nun çalışmalarının ilk savunucularından biri Edward Said'di. Bu ikilinin

birbirlerinden etkilenmeleri kaçınılmazdı çünkü her iki adamın da çalışmalarının altında, Batı uluslarının kendileri için söylenebilecek neredeyse iyi bir şeye sahip oldukları fikrini dekonstrüksiyona uğratmasa da istikrarsızlaştırma çabası yatıyordu.

Düşünürlerin birbirlerini kişisel yaşamlarındaki alışkanlıklarından dolayı suçlamaları her zaman rahatsız edici ve aynı zamanda akılsızcadır. Kişisel olan her zaman politik değildir ve kesinlikle her zaman felsefi değildir ancak Mart 2021'de Foucault'nun kişisel yaşamıyla ilgili çok ilginç bir gerçek ortaya çıktı. Filozof arkadaşı Guy Sorman, verdiği bir röportajda uzun zamandır söylentilere konu olan bir gerçeği açıkladı. Sorman, Foucault'nun Tunus yakınlarında yaşadığı 1960'ların sonlarında, Foucault'nun yerel çocuklarla seks yaptığını ortaya çıkardı. Sorman, Tunus yakınlarındaki Sidi Bou Said'e yaptığı bir ziyarette, küçük çocukların Foucault'nun peşinden koştuğuna ve tecavüz etmeden önce diğer çocuklara teklif ettiği parayı istediklerine tanık olduğunu söyledi. Sorman'a göre, sekiz, dokuz ya da on yaşlarındaki bu çocuklara Foucault tarafından para teklif ediliyor ve Foucault da onlarla gece geç saatlerde 'her zamanki yerde' buluşmayı ayarlıyordu. Bu olağan yerin yerel mezarlık olduğu ve Foucault'nun çocuklara mezar taşlarının üzerinde tecavüz ettiği ortaya çıktı. Sorman'ın dediği gibi, "Rıza sorunu ortaya çıkmadı bile." Sorman'a göre Foucault bunu Fransa'da yapmaya cesaret edemezdi ancak "Bunun sömürgeci bir boyutu vardı. Beyaz bir emperyalizm."[38]

Bu ifşaatların pek çok tuhaflığından biri de Foucault'nun itibarını zedeleyecek hiçbir şey yapmamış gibi görünmeleridir. Bir zamanlar diğer Fransız entelektüellerle birlikte ülkesindeki rıza yaşının on ikiye indirilmesini tavsiye eden bir mektuba imza atmış olması da öyle. Çalışmalarından alıntılar yapılmaya devam ediliyor. Kitapları yayınlanmaya devam ediyor ve geri çekilmeleri için kayda değer bir kampanya yürütülmüyor. Nitekim *History of Sexuality*'nin daha önce yayınlanmamış son cildi, bu ifşaatların ortaya çıkmasından sonra yayınlandı. Foucault'nun teorilerinin etkisi hissedilmeye devam ediyor ve

Amerika'daki ya da başka yerlerdeki disiplinlerdeki müritleri tarafından ırkçı motivasyonlu çocuk tecavüzlerinin ortaya çıkması nedeniyle hiçbir yerde geri adım atılmadı.

Marx'ın ırkçılığı konusundaki çifte standart gibi, bu gerçek de düşündürücüdür. Zira tam tersi olsaydı durum kesinlikle farklı olurdu. 20. yüzyılın en büyük muhafazakâr düşünürlerinden birinin, geceleri mezarlıktaki bir mezar taşının üzerinde genç erkeklere tecavüz etmek için gelişmekte olan dünyaya seyahat ettiği ortaya çıksaydı, bu durum düşündürücü olarak değerlendirilebilirdi. Siyasi sol, muhtemelen konunun tamamen kapanmasına izin vermek istemeyecektir. Bazı ekstra dersler çıkarma fırsatını da kaçırmak istemeyeceklerdir. Bu alışkanlığın daha geniş bir muhafazakâr zihniyeti ortaya koyduğunu söyleyebilirler. Geleneksel Batı düşüncesinin kalbindeki pedofilik, tecavüzcü, ırkçı eğilimleri ortaya çıkardığını söyleyebilirler. Hatta bütün bir kültürel hareketin ya da toplumsal eğilimin bu gececi ve zararlı alışkanlıkla ilişkilendirilerek lekelendiğine işaret etmeye çalışabilirler ancak Foucault'da böyle bir şey olmadı. O tahtında kalmaya, çalışmaları ortaya dökülmeye devam ediyor ve bugüne kadar hiç kimse, zamanımızın Batı karşıtlığının kurucu ikonlarından birinin, cinsel arzularını tatmin etmek için yabancı ülkelerin yerli çocuklarını satın almaktan kişisel bir zevk almasının özellikle anlamlı bir şey olduğunu düşünmüyor gibi görünüyor. Bu tür ihmaller ve çifte standartlarda çok önemli bir şey fark edilebilir. Bu da mevcut kültürel anda yaşananların basitçe yeni bir ahlaki vizyon iddiası değil, Batı'ya siyasi bir vizyon dayatma girişimi olduğudur. Sadece Batı'nın gurur duyduğu belirli figürlerin alaşağı edildiği bir vizyon. Bu arada, Batı'nın kültür ve serbest piyasa geleneklerini en çok eleştiren figürler aynı muameleden muaf tutuluyor. Sanki diğer herkes alaşağı edildiğinde, kaideleri üzerinde kalmaya devam edecek (hem gerçek hem de mecazî) tek figürlerin Batı'yı en çok eleştiren figürler olması umuluyormuş gibi. Bu da bize rehberlik edecek kişilerin, bizi mümkün olan en kötü yönlere yönlendirecek kişiler olacağı anlamına geliyor.

Uyanan Kiliseler

Normalde, büyük kültürel çalkantıların yaşandığı dönemerde insanlar daha önce benzer fırtınaları atlatmış olan kurumarda teselli bulmayı umabilirler. Batı geleneğinde, Hristiyan iliseleri kadar uzun süre bir hakikate bağlı kalmış ve onu ilan tmiş çok az kurum vardır. İki bin yıl boyunca kendilerini utsal bir ateşin sahipleri olarak gösterdiler; kendilerine ait bir nüjde, öğretiler ve hakikatlerle. Atina düşebilir ama Kudüs lüşmez. Zaman değişebilir ama Kilise aynı kalır.

Gerçekte, kiliseler genellikle kültürel gelgitlerle birlikte haeket etmişlerdir. Zamanın adetleri değiştikçe, kiliseler de değişmek zorunda kalmıştır ancak Batı'nın temellerine karşı verien savaşa katılırken olduğu kadar hızlı bir şekilde değiştikleri ok az görülmüştür. Bu hikâye tüm mezhepler için geçerli. Kiiseler, günün Batı karşıtı modasına uyma ve sadece kendi geçnişleri için değil, dünyaya sundukları eşsiz kültürel armağanlar çin de özür dileme kararı aldılar.

İngiltere Kilisesi uzun zamandır bu eğilimin ön saflarında yer lmaktadır. Bir nesil boyunca kendisini, müjdesini dünyanın lört bir yanına yaydığı için özür dilemek zorunda kalmış ve laha önceki misyonerlik gayretinden dolayı utanç duymuştur. on yıllarda da kendisine yönelik en düşmanca eleştirileri kabul tmeye karar verdi.

Şubat 2020'de Canterbury Başpiskoposu Justin Welby, ngiltere Kilisesi Genel Sinodu'na bir konuşma yaptı. Konuşnasında İngiltere Kilisesi'nin 'kurumsal ırkçılığı' için özür diedi. Başpiskopos şunları söyledi: "Üzgünüm ve utanıyorum. Tarihimizden utanıyorum ve başarısızlığımızdan utanıyorum. Kendi kilisemize baktığımızda, hâlâ kurumsal olarak son derece ırkçı olduğumuza hiç şüphe yok."[39] Welby Bu konuşmayı aptığı sırada, kilisede kendisinden sonra en kıdemli piskopos, o zamanki York Başpiskoposu John Sentamu idi. İki numaralı piskoposunun Ugandalı olmasına rağmen, kimse Kilise'nin bu

tanımında bir yanlışlık olduğunu düşünmüyordu. Aslında, başpiskopos ve kilise hiyerarşisi kendi ayakları üzerinde durdu ve COVID kısıtlamaları nedeniyle ülkedeki tüm kiliselerin kapalı olduğu bir yıl boyunca, kilise yetkilileri ırkçılık sorununu incelemek üzere bir 'görev gücü' üzerinde çalıştı.

'Ağıttan Eyleme' başlıklı bir raporda yayınlanan bulgular, "Gençlere akıl hocalığı yapan ve silah şiddetine karşı çıkan 46 yaşında bir Hristiyan," olarak tanımlanan George Floyd'un ölümüyle ortaya çıkmıştır. Bu belki de rapordaki tek cömert değerlendirmeydi. Taslak hâliyle rapor, giderek azalan (ve o zamana kadar tam anlamıyla kapanmış olan) Anglikan Kilisesi'nin ırkçılığına ilişkin uyarılarla doluydu. Irkçılığın 'sıralarımızda fısıldandığı' uyarısında bulunuluyordu. Kilise'nin dua eden Muhafazakâr Parti olduğu esprisi sık sık yapılıyordu ancak 2021 yılına gelindiğinde, kilisenin kendi öz-değerlendirmesi, dua eden KKK olduğu yönündeydi. Rapor, Kilise'de çok yaygın olduğunu söylediği 'kurumsal ırkçılıktan' bahsederken, "Böyle bir muameleye ağıt yakma zamanı bitti. Şimdi harekete geçme zamanıdır."

Bu eylem neye benzeyecekti? Anglikan tarzının bazı izleri kalmıştı ve bu nedenle bir komisyona rapor verecek 'çalışma akımlarının' belirlenmesi için çağrılar yapıldı. Kilisenin her alanını kapsayan bu çalışma grupları, "Kurumsal ırkçılığın hem toplumda hem de kilisede devam eden etkisine," dikkat çeken nihai bir rapor yayınlayacaktı.

Aksi takdirde, rapor birkaç şey için çağrıda bulunuyordu. Elbette kotalar da buna dahildir. "Her bölgeden seçilen bir UKME [Birleşik Krallık Azınlık Etnik] din adamı," olmalıdır. 'Program kohortları' adı verilen bir şey, "Bir boru hattı arzı oluşturmak için," en az yüzde 30 UKME katılımına sahip olmalıdır ve mutlu bir bürokratik dille, belgede Kilise'nin "Irkçılık karşıtı bir öğrenme programı için çevrimiçi bir modül," geliştirmesi gerektiği belirtiliyor. Tüm kısa listeler 'en az bir atanabilir UKME adayı' içermeli ve bunun gerçekleşmediği durumlarda 'işe alan' 'başarısızlık için geçerli, yayınlanabilir nedenler' sunmalıdır.

Ülkede yaklaşık beş bin nominal İngiliz Kilisesi okulu bulunduğundan, rapor tüm ilk ve orta dereceli okulların "Irksal adaletin desteklenmesine özel atıfta bulunan geniş bir RE müfredatı geliştirmek için çalışmalarını," tavsiye etmektedir. Tüm okullar "Siyahî Tarih Ayını kutlamalı, çeşitli azizleri ve modelleri (modern Anglikan azizleri/şehitleri) kutlamalıdır." Kilisenin teolojisi de değişmelidir. Papaz adayları için müfredat "Siyah teolojisine giriş modülüne," katılımı içermelidir. "Müfredatı çeşitlendirmeli," "Irksal çeşitliliği artırmak için uygulanabilir bir plan üretmeli," ve "Her yıl şubat ayında bir Irksal Adalet Pazarını resmen benimsemelidirler." Tüm bunlar, nakit sıkıntısı çekilen bu dönemde "Başlangıçta beş yıllık sabit süreli," olarak finanse edilecek bir 'Irksal Adalet Birimi'nin oluşturulmasıyla denetlenecektir.

Kilise neden böyle davranıyor? Sanki diğer dinler cemaatlerine bakıp neden daha çeşitli olmadıklarını sormuyorlar. Diğer dinler de mevcut takipçilerini uzaklaştırmaya niyetli görünmüyor ancak kilise, katılmak isteyen insanlarla dolup taşıyor gibi görünmese de bunu yapıyor. Yine de Kilise kendisine yeni bir demografik yapı ve inanç dayatmaya devam ediyor. Rapor, bunu başaran adayların "Avrupa merkezcilik, Hristiyanlık ve beyaz normatifliği gibi ırksal adaleti şekillendiren temel teolojik varsayımları," incelemeye zorlanmaları gerektiğini söylüyor. Raporda "Teoloji ve kilise biliminin sömürgecilikten arındırılması ve muhtemelen önyargılı bir teolojik değer sistemini takip eden resmi kilise öğretisinin incelenmesi," gerektiği vurgulanmıştır ve elbette, kölelik konusuna geri dönerek ilerlemeyi savunmuştur. Yine "Kilisenin tarihi transatlantik köle ticaretine katılımının utanç verici tarihini ve mirasını kabul etmeli, tövbe etmeli ve bu konuda kararlı adımlar atmalıdır." 2020 BLM protestolarının başlangıcında, 17. yüzyıl İngiliz hayırsever ve köle ticareti yatırımcısı Edward Colston'un heykeli Bristol kentinde kaidesinden devrildi ve limana itildi. C of E, "BLM hareketinin ve özellikle de Colston heykelinin Bristol rıhtımına

atılmasının, C of E'nin kendi tartışmalı mirasını değerlendirmesine yeni bir ışık tuttuğunu ve çok ihtiyaç duyulan aciliyeti getirdiğini," iddia etti. Rapor, kilisenin modern zihni rahatsız eden anıt ve heykelleri kaldırması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır çünkü "Kiliselerimiz herkes için hoşgörülü alanlar olmalıdır ve kilise binasının acıya veya rahatsızlığa neden olabilecek herhangi bir bölümünü ele almalıyız."

Son olarak, kilisenin kendisinin de değişmesi gerekmektedir. 'UKME geçmişinden' gelen insanlar için 'kapsayıcılığın önündeki engellerden' biri, "Ağırlıklı olarak beyaz, orta sınıf olan normatif bir kültürün dışında kültürel ifadeye çok az yer olduğu veya hiç yer olmadığı algılanan," kiliseye 'kültürel asimilasyon' zorluğudur. Görünüşe göre, "UKME topluluklarının geleneksel ev sahibi yaklaşımlar lehine kendi kültürel miraslarını ve çağdaş ifadelerini terk etmeleri beklentisi," var. Başpiskoposların raporuna göre, ev sahibinin kendi mirasını terk etmeyi seçmesi ve değişimi kolaylaştırmak için "BLM ve diğer paydaşlarla," birlikte çalışması her açıdan daha kolay görünüyor. Bu, herhangi bir tarihi bölünmenin yanlış tarafında olduğuna karar verilen heykellerin ve anıtların kaldırılmasını da içermelidir; bu da aşırı yorgun din adamlarının kiliselerini yanlış yerleştirilmiş heykeller için arayıp taramalarının beklendiği bir vizyona yol açmaktadır.40

Bu tür belgeleri okumanın en garip yanlarından biri, bu belgelerin, kendisi hakkında mümkün olan en olumsuz yorumu yapan bir kurumu göstermesidir. Anglikan Cemaati, dünyanın dört bir yanından gelen kırk bir eyaletiyle doğal olarak çeşitlilik gösteren bir topluluktur. İngiltere Kilisesi'nin en canlı (belki de tek canlı) kiliselerinin çoğu Afrika'dadır. Nijerya gibi yerlerde Hıristiyan topluluklarla vakit geçirdiğimde, onların beyazlar tarafından ırkçılığa maruz bırakıldığını hiç görmedim. Sadece bir zamanlar Avrupa kiliselerinden misyonerler tarafından kendilerine getirilen bir müjdeye yürekten inananlar gördüm. Bir zamanlar bu müjdeyi öğreten kurumlar şimdi başka bir müjdeyi

vaaz etmekle meşgul. Dünyaya ırkçı olduklarını ve değişmeleri gerektiğini söylüyorlar. Bir başka eski C of E piskoposu Michael Nazir-Ali'nin de işaret ettiği gibi, bu anlatı kilisenin Mesih'ten ziyade eleştirel ırk teorisine olan inancını ilan etmektedir.

Nazir-Ali'nin de dediği gibi, Kilise'nin bu yeni dine kanmasına gerek yoktur. Zira anlatacak çok iyi bir hikâyesi var.

Hristiyan inancı köleliğe karşı alışılmadık derecede uzun bir geleneğe sahiptir. Yedinci yüzyılda köleliğin kaldırılması için kampanya yürüten Aziz Bathilda'nın kendisi de eski bir köleydi. Aziz Anselm 1102 yılında Canterbury Başpiskoposu iken köleliği yasaklamıştır. William Wilberforce ve Clapham Tarikatı, Hristiyan inançlarından aldıkları ilhamla tüm enerjilerini ve kaynaklarını bu uygulamaya son vermeye adamışlardır. 20'nci yüzyılda din adamları Hindistan'ın bağımsızlığı için yürütülen kampanyada Gandhi ile birlikte çalışmışlardır. Piskopos Colin Winter ve Piskopos Trevor Huddleston gibi sıra dışı din adamları da Güney Afrika'da ırk ayrımcılığına karşı kampanya yürütmüştür ancak tüm bu kadın ve erkekler, sadece kötüyü arayan bir kilise tarafından unutuldu. Nazir-Ali'nin sorduğu gibi, "Neden aktif olarak karanlığı aramayı bırakmıyoruz?" ve bunun yerine "Işığa bakmıyoruz?" Neden "Marksist sömürü fikirlerine dayanan," bir mesaj için Mesih'in mesajını terk edelim?"[41] Oysa bu bilge eski piskoposun sesi görmezden gelindi. İngiltere Kilisesi'nde ve Batı'daki diğer mezheplerde, eski din kendi geleneklerinden uzaklaşmak için çok çalıştı ve eski inancı yeninin bir başka taklidinden başka bir şey yapmamaya niyetli görünüyordu.

Uyanan Episkopalizm

Amerika Birleşik Devletleri'nde Piskoposluk Kilisesi de aynı yolu izledi. Ocak 2021'de Episkopal Kilisesi, 1,2 milyon dolara mal olan bir 'ırksal denetim' yayınladı. Bu araştırma 2018-20 yıllarını kapsıyordu ve Atlantik'in öte yakasındaki meslektaşları gibi Episkoposlar da daha en başından kendilerini suçlu ilan

etmişlerdi: "Bu araştırmanın amacı Episkoposluk Kilisesi'nde sistemik ırkçılığın var olup olmadığını belirlemek değil, bunun etkisini ve kilise yapısı içinde hangi dinamiklerle sürdürüldüğünü incelemekti." Bu hedefe, önceden var olan varsayımlar ve sonuçlardan hareket etmek yerine açık fikirli bir şekilde yaklaşmak çok önemliydi. Bu amaçla, temellendirilmiş teorinin yol gösterici araçlarını ve eleştirel ırk teorisinin teorik çerçevesini kullandık.

Bishops CRT'yi şu şekilde tanımlamıştır: "[CRT] ırkı, dünyayı anlamaya yönelik bir mercek olarak gören sosyal ve teorik bir çerçevedir. Genel olarak eleştirel teoride olduğu gibi, sosyal sorunların bireylerden ziyade yapılar ve kurumlar tarafından yaratıldığı konusunda ısrar eder. Derrick Bell, Kimberlé Crenshaw, Richard Delgado ve diğerleri de dahil olmak üzere çok sayıda akademisyen eleştirel ırk teorisi çalışmalarına katkıda bulunmuştur.

Elbette bunların hiçbiri son yıllarda kilise liderliğini takip eden herkes için sürpriz olmamalıydı. New York Piskoposu, kısa bir süre önce web sitesinde yaptığı bir kitap tavsiyesinde, piskoposluk kitap çalışmasının Ibram X. Kendi'nin How to Be an Antiracist adlı kitabı olacağını söyledi. Piskopos Dietsche, Kendi'nin "Toplumumuzdaki ve kurumlarımızdaki ırkçılığın derin akımlarını ele aldığını," ve buna piskoposun "Beyaz üstünlüğünün devamlılığı," dediği şeyin de dahil olduğunu vaat etti. "Kabul edilmeyen ırkçı varsayımlar her kurumu ve sistemi, benim kalbimi ve zihnimi ve sizinkini de etkiliyor." diyen piskopos, sözlerini şöyle tamamladı: "Bu kitabı okumak beni hem mahkûm etti hem de minnettar kıldı."[42]

Episkopal Kilisesi ırk denetimine işte bu kendini suçlu bulma isteğinin arka planında yaklaştı. Sonuçlar, din adamlarının Kendi-izm'in yeni müjdesini bütünüyle yuttuklarını gösterdi. Yönetimin yüzde 77'sinden fazlası ırkçılığı "Irksal önyargı veya ayrımcılığın bir bileşimi, bir sosyal gruba güç veren bir sistem," olarak tanımladı. Bunu bir gruba zarar verme niyeti ya da bir gruba zarar veren bir sonuç olarak tanımlamadılar. Bunu bir

güç sistemi olarak tanımladılar ki bu sistemin tamamını yıkmadan bunu görmek ya da düzeltmek çok daha zordur.

Denetimin kendi kanıtları, kilisedeki beyaz ve 'BIPOC' (siyah, yerli, renkli insanlar) liderlere yönelik muamele arasında hiçbir fark olmadığını göstermiştir. Her ikisi de kendilerine neredeyse tamamen aynı düzeyde 'saygı' gösterildiğini belirtmişlerdir ancak ankette kullanılan bazı alıntılar en hafif tabirle endişe vericiydi.

Görüşülen kişilerin sadece ırk ve statülerine dikkat çeken denetim, beyaz bir kilise liderinin şu sözlerini aktarıyor: "Episkopal Kilisesi'nin bu kadar beyaz olmayı bırakması gerekiyor." Kilise yönetiminde yer alan bir 'beyaz olmayan kişi' ise "Bir savaş yaşanıyor. Bir savaşın ortasındayız ve insanların neden olmamız gerektiği gibi davranmadıklarını bilmiyorum. ...Bu ülkedeki siyahlar olarak varlığımız için bir savaşa hazırlanıyoruz. Kilisenin başında siyah bir başkan var ama kurum kurumsallaşmış durumda."

Denetim kaçınılmaz olarak artık gelenekselleşmiş sonuçlara ulaştı. Kilisenin 'sistemik ırkçılığı' ile başa çıkmanın önündeki engellerden biri, sistemik ırkçılık 'bir sorun olarak tanımlandığında' insanların 'savunmaya geçmesidir' Bu DiAngeloizm'in iş başında olmasıdır: Kilisenin ırkçı olmamasının en iyi yolu, kurumsal ırkçılıkla suçlandığında rahatsız olmamasıdır. Başka bir yerde, tüm yanıtların 'tazminat ve servetin yeniden dağıtımını' içermesi gereken 'çok yönlü bir yaklaşım' içermesi gerektiği sonucuna varıyor ancak bunun 'ırkçılık ve beyaz egemen kültür sorunlarını' daha da kötüleştirmeden yapılması gerektiği konusunda uyarıyor.

Piskoposların önündeki iş şaşırtıcı derecede yorucu görünüyor ancak onlar bu işe hazır olduklarında ısrar ediyorlar. "Sistemik ırkçılık konusunda derin bir anlayışa sahip, tam anlamıyla kendini adamış liderlerin," "Irkçılık karşıtı çalışmaların asla bir kerede ve sonsuza kadar bitmeyeceği gerçeğini kabul etme ihtiyacını," vurgulamaları gerekiyor. 'Uzun bir yol' kat edilmesi

gerekecektir ancak 'Tavsiyeler' bölümünde de belirtildiği üzere, yapılması gereken çok şey var. Kilisenin 'ırkçılık karşıtı liderlik' geliştirmesi, 'kesişimsellik' üzerine düşünmesi ve 'iktidar kollarıyla' yüzleşmesi gerekmektedir. En önemlisi, "Tamamen beyaz veya ağırlıklı olarak beyaz cemaatleri ırkçılık ve beyazlığın tarihi/tarihi konusunda eğitmeye devam etmelidir." Ayrıca "Episkopal Kilisesi'nin ırkçılık karşıtı kaynaklarındaki dili, beyazların beyaz üstünlükçü kültür ve ırkçı sistemler tarafından ayrıcalıklı kılındığı ve azaltıldığı yolları yansıtacak şekilde değiştirmesi gerektiği," de açıktır. Bu arada, onarımlar 'yerel düzeyde de' teşvik edilmeye devam edilmelidir. Bu arada kilise, "Labirentin farklı noktalarındaki topluluklar için etkili müdahaleler tasarlayabilir ya da ırkçılık karşıtı bir dille, özel kulüpten ırkçılık karşıtı örgüte kadar uzanan spektrum boyunca etkili müdahalelerde bulunabilir. Irkçılık karşıtı çalışmalar ve ırksal iyileşme herkese uyan tek bir yaklaşım olamaz ve dinamik, çevik ve çoklu giriş noktaları gerektirir."[43] İngiltere Kilisesi gibi Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Episkopal Kilisesi de son yıllarda cemaatlerinde baş döndürücü bir düşüş yaşamıştır.

İngiltere Kilisesi gibi, sıraları sadece boşalmıyor, aynı zamanda yaşlanıyor. Atlantik ötesindeki Kilise gibi, 2020-21 yıllarının çoğunu kapılarını kalan cemaatine tam anlamıyla kapatarak geçirdi ve İngiltere Kilisesi gibi, kalan cemaatini fazla beyaz üstünlükçü oldukları için azarlamak, 'kurumsal olarak ırkçı' bir cemaatin üyeleri olduklarını iddia etmek ve kilisenin tüm önemli sorunlarının çözümünün kalan cemaatlerine ırkçılık hakkında ders vermekte yattığını öne sürmek için tam da bu anı seçti.

Tüm bunların içinde eski müjdeyi görmek pek mümkün değildir ancak yeni müjde kesinlikle görülebilir. Bir gün geriye kalan tek şey o olabilir.

Katoliklik

Bazıları bunun İngiltere Kilisesi ve Episcopalian Kilisesi'nin kalıntılarından beklenecek bir şey olduğunu ve aynı moda standartlara tenezzül etmeyecek daha ciddi başka kiliseler olduğunu söyleyebilir ancak zamana ayak uydurma ya da değişme olasılığı en düşük kilise olan Roma Katolik Kilisesi'nin bile günün yeni dinine boyun eğme olasılığı yüksektir. Haziran 2020'de, protestoların en yoğun olduğu dönemde, Massachusetts Institute of Technology'nin Katolik papazı -Rahip Daniel Patrick Moloney- üniversitenin Katolik cemaatine George Floyd'un öldürülmesinin ırkçılıkla hiçbir ilgisi olmayabileceği konusunda uyarıcı bir e-posta gönderdi. Moloney ayrıca Floyd'un daha önce şiddet suçundan hüküm giymiş olması nedeniyle karakterini de sorguladı. Floyd'un polis tarafından öldürülmemesi gerekirken, Floyd'un kendisinin 'erdemli bir hayat yaşamadığını' söyledi. Şöyle yazdı: "Ülkedeki çoğu insan bunu bir ırkçılık eylemi olarak gösterdi. Bunu bildiğimizi sanmıyorum. Polis şiddeti konusunda Moloney, ırkçılığın Amerikan polis teşkilatında önemli bir sorun olarak görülmemesi konusunda uyarıda bulundu. Yine, "Bunu bildiğimizi sanmıyorum." diye yazdı. Polis "Her zaman tehlikeli ve kötü insanlarla uğraşıyor ve bu da çoğu zaman onları sertleştiriyor" dedi.

Kaçınılmaz olarak mesaj yayıldı ve kalabalık onun peşine düştü. MIT topluluğundaki az sayıda insan e-postanın içeriğinden zarar gördü. Bir başkan yardımcısı ve öğrenci yaşamı dekanı "Peder Moloney'nin mesajının son derece rahatsız edici olduğunu," söyledi. Moloney'i "George Floyd'un karakterini küçük düşürmek ve aşağılamakla," ve 'sistemik ırkçılığı' kabul etmemekle suçladı ve Katolik Kilisesi yeni müjdeye boyun eğmeye karar verdi. Boston Başpiskoposluğu yorumlarla arasına hızla mesafe koydu ve Moloney neden olduğu incinme için özür diledi. Başpiskoposluk ayrıca Moloney'den derhal görevinden istifa etmesini istedi.[4]

Sonuçlar

Belki de kiliseler kendileri ve kendi tarihleri hakkında böyle bir görüşe sahip olduklarında, insanların onların sözlerine inanmaları kaçınılmazdır. Kiliseler hakkında hiçbir bilgisi olmayan biri, kendileri hakkında böyle şeyler söyleyen kurumlar hakkında ne düşünebilir ki? İnsanların giderek artan bir yüzdesi İngiltere Kilisesi, Piskoposluk Kilisesi ya da başka bir kilise hakkında hiçbir deneyime sahip değildir. Bu tür kurumlar kurumsal olarak ırkçı olduklarını ve bağnazlıkla yoğrulduklarını ilan ettiklerinde, bu kurumlar hakkında hiçbir bilgisi olmayan bir yabancının onlara inanması muhtemeldir. Peki neden inanmasın? Sonuçta, doğru olmasalar kim kendileri hakkında böyle şeyler söyler ki? Liderlerinin söylediği gibi olmadıklarını bilmek için bu tür kurumları çok iyi tanımanız gerekir: Çoğu din adamının hayatlarını cemaatlerine adadıklarını, yoksullara yardım ettiklerini ve iyi işler yaptıklarını bilmek için. Bu kurumlarla hiçbir deneyimi olmayan insanlar için, bu kurumları kendilerini sundukları şeytani mercekten görmemek için hiçbir neden yoktur ve belki de zaman içinde bu cehalet ve suçluluk karışımının sonuçlarının olması kaçınılmazdır.

Temmuz 2021'de, Kanada bir başka heykel devirme çılgınlığı yaşarken, o ayın yakın nedenlerinden biri de ülkeyi etkisi altına alan garip bir ahlaki panikti. Kanada medyası kısa bir süre önce, Katolik Kilisesi tarafından işletilen yatılı okulların yakınlarında, İlk Uluslar topluluklarının yaşadığı bölgelerde çok sayıda mezar bulunduğunu bildirmeye başlamıştı. Kesin olmayan yer radarına dayanan doğrulanmamış bir rapora dayanılarak, yüzlerce işaretsiz mezarın var olduğu iddia edildi. Kanada'da ve daha sonra tüm dünyada medya, 'toplu mezarlarda' çocuk cesetleri bulunduğunu, bunların yerli çocuklar olduğunu ve Katolik Kilisesi tarafından kasıtlı olarak öldürüldüklerini ima eden güçlü bir ima olduğunu iddia etti. Hiçbir ceset bulunamadı ve hatta hiçbir kazı yapılmadı. Hepsinin çocuk olduğu ya

da eskiden tahta haçlarla işaretlenmiş bireysel mezarlarda olmadıkları açık değildi. Kanadalılar, Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu'ndan bu aşırı kalabalık okullardaki binlerce öğrencinin tüberküloz gibi hastalıklardan öldüğünü zaten biliyordu.

İnsanlar Kanada'daki kiliseleri yakmaya başladı. Bir hafta içinde otuza yakın kilise ateşe verildi ya da saldırıya uğradı. Yakılan kiliselerin birçoğunun İlk Uluslar tarafından inşa edilmiş olması, Kanada kilisesi karşıtı kervana katılanları durdurmadı. British Columbia Sivil Özgürlükler Derneği başkanı Twitter'da "Hepsini yakın." dedi.[45] Kanada Barolar Birliği'nin Newfoundland şubesi başkanı da aynı şeyi söyledi. Bir radyo sunucusu insanları "Kiliseleri yakmaya," çağırdı. Kanadalı bir hukuk profesörü yakma eylemlerini "Aşırı ve sistemik adaletsizliğe karşı direniş," olarak tanımlarken,[46] Başbakan Justin Trudeau'nun baş danışmanı ve dostu Gerald Butts kilise yakmanın tavsiye edilmese de 'belki anlaşılabilir' olduğunu söyledi."[47] Göz açıp kapayıncaya kadar, bir hikâye mezarların bulunduğunu iddia etmekten, toplu mezar hikâyesine, çocukların Katolik Kilisesi tarafından kasten öldürülüp toplu mezarlara gömüldüğü hikâyesine ve Kanadalıların kiliselerin çocukların kasten ve organize bir şekilde toplu olarak öldürülmesini düzenlediğine inandıkları için kiliseleri yakmalarına kadar uzandı. Elbette kiliseler bunu yapacaktır çünkü kiliseler de diğer her şey gibi ırkçıdır.

Rasyonalizm

Kiliseler ve tüm felsefe ırkçı olarak kabul edilse bile, Batı aklı için belki de hâlâ bir umut daha vardır. Varlığını sürdüren ve kutsal sayılabilecek son bir sığınak: Basit mantık ve kanıtlanabilir gerçekler. Tarihimizi bilmiyor, tarihimizden ya da tarihimizin iyi olduğundan emin olamıyor olabiliriz. Batı'nın felsefi ya da teolojik köklerinin ırkçılık ve ona eşlik eden günahlar tarafından onarılamaz bir şekilde yozlaştırılmadığından emin olmayabiliriz ama en azından bilimin, matematiğin, kanıtla-

nabilir, doğrulanabilir gerçeklerin sığınağı var ve bu zeminde belki de bir şeyler kurtarılabilir. Ülkeler ve kiliseler sarsılabilir, tarihler değişebilir ama mantık, bilim ve matematiğin yapı taşlarına hâlâ güvenilebilir. Başka hiçbir şeyden emin olamayız ama en azından bu alanlarda Batı geleneklerinin devam edebileceğinden emin olabiliriz. Bir kez daha, umut boşunadır.

Bilim camiasının duyu organları ve STEM dünyasının diğer bölümleri birer birer zamanın aynı tek sesli dogmasına yenik düştü. Tıp camiası ilk düşenlerden biri oldu. George Floyd'un öldürülmesinin hemen ardından, koronavirüs kısıtlamaları nedeniyle çoğu ülkede halka açık toplantılar hâlâ yasaktı. Hükümetler bu tür yasakları tıp mesleğinin tavsiyesi üzerine koymuşlardı ancak BLM protestoları başlar başlamaz, ABD'de binden fazla tıp profesyoneli, 'ırkçılığa karşı çıkmanın' 'halk sağlığı için hayati önem taşıdığı' gerekçesiyle protestoların devam etmesine izin verilmesi çağrısında bulunan bir dilekçeyi imzaladı.[48] Halk sağlığı endişeleri söz konusu olduğunda, koronavirüsün bile önüne geçen tek şey ırkçılıktı.

Koronavirüs krizi ortaya çıkarken, tıp dünyasının önde gelen dergisi *The Lancet*, 'Irkçılık halk sağlığı krizidir' başlıklı bir makale yayınladı.[49] Yayın ayrıca bir 'ırkçılık karşıtı taahhütname' yayınlayarak "Irkçılığın küresel bir halk sağlığı acil durumu olduğunu," ilan etti. "Irkçılık karşıtlığı hepimizin katılması gereken bir mücadeledir." Lancet, "Irkçılık konusunda kendimizi eğitme," "Black Lives Matter hareketiyle dayanışma sözü verme," ve "Bu sözü kendi çalışmalarımızda somut eyleme dönüştürme," sözü verdi.[50] Diğer bilimsel dergiler de aynı yolu izledi. Mayıs 2021'de Nature dergisi bir başyazısında George Floyd'un ölümünün birinci yıldönümünün dergiye "Bilimde sistemik ırkçılığın," var olduğunu hatırlattığını ve *Nature* çalışanlarının "Bu konudaki rolümüzü kabul etmemiz gerektiğini," söyledi. Sadece kendi paylarını değil, bir bütün olarak bilimin ırkçılığın sürdürülmesindeki payını da. *Nature*'ın dediği gibi, "Sistemik ırkçılıkla mücadele etmek bilim sisteminin değişmesini gerek-

tirir."[51] Dergi tarafından yapılan birkaç somut öneriden biri, "Irkçılık karşıtlığının tüm bilimsel kuruluşlara yerleştirilmesini," ve bu tür çalışmaların "Tanınmasını ve teşvik edilmesini," sağlamaktı. *Nature*'a göre, "Çoğu zaman, geleneksel ölçütler -atıflar, yayınlar, karlar- güç dengesini değiştirmeye yardımcı olmak yerine iktidar konumunda olanları ödüllendirmektedir."

Bu konuda söylenecek çok şey var. Örneğin, bilimsel araştırmalardaki atıfların nesi yanlış? Atıfların olması mı yoksa olmaması mı daha iyidir? Alıntıların amacı genellikle ortaya atılan iddiaların güvenilir ve doğru olduğuna dair kanıt sağlamak olmuştur ancak bilimsel bir yayın bu tür kanıtların hiç kanıt olmaması kadar iyi, hatta hiç kanıt olmamasından daha kötü olduğuna karar verirse, bilimsel yöntemin yapı taşlarından biri ortadan kalkmış olur. Ayrıca, bilimsel bir derginin görevi neden güç dengesini değiştirmek olsun ki? Neden sadece en iyi ve en önemli araştırmayı, kim üretirse üretsin ve kim bundan fayda sağlarsa sağlasın yayınlamasın?

İşte böyle zamanlarda, kültür savaşlarında var olan özellikle muhafazakâr bir eleştirinin ne kadar yetersiz olduğu ortaya çıkıyor. Muhafazakârlar eskiden akademik düşüncenin en uç noktalarının doğal sınırları olduğu şakasını yaparlardı. Bu yorumcular, CRT gibi fikirlerin beşerî bilimlerde bir yangın gibi yayılabileceğini ancak yayılsa bile bunun çok da önemli olmadığını iddia ederlerdi. İnsanlar, kendilerini disiplin dışı alanlarda eğiten işe yaramaz beşerî bilimler diplomaları almak için borçlanabilirlerdi çünkü bu arada STEM konularında gerçeklik ve gerçekler hüküm sürmeye devam edecekti. Bu insanlar, büyük T harfiyle yazılan teorinin lezbiyen dans teorisi derslerinde işe yarayabileceğini ancak sert bilimlerin ve matematiğin sınırlarında duracağını iddia ediyorlardı. Mühendislik kapılarında duracaktı çünkü bir noktada köprülerin ayakta kalması gerekiyordu.

Öte yandan bu iddianın -bu umudun- fazlasıyla iyimser olduğu ortaya çıktı. Diğer her şeyi silip süpüren akıntının STEM'in sınırlarında durması için hiçbir neden olmadığı ortaya çıktı.

Eğer diğer her şeyin üzerine inşa edildiği yapı taşlarını tekmeleyip atmak istiyorsanız, matematiksel kesinlik bloğunu tekmelemek bunu yapmak için oldukça iyi bir yoldur. Bu, kadın ve erkek diye bir şey olduğu fikrini ortadan kaldırmaya benzer bir hiledir. Başka hiçbir şeyi uzaktan yakından netleştirmeden kafa karışıklığı yaratır ancak insanların kafasını karıştırmak ya da morallerini bozmak istiyorsanız, tekmelemek için iyi bir yerdir. Son yıllarda 'eşitlikçi matematik'in geliştirilmesiyle yapılan da tam olarak budur. Bu, matematiğin kendisinin sorunlu olduğu fikridir. İddia, matematiğin elitist, ayrıcalıklı ve elbette doğası gereği ırkçı olduğudur. Kökeni birçok medeniyete dayanan ve son birkaç bin yıldır Batı'da geliştirilmiş olan bir sistem nasıl olur da sistematik olarak ırkçı olarak görülebilir?

Bunu yapmanın bir yolu, son yıllarda bir dizi özlemsel fikri özünde beyaz üstünlükçü olarak tanımlamaya ve ardından bunları eğitim alanından anatematize etmeye çalışan akademisyenlere güvenmektir. Örneğin, Kenneth Jones ve Tema Okun'un *Dismantling Racism: A Workbook for Social Change Groups* 2001 yılında ilk kez yayınlandığından bu yana eğitim alanındaki pek çok kişi tarafından kullanılmaktadır. Bu çalışma, 'beyaz üstünlükçü düşünceyi teşvik ettikleri' için 'zararlı' olduğunu iddia ettiği bir dizi 'norm ve standart' belirlemiştir. Yazarlar bu normların hem beyaz olmayanlara hem de beyazlara zarar verdiğini iddia etmiştir. Özellikle zararlı olarak seçilen özellikler arasında 'mükemmeliyetçilik', 'yazılı kelimeye tapınma', 'aciliyet duygusu', 'bireycilik' ve 'nesnellik' yer alıyordu. Jones ve Okun'a göre, eğitimde işleri yapmanın tek bir doğru yolu olduğu fikri beyaz üstünlükçülüğüdür. Bunun yerine, "Farklı bir kültürden gelen topluluklarla çalışırken," eğitimcilerin "Topluluğun iş yapma biçimleri hakkında öğrenmeniz gereken bazı şeyler olduğunun," farkında olmalarını önermektedir.

Ayrıca beyazları "Duygular yerine 'mantığa' değer verdikleri," için eleştirmektedir.[52]

Tüm bunlar teoride oldukça yıkıcı ancak bunu pratiğe dökmeye çalışmak felakettir. Örneğin, Jones ve Okun'un çalışmalarından yirmi yıl sonra yayınlanan bir öğretmen kılavuzunu ele alalım. *Equitable Maths* kendini "Eşitlikçi matematik eğitimine giden bir yol," olarak tanımlıyor ve Amerika'da 6. ve 8. sınıflar arasındaki "Siyah, Latin ve çok dilli öğrencilerin," öğretmenlerine rehberlik edecek bir kaynak olarak tasarlanmış. "Matematik eğitiminde ırkçılığın ortadan kaldırılması," ile ilgili ilk bölümün başında Jones ve Okun'a atıfta bulunmaktadır. Onların beyaz üstünlüğü tanımını kabul ediyor ve geliştiriyor ve beyaz üstünlüğünü matematiğin her yerine yayılmış olarak görüyor. Sonuç olarak, Kendi'den alıntı yaparak (elbette), öğretmenleri "Irkçılık karşıtı bir matematik eğitimcisi," olmanın ne anlama geldiğini belirlemeye çağırıyor. Görünüşe göre bunun anlamı, "Alışılmadık şekillerde ortaya çıksa bile renkli öğrencilerin matematiksel bilgisini onurlandırmaya ve kabul etmeye," çalışarak öğrencilerin "Matematiksel atalarını geri kazanmalarına," yardımcı olmaktır. Öğretim Kılavuzu tekrar tekrar "Matematik sınıfında var olan beyaz üstünlüğü kültürünü ortadan kaldırmanın," yollarını önermektedir.[53] Bunu da öğretmenlerin Siyah, Latin ve çok dilli öğrencilerin zaten beyazların takdir etmesi veya erişmesi zor veya imkânsız olan bazı özel matematik bilgilerine sahip olduğunu varsaymalarını savunarak yapmaya çalışmaktadır. Daha da kötüsü, beyaz olmayan öğrencilerin sıradan matematiği takdir etmenin veya erişmenin zor veya imkânsız olduğunu varsaymaktadır.

Her zaman olduğu gibi, bu çılgınlık Amerika ile sınırlı değil. Aynı fikirler her yere yayılmış durumda. Ontario'nun Toronto devlet okullarında okutulan 9. Sınıf Destreamed matematik müfredatı, "Avrupa merkezci matematik bilgisini," ayıklamaya ve yerine "Matematik eğitimine sömürgecilik karşıtı, ırkçılık karşıtı bir yaklaşım," getirmeye çalışmıştır. Bu durum, 'Pisagor

Teoremi' yerine 'dik üçgenler için kenar uzunluğu oranı' terimini kullanarak bir Yunan matematikçiye verdiğimiz değeri ortadan kaldırmak gibi küçük ayrıntılarda açıkça görülmektedir ama aynı zamanda büyük ayrıntılar da içeriyor. Örneğin, Avrupa-merkezci yaklaşımın aksine, "Irkçılık ve ayrımcılık karşıtı bir ortamda, öğretmenlerin bir çözüm geliştirmenin birden fazla yolu olduğunu bildiklerini ve öğrencilerin birden fazla bilme yöntemine maruz kaldıklarını ve cevap bulmanın birden fazla yolunu keşfetmeye teşvik edildiklerini," ısrarla vurgulamaktadır. Bu, "Bütünsel, deneyimsel öğrenmeyi," vurgulayan "Yerli pedagojik yaklaşımları," ve "Öğrencilerin yaşadıkları deneyimlerle ilgili ve bunları yansıtan çeşitli ve çoklu bilme yollarına saygı," gösteren "İşbirlikçi ve ilgi çekici faaliyetlerin," kullanımını içerir[54].

Peki ama bu diğer bilme yolları nelerdir? Neye benziyor olabilirler? 'Irkçılık karşıtı' matematiğin neye benzeyebileceğine dair bir örnek, diğer pek çok şey gibi 2020 yazında ortaya çıktı. O aylarda, öğretmenlik mesleğindeki bazı matematikçiler matematiğin, hatta mantığın temellerinden birini, yani iki artı ikinin dört ettiği gerçeğini 'yapı bozumuna' uğratmaya çalıştı. Bu eğitimcilere göre bu ifade doğru değildir. İki artı ikinin dörde eşit olabileceği doğrudur ancak beş de dahil olmak üzere başka sayıların eklenebileceği de doğrudur. Her nedense, belki de her şeyin bir kültür savaşına dönüşmüş olmasıyla ilgili olarak, pek çok insan bu iddiaya hemen sarıldı. Diğerleri ise 2+2'nin 4 olamayacağının açık olduğunu iddia etti ve bunun için çeşitli nedenler öne sürdü. Bunlar arasında 2+2=4'ün 'hegemonik bir anlatının' parçası olduğu, bu tür anlatıları yapan insanların neyin doğru olduğuna karar vermemesi gerektiği, 2+2'nin insanlar neye eşit olmasını istiyorsa ona eşit olması gerektiği ve böyle kesin bir ifadenin diğer bilme yollarını engellediği iddiaları yer alıyordu.

Hareket ivme kazanırken, bir doktora öğrencisi sosyal medyada "2+2'nin 4'e eşit olduğu fikrinin kültürel olduğunu ve batı emperyalizmi/sömürgeciliği nedeniyle tek bilme yolunun

bu olduğunu düşündüğümüzü," açıkladı. Washington Eyalet Üniversitesi'nden bir 'etnik çalışmalar matematik öğretmeni' insanları 2+2'yi 5'e eşitlemenin yolları olduğunu kanıtlayarak 'nefret edenlere' saldırmaya çağırdı.[55] Kısa süre sonra Harvard'dan bir biyoistatistik doktorası sayıların 'nicel ölçüler' ve "Evrendeki gerçek temel şeylerin soyutlamaları," olduğunu ve gerçek dünyayı modellemek için sayıları kullandığımızda bunu akılda tutmanın önemli olduğunu söyleyerek yardımcı olmaya çalıştı.[56] Bu da işleri açıklığa kavuşturdu. Başta matematik öğretmenleri olmak üzere pek çok kişi sosyal medyada yardım etmeye çalıştı. Bazıları 2+2'nin 4'e eşit olduğu fikrini 'gerçekliğin basitleştirilmesi' olarak tanımladı ancak aktivist öğretmenlerin asıl amacı açıktı: 2+2'nin 4.57'ye eşit olmadığını kanıtlayarak beyaz üstünlükçülere hadlerini bildirmek.

Bu aktivistlerin hiçbirinin George Orwell'in en ünlü kitabını okumamış olması mümkündür ya da yıllar önce okumuş, unutmuş, bir başka ölü beyaz adamın eseri olarak görmezden gelmiş veya -büyük olasılıkla- içeriğinin kendileri için geçerli olmadığını varsaymış olabilirler ancak tüm bu 2+2=4 tartışması özellikle öğreticiydi çünkü 1984'te Orwell'in "Sonunda Parti iki kere ikinin beş ettiğini ilan edecekti ve siz de buna inanmak zorunda kalacaktınız." diye yazdığı yankı uyandıran bir pasaj vardı. Er ya da geç bu iddiada bulunmaları kaçınılmazdı: Konumlarının mantığı bunu gerektiriyordu. Sadece deneyimin geçerliliği değil, dış gerçekliğin varlığı da felsefeleri tarafından dolaylı olarak reddediliyordu."[58]

2+2=5 vakasına atlayan Harvard biyoetik doktora öğrencisinin Orwell ile olan bağlantıyı görmesi için artık çok geçti. Bu konuda bilgilendirildiğinde, bunu 'talihsizlik' olarak nitelendirmekle yetindi.[59]

Tüm bunları, gerçek dünyada çok az etkisi olan bir grup kültür savaşçısının kamusal meydanda mücadele etmesi olarak değerlendirmek mümkündü ancak böyle bir yorum oldukça yanlış olacaktır. Matematiği, doğru yapıldığında, beyaz üstün-

lüğünün bir sembolü hâline getirme çabası, diğer tüm derslerde olduğu gibi bu dersteki standartların da düşürüleceği veya tamamen silineceği anlamına geliyor. Kanıtlanabilen her şeyden şüphe edildiğinde ve test edilebilen her şey sorunun bir parçası hâline getirildiğinde başka hangi seçenekler vardır? Bunun sonuçları şu anda Amerika'daki ve Batı'nın geri kalanındaki okullarda hissedilmektedir.

Amerika genelinde, seçici kabul sistemini ortadan kaldırarak ve yerine piyangoya dayalı bir sistem getirerek kabul sistemini değiştirme veya ortadan kaldırma girişimleri bulunmaktadır. Bu girişimler, seçmenin belirli ırksal grupları kayırdığı ve eşitliğin sağlanması için sistemin bozulması gerektiği inancına dayanmaktadır.[60] Bölgesinde bu yönde baskı yapanlardan biri de San Francisco'nun kamu eğitimi müfettişi Alison Collins'tir: "Liyakat, meritokrasi ve özellikle de standart testlere dayalı meritokrasi hakkında konuştuğumuzda, sadece söyleyeceğim; bugün ve bu çağda kelimeleri küçümseyemeyiz. Bunlar ırkçı sistemlerdir. Eğer liyakatin adil olduğunu söyleyecekseniz, bu adil olmanın antitezidir ve adaletin antitezidir."[61]

Ibram X. Kendi de okullarda standartlaştırılmış testlere karşı çıkıyor. Kendi'nin standartlaştırılmış testlere yönelik suçlamalarını duymak insanları şaşırtmayabilir. Kendi 2019'da şöyle demişti: "Tekrar tekrar söyleyeceğim: Standart testler, siyahların zihinlerini nesnel olarak aşağılamak ve bedenlerini yasal olarak dışlamak için tasarlanmış en etkili ırkçı silah hâline gelmiştir."[62] Bu uç bir fikir değil. Amerikan Öğretmenler Federasyonu Başkanı Randi Weingarten, "Standart testler çocukların öğrenmesine yardımcı olmadığı gibi öğretmenlerin de öğretmesine yardımcı olmuyor. Önemli olan şeyleri ölçmemiz gerekiyor. "[63] Peki önemli olan tam olarak nedir? Bize hiç söylenmiyor.

Elbette, standart testlere karşı açılan savaşın sonuçlarını tahmin etmek kolay. Virginia, Alexandria'daki Thomas Jefferson Bilim ve Teknoloji Lisesi sadece sorunlu ismiyle mücadele etmiyor. Son yıllarda kabul politikasını daha az seçici olacak şe-

kilde değiştirmek için de mücadele etti. Tesadüfe bakın ki okulun yapısında da önemli bir değişim yaşanmış durumda. Yirmi yıl önce okulun öğrencilerinin yüzde 70'i beyazdı. 2020 yılına gelindiğinde öğrencilerin yüzde 79'u, çoğu Asyalı göçmen ailelerden gelen etnik azınlıklardan oluşuyordu. Beyaz öğrenciler o yıl okulun yalnızca yüzde 19'unu oluşturuyordu. Kaçınılmaz olarak, bu dönemde siyahların okula kabulünde önemli bir değişiklik olmaması sistemik ırkçılığa bağlandı. George Floyd'un öldürülmesinin ardından, okulun velilerinin büyük bir kısmının karşı çıktığı bir kurayla kabul politikası uygulamaya konuldu. Politikayı destekleyenler, okul nüfusunun ulusal nüfusu daha yakından yansıtmasını istediklerini söylediler ancak politika uygulanmış olsaydı bile, okuldaki siyah ve Hispanik öğrencilerin oranında çok az fark yaratacaktı. Yapacağı şey bir dizi başka şey olurdu.

Okuldaki beyaz öğrenci sayısında zorunlu bir artış (yaklaşık yüzde 25 fazladan) ve Asyalı öğrenci sayısında zorunlu bir azalma (yaklaşık yüzde 20 fazladan) anlamına gelecekti.[64]

New York'tan Kaliforniya'ya kadar ülkenin dört bir yanındaki diğer okul ve kolejler de aynı sorunla mücadele ederken, aynı muamma ile karşı karşıya kalmaya devam etmektedirler. Her şeyin sorunu ırkçılık ve her şeyin cevabı ırkçı sistemi bozmak olduğunda, sadece iki doğrulanabilir sonuç var gibi görünüyor: Irkçılık karşıtlığı adına standartların düşürülmesi ve her zaman ırkçılık olduğu söylenen bir sorunla başa çıkmak için ırkçı politikalara olan ihtiyacın artması. Batı'da dine, felsefeye ve diğer her şeye karşı yürütülen savaş gibi standart testlere karşı yürütülen savaş da ırksal farklılıkları ortadan kaldırmaz. Onları belirsizleştirir.

Bir Ara: Şükran

Karamazov Kardeşler'in sonlarına doğru Dostoyevski tam anlamıyla dehşet dolu bir bölüm yazar. Romanın başlarında, kardeşlerden biri -İvan- insanlığın doğası, Tanrı ve Şeytan hakkında kendi derin çelişkili görüşlerini ortaya koymuştur. Roman ilerledikçe İvan'ın ruhsal durumu kötüleşir. Etrafındakiler onun genellikle alkol yoksunluğuyla ilişkilendirilen deliryum tremensine girdiğine inanıyor gibi görünmektedir ancak İvan'ın kaygısının nedeni belirsiz ve açıklanamaz kalır. Küçük kardeşi Alyoşa, bir akşam elektrik direğinin dibinde ağabeyiyle karşılaştığında ve Ivan'ın onu tutup titremeye başlamasına neden olacak bir şey söylediğinde işlerin ne kadar kötü olduğunu fark eder. "Sen benim odamdaydın!" Ivan kardeşini suçlar. "Gece o geldiğinde sen benim odamdaydın." Alyoşa onun kimden bahsettiğini yanlış anlar. İvan ona bağırır: "Bana yaptığı ziyaretlerden haberin var mı? Nasıl öğrendin?"[1] Daha sonra, babasını öldürdüğünü düşündüğü adamı sorgularken, İvan bu isimsiz kişinin yine odada olduğu korkusuna kapılır. Aceleyle köşelerde onu aramaya başlar.[2]

Sonunda okuyucu, İvan'ın odasında oturan, bir Rus beyefendisi gibi giyinmiş, Fransızca ifadeler kullanan ve açıkça "Serflik günlerinde gelişen eski toprak sahipleri sınıfına," ait olan Şeytan tarafından ziyaret edildiğinde orada bulunmasına izin verilir. Görünüşe göre ikisi daha önce konuşmuşlardır ancak Şeytan'ın Ivan'ın bilincinin bir parçası mı yoksa gerçekten karşısında mı olduğu belirsiz bırakılmıştır. Şeytan hoş olmak istediğini ama yanlış anlaşıldığını, 'iftiraya uğradığını' söyler. Felsefe yapar ama insanların onu dinlemek istemediğinden yakınır ve sonra Dostoyevski, Şeytan'ına ancak onun gibi bir dâhinin yapabileceği sıradan bir açıklama yapar. Şeytan açıklar: "Örneğin minnettarlık gibi en iyi duygularım, sadece sosyal konumum nedeniyle bana resmen yasaklandı."

'Minnettarlık' neden Şeytan'a yasaklanmış bir duygu olsun ki? Dostoyevski bunu cevapsız bırakır ama üzerinde düşünmeye değer çünkü dekonstrüksiyon ve yıkım eylemleri olağanüstü bir kolaylıkla gerçekleştirilebilir. Aslında o kadar kolaydır ki şeytanın alışkanlıkları da olabilirler. Bir kilise ya da katedral gibi büyük bir yapının inşası on yıllar, hatta yüzyıllar alabilir ancak bir öğleden sonra yerle bir edilebilir ya da başka bir şekilde yıkılabilir. Benzer şekilde, en narin tuval ya da sanat eseri yılların zanaat ve emeğinin ürünü olabilir ve bir anda yok edilebilir. İnsan vücudu da aynıdır. Bir keresinde 1994 yılında Ruanda'da yaşanan soykırımla ilgili bir ayrıntı okumuştum. Bir Hutu çetesi iş başındaydı ve o gün katlettikleri insanlar arasında bir Tutsi doktor da vardı. Beyni yol kenarına saçılırken, katillerinden biri bunların bir doktorun beyni olması gerektiği fikriyle alay etti. Şimdi onun eğitimi neydi?

Onca yıllık eğitim ve öğrenim, o kafanın içindeki tüm bilgi ve deneyim, bunların hiçbirini başaramamış insanlar tarafından bir anda yok edildi.

Bu, bir tür olarak sahip olduğumuz en üzücü farkındalıklardan biridir: Sadece her şeyin geçici olduğu değil, aynı zamanda her şeyin -özellikle de sevdiğimiz ve içine sevgi döktüğümüz her şeyin- kırılgan olduğu ve tıpkı medeniyet ile barbarlık arasındaki çizginin jilet gibi ince olması gibi, her şeyin kırılganlığı ve insanoğlunun yapabileceği kötülük ve dikkatsizlik göz önüne alındığında, herhangi bir şeyin hayatta kalması bir mucizedir.

Çok fazla sefalet var! Bu önlenmesi gereken bir şeydir çünkü hasta, der Nietzsche, sağlıklıları da hasta etmemelidir, yoksa sağlıklılar "Kendilerini hastalarla karıştırırlar."[5] Teşhis etmeye çalıştığı şeyin tam olarak kökenine inmek için, sanki bir çemberin içindeymiş gibi, bu temaya tekrar tekrar döner. Sonunda temel kavrayışa ulaşır ki bu da ressentiment'ın özünde 'acıyı duyguyla uyuşturma' (italikler Nietzsche'ye ait) arzusuyla motive edilen bir intikam arzusu olduğudur. Küskün kişinin belirleyici iddiasına uyanmak için "Mümkün olan en vahşi duyguya," ihtiyaç vardır, der: "Kendimi hasta hissetmemin suçlusu biri ya da bir başkası olmalı."[6]

Bu yıkıcı durumun cevabı nedir? Sadece Nietzsche'nin görebildiği bir cevap. Hınç adamları kapanmış ve açık yaraları yırtar "Ve çoktan iyileşmiş yaralardan kan kaybından ölmelerine izin verirler." Nietzsche, bu tür insanların arkadaşlarını, ailelerini, çocuklarını ve çevrelerindeki diğer herkesi aşağı çekebileceğini söyler ve tek cevap, birinin (Nietzsche'nin deyimiyle 'çileci bir rahip') o kişinin başında durup en zor şeyi söylemesidir. Bu da onların haklı olduğudur. Bu doğrudur. "Birinin suçu olmalı: Ama o kişi sizsiniz, suçlanacak olan sadece sizsiniz, suçlanacak olan sadece sizsiniz." Nietzsche bunun zor olduğunun farkındadır ancak eğer bu söylenecekse, başka hiçbir şey olmasa bile en azından bir şey başarılabilir, o da 'ressentiment'ın yönünün' "değiştirilebileceğidir.[7]

Nietzsche'nin görüşlerine başkaları da yanıt verdi; özellikle Max Scheler ve Helmut Schoeck. Kızgınlığın her zaman A ile B'yi karşı karşıya getirmeye dayandığını, özellikle de A'nın sadece B'yi kötülemek ve değersizleştirmek için övüldüğünü eklediler.[8] Para, seks ya da başka herhangi bir konuda, hiçbir insan terazinin kendi lehine ağır bastığını hissetmez ve tıpkı hınç adamlarının 'intikam' derken 'adalet'ten söz etmeleri gibi, 'eşitlik'ten söz ederken de bir şeyler gizlenir çünkü 'eşitlikten' bahseden herkes yerleşik bir sorun bulacaktır. Sadece 'kaybetmekten korkan' biri eşitliği 'evrensel bir ilke' olarak talep edecektir. Bu bir spekülasyondur, diyor Schoeck, 'düşen bir piyasada'.

"Çünkü bu, insanların ancak en az değere sahip özellikleri bakımından eşit olabilecekleri bir yasadır. Tamamen rasyonel bir fikir olarak 'eşitlik' asla arzu, irade ya da duyguları harekete geçiremez ancak gözünde yüksek değerlerin asla itibar görmediği hınç, doğasını 'eşitlik' talebinde gizler. Gerçekte, öfkesini uyandıran yüksek değerleri somutlaştıran herkesin yok edilmesinden başka bir şey istemez."[9]

Bu da son derece yerinde bir başka tespittir çünkü tüm 'eşitlik' söylemleri, tıpkı tüm 'adalet' söylemleri gibi, sanki savunucuları sadece soyut bir şey istiyormuş ve bu şeyin kendilerine

fayda sağlayıp sağlamayacağını pek umursamıyormuş gibi bir ışık altında -en azından ilgisiz bir ışık altında- sunulur ancak çoğu zaman öyle değildir. Çok daha temel bir dizi mesele ön plana çıkmaktadır.

Başka bir deyişle, bugün Batı'ya yönelik eleştirileri duyduğumuzda neyle karşı karşıya olduğumuzun farkına varmakta fayda olabilir. Nasıl ki adalete değil intikama karşıysak, aynı şekilde sadece eşitlik savunucularına değil, aynı zamanda patolojik bir yıkım arzusuna sahip olanlara da karşıyız.

Bunun belli belirsiz daha hafif bir versiyonu onlarca yıldır göz önünde varlığını sürdürmektedir. Bu, akademide başlayan ve daha sonra başka yerlere de yayılan 'yapı bozum' saplantısıdır. Bu, geçmişten gelen her şeyin didik didik edilebileceği, parçalara ayrılabileceği ve nihayetinde yok edilebileceği bir süreçtir. İnşa etmek için bir yol bulamaz. Sadece durmaksızın yapı bozuma uğratmanın bir yolunu bulabilir. Böylece Jane Austen'ın bir romanı, hassas bir kurgu eseri, gözden düşmüş bir medeniyetin bir başka suçlu kalıntısından başka bir şeye indirgenene kadar parçalara ayrılır. Ne elde edilmiştir? Yıkım sürecinden başka bir şey değil.

Bu konuda kariyer yapanların ellerinde birkaç koz var. Birincisi, görevlerinin potansiyel olarak sonsuz olması çünkü olası konular sınırsız görünüyor. Dekonstrüksiyonistler için bu ömür boyu sürecek bir kariyerdir. Dekonstrüksiyon sonunda mümkün olan tek talep, biraz daha dekonstrüksiyondur ve sonsuza kadar devam etmesi mümkün görünmektedir. Şu anda sanat dünyasında tecavüz, erkek egemenliği, ayrıcalık, ırkçılık ve daha fazlasının sembollerini arayan dekonstrüksiyonistlerin umudu kesinlikle bu.[10] Ve elbette zamanlarını meşgul edecek bir şeyler bulabiliyorlar.

Bu kötülüğü tetikleyen nedir? Şüphesiz pek çok şey ancak bunlardan biri, birçok büyük filozof tarafından tanımlanan, hınçtır (ya da *'ressentiment'*). Hınç, yok etmek isteyen insanlar için en güçlü motivasyonlardan biridir: Daha fazlasını hak ettiğinizi düşündüğünüz bir şeye sahip olduğu için başkasını suçlamak.

Ressentiment sorusuyla ilgilenenler arasında Friedrich Nietzsche de vardı. Bu türü teşhis ederken ne kadar spesifik olduğu endişe vericidir. Bir noktada, konuyu incelemek isteyen herhangi bir psikoloğun şunu kabul etmesi gerektiğini yazar: "Bu bitki bugün en iyi anarşistler ve anti-Semitler arasında gelişiyor, böylece her zaman olduğu gibi gizlice, menekşe gibi ama farklı bir kokuyla çiçek açıyor ve benzer her zaman benzeri doğurduğundan, bu çevrelerden bir kez daha, daha önce sık sık olduğu gibi *intikamı adalet* kavramıyla kutsallaştırma -sanki adalet temelde haksızlığa uğramışlık duygusunun daha da geliştirilmesinden ibaretmiş gibi- ve gecikmiş bir şekilde, genel olarak duygusal tepkileri intikamla meşrulaştırma girişimlerinin gelmesi şaşırtıcı olmayacaktır."[4]

Nietzsche'ye göre, ressentiment adamlarının tehlikelerinden biri, mutlu insanları kendileri gibi mutsuz insanlara dönüştürmek olan nihai intikam biçimlerine ulaşmalarıdır; mutsuzluklarını mutluların yüzüne vurmak, böylece zamanı geldiğinde mutlular "Mutluluklarından utanmaya başlarlar ve belki de birbirlerine şöyle derler: 'Mutlu olmak utanç verici! Çok fazla sefalet var! Bu önlenmesi gereken bir şeydir çünkü hasta, der Nietzsche, sağlıklıları da hasta etmemelidir, yoksa sağlıklılar 'kendilerini hastalarla karıştırırlar' "5 Teşhis etmeye çalıştığı şeyin tam olarak kökenine inmek için, sanki bir çemberin içindeymiş gibi, bu temaya tekrar tekrar döner. Sonunda temel kavrayışa ulaşır ki bu da ressentiment'ın özünde '*acıyı duyguyla uyuşturma*' (italikler Nietzsche'ye ait) arzusuyla motive edilen bir intikam arzusu olduğudur. Küskün kişinin belirleyici iddiasına uyanmak için "Mümkün olan en vahşi duyguya," ihtiyaç vardır, der: "Kendimi hasta hissetmemin suçlusu biri ya da bir başkası olmalı."[6]

Bu yıkıcı durumun cevabı nedir? Sadece Nietzsche'nin görebildiği bir cevap. Hınç adamları kapanmış ve açık yaraları yırtar "Ve çoktan iyileşmiş yaralardan kan kaybından ölmelerine izin verirler." Nietzsche, bu tür insanların arkadaşlarını, ailelerini,

çocuklarını ve çevrelerindeki diğer herkesi aşağı çekebileceğini söyler ve tek cevap, birinin (Nietzsche'nin deyimiyle 'çileci bir rahip') o kişinin başında durup en zor şeyi söylemesidir. Bu da onların haklı olduğudur. Bu doğrudur. "*Birinin suçu olmalı: Ama o kişi sizsiniz, suçlanacak olan sadece sizsiniz, suçlanacak olan sadece sizsiniz.*" Nietzsche bunun zor olduğunun farkındadır ancak eğer bu söylenecekse, başka hiçbir şey olmasa bile en azından bir şey başarılabilir, o da '*ressentiment*'ın yönünün' *değiştirilebileceğidir.*[7]

Nietzsche'nin görüşlerine başkaları da yanıt verdi; özellikle Max Scheler ve Helmut Schoeck. Kızgınlığın her zaman A ile B'yi karşı karşıya getirmeye dayandığını, özellikle de A'nın sadece B'yi kötülemek ve değersizleştirmek için övüldüğünü eklediler.8 Para, seks ya da başka herhangi bir konuda, hiçbir insan terazinin kendi lehine ağır bastığını hissetmez ve tıpkı hınç adamlarının 'intikam' derken 'adalet'ten söz etmeleri gibi, 'eşitlik'ten söz ederken de bir şeyler gizlenir çünkü 'eşitlikten' bahseden herkes yerleşik bir sorun bulacaktır. Sadece '*kaybetmekten korkan*' biri eşitliği 'evrensel bir ilke' olarak talep edecektir. Bu bir spekülasyondur, diyor Schoeck, 'düşen bir piyasada'.

"Çünkü bu, insanların ancak *en az değere* sahip özellikleri bakımından eşit olabilecekleri bir yasadır. Tamamen rasyonel bir fikir olarak 'eşitlik' asla arzu, irade ya da duyguları harekete geçiremez ancak gözünde yüksek değerlerin asla itibar görmediği hınç, doğasını 'eşitlik' talebinde gizler. Gerçekte, öfkesini uyandıran yüksek değerleri somutlaştıran herkesin yok edilmesinden başka bir şey istemez."[9]

Bu da son derece yerinde bir başka tespittir çünkü tüm 'eşitlik' söylemleri, tıpkı tüm 'adalet' söylemleri gibi, sanki savunucuları sadece soyut bir şey istiyormuş ve bu şeyin kendilerine fayda sağlayıp sağlamayacağını pek umursamıyormuş gibi bir ışık altında -en azından ilgisiz bir ışık altında- sunulur ancak çoğu zaman öyle değildir. Çok daha temel bir dizi mesele ön plana çıkmaktadır.

Başka bir deyişle, bugün Batı'ya yönelik eleştirileri duyduğumuzda neyle karşı karşıya olduğumuzun farkına varmakta fayda olabilir. Nasıl ki adalete değil intikama karşıysak, aynı şekilde sadece eşitlik savunucularına değil, aynı zamanda patolojik bir yıkım arzusuna sahip olanlara da karşıyız.

Bunun belli belirsiz daha hafif bir versiyonu onlarca yıldır göz önünde varlığını sürdürmektedir. Bu, akademide başlayan ve daha sonra başka yerlere de yayılan 'dekonstrüksiyon' saplantısıdır. Bu, geçmişten gelen her şeyin didik didik edilebileceği, parçalara ayrılabileceği ve nihayetinde yok edilebileceği bir süreçtir. İnşa etmek için bir yol bulamaz. Sadece durmaksızın yapı bozuma uğratmanın bir yolunu bulabilir. Böylece Jane Austen'ın bir romanı, hassas bir kurgu eseri, gözden düşmüş bir medeniyetin bir başka suçlu kalıntısından başka bir şeye indirgenene kadar parçalara ayrılır. Ne elde edilmiştir? Yıkım sürecinden başka bir şey değil.

Bu konuda kariyer yapanların ellerinde birkaç koz var. Birincisi, görevlerinin potansiyel olarak sonsuz olması çünkü olası konular sınırsız görünüyor. Dekonstrüksiyonistler için bu ömür boyu sürecek bir kariyerdir. Dekonstrüksiyon sonunda mümkün olan tek talep, biraz daha dekonstrüksiyondur ve sonsuza kadar devam etmesi mümkün görünmektedir. Şu anda sanat dünyasında tecavüz, erkek egemenliği, ayrıcalık, ırkçılık ve daha fazlasının sembollerini arayan dekonstrüksiyonistlerin umudu kesinlikle bu.[10] Ve elbette zamanlarını meşgul edecek bir şeyler bulabiliyorlar.

Çünkü bir resme bakıp arkasında hangi yanlış düşüncelerin yatmış olabileceğini kolayca sorabilirsiniz. Ayrıca hangi emeğin harcandığını, bunun zorla mı yoksa ücretsiz mi olduğunu da sorabilirsiniz. Renklere bakıp pigmentlerin nereden geldiğini, yasal olarak mı yoksa sürdürülebilir bir şekilde mi elde edildiğini sorabilirsiniz. Sanatçının atölyesindeki çıraklara ne kadar ödeme yapıldığını ve her birinin daha da güçlü bir adam için bu eseri üretmek üzere üstleri tarafından yeterince

ödüllendirilip ödüllendirilmediğini sorabilirsiniz. Motiflerini parçalara ayırabilir ve anlamlarını daha sonra gelen şeylerin ışığında ‹sorgulayabilirsiniz'. Her türlü şeyi görebilirsiniz. Her türlü temsilin eksikliğinden yakınabilirsiniz ya da bir adım geri çekilip Leonardo da Vinci'nin *Madonna of the Rocks*'ına, Sandro Botticelli'nin *Annunciation*'ına ya da yüzyıllar boyunca ustalar tarafından yaratılmış diğer sanat eserlerine bakabilirsiniz.

Binalar için de aynı şey geçerlidir. Avrupa'nın büyük katedrallerine ve diğer anıtlarına bakabilir ve tüm bu taşları kimin taşıdığını, emeklerinin karşılığını alıp almadıklarını ve dönemin koşullarının modern işçi güvenliği standartlarına uygun olup olmadığını sorabilirsiniz. Anıtlarda neden sadece tek bir renkten insanların temsil edildiğini ya da neden sadece Avrupa kökenli insanlardan bahsedildiğini sorabilirsiniz. Hatta belirli bir tanrı için, belirli bir din veya mezhep adına bir yapı inşa etme eyleminin bir şekilde dışlayıcı, hatta dışlayıcı olup olmadığını bile sorabilirsiniz. Bu büyük yapıların parasının nereden geldiğini, bu paranın dürüstçe kazanılıp kazanılmadığını ya da paranın bir kısmının yoksullardan, muhtaçlardan ve hatta bu fonların nereye gittiği konusunda hiçbir söz hakkı olmayan diğer ülkelerden ve halklardan yasadışı yollarla alınıp alınmadığını sorabilirsiniz. Tüm bunları ve daha fazlasını yapabilirsiniz ya da arkanıza yaslanıp Paris'teki Sainte-Chapelle'i, Napoli'deki Cappella Sansevero'yu, Floransa'daki Duomo'yu ya da on binlerce katedrali, kiliseyi, şapeli ve diğer anıtları hayranlıkla seyredebilirsiniz. Neden sadece arkamıza yaslanıp bunları miras aldığımız için kendimizi şanslı saymayalım ve bunların arasında yaşayabilmenin büyük şansının tadını çıkarmayalım?

Bunlar insanlığın tüm insanlığa bir armağanıdır.

Bunun nedeni, son yıllarda Batı'da gördüğümüz şeyin, kızgınlık ve intikamla beslenen büyük bir dekonstrüksiyon ve yıkım projesi olmasıdır. Bu süreçte Batı, küresel suçluluk arayışında 'kötü adam' olarak seçilmiştir. Açıkçası, Batı içindeki pek çok insan da bu zihniyete yerleşmeyi rahatlatıcı buldu. Kızgın-

lık duyanlar, Batı'nın yaptıklarına, ödenmemiş hesaplara, unutulmuş ya da kefareti ödenmemiş haksızlıklara işaret etmeyi kolay bulmuştur. Bu tür insanlar eski yaraları yeniden açmaktan ve daha kendileri hayatta bile değilken yapılmış olan yaralar ve haksızlıklar için acı duyduklarını iddia etmekten keyif almıştır. Bu eski yaraları açmaktan ve sanki kurbanlar kendileriymiş gibi insanların kendileri için tekrar üzülmelerini talep etmekten memnuniyet duymuşlardır çünkü bunu yapmak, kendini her şeyin merkezine yerleştirmek, sonsuza kadar intikam beklemek ve herhangi bir şeyi ele almak için asla kendine bakmak zorunda kalmamaktır; bu sadece kendisi tarafından ele alınabilecek bir şey olsa bile.

Bu tür insanların kendileri ya da Batı dışındakiler hakkında söyleyecekleri hiçbir şey yoktur çünkü bunu yapmak kızgınlıklarının yönünü değiştirmelerine neden olabilir. Hatta sonunda bakışlarını kendilerine çevirmelerine bile neden olabilir. Eğer Batı, kendi geçmişinde ve diğerlerinin geçmişinde ve bugününde dünyanın tüm kötülüklerinden sorumlu değilse o zaman diğer aktörler sorumlu tutulmalıdır. Bazıları da sonuçsuzluklarını, başarılarını ve daha fazlasını açıklamak için kendilerine bakmak zorunda kalacaktır. Memnuniyetsizliklerinin nedenlerine bakmalı ve bunlardan en az birinin kendileri olduğunu görmelidirler. Başka bir partinin -hem de büyük, tarihi bir partinin- dünyanın ve kendi hayatının tüm kötülüklerinden sorumlu olduğunu iddia etmeye devam etmek ne kadar da kolay.

Son yıllarda, hastalar gerçekten de sağlıklılara bulaştı ve onları kendi icatları olan çılgın bir söylemin içine sürükledi. Batı tarihinin ataerkil baskı, cinsiyetçilik, ırkçılık, transfobi, homofobi, hırsızlık ve çok daha fazlasının tarihi olduğunda ısrar eden sıfır toplamlı bir tartışmanın içine çevrelerindeki neredeyse herkesi çekmişlerdir. Bu insanlar diğer toplumlarla sadece onları Batı ile karşı karşıya getirmek için ilgilenir. Yerli kabilelerle sadece Batı'nın ne kadar iflas ettiğini göstermek için ilgilenirler ve aslında başka hiçbir medeniyete karşı ciddi bir ilgileri yoktur.

Diğer medeniyetlerin dillerini öğrenmezler ya da kültürlerini derinlemesine incelemezler; kesinlikle Batı'nın geçmişinde yer alan ve çokça kötülenen 'Oryantalistlerin' ve diğerlerinin yaptığı ölçüde değil ancak Batılı olmadığı sürece, sadece Batı'yı kötülemek ve değersizleştirmek için herhangi bir kültürü öveceklerdir. Bu da onları son argümanlarına, yani neden birilerinin bu kadar çok yanlış yapmış ve tarihine böylesine bağnazlık ve nefret yerleştirmiş bir medeniyete hayranlık duyması ya da onu devam ettirmek istemesi gerektiği sorusuna getiriyor.

Elbette bunun pek çok cevabı var ve bazı cevaplar da var. Eğer birisi bana Batı'nın yanlışlarını sıralayacak olsaydı, verebileceğim en kolay cevap birkaç kelimeden ibaret olurdu. Paris. Bu benim ilk tercihim olurdu. Sonra Venedik diyebilirim. Roma hiçbir şey değil. Floransa da bir çöplük değil. Şehirlerle devam edersek, Viyana, Prag, Madrid, Lizbon ve Budapeşte bir şey sayılır mı? Peki ya New York ya da Chicago? Liste uzayıp gidiyor. Her bir ülke için saatler harcayabilirsiniz ancak bu eksik olan bir gerçeğe işaret ediyor. Eğer bir şeyi tartmak istiyorsanız, sadece terazinin bir tarafına bir şeyler yığamazsınız. Diğer tarafa da bir şeyler koymanız gerekir. Eğer Batı'nın tarihinde ırkçılık olduğu gerçeğini terazinin bir tarafına koyar ve teraziyi sadece o tarafa ağırlık verecek şekilde bırakırsanız, o zaman elbette dengesiz yargılara varırsınız ve olmasına izin verilen de budur ama iyi şeylerin de bir değeri olması gerekmez mi? Batı'nın büyük katedral ve üniversite şehirlerine ne demeli? Oxford ve Cambridge, Heidelberg ve Regensburg, Ely ve Salisbury, Bologna ve Valencia?

Batı'nın tüm tarihini ve suçunu tartışmak ve bu mücevherler üzerinde bir an bile durmamak neden mümkün olsun?

Çünkü hınç insanları en iyi duyguları yasaklamaya kararlıdır. Nedir bu duygular? Şüphesiz en önemlisi minnettarlıktır. Dostoyevski'nin şeytanının minnettarlık duyamamasının nedeni, yalnızca büyük kötülüklere niyetli bir insanın bu önemli insani niteliği inkâr etmesi ya da yok saymasıdır. Minnettarlık duygusu olmadan, tüm insan yaşamı ve deneyimi, insanların

suçlayacakları ve hayal kırıklıklarını aktaracakları başka birini bulma umuduyla geçmişin ve bugünün manzarasını parçaladıkları bir suçlama pazarına dönüşür. Minnettarlık olmadan, yaşamın baskın tutumları suçlama ve kızgınlıktır çünkü size verilen hiçbir şey için şükran duymuyorsanız, hissedebileceğiniz tek şey sahip olmadıklarınız için duyacağınız acıdır. İşlerin daha iyi ya da daha çok hoşunuza gidecek şekilde sonuçlanmamasının acısı; bu 'hoşlanma' her ne olursa olsun. Minnettarlık duygusu olmadan hiçbir şeyi düzene sokmak mümkün değildir.

Çünkü elbette size gelmeyen ya da başınıza gelmeyen şeylerden şikâyet etmek mümkündür. Bu süreç sonsuz olabilir ve dünya üzerindeki herkes bunu oynayabilir. Hayatın daha önemli görevi, sahip olduklarınız için minnettar olurken sahip olmadıklarınızın farkına varmaktır.

Batı geçmişindeki herkesin her zaman 2020'lerde sahip olduğumuz sosyal ve ahlaki değerlerle tamamen uyumlu görüşlere sahip olmamasının korkunç bir şey olduğunu düşünebilirsiniz. Bu gerçekle alay edebilir ya da başka bir şekilde dalga geçebilirsiniz ancak örneğin şu anda Batı'da yaşamanın, tarihte neredeyse hiçbir şeye benzemeyen bir tarihsel şansın tadını çıkarmak olduğunu da kabul etmediğiniz sürece bunu yapmanın bir anlamı yoktur. On sekizinci yüzyılda insanların bugün gurur duymadıkları şeyler yaşandığı için biraz pişmanlık duyabilirsiniz. Bunu, tüm insan yaşamının kutsal sayıldığı, insanların doğuştan gelen bir haysiyete sahip olduğunun görüldüğü, barışın normal bir durum olduğu ve günümüzde yapılan yanlışların hukukun uygulanması yoluyla telafi edilebildiği bir medeniyetin parçası olmaktan duyduğunuz minnettarlık duygusuyla dengeleyebilirsiniz. Bunların bir kısmının ya da tamamının eksik olduğu, hayatın olağanüstü bir vahşetle ve herhangi bir mahkemeye ya da başka bir adalet sistemine başvurulmaksızın sona erdirilebildiği dünyanın pek çok yerinde bulundum. Barışın norm değil istisna olduğu ve toplumlarında bir fark yaratmak isteyen gençlerin bunu yapma şansının kesinlikle olmadığı

pek çok ülkeyi ziyaret ettim. Dünya, Batı'nın dışında kalan ve Batı'daki insanların doğal karşıladığı şeylerin yüzyıllar ötesinde, hatta akla gelebilecek fikirler olduğu ülkelerle dolu. Batı'nın aksine, dünyaya açıklık, öz-eleştiri, ilerleme ya da başka herhangi bir gelişme biçimine uzaktan yakından ilgi duyulmayan yerler...

Batı'da yaşayacak kadar şanslı olan insanlar sadece nispeten iyi bir ekonomik servetin mirasçıları değildir. Onlar, derin bir minnettarlık duymaları gereken bir hükümet, adalet ve hukuk biçimini miras almışlardır. Her zaman mükemmel olmayabilir ancak sunulan alternatiflerin hepsinden çok daha iyidir ve Batı'da bizim çevremizde miras aldığımız şeye gelince, bu, herhangi bir medeniyetin kendisinden sonra gelenlere miras bıraktığı en büyük hediye değilse bile en büyük hediyelerden biri sayılmalıdır. Bu armağan sadece liberal düzen, güzel şehirler ve manzaralar değil, sanatsal başarı, kültürel miras ve nasıl yaşanacağına dair zengin örneklerdir. Bu örnekler dünyanın hiçbir yerinde aşılamamıştır.

Ve biz bunları beyaz insanlar tarafından yaratıldıkları için savunmuyoruz. Thomas Jefferson ya da David Hume'u sırf beyaz oldukları için savunduğumuzdan daha fazla değil. Batı'nın bu tür insanları, fikirleri, binaları ve şehirleri beyaz insanların ürünü oldukları için değil, tüm insanlığın mirası oldukları için saygıya değerdir. Bugün bu insanların kimliğine takılıp kalmak ve 'hepsini yıkmamızı' talep etmek mümkündür ya da daha ılımlı bir ifadeyle bir kısmını yıkmamızı, ancak daha akıllıca ve makul bir yaklaşım, bize miras kalan iyi şeylere bakmak ve bunların üzerine bir şeyler inşa etmeye çalışmak olacaktır.

İngiliz filozof Roger Scruton, hayatının son yılında başkaları tarafından kendisine yaşatılan bir dizi deneme ve talihsizlik yaşadı. Belki de bu denemeler yüzünden dikkati dağılmış olacak ki, altı aydan biraz daha uzun bir süre sonra hayatını alacak bir kansere yakalandığını çok geç fark etti. Yazdığı son şey, hayatının o yılını -yaşadıklarını ve başına gelen tüm korkunç şeyleri- düşündüğü bir yazıydı ama şöyle demişti ve bunlar öl-

meden önce yayınladığı son sözleriydi: "Ölüme yaklaştığınızda, hayatın ne anlama geldiğini bilmeye başlarsınız ve bunun anlamı da şükretmektir."[11]

Hepimizin hayatında benimsediği pek çok tutum vardır; bunlardan bazıları hayatımızın bir noktasında baskın olurken bir başka noktasında geri çekilir. Ne var ki şükran duymadan yaşanan bir hayat, düzgün yaşanmış bir hayat değildir. Bu, işlevsiz bir yaşamdır: Şükran duymanız gereken şeylerin farkına varamadığınız, kızgınlıklarınızdan başka bir şeyle baş başa kalmadığınız ve intikamdan başka bir şeyle tatmin olamadığınız bir yaşam...

Bölüm 4

Kültür

1928'in dondurucu Ocak ayında, genç bir İngiliz sanatçı Londra'daki Tate Galerisi'nin bodrumunda ilk büyük siparişini boyarken bulundu. Rex Whistler, galerinin uzun dinlenme odasının dört duvarını kaplayacak bir duvar resmi tasarlamak ve boyamak üzere seçildiğinde henüz yirmi bir yaşındaydı. Bu resmin adı *In Pursuit of Rare Meats* (Nadir Etlerin Peşinde) idi ve 'Epicurania Dükü' ile maiyetinin hayali bir diyarda lezzet arayışını fantastik bir şekilde tasvir ediyordu. Aralık 1927'de duvar resminin açılışında yapılan konuşmalardan birini George Bernard Shaw yaptı. Sosyalist oyun yazarı, ilk olarak Whistler'ın daha ünlü Amerikalı adaşından (akrabalık bağı yok) bahsederek, ikinci olarak da varlıklı bir aileden gelmeyen Rex'in bir centilmen olmadığını ima ederek sanatçının annesini üzmeyi başardı.

Bu bir yana, lansman bir zaferdi. Whistler'ın duvarları kapladığı fantastik, pastoral ve zaman zaman ürkütücü sahneler, onun alâmetifarikası hâline gelecek dokunuşlarla doluydu. Kapıların ve pencerelerin etrafındaki büyük trompe l'oeil sütunlar, denizkızlarıyla dolu büyük göller ve denizler ve geniş, inişli çıkışlı bir araziye dağılmış terk edilmiş Arcadian tapınaklarından oluşan bir manzara. Bu arazi boyunca tuhaf figürler ziyafet çekiyor, avlanıyor, süsleniyor, topallıyor ve saldırıyordu. Bir uçta pastoral bir kasaba yer alırken, diğer uçta tek boynuzlu bir at ormandaki bir grup tuhaf figürün dikkatinden kaçıyordu. Çalışmanın tamamlanması Whistler ve asistanı Nan West'in yorucu bir on sekiz ayını aldı ve Whistler'a haftada beş pound ödendi. Bu devasa çalışmayı tamamlayabilmek için en yakın arkadaşlarının davetlerini reddetti ve ziyaretlerini erteledi. Shaw'un 'şakasının' kaynağı da buydu: Whistler'a haftalık ödeme yapıldığı için, bir çanta dolusu aletle gelen bir tesisatçı gibiydi. Yine de *The Times* ve diğer gazeteler eserin açılışından

itibaren övgüyle söz ettiler. 'Avrupa'nın en eğlenceli odası' basın tarafından verilen unvanlardan biriydi.

O kış yoğun bir kar yağışı oldu, ardından ani bir çözülme yaşandı ve Ocak ayında Thames Nehri taştı. Nehrin pis suları 6 Ocak gecesi Tate'in alt zemin katına ve yeni açılan mekânın tamamına aktı. Sular çekildiğinde, sanatçı bir arkadaşıyla birlikte hasarı incelemek için içeri girdi. Nehir, zeminden bir metre yukarıda bir pislik çizgisi bırakmıştı. Whistler bir mektubunda, "Bütün oda tamamen tahrip olmuş," diye yazmıştı. Tuval yer yer soyulmuş, zemin ve mobilyalar harap olmuştu. "Eh," diyordu sanatçı, eserinin yıkıntıları arasında dururken, "En azından denizkızları kendilerine geldiler."[1] Oda tekrar halka kapatıldı ve Whistler hemen ilk büyük eserini yeniden yapma işine girişti.

Her zaman Rex Whistler'ın hem karakterinde hem de eserlerinde son derece dokunaklı bir şeyler olduğunu düşünmüşümdür. İnanılmaz derecede yetenekliydi, kendi kuşağındaki neredeyse herkesten daha fazla teknik beceriye sahipti ve resmettiği her şeyi anında tanınabilir kılan bir yaratıcılığa ve kolaylığa sahipti. Ayrıca onu tanıyan ya da sadece tanışan herkes tarafından seviliyordu; hem erkekler hem de kadınlar. Zanaatında son derece sıkı çalıştı, kendi sosyal sınıfından farklı kadınlara karşı karşılıksız bir dizi tutku besledi ve İkinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde yağlı boya resim sanatında ustalaşmaya yeni başlamıştı.

Whistler hemen askerlik hizmeti için gönüllü oldu. Bir savaş ressamı olarak nispeten rahat bir iş bulabilecekken, bunun doğru olmayacağını düşündü ve bunun yerine Galler Muhafızları'na katıldı ve sonunda bir tank komutanı olmak için eğitim aldı. Eğitimi boyunca resim yapmaya devam etti, alayını özel olarak boyanmış duvar resimleri ve karikatürlerle eğlendirdi ve o korkunç yıllarda sahne setleri ve kitap kapakları tasarladı. 1941 Noel'i için *The Listener* dergisinin kapağını tasarladı. Resimde Aziz George, ejderhayı bir kafatası yığını üzerinde yener-

ken görülüyordu ve etrafı süngü, kitap, müzik aletleri ve komedi ile trajedinin tiyatro maskelerinden oluşan bir motifle çevriliydi. 1943-44 kışında, İngiltere'nin güneyinde tank taburuyla son eğitimini yaparken, Londra'da Margot Fonteyn'in oynadığı *Le Spectre de la Rose* filminin setlerini tasarladı. Perde ilk kez açıldığında savaş yorgunu halkın sevinçle iç çektiği söylenir.

Birkaç ay sonra sanatçı Fransa'nın Normandiya bölgesine gitti. Whistler'ın tank mürettebatı, o zamanlar savaşın en büyük İngiliz tank muharebesinde Nazi düşmanıyla çarpıştı. Whistler bir tanktan diğerine atlamaya çalışırken düşman ateşiyle öldürüldü. Bu onun savaştaki ilk günüydü. Henüz 39 yaşındaydı.

Neredeyse seksen yıl sonra, Aralık 2020'de Tate'in Whistler restoranını kalıcı olarak kapatacağı açıklandı. Karar, iki yıl önce duvar resmiyle ilgili bir dizi şikâyetin ardından geldi. Aynı zamanda galerinin etik komitesinin başkanı olan mütevelli Moya Greene, şikâyetleri araştırdı ve galerinin duvarlarında ne olduğuna dair kapsamlı bir inceleme yaptıktan sonra mütevelli arkadaşlarına rapor verdi. Greene, komite üyelerinin "Eserdeki imgelerin saldırgan olduğu konusunda net bir görüşe sahip olduklarını," söyledi. Daha da kötüsü, "Mekânın bir restoran olarak kullanılmasıyla bu suçun daha da arttığını," bildirdi.[2] Komite raporunu verdiğinde, restoran COVID nedeniyle kapatılmıştı ancak galeriler yeniden açıldığında bile, kınanan restoran açılmadı.

Etik Komitesi tarafından tespit edilen sorun, Whistler'ın bir asır önce açtığı duvar resminin Avrupalı olmayanların tasvirlerini içermesiydi. Duvar resminin küçük bir köşesinde yer alan Çinli tasvirinin, Çinlileri 'basmakalıp' bir şekilde tasvir ettiği düşünülmüştür. Daha da kötüsü, garip av partilerinden birinde, fırfırlı elbiseli bir kadın, muhtemelen köle olan siyah bir çocuğu zorla sürüklüyor gibi görünmektedir. Bu, duvar resmindeki birkaç rahatsız edici sahneden biridir. Whistler bu kadar küçük ayrıntılarla (söz konusu suçlu figürlerin hiçbiri birkaç santimden uzun değildir) ne söylemeye çalışıyordu? Makul bir yorum,

Arcadia'da bile zalimlik ve ıstırabın yanı sıra epicureanizm ve zevkin de var olduğudur. Bu tipik bir dokunuş. Whistler'ın Arcadias'ında her zaman bir solucan vardı. Daha sonraki bir duvar resminde kendisini odanın bir köşesine sokak süpürücüsü kılığında resmetmiştir. Tate duvar resminde, küçük beyaz bir çocuk bir köşede boğulurken, Whistler bir uçurumun en yüksek noktasına, çocukken ölen ağabeyi Denny'ye bir gönderme olarak, üzerinde 'D.A.W.' harfleri olan bir vazo yerleştirmiştir. On yıllar boyunca tüm bunlar eserin bir parçası olarak kabul edildi. Tate, 2010'ların başında duvar resminin çok ihtiyaç duyulan temizliğini üstlendiğinde bile hiçbir endişe dile getirilmedi. Gerçekten de karmaşık restorasyon projesi BBC ve diğerleri tarafından herhangi bir sorun iması olmaksızın haberleştirildi. Sadece on yıl önce, oda bir zevk ve eğlence kaynağıydı. Oda 2013 yılında yeniden açıldığında, Guardian'ın yemek eleştirmeni Whistler's Fantasy'nin sürükleyici 'panayır gezintisi' ve 'sylvan güzelliğine' dikkat çekerken, restoranın şarap listesinin mükemmelliğini de övdü.[3]

Tate, Whistler'ın duvar resmiyle ilgili ilk şikâyetleri ancak beş yıl sonra almıştır. Şikâyetlerin hepsi The White Pube adlı bir Instagram hesabından gelmiş gibi görünüyor. Bu haber Whistler duvar resmini ilk fark ettiğinde, restoranın web sitesinde Guardian eleştirmeninin şarap listesinden övgüyle bahsettiğine de dikkat çekiyordu. The White Pube ikisini bir araya getirdi ve öfkelendi: "Bu zengin beyazlar nasıl oluyor da arka planda köleliğin bazı seçkin örnekleriyle birlikte 'başkentin en iyi şarap mahzenlerinden' içki içmeye gidebiliyor? Tate, hepiniz aklınızı kaçırmışsınız." Paylaşımın yazarları Gabrielle de la Puente ve Zarina Muhammad idi.

O dönemde müze, bir Instagram hesabından gelen bu dayanılmaz baskıya, duvar resmindeki küçük figürleri bağlamsallaştırmaya çalışarak yanıt vermişti. Tate'in internette yayınlamak ve duvar resminin yanında sergilemek üzere hazırladığı metinde, resmin Whistler'ın en önemli eserlerinden biri olduğu belir-

tiliyor ancak gerçekten de 'kabul edilemez' bazı sahneler içerdiği açıklanıyordu. Bu sahneler emperyalist olarak nitelendirilmiş (sanki bir Epikurya Dükü bu topraklarda at sürmüş gibi) ve şöyle devam edilmiştir: "Bu tasvirler 1920'lerde Britanya'da yaygın olan ırksal kimliğe ilişkin tutumları ortaya koymaktadır. Bu dönemde Britanya İmparatorluğu'nun zayıflaması paradoksal olarak 'Britanya ırkının' üstünlüğüne ilişkin kültürel ifadeleri teşvik etmiştir."

Çok geçmeden, ticari ve ulusal medya olayın üzerine gitti ve bir site, turistlerin yıllardır "Çocuk köleliğini tasvir eden devasa bir duvar resminin," yanında 'porselen tokuşturduklarından' şikâyet etti.[4] Elbette, çay içenler bu konuda endişeliyse, başlarının üzerindeki galerilerde karşılaşacakları bazı sorunları görmeleri için beklemek zorundaydılar. Çok geçmeden internet üzerinden bir imza kampanyası başlatıldı. İki küçük resim dikkatlice seçildi, daha büyük boyuta getirildi ve bir restoranda yemek yedikten sonra memnun görünen belli bir yaştaki bir grup beyaz insanın dikkatlice seçilmiş bir fotoğrafının her iki yanına yerleştirildi. Dilekçenin başlığı "Tate Britain's Rex Whistler'dan ırkçı ve zararlı Rare Meat Hunting Mural'ını kaldırın." idi. Benzer şekilde sert tonlarda devam ediyordu. "Tate Britain'ın bu bariz ırkçı tablonun ziyaretçilerin beğenisine sunulmasına izin vermesi kabul edilemez ya tablonun restorandan kaldırılması ya da restoranın Mural Room'dan çıkarılması suretiyle değişiklikler yapılmalıdır; bu modern ve çok kültürlü Britanya'da tüm ırklara saygı duyulmayan bir yemek deneyimi olmamalıdır." Öfkeli imzacılar, Tate'in duvar resmini elinde tuttuğu sürece ırksal adalete bağlı olmadığını gösterdiğini iddia ettiler.[5]

Dilekçe giderek daha fazla imza topladıkça, Tate kaçtığını düşünüyor gibiydi. Birkaç yüz kişi imza verdiğinde, galerinin sözcüsü "Tate'in Rex Whistler duvar resmindeki son derece sorunlu ırkçı imgeler konusunda açık ve şeffaf olduğunu," duyurdu. Galeri, şu anda duvar resminin yanındaki duvarda yer alan yorumlayıcı metnin, galerinin "1920'lerde ve günü-

müzde ırkçı ve emperyalist tutumlarla," yüzleşme çabalarının bir parçası olduğunda ısrar etti. Bir Tate sözcüsü, bu tür tarihlerle 'yüzleşme' çalışmalarının "Günümüzde İngiliz sanatının ve kimliğinin daha kapsayıcı bir tarihini savunmak." ile el ele gittiğini açıkladı.

Bununla birlikte, Tate'in etik komitesi 2020'de rapor verdiğinde, galerinin ilk çabalarını küçümsedi. Kurul, duvar resmini kesin bir dille kınadı, galerinin durumu yeterince ele almadığında ısrar etti ve tek olası seçeneğin mekânı kapatmak ya da duvar resmini kaldırmak olduğu sonucuna vardı. Bu yazının kaleme alındığı sırada Tate, duvar resminin akıbeti konusunda dışarıdan bir istişareye hazırlanıyor. Bu arada oda halka kapalı kalmaya devam ediyor.

Elbette, konu ne kadar derinlemesine araştırılırsa, Whistler duvar resmine yapılan saldırının, aşırı aktivistlerin modern zaman tacizinin ders kitabı niteliğinde bir örneği olduğu o kadar net anlaşılıyor. Tate üzerindeki baskıyı başlatan Instagram hesabı White Pube, Vogue'dan daha az otorite olmayan bir kişi tarafından "Sanat kurumunu sarsan kendine özgü kovboy eleştirmenler," olarak tanımlandı. Hesap, Britanya'da sanatın beyaz orta sınıf insanların hâkimiyetinde olduğunu iddia eden kişiler tarafından yönetiliyor. Hâlâ çoğunluğu beyaz olan bir ülkede haklı olabilirler ancak White Pube kovboyları, sanatta erişimi ya da temsili artırmaktan daha fazlasını amaçlıyor. Haziran 2020'de yazdıkları bir yazıda "Polisi de devleti de Tate'i de sikeyim: İsyanlar ve Reform."[7] Bir cümle dışında bu standart devrimci bir metin. Yine de 'Fuck the police' sloganını 'fuck the Tate' ya da başka bir sanat koleksiyonunun 'fuck' sloganının takip etmesi pek alışıldık bir durum değil ama White Pube'un uğraştığı şeyler bunlar ve küçük destek tabanları onları teşvik ediyor. Destekçilerinden birinin Whistler duvar resmi incelemeye alındıktan sonra yazdığı gibi, "Bırakın beyaz üstünlükçü bir bodrum restoranını, bir bodrum restoranı olduğunu bile bilmiyordum."

Belki de şaşırtıcı olmayan bir şekilde, Whistler duvar resmi karşıtı kampanya ilgi çekmeye başlayınca, bazı siyasetçiler de bu kampanyaya katılmaya çalıştı. Bunlardan biri, sadece dört ay önce gölge içişleri bakanı olan İşçi Partisi Milletvekili Diane Abbott idi. Kampanyanın en yoğun olduğu dönemde Abbott bir tweet attı: "Tate Britain'daki Rex Whistler restoranında öğle yemeği yedim. Ünlü duvar resminde siyah kölelerin iğrenç görüntülerinin olduğunu bilmiyordum. Müze yönetiminin restoranı taşıması gerekiyor. Hiç kimse siyah kölelerin resimleriyle çevrili bir ortamda yemek yememeli." Paylaşıma, biri aslında farklı bir tabloya ait olan iki suçlayıcı resim eşlik etti. Abbott paylaşımını '#BlackLivesMatter' hashtag'i ile sonlandırmıştır.8

Bu kışkırtıcıların kötü niyetinden daha da ilginç olanı, ne kadar ileri gidebildikleridir. Whistler'ın duvar resmi olayında en önemli şey, tiz ve aşırı megafonlu seslerin kendilerini duyurması değildir. Ne de bir sanat eserinin böylesine stratosferik bir bağlam çöküşüne maruz kalması. Aksine, görevi tarihi bir ulusal koleksiyonu korumak olan Tate'in mütevelli heyetinin, kendi himayelerindeki bir eser hakkında hüküm vermeleri ve onu müstehcen bir şekilde yanlış tanıtmalarıdır. Onlar yüzünden, birkaç ay içinde 'Avrupa'nın en eğlenceli odası' köleliği kutlayan 'beyaz üstünlükçü' bir restoran hâline geldi.

Bunun yerine ne yapabilirlerdi? Şikâyet edilen karakterlerin, detaylarla dolu bir eserde hayal edilebilecek en küçük ayrıntı olduğunu söyleyebilirlerdi. Tate gibi sanat galerilerinin kesinlikle rahatsız edici sayılabilecek sanatsal detaylarla dolu olduğuna işaret edebilirlerdi. Rönesans galerileri çarmıha gerilme ve şehitliklerle doludur. Çoğu galeride önemli sayıda çıplak ya da yarı çıplak beden vardır. Genellikle birkaç tecavüz vakası vardır. Modern galerilerde ise (özellikle de Tate'in her yıl ev sahipliği yaptığı Turner Ödülü finalistlerinin sergilerinde) Whistler'ın en kötü kâbuslarında bile hayal edemeyeceği şeyler sergilenir.

Mütevelliler, George Floyd'un bir asır önce yaratılmış narin ve tuhaf bir esere dayatılmasını tarih dışı ve sanat karşıtı olarak

reddetme zahmetine katlanmış olabilir ve bir sanat eseri ile siyasi bir manifestonun farklı şeyler olduğuna dikkat çekebilirdi. Nasıl ki kölelikten bahseden bir roman, romancının köleliği kutladığı anlamına gelmiyorsa, kötü bir şeyi tasvir eden bir sanat eseri de sanatçının bir şekilde bunun gerçekleşmesini teşvik ettiği anlamına gelmez ancak Tate'in mütevelli heyeti bunların hiçbirini yapmadı. Bunun yerine, modern siyasi modanın buharlı silindirinin kendilerine emanet edilen bir eseri ezmeye her türlü hakka sahip olduğunu kabul ettiler. Rex Whistler'ın bir tür kölelik yanlısı, imparatorluk yanlısı, ırkçı, beyaz üstünlükçü olduğu yönündeki korkunç iddiayı fiilen kabul ettiler. Whistler sık sık haberlerde yer almadığından ve kendisini savunacak doğrudan bir torun bırakamadan öldürüldüğünden, böylesine büyük ve tuhaf bir iddianın tutma şansı vardır. İşte bu yüzden, Nazizme karşı mücadelede hayatını vermesinden seksen yıl sonra Whistler, uğruna aylarını harcadığı galeri tarafından lekelenmiş durumda.

Rex Whistler'ın bu intikam döngüsünden geçmesini izlemek, diğer bazı vakaları izlemekten bir şekilde daha kötü. Onun sanatı asla politik değildi ve hiçbir zaman böylesine kasıtlı olarak düşmanca modern ışıklar altında kendini kanıtlamak zorunda kalmamalıydı.

Irkçı Literatür

Ne yazık ki Whistler'ın içinden geçtiği döngü sadece ona özgü değil. Son yıllarda Batı sanatı tarihindeki hemen her büyük figür aynı süreçten geçmiştir. Her zaman yarı bilgili ile bilgisiz arasında değişen insanların elinde. Her zaman aynı kaba saldırı biçimine maruz kaldılar ve neredeyse her zaman, mirasımızın sözde koruyucuları olan büyük kültür kurumlarımızdan bazılarının başındaki kişiler tarafından, kötü aktörler olduğu açıkça belli olan kişiler tarafından ilk ateş açıldığı anda beyaz teslim bayrağını çekerek karşılık verilmiştir.

Edebiyat tarihindeki neredeyse her şey artık aynı kör, acımasız, Kendi-benzeri kötü muameleye maruz kalıyor. Müfredatlarının 'sömürgecilikten arındırılacağını' ya da 'çeşitlendirileceğini' ilan eden üniversiteler hep aynı acımasız yivin içine düşüyor. Raymond Williams 1977 tarihli *Marksizm ve Literatür* adlı çalışmasında, yaklaşmakta olan kapsamlı kültürel devrimde her şeyin -edebiyatın kendisi de dahil olmak üzere medeniyetin tüm kazanımlarının- gitmesi gerekeceğini rezil bir şekilde ilan etti. Williams'ın en sadık takipçileri bile bu öneriyi kabullenmekte zorlandılar çünkü neredeyse hepsi edebiyat alanında üniversite kürsülerine sahipti. Ne var ki Williams, tüm edebiyatın süpürülüp atılacağı ve geriye sadece şimdiki zamanın hatırasının kalacağı bir gelecek umuduyla zamanının ötesine geçmiş gibi görünmektedir.

Ocak 2021'de Leicester Üniversitesi İngilizce Bölümü akademisyenleri iki iyi haber aldı. Bunlardan ilki, bir dizi işten çıkarmanın beklendiğiydi. İkincisi ise, bölümün bundan böyle 'çeşitliliğe' adanmış 'sömürgecilikten arındırılmış' bir müfredat sunacağıydı. Öğretim üyelerine bunun, Orta çağ edebiyatının artık öğretilmeyeceği ve erken modern edebiyat öğretiminin azaltılacağı anlamına geldiği söylendi. Yani *Beowulf* ve Geoffrey Chaucer'ın eserleri gidecekti, peki ne gelecekti? Üniversite Shakespeare'in güvende olduğu konusunda ısrar etti ancak Başkan ve Rektör Yardımcısı Profesör Nishan Canagarajah 'sürdürülebilir' olmak ve 'küresel rekabet' için dersin değiştirilmesinin gerekli olduğunu söyledi. Prensip olarak bu, öğrencilerin "Shakespeare'den Bernadine Evaristo'ya kadar," İngiliz edebiyatının kronolojik bir aralığını inceleyecekleri anlamına geliyordu. Bu tür dersler, 'ırk, etnik köken, cinsellik ve çeşitlilik, sömürgecilikten arındırılmış bir müfredat' ve benzeri modüllerle kronolojik bir edebiyat çalışmasına olanak tanıyacaktı.[9] Belki de insanlar Shakespeare'in hâlâ içeri girebilmesinden minnettar olmalıydı. Çok geçmeden, Stratford-upon-Avon'un Ozan'ı, mirasını koruması, kutlaması ve sürdürmesi gereken yerlerden birinde doğrama tahtasında -ya da en azından keskin uçta- olabilirmiş gibi görünüyordu.

Mayıs 2021'de Londra'daki Shakespeare's Globe Tiyatrosu da 'ırkçılık karşıtı' olacağını ve Shakespeare'i 'sömürgesizleştireceğini' duyurdu. Thames Nehri'nin güney yakasındaki tiyatro, oyun yazarının orijinal oyun evinin bulunduğu yere yakındır ve 1990'larda büyük masraflarla yeniden inşa edilmiştir. Amaç, izleyicilerin Shakespeare'in eserlerini orijinal olarak yazıldığı ortamda görmelerini sağlamaktı ve yıllarca hem turistler hem de yerel halk bu fırsattan keyif aldı. Öte yandan hiçbir şey CRT'nin emirlerinden muaf değildir. Globe'un Shakespeare'in oyunlarını 'sömürgecilikten arındırmaya' adanmış 'ırkçılık karşıtı' seminerleri de her zamanki gibi sonuç vermiş gibi görünmektedir.

Uzmanlar Shakespeare'in oyunlarının 'sorunlu' olduğunu iddia ettiler ki öyle de olabilirler. Bu uzmanlar bu terimi, dönemdeki diğer her şeyle aynı donuk ve indirgeyici tonda kullandılar. Globe tarafından serbest bırakılan Shakespeare akademisyenleri arasında, önce *Bir Yaz Gecesi Rüyası*'nda Lysander karakterinin bir noktada "Kim bir kuzgunu bir güvercinle değişmez ki?" dediğinden şikâyet eden ve ardından bunun Shakespeare'in beyazlığı güzellikle ve siyahlığı çirkinlikle ilişkilendirdiği anlamına geldiğinden yakınan biri de vardı. Diğerleri ise Shakespeare'in iyi birini tanımlamak için 'adil' gibi terimler kullandığını iddia etti. Bu arada, Michigan'daki Andrew Üniversitesi'nden Dr. Vanessa Corredera, Shakespeare'in tüm oyunlarının 'ırk oyunları' olduğunu ve 'ırksallaştırılmış dinamikler' içerdiğini iddia etti. Dr. Corredera'nın standartlarına göre Shakespeare'in çok özensiz bir yazar olduğu açıktı. Bir Yaz Gecesi Rüyası hakkında konuşurken şunları söyledi: "Diğer oyunlar ve hatta soneler bağlamında, bu dil her yerdedir, bu karanlık ve aydınlık dili... Bunlar ırkçı unsurlardır."[10]

Bir İngiliz edebiyatı profesörünün Shakespeare'in "Dilinin her yerde olduğunu," söylemesi ilginç bir iddiadır. Son dönemdeki ırkçı isyandan önce, İngiliz akademisyenler Shakespeare'in kelimelerle olan ilişkisine genel olarak hayranlık duyuyorlardı. Bunu bile tersine çevirmek ve Shakespeare'in mirasını koru-

ması gereken bir yerin, kendi sözleri ve akademisyenliği Shakespeare'e karşı fevkalade düşmanca ve beceriksiz olan akademisyenleri görevlendirmesi ve sonra da saygıyla dinlemesi için bir 'dekolonizasyon' ve 'ırkçılık karşıtı' gündem gerekir. Globe kaçınılmaz olarak Shakespeare'e saldırdığını reddetti ve itibarının güvende olduğunu iddia etti. Oysa durumun böyle olmadığının farkında olmaları gereken işaretler zaten vardı.

Sadece aylar önce *School Library Journal*, Shakespeare'in eserlerinin Amerikan sınıflarında hâlâ öğretilip öğretilmemesi gerektiği konusunda bir tartışma başlatmıştı. Bir uzmana göre Shakespeare'in eserleri "Bol miktarda kadın düşmanlığı, ırkçılık, homofobi, sınıfçılık, anti-Semitizm ve kadın düşmanlığı içeren sorunlu, modası geçmiş fikirlerle dolu. Amerika'daki eğitimcilerin 'modern, çeşitli ve kapsayıcı' seslere yer açmak için Shakespeare'in bir kenara bırakılması ve önemsizleştirilmesi zamanının geldiği sonucuna vardıkları," sonucuna vardı. Bu arada, Washington Eyaletindeki eski bir devlet okulu öğretmeni, "Anlatıyı beyaz, cisgender, heteroseksüel erkeklere odaklamaktan uzaklaşmak," amacıyla Shakespeare'i sınıfından çıkardığını söyledi. Shakespeare'i kaldırmak, bu yönde çalışmak adına benim için kolay bir adımdı.

Michigan'da lise İngilizce bölüm başkanı olan bir başka öğretmen, öğretmenlerin Shakespeare'in eserlerinin 'evrensel' olduğu iddiasının 'beyazlığına meydan okumaları' gerektiğini söyledi.

Arizona Eyalet Üniversitesi'nde İngilizce profesörü ve Amerika Shakespeare Derneği Başkanı Ayanna Thompson, bu ve diğer tuhaf iddialara yanıt olarak, öğretmenlerin Shakespeare öğretmeye devam etmeleri gerektiğini ancak bunu daha çeşitli yazarlarla birlikte yapmaları gerektiğini söyledi. Toni Morrison gibi. Sanki daha önce hiç kimse siyahî bir yazar öğretmemiş ve Shakespeare severler, idollerinin kalmasına izin verilmesi için bir tür savunma yapmak zorundaymış gibi, bu bir savunma pazarlığı olarak önerildi.[11]

Bu durum devam ettikçe, her türlü testi geçtiği düşünülen bir yazar bulmak daha da zorlaşıyor. Massachusetts'teki bir okul, *Odysseia*'yı ölü beyaz adamların sorunlu metinlerinden oluşan bir kanonun sadece bir parçası olarak görerek Homeros'u yasaklayanlar arasındaydı.[12] Bu tür kararlarda, İngiliz edebiyatının tüm kanonu yeniden yorumlanmıyor, sadece kabul edilemez olarak görülüyor. Öğrencilere günümüzden önceki tüm edebiyatın iğrenç olduğu söylenmekte ve bunun yerine Toni Morrison'dan fazladan bölümler almaları emredilmektedir.

En azından Shakespeare, eserlerine yönelik cahilce bir saldırıya maruz kaldı. Diğer yazarlar bu kadar şanslı değildi. Aslında aynı dönemde başka yazarlar da kara listeye alınıyordu; yazdıkları ya da söyledikleri herhangi bir şey için değil, asla tanışamayacakları ataları için...

2020'deki Irkçılık Karşıtı İzdiham'da British Library, "Çalışanlarına ve kullanıcılarına aktif olarak ırkçılık karşıtı bir kuruluş olacağına dair bir taahhütte bulunduğunu ve bu sözü gerçeğe dönüştürmek için gerekli tüm adımları atacağını," duyurdu. Bu büyük taahhüdün bir parçası olarak Kütüphane, köle ticareti veya sömürgecilikle herhangi bir bağlantısı olduğu tespit edilen yazarların bir listesi üzerinde çalıştığını duyurdu. Bu kara liste hazırlanırken, listede yer alan bazı isimlere ilişkin haberler Kütüphane tarafından internette yayınlandı. Orijinal listede Oscar Wilde, Lord Byron ve George Orwell'in de aralarında bulunduğu üç yüz suçlunun ismi yer alıyordu. Kütüphaneden yapılan açıklamada şu ifadelere yer verildi: ‹Şu anda British Library'de bulunan ve daha önce bu sayfalarda adı geçen bazı kişilere ait olan bazı materyaller, köleleştirilmiş insanlardan veya sömürgeci şiddet yoluyla elde edilen servetle ilişkilendirilmektedir. Basılı Miras Koleksiyonları ekibindeki küratörler, bakımımız altındaki basılı koleksiyonların kaynağını ve tarihini yorumlamak ve belgelemek için devam eden bir çalışmanın parçası olarak bunları tanımlamak için bazı araştırmalar yaptılar."[13] Bu 'küratörler' araştırmalarından bir-

çok erken keşif yaptılar. Bunlardan biri, yazar Rudyard Kipling'in edebi eserlerinde Britanya İmparatorluğu'nu 'merkezi bir tema' hâline getirmekten suçlu olduğuydu.

British Library'de sadece en iyi araştırmacıların istihdam edildiği açıktır. Bunlardan biri olan Baş Kütüphaneci Liz Jolly, "Irkçılığın beyaz insanların eseri olduğunu," kamuoyuna duyurma fırsatını yakalamıştır.[14]

Başka bir yerde Kütüphane, şair Samuel Taylor Coleridge'in şiirlerinde kölelik karşıtı görüşlere sahip olmasına ve bunları dile getirmesine rağmen, Barbados'ta yaşayan ve köle sahibi mülklerle yakın çalışan bir yeğeni olduğu için kara listeye alındığını söyledi. Babanın günahları tanıdık bir sorundur ancak yeğenin tanıdığı kişilerin günahları yeni bir çağrışımsal suçluluk biçimidir.

Yine de kara liste daha da gülünç bir hal aldı çünkü listede yer alan kişilerden biri, pek çok kişiyi şaşırtacak şekilde, eski Şair Ödülü sahibi Ted Hughes'tu. Hughes 1930'da köle ticaretinin sona ermesinden birkaç yıl sonra doğmuştu ve İmparatorluğun son günlerinde önemli bir etkisi olamayacak kadar gençti. 1998 yılında vefat etti. Yine de İngiliz Kütüphanesi onu suistimalciler dosyasına ekledi.

Bunun nedeni, vergi mükelleflerinin masraflarıyla çalışan hafiyelerin, Hughes'un atalarından biri olan Nicholas Ferrar'ın, Kuzey Amerika'da koloniler kurulmasına yardımcı olan Londra Virginia Şirketi ile 'derin bir ilişki' içinde olduğunu bulduklarını iddia etmeleriydi. Elbette Hughes'un 1592 doğumlu Ferrar ile herhangi bir bağlantısı olduğuna dair bir iddia yoktu ve British Library'nin araştırma ekibi bile Hughes'u doğrudan bir bağlantıyla lekeleyemeyeceklerini anlamıştı. Yine de Hughes'un kara listelerinde yer alan 'kölelikle bağlantısı olan' ya da 'kölelik veya sömürgecilikten kazanç sağlayan' biri olma kriterlerini karşılayan kişilerden biri olduğunda ısrar ettiler. Kütüphanenin araştırmacıları, Hughes'un bu soydan ne ölçüde yararlanmış olabileceğine dair hiçbir araştırma yapmamışlardı.

Yorkshire'ın yoksul bir bölgesinde doğmuş ve büyümüştü. Babası bir tütün dükkânı işletiyordu ve Hughes Cambridge Üniversitesi'ne burslu olarak girmeyi başardı; kariyerini ve kazandığı parayı da kendi işinden elde etti.

Bu vesileyle, salonda kalan az sayıdaki yetişkinden bazılarının kısa ve sert müdahaleleri oldu. İlk olarak, kütüphane tarafından istihdam edilmeyen bazı gerçek araştırmacılar en temel, üstünkörü çalışmayı yaptılar. Shakespeare'in zamanında yaşamış bir adamla ilişkilendirerek Hughes'u lanetlemeye çalışmanın saçmalığının yanı sıra, Kütüphane'nin iddiasında başka belirgin sorunlar olduğuna dikkat çektiler. Nicholas Ferrar'ın çocuksuz olarak öldüğü, dolayısıyla Ted Hughes'un onunla bir akrabalığı olsa bile bunun doğrudan bir soydan gelme olamayacağı ortaya çıktı. Ayrıca Nicholas Ferrar'ın aslında İngiliz köle ticareti daha başlamadan önce köleliğe saldıran bir broşürün yazarı olduğuna dikkat çektiler.

Kütüphane, yirminci yüzyılın en büyük şairlerinden birini, yüzyıllar önce ölmüş ve köle ticaretine karşı çıkan ilgisiz bir kişiyle ilişkilendirerek karalıyordu.

Bu, British Library'nin projesi için hiç de uygun bir başlangıç değildi ve Ted Hughes'un mal varlığı açıkça devreye girerek niteliksiz bir özür talep etti. Kütüphane, Bayan Carol Hughes ile aile üyeleri ve arkadaşlarından, "Elektronik tabloda uzak bir ataya yapılan atıf nedeniyle... Kayıtsız şartsız geri çekiyoruz." diyerek özür dilemek istediğini duyurdu. Kütüphane söz konusu suçlamayı tekrarlamayacağına söz verdi ve yarattığı sıkıntı için özür diledi. Hughes'un dul eşi, özrü memnuniyetle karşılarken Kütüphane'nin "Son derece yanıltıcı yorumlarından," yakındı.[15]

Bu olayda birkaç uyarıcı hikâye var. Bunlardan biri, ne hakkında konuştuklarını bildiklerini iddia eden insanların bunu yapmadıklarıdır. Çoğunlukla cahil, özensiz ve yarıdan daha az bilgilidirler. Diğeri ise en ufak bir sert itişin tersine dönüşü sağlayabileceğidir. Peki, bu neden daha sık gerçekleşmiyor? Neden aynı dil, aynı fikirler, aynı iddialar, aynı dogmatizm her şeyin

içinden geçebiliyor? Çünkü öyle. Konunun ne kadar hassas ne kadar derin ya da anlamsız olduğunun bir önemi yok. Her şey aynı acımasız ışık altında incelenir ve her şey eşit derecede ve ebediyen suçlu görünür.

Irkçı Bahçe İşleri

Bazen büyük bir edebiyattır. Diğer zamanlarda ise bahçecilik gibi hafif ve görünüşte kaygısız bir şey olabilir. Mart 2021'de, Kew Bahçeleri spot ışıklarının altında kaldı. İngiltere'nin en büyük botanik bahçesinin müdürü *The Guardian*'a bir röportaj vererek, kamu tarafından finanse edilen bahçelerinin 'uyandığı' yönündeki iddialara 'karşılık' verdi. Şikâyetlerin nedeni, Kew'in önümüzdeki on yıl için beş temel önceliği arasında emperyalizm ve sömürgecilikle olan bağlantıları hakkında konuşmak olduğunu söyleyen on yıllık bir manifestonun yakın zamanda yayınlanmasıydı. Kew, tahmin edilebileceği gibi, 'sömürgecilikten kurtulmayı' ve 'sömürücü ve ırkçı mirasını' kabul etmeyi amaçladığını söyledi. Daha önce BBC'de çalışan Richard Deverell, bu gündeme yönelik eleştirilere sert bir dille karşılık vermeye karar verdi. The Guardian'ın sayfalarında yazdığı yazıda, artık sessiz kalmanın mümkün olmadığını duyurdu.

Deverell büyük bir inançla "Yol ayrımındayız." dedi. George Floyd'un ölümü üzerine dünya çapında yaşanan duygu patlaması, uzun süredir devam eden adaletsizliklerle yüzleşilmesi gerektiği anlamına geliyordu. Kew bu büyük hesaplaşmanın dışında kalamazdı ve kalmayacaktı da. Deverell, "Diğer pek çok kuruluş gibi Kew'in tarihinin bazı bölümleri de utanç verici bir şekilde sömürgecilik ve ırkçılık mirasına dayanıyor," dedi. "Kew'in 19. yüzyıldaki çalışmalarının çoğu, değerli bitkilerin tarım ve ticaret için Britanya İmparatorluğu'nun dört bir yanına taşınmasına odaklanmıştı; bu da elbette geçmişimizdeki bazı önemli figürlerin ve hâlen koleksiyonlarımızda bulunan eserlerin sömürgecilikle bağlantılı olduğu anlamına geliyor." Karayip

kökenli Kew botanikçisi Sophie Richards da aynı fikirde. "Bitkilerin Britanya İmparatorluğu'nun işleyişinde merkezi bir rol oynadığını unutmamalıyız." dedi.

Peki, bir bahçeyi 'sömürgesizleştirmek' pratikte ne anlama geliyor? Bay Deverell'in bir parça cevabı vardı. "260 yılı aşkın bir süredir Kew bilim insanları dünyanın her köşesini keşfederek bitki ve mantarların zengin çeşitliliğini belgeledi. Bizler keşif ve bilimin yanı sıra ayrıcalık ve sömürünün de işaretçileri olduk." dedi. "Bu konuda kabul edilebilir tarafsız bir pozisyon yoktur; sessiz kalmak suç ortağı olmaktır. Her birimiz toplumumuzdaki adaletsizliğe karşı tavır almalıyız. Peki, bir botanik bahçesi müdürü ne yapabilir?"

Deverell'in bu 'yol ayrımı' anında sahip olduğu tek somut fikir, sergileri ve açıklamaları değiştirmekti. Örneğin, şeker ve kauçuk bitkilerinin adı "Kölelik ve sömürgecilikle olan bağlantılarını yansıtacak," şekilde değiştirilecekti. Başka bir yerde, bahçelerin geçmişte tanımlayıcı dil konusunda gevşek davrandığını iddia etti. Belirli bitkilerden belirli zamanlarda 'keşfedilmiş' olarak bahsediyorlardı. Kartal gözlü Deverell, bu bitkilerin birçoğunun Batılı botanikçiler ve kâşifler onlarla karşılaşmadan önce yerli topluluklar tarafından yıllardır bilindiğine dikkat çekti ki öyle de olmuş olabilirler ancak yine de onları orada bulan ve o zamandan beri onları takdir edebilen daha geniş bir kitleye ulaştıran insanlar tarafından 'keşfedildiler'. Oyuncu yönetmenleri film yıldızlarını 'keşfeder' ve arkadaşlarınız şehrin öbür ucundaki harika bir restoranı 'keşfeder'. Böyle bir tanımın kötü bir yanı yoktur. Buna itiraz etmek, görkemli bir iddiayı biraz bilgiçlik taslayarak haklı çıkarmaya çalışmaktır. Oysa Bay Deverell'in cephaneliğindeki tek şey bu gibi görünüyordu. Diğer ana önerisi ise "İnsanların Kew'in Victoria döneminden kalma ferforje kapılarından korkmamalarını," sağlamaktı. Sanki dostane ferforje kapılar ve dostane olmayan ferforje kapılar varmış ve herkes gibi bu ayrımın doğru tarafında yer almak gerekiyormuş gibi.

Ve Kew bu konuda yalnız değildi. Gerçekten de bahçecilik dünyası, toplumun diğer kesimleri kadar kırgın ve gücenmeye meyilli olduğunu kanıtladı. Kew kısa süre önce 'Ellerimizdeki Kir' adlı bir bahçecilik podcast'i yayınlamıştı: 'Botanik'in Gizli Eşitsizlik Mirasının Üstesinden Gelmek' adlı bir podcast yayınlamıştı. BBC yayıncısı James Wong, "Bitkilerin görünüşte demokratik ve sağlıklı dünyasının," ardında yatan eşitsizlik ve ırkçılığı keşfetmeye koyuldu. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, diğer her şey gibi fokur fokur ırkçı olduğu ortaya çıktı.

Yarı Malezyalı olan Wong'a göre, bir keresinde Chelsea Flower Show'da biri ona 'harika İngilizcesi' için iltifat etmiş. Başka durumlarda ise fuara gelen ziyaretçilerin kendisinin sadece tropik bahçelerle ilgilendiğini düşündüklerini söylüyor. Bir başka bahçe tarihçisi ve BBC'nin *Gardener's World* programının sunucusu Advolly Richmond, "Bazen bahçeler ve bahçecilikle ilgili pek çok durumda tek siyah yüz ben olduğum için,"[16] sık sık "İki kere düşündüğünü," iddia etmiştir.

The Guardian'ın sayfalarında yazan Wong, doğal dünyanın en büyük neşesinin "Cinsiyet, sınıf, ırk, cinsellik ve siyasi iknanın ötesine geçebilmesi," olduğunu söyledi. Yine de 'Bahçeciliğin Irk Sorununu Ayıklamak' başlıklı makalesinde, bahçeciliğin "Görünüşte dostane, yumuşak huylu dünyasında ırkçılığın ne kadar sistemik bir sorun olduğunun," pek çok insan için sürpriz olacağını ısrarla vurguladı.[17] Elbette, The Guardian okurları bahçeciliğin aldatıcı dostane yüzü karşısında muhtemelen hiç şaşırmayacaklardı. Aslında yumuşak huylu cephenin ardında kaynayan bağnazlık muhtemelen tam da solcu okurların her köşede görmeye hazır oldukları şeydi.

Kasım ayında, George Floyd'un ölümünün ardından Wong, bahçeciliğin siyasallaşmasını savunmak için gazetenin sayfalarına çıkmıştı. Gazetenin manşeti şöyleydi: 'Diğer sanatlar politik, bahçecilik neden olmasın? Wong, beş yıl önce Hampton Court Flower Show'da kulak misafiri olduğu ve "Dünyanın dört bir yanındaki yerinden edilmiş insanların sorunlarından," esinle-

nen bir bahçecilik enstalasyonunun bahçeciliğe siyaset karıştırdığından şikâyet eden kişilere saldırdı. Bu şikâyetin son derece yanlış olduğunu söyledi. Her şey siyasileştirilebiliyorsa, bahçecilik neden siyasileştirilmesin? Bahçecilik dünyasındaki düşük dereceli bağnazlık örnekleri arasında 'yerli' ve 'miras' gibi kelimelerin 'daha iyi' kelimesinin kısaltması olarak kullanılması da yer alıyordu.[18] Daha sonra Wong, sosyal medyada, "Bahçelerin siyasi eylemliliklerinin reddedildiğini çünkü sık sık rahatsız edici politikaları açığa vurduklarını," iddia eden bir şehir ve peyzaj profesörüne yanıt verdi.[19] Wong daha da açık bir şekilde İngiliz bahçeciliğinin 'DNA'sında ırkçılık olduğunu' iddia etti. Kanıtı, bir keresinde '%100 beyaz' insanlarla dolu bir odaya bir ekim planı sunduğunda, birinin 'yerli kır çiçekleri' kullanmaları gerektiğini söylemesiydi. 'Yerli' kır çiçekleri fikrinin 'sadece tarihsel olarak berbat' olmadığını, aynı zamanda "Britanya'ya neyin ve kimin 'ait' olmadığına dair genellikle bilinçsiz fikirlere dayandığını," söyledi. "İngiliz bahçeciliğinde çalışıyorsanız, her gün bu tür yorucu şeylerle uğraşmak zorunda kalırsınız."[20]

Tüm bunlar *Guardian*'da kesinlikle yankı buldu. Gazete, Kew Gardens müdürünü destekleyen bir başyazıda, Kew'deki orman gülleri ve çiçek açan manolyaların ziyaretçilerin dikkatini dağıtmaması gerektiği sonucuna vardı. Botanik bahçeleri "Sadece egzersiz ve oyalanma amaçlı yeşil alanlar değildir." 'Botanik araştırma' ve 'bilime hitap' için kullanılan yerlerdi ancak "Apolitik olmaktan çok uzaktılar." Bu tür bahçeler, genellikle 'ekonomik amaçlarla' toplanan elitist bir Batılı 'egzotik' arayışından doğmuştur. Bunu yapan 'beyaz adamların' bir gündemi vardı. Gazetenin manşeti şöyleydi: "Botanik Bahçelerine Guardian Bakışı: İmparatorlukla ayrılmaz bir şekilde bağlantılı."[21] Diğer her şey gibi, diyebilirsiniz.

İngiltere orman güllerine savaş açarken, Kanada'da odak noktası masum çimlerdi. Eylül 2020'de John Douglas (Kamloops'taki Thompson Rivers Üniversitesi'nde tarih profesörü) Kanada'nın çimenlerinin acilen sömürgesizleştirilmesi gerekti-

ğini savunduğunda ulusal çapta dikkatleri üzerine çekti. Profesör Douglas'a göre çimler "Doğa üzerindeki kontrolün bir ifadesidir." Tabii ki öyle. Öte yandan içinde bulunduğumuz çağda bunu gözlemlemek yeterli değil. Batı karşıtlığının fiskiyeleri de açılmalıdır. Böylece Profesör Douglas'ı, tüm bu su barajları, çim ekme, peyzajı düzleştirme ve içine koymak için "Yerli olmayan bir bitki türü bulma," girişimlerinin artık tanıdık bir modelin bir başka örneği olduğunu savunurken buluyoruz.

"Büyük bir çimenliğe sahip bir arka bahçe, sömürgecilik için bir sınıf gibidir." dedi.

Oyuna başkaları da katıldı. Kanada Doğa Koruma Kurumu'nda kıdemli bir koruma biyoloğu olan Dan Kraus'a göre, bir ulus gibi bir çim alan da 'çeşitli' olmalıdır. "Bu kültürel bir şey," dedi. "Çeşitliliğe ve aynılığa değer vermenin ilginç bir karşılaştırması var." Gelecek nesillerin kültürel çeşitliliğe sahip olmayan çimlere şaşkınlıkla bakıp "Bunu neden yaptınız?"[22] diyebileceğine inanıyor ki bu mümkün ya da alternatif olarak, gelecek nesiller Bay Kraus'a dönüp bakabilir ve farklı bir şaşkınlık hissedebilir.

Irkçı Müzik

Batıyı Batı yapan şeylerden biri de fikirlere ve etkilere açık olmasıdır. Batı'nın tarihi, bilginin bulunabildiği her yerden toplanmasının tarihidir. Bitkileri, fikirleri, dilleri ve tarzları toplama tarihidir. Boyun eğdirmek ya da çalmak için değil, öğrenmek için.

Bugün yaşamın ve kültürün hiçbir alanı, bu açıklık geleneğinin tam tersini savunan çağın her yerde ve her zaman var olan ideolojisinin nüfuz edemeyeceği kadar kırılgan ya da kutsal değildir. Her zaman, diğer her şeyi süpürdüğü aynı acımasız dogmatizmle. Floyd sonrası 2020 yazında, klasik müzik şaşırtıcı hedeflerden biriydi. Oysa bu hedefin oluşumu bir süredir devam ediyordu. Oxford Handbook serisi 2015 yılında kataloğuna yeni bir başlık eklemeyi uygun gördü: *Oxford Handbook*

of Social Justice in Music Education (Oxford Müzik Eğitiminde Sosyal Adalet El Kitabı). Bu kitap, diğer şeylerin yanı sıra, müzik yarışmalarının sona erdirilmesi ve yerine ekonomik eşitsizliğe dikkat çekilmesi gerektiğini, müziğin siyasetle ilgili olması gerektiğini, Kuzey Amerika'daki müzik eğitiminin "Kültürel beyazlığın açık bir gündeminin parçası olduğunu ve sanatçıların sahnedeki duruşlarının ırkçı olduğunu," öne sürdü. Kültürel değişimlerin müzik notalarını ciddiye almayı bırakmamız gerektiği anlamına geldiğini, siyasi aktivizmin en yüksek eğitim biçimi olduğunu ve mevcut iktidar yapılarıyla mücadele etmek için sadece hip hop öğretmeye değil, hip hop 'olmaya' çalışmamız gerektiğini savundu.[23] Bu her ne demekse. Her halükârda, beyaz bir adam tam olarak nasıl hip-hop olmayı umabilir? Başı belaya girmeden?

Her halükârda, aktivistler 2020 yazına hazırlanırken birkaç yıldır gözlerini Amerikan orkestralarına dikmiş durumdaydı. Yıllardır var olan bir mesele -izleyicilerin ve sanatçıların demografik özellikleri- bir kez daha kültürel bir koçbaşı olarak kullanılıyordu.

Orkestralar ve diğer klasik müzik grupları on yıllardır aralarındaki kadın ve etnik azınlık oyuncuların sayısını artırmak için çalışıyordu. Uzun tartışmalardan sonra, birçok orkestranın bulduğu araçlardan biri 'kör seçmeler' sürecini başlatmak oldu. Buradaki fikir, elbette, belirli bir oyuncunun erdemlerine karar veren herhangi bir mülakat panelinin, kişinin kadın veya etnik azınlık kökenli olup olmadığına dair görsel ipuçlarından etkilenmemesini sağlamaktı. Yıllar boyunca bu ilerici bir hareket olarak görüldü ve pek çok kişi orkestralarda azınlık temsilindeki artışı kısmen buna bağlıyor. 2016 yılında Metropolitan Opera orkestrasındaki trombonistlerden biri olan Weston Sprott, (aynı zamanda Juilliard School'da ders vermektedir) kör seçmeler lehine güçlü bir şekilde konuştu. "Deneyimlerime göre," diyor Sprott, "Başından sonuna kadar paravanın bulunduğu çok sayıda seçmeyi kazandım ancak paravanın indi-

ği hiçbir profesyonel seçmeyi kazanmadım. Eğer şirketinizi çeşitlendirmek konusunda ciddiyseniz, atacağınız adımlardan ilki perdeyi kaldırmak ve sanatsal kanaatlerinize kulaklarınızın (gözlerinizin değil) rehberlik etmesine izin vermektir. Çeşitlilik bunu takip edecektir."[24]

Ama sonra, 2020'de, sürecin ilkeleri aniden tersine dönerken dişlilerin gıcırdadığını neredeyse duyabiliyordunuz. Birdenbire kör seçmeler sorun hâline geldi. New York Times'ın Temmuz 2020'de manşetten verdiği gibi, "Orkestraları daha çeşitli hâle getirmek için kör seçmelere son verin." O ayki fikir birliğine göre, orkestralar daha fazla çeşitliliğe sahip olacaksa, ırkları göz ardı etmemeli ya da kör seçmelerle herkese eşit şans vermemeli, bunun yerine 'ırk, cinsiyet ve diğer faktörleri' göz önünde bulundurmaya zorlanmalıydı. Rapor, kör seçmelerin orkestralarda kadın sanatçıların sayısını artırmada 'dönüştürücü' olduğunu kabul ederken, orkestraların ırksal yapısında 'yetersiz' bir değişim olduğunu iddia ediyor. Gazete, "Statüko işe yaramıyor." dedi. "Kör seçmeler artık savunulabilir değil." ve politika 'iyi niyetli' olsa da şimdi 'çeşitliliği engellediği' iddia ediliyor.

Orkestralarda yetersiz temsilin bir dizi nedeni olabilir. Örneğin, klasik müzisyen olarak yetiştirilen yeterli sayıda genç siyah Amerikalı olmaması mümkündür. Sebepler ne olursa olsun, çözümlerden biri Amerikan okul sistemi genelinde, özellikle de siyahların çoğunlukta olduğu okullarda klasik müziğe verilen desteği artırmak olacaktır. Ne var ki çoğu zaman olduğu gibi, bu da üstesinden gelinemeyecek kadar büyük bir sorun olacaktır. Öte yandan, orkestralarında yeterli sayıda oyuncu olmadığı için orkestra kurullarını dövmek nispeten maliyetsiz bir uygulamadır. Klasik müzik çevrelerinde yıllardır tartışılan kademeli değişim argümanı, birdenbire sorunun bir parçası olarak görülmeye başlandı.

New York Times'ın baş klasik müzik eleştirmenine göre bu "Yavaş ve istikrarlı değişim artık yeterince hızlı değil."[25]

Yine de bu, sorunun çözümünün kolay olduğunu gösteriyordu. Ekranları ya yükseltmek ya da alçaltmak. Ne var ki bu konuda bile kimse hemfikir değil. New York Filarmoni'nin baş klarnetçisi ve aynı zamanda siyahî olan Anthony McGill şöyle diyor: "Doğru cevapların ne olduğunu bilmiyorum. *New York Times*'ın 'Black Artists on How to Change Classical Music' başlıklı devam makalesinde kör seçmelere son verilmesi fikrini destekleyen tek bir siyahî müzisyen bulamaması da dikkat çekicidir.[26] National Alliance for Audition Support (Amerikan orkestralarında temsili artırmaya yönelik bir girişim) "Seçme/staj süreçlerimizin bazı yönlerinin, ülkemizde ilk orkestranın kurulmasından bu yana var olan sistemik ırkçılık mirasına katkıda bulunmaya devam ettiğini," iddia etmektedir. Orkestra yönetiminin ve desteğinin "Irkçılık karşıtlığı, örtük önyargı ve grup iletişimi becerileri eğitiminin her düzeyde gerekli olduğunu," söylüyor. Öte yandan 2021 kılavuz ilkeleri, seçme sürecinin her aşamasında filtreleme yapılması çağrısında bulunuyor ve özgeçmişlerin filtrelenmemesi gerektiğinde ısrar ediyor.[27] İster filtreleme yanlısı ister karşıtı olsun, tüm bunların ortak bir noktası var. İnkâr edilemez bir öncül altında sunuluyor: *New York Times*'ın ifadesiyle klasik müziğin 'beyazların egemen olduğu bir alan' olduğu ve bu nedenle dönüştürülmesi gerektiği.

Bu nokta durmadan dile getiriliyor. Temmuz ayında sıra operaya geldi. *New York Times*, "Opera artık ırksal sorununu görmezden gelemez." diye ilan etti. Aynı gün *Washington Post* da buna katıldı: "Duyduğunuz bu ses klasik müziğin ırkçılıkla gecikmiş hesaplaşmasıdır." Bu önemli yazı, "Sistemik ırkçılığın... Klasik müzik dünyasının yapılarında çürüme gibi aktığını," iddia etti. Kurumların "Klasik müzik sahnesini alışkanlık hâline gelmiş bir şekilde eğik ve beyaz renkte tutan dengesizlikleri düzeltmesi," gerektiğini iddia ediyordu. Post buna örnek olarak, kısa bir süre önce toplum sanat liderleri ile bir Zoom görüşmesi gerçekleştiren Kennedy Center'ı gösterdi. Merkezin başkan yardımcısı Marc Bamuthi Joseph, merkezin

'ırkçılık karşıtı eserler' sipariş etme arzusunu vurguladı çünkü kendisinin de söylediği gibi, merkezin amacı "Irkçılık karşıtlığını sistematik hâle getirmek." Sonuçta, bir dinleyici kitlesinde beyazların bulunmasında bir sorun olmadığı gibi, bir cemaatte beyazların bulunmasında da bir sorun yoktur. Belirli bir toplantıda yeterince siyah insan yoksa bu o toplantıyı yanlış yapmaz. Sadece herkese hitap etmeyebilir ve bunun nedeninin 'ırkçılık' olduğunda ısrar etmeden bu durumla barışmak ya da bunu etkilemek mümkün olmalıdır.

Ne var ki hepsinin içinden aynı muazzam güç geçiyor. Baltimore Senfoni Orkestrası 2021 tüzüğünde "Çeşitlilik, ırksal eşitlik ve kapsayıcılığın BSO'nun ikinci yüzyılının başarısı için stratejik zorunluluklar olduğunu," iddia ediyor. Tüzük şöyle devam ediyor: "Sanatı kutlamanın ve her türlü sistemik ırkçılığı reddetmenin BSO'nun misyonunun doğal bir parçası olduğuna inanıyoruz. Beyaz ayrıcalığının mirasının kurumumuz genelinde devam ettiğinin farkındayız ve müzisyenlerimiz, yöneticilerimiz, patronlarımız ve toplumumuzla ortaklaşa olarak bu kurumu dönüştürmeye kararlıyız."[29]

Son iki yılda, aynı eğilim müzik dünyasının her kesimini kasıp kavurdu. Bir izdihamın yanlış tarafında kalmaktan kaçınma telaşıyla, geçmişte ve günümüzde daha fazla siyahî besteci arayışına girildi. Amerika'daki en az bir büyük barok topluluğu bu tuzağa düştü çünkü elbette çaldıkları müziklerin hepsi ölmüş beyaz bestecilere ait. Yine de yönetim kurulu, bu barok topluluğun yeni müzik çalmasını talep ediyor, böylece siyah bestecilerin müziklerini çalabiliyorlar. Günümüzde çalışan gerekli sayıda siyahî besteci bulmanın zor olduğunu düşünüyorsanız, barok tarzda beste yapmaya istekli siyahi besteciler bulmaya çalışana kadar bekleyin. Diğer durumlarda, orkestralar, mevcut oyuncuları kovmak ve yerlerine siyahları getirmek istemeyen müzik direktörleri ve diğerleriyle yollarını ayırmaya başladı bile. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en az bir vakada, ortaya çıkan tasfiyenin kurbanı Asya kökenli bir müzisyen

oldu. Yani, etnik azınlıkların temsilini artırmak adına, kurum mevcut bir azınlık müzisyenini serbest bırakmıştır. Zira çok az sayıda siyahî sanatçı dünya pop listelerinin zirvesine çıkmak için yardıma ihtiyaç duyarken, barok müzik sahnesinin zirvesine itilmeleri gerektiğine karar verilmiştir.

Belki de her şeyin ırkçı olduğu bir dünyada, müziğin temellerinin bile aynı şekilde damgalanması kaçınılmazdır. Geçtiğimiz nesil boyunca, Batı dünyasının en iyi üniversitelerinde, elitist, beyaz ve Batılı çağrışımları olduğu iddiasıyla müzik notasyonu fikrinden vazgeçilmesi yönünde büyüyen bir hareket vardı. Stanford, Harvard ve Yale gibi üniversitelerde, müzik okuyanlardan ne beklenmesi gerektiği konusunda süregelen bir tartışma var. Öğrencilerden Batı müziği kanonunu öğrenmeleri beklenmeli mi? Hatta Batı nota sistemini öğrenmeleri beklenmeli midir, zira bu sadece bir nota biçimidir ve Batı'ya özgüdür? Müzik eğitimi herhangi bir ön müzik bilgisi gerektirmeli midir?

Bu sorun çoğu açıdan yeni bir sorundur. Etnomüzikologların önceki kuşakları, Batı notasının Batılı olmayan müzik geleneklerini anlamak için yararlı bir araç olduğunu varsayma eğilimindeydi. Bu varsayım ancak son yıllarda sorgulanmaya başlandı. Bu da elbette ilginç bir soruyu gündeme getiriyor. Eğer insanlar bir tür nota sistemi kullanmıyorlarsa ne yapmaları ve herhangi bir müzik sistemini nasıl anlamaları beklenir? Dünyada çok az kültürel sistem, perde ve zaman gibi iki gerekli unsuru doğru bir şekilde yakalayan sofistike bir notasyon sistemi geliştirmiştir. Batı sistemi, dokuzuncu yüzyıl gibi erken bir tarihte perdeyi notalama becerisini geliştirmiştir. Ritmin notaya alınması ise 12. yüzyıldan itibaren mümkün olmuştur. 14. yüzyıla gelindiğinde Avrupa, modern sistemden çok da uzak olmayan bir notasyon sistemi geliştirmiştir.

Çinlilerin bir sistemi vardır ve Hindistan'da da bir sistem geliştirilmiştir ancak hiçbiri Batı notasyon sisteminin yapabildiğini yapamaz. Bu gerçeği göstermenin çok basit bir yolu vardır: Batılı etnomüzikologlar Hindistan, Çin ve hemen hemen tüm

diğer müzik geleneklerinin müziğini çok yüksek bir doğrulukla kaydedebilirler. Diğerleri için aynı şey söylenemez. Hindistan ve Çin'in kendi nota sistemleri olsa da Hintli veya Çinli müzikologlara bir Mahler senfonisi çaldığınızda, bunu kendi nota sistemlerine yazabilecekleri ve ardından senfoniyi kendi nota sistemlerinden okuyarak size geri çalabilecekleri bir durum söz konusu değildir. Sonuçlar uzaktan yakından aynı olmayacaktır. Aslında, sonuçlar ilk duyulanla neredeyse hiçbir benzerlik taşımayacaktır.

Fransız-İsrailli etnomüzikolog Simha Arom hayatını Afrika'nın karmaşık müziğini incelemeye adamıştır. *Polyphonies et polyrythmies instrumentales d'Afrique Centrale* (1985) gibi çalışmalarında Arom, Afrika'nın sofistike polifonik ve poliritmik müziğini analiz eder ve notaya alır. Çalışması, Orta Afrika müziğinin son derece karmaşık tekniklerinin notasyonunu içerir; Arom'un çalışmalarından ders alan besteci György Ligeti'nin "Avrupa geleneği kadar zengin, hatta ondan daha zengin olan çokseslilik hakkında yeni bir düşünme biçimine," kapı açtığını söylediği bir gelenek.[30] Ligeti ve diğer besteciler bu bilgiden ne kadar çok şey kazanmış olsalar da geçiş tek yönlü kalmıştır. Arom, Batı nota sistemini kullanarak Orta Afrika'nın karmaşık müziğini yakalayabilmiş olsa da Beethoven'ın bir piyano konçertosunu notaya dökebilecek ve hatta ona yaklaşabilecek bir Afrika sistemi yoktur. Bu bir değer yargısı değildir. Bu sadece bir gerçektir ve Batı notasyon sisteminin mevcut diğer tüm notasyon sistemlerinden çok daha faydalı olduğunun söylenebilmesinin ve bu nedenle -başka hiçbir neden olmasa bile- incelenmeye değer olmasının tek nedenidir. Gerçeklerin makul bir analizi, yukarıda tartışılan durumun doğruluğunu kabul edecektir. Yine de bundan bahsetmek sadece tartışmalı değil, aynı zamanda özellikle Batı'da çekişmeli bir konudur. Doğru olmadığı için değil, daha geniş bir ideolojik bakış açısına uygun olmadığı için. Akademisyenler ve diğerleri tarafından saldırıya uğrayan sistemin en etkili sistem olduğu gerçeği, saldırı altında olmasının nedeninin en etkili sistem olması olmadığını anla-

dığınızda sapkın görünmeyi bırakır. Saldırı altında olmasının nedeni basitçe Batılı olmasıdır. Bu saldırı karanlık çevrelerde gerçekleşmiyor. Aslında, bazı akademisyenlerin bu toprak gaspı, diğer pek çok yerin yanı sıra Oxford Üniversitesi'nde de yaşanıyor. Mart 2021'de, Müzik Fakültesi'ndeki profesörlere, "Uluslararası Black Lives Matter gösterilerinin ardından, Fakülte Kurulu'nun lisans müfredatındaki çeşitliliği artırmak için değişiklikler önerdiğini," belirten yeni bir dizi teklif gösterildi. Oxford Üniversitesi müzik fakültesi neden BLM hareketi nedeniyle değişiklik yapmak zorunda hissetsin ki? Diğer herkesle aynı nedenden dolayı.

Gerçeklerin makul bir analizi, yukarıda tartışılan durumun gerçekliğini kabul edecektir. Yine de bundan bahsetmek sadece tartışmalı değil, özellikle Batı'da tartışmalı. Doğru olmadığı için değil, daha geniş bir ideolojik gündeme uygun olmadığı için. Akademisyenler ve diğerleri tarafından saldırıya uğrayan sistemin en etkili sistem olduğu gerçeği, saldırı altında olmasının nedeninin en etkili sistem olması olmadığını anladığınızda sapkın görünmeyi bırakır.

Saldırı altında olmasının nedeni basitçe Batılı olmasıdır.

Bu saldırı karanlık çevrelerde gerçekleşmiyor. Aslında, bazı akademisyenlerin bu toprak gaspı, diğer pek çok yerin yanı sıra Oxford Üniversitesi'nde de yaşanıyor. Mart 2021'de, Müzik Fakültesi'ndeki profesörlere, "Uluslararası Black Lives Matter gösterilerinin ardından, Fakülte Kurulu'nun lisans müfredatındaki çeşitliliği artırmak için değişiklikler önerdiğini,' belirten yeni bir dizi teklif gösterildi. Oxford Üniversitesi müzik fakültesi neden BLM hareketi nedeniyle değişiklik yapmak zorunda hissetsin ki? Diğer herkesle aynı nedenden ötürü.

Müzik fakültesinin tartışmalarında öne çıkan konular arasında, bir profesörün müzikal notasyonun kendisini 'sömürgeci bir temsil sistemi' olarak damgalaması vardı. Başka bir yerde, profesörlere mevcut lisans dersinin "Beyaz üstünlüğüyle suç ortaklığı," sergilediği ve "Köle döneminden kalma beyaz Avrupa

müziğine," çok fazla odaklandığı söylendi. Profesörler bununla Mozart ve Beethoven dönemini kastediyorlardı. Diplomayı hangi derslerin oluşturacağına karar veren bir öğretim üyesi, derste 'beyaz hegemonyasının' ele alınması gerektiğinden yakındı. Ayrıca, "Sömürgeci geçmişiyle bağını koparmamış," bir notasyon sisteminde müzik okuryazarlığı öğretmenin bazı öğrenciler için "Yüzlerine vurulmuş bir tokat," olacağı iddia edildi.

Klavyeli bir enstrüman çalmayı öğrenmek ya da orkestra yönetmek gibi becerilerin artık dersin bir parçası olmaması gerektiği çünkü repertuarın "Yapısal olarak beyaz Avrupa müziğine odaklandığı," ve bunun da "Beyaz olmayan öğrencileri büyük sıkıntıya soktuğu," belirtiliyor.

Tabii ki bu derslerin öğretmenlerinin çoğunluğunun 'beyaz erkek' olmasından da şikâyet ediliyordu. Son olarak, "Müfredatımızın yapısı beyaz üstünlüğünü destekliyor." denildi, sadece "Neredeyse tamamı beyaz olan fakülte," nedeniyle değil, aynı zamanda "Beyaz müziğe ayrıcalık tanıdığı," için. Alternatif dersler için önerilerden biri Oxford Üniversitesi'nin pop müzik ve popüler kültür alanında yeni dersler açmasıydı. Olası konulardan biri de "Trump'tan Şarkılarını Kullanmayı Bırakmasını Talep Eden Sanatçılar," idi.[31]

Cehennemde her zaman başka bir halka olduğunu göstermek istercesine, bu duyurudan birkaç hafta sonra George Floyd'un ölümü karşısında ne yapacağını açıklama sırası Kraliyet Müzik Akademisi'ne geldi. Akademi'ye göre, yirmi iki bin nadir enstrümandan oluşan dünyaca ünlü koleksiyonu da dahil olmak üzere artık her şeye yeni bir gözle bakmak gerekiyordu. 1822'de kurulan kurumun bir sözcüsü, "Müfredatımızı daha çeşitli hâle getirmek için," devam eden bir kararlılık olduğunu söyledi ancak "İki yüzyıl boyunca oluşturulan koleksiyona dekolonizasyon merceğinden bakma," fırsatını da değerlendirmek gerekiyordu.

Bu ayıklamanın kurbanları kim ya da ne olabilir? Bilinen tek şey, Akademi'nin bir zamanlar en çok Mesih'i yazmasıyla tanı-

nan ancak şimdi daha çok köle sahibi bir şirkete yatırım yapmış olmasıyla bilinen George Frideric Handel ile bağlantıları olduğuydu. Başka bir yerde, bazı fildişi klavyelerin 'sömürgesizleştirilmesi' gerekebilir gibi görünüyordu.[32] Hayatının son korkunç dakikalarında George Floyd'un aklından neler geçtiğini kimse bilmiyor ancak ölümünün Londra'nın önde gelen müzik okullarından birinde tarihi klavsenlerin tasfiyesine yol açabileceğini öğrendiğinde şaşırmış olabilir.

Dönemin pek çok sorunu, siyasi iddiaların pratik sonuçları olmasıdır. Mesele sadece müzik fakültesi tartışma gruplarında teorik tartışmaların yapılması değildir. Mesele, aynı tepkisel ve cezalandırıcı dünya görüşünün her yere taşınıyor olmasıdır. Nihayetinde, cömertlik, samimiyet ve hürmet ruhuyla yaratılan eserlerin artık 'kendine mal etme' veya 'sömürgecilik' eserleri olarak etiketlendiği sanatta bile her şey aynı olumsuz, düşmanca ışık altında görülmektedir.

Kültürel Sahiplenme

Ijeoma Oluo, New York Times'ın çok satan kitabı *So You Want to Talk about Race*'de kültürel sahiplenmenin ne olduğunu tanımlamaya çalışırken, birkaç girişimde bulunuyor.

Özünde, kültürel sahiplenme kişinin kültürünü sahiplenmesiyle ilgilidir ve kültür hem kolektif hem de bireysel olarak tanımlandığından, kültürel sahiplenmeye ilişkin tanım ve duygular kişinin kendi kültürünün yönlerine ilişkin tanımlama ve duygularına göre değişir.

Belki de bu cümlenin her şeyi tam olarak açıklığa kavuşturmadığının farkında olan Oluo, bunun bir açıklaması olduğunu söyleme nezaketini gösteriyor. Cümle kulağa 'gerçekten karmaşık' gelebilir ama 'çünkü öyle'. Oluo'ya göre "Kültürel sahiplenmenin pek çok kişi için zor bir kavram olmasının," bir nedeni de bu olabilir. Bir kez daha basitleştirmeye çalışıyor ve başka bir yinelemede -bu kez kalın harflerle- bizi bilgilendiri-

yor: "Kültürel kendine mal etme kavramını genel olarak başka bir kültürün daha baskın bir kültür tarafından benimsenmesi veya sömürülmesi olarak tanımlayabiliriz."[33] Oluo'nun verdiği örnekler arasında 'gündelik moda olarak' Kızılderili başlıkları takmak, bazı Cadılar Bayramı kostümleri ve beyaz rap yer alıyor. Beyazların rap yapıp yapamayacağı konusuna gelince, Oluo yasal olarak buna izin verilmesi gerektiğini söylüyor. Yasalar bunu yasaklamamalı ancak Oluo'ya göre "Bir şeyi 'yapıp yapamayacağınız' ya da 'yapmanız gerekip gerekmediği' başka bir konudur."[34]

Oluo gibi eleştirmenlere göre, beyazların kendilerine ait olmayan bir kültürü 'almaları' iki ana nedenden ötürü yanlıştır. Birincisi, sahiplendikleri kültürün köklerini bilememeleri ya da paylaşamamaları ve başkalarının kendi acılarını hissetmeden o kültürü özümsemeye çalıştığını görmenin o kültürün içinde doğmuş insanları incitmesi. İkincisi ise, başka kültürleri sahiplenen beyazların bu sahiplenmeden para kazanıyor gibi görünmeleri, çoğu zaman da haksız yere. Örneğin beyaz bir rapçi bir plak anlaşmasından para kazandığında, aynı işi daha iyi olmasa da en az onun kadar iyi yapabilecek beyaz olmayan birinden çalınmış bir para kazanmış oluyor.

Elbette bu tür iddialarla ilgili bir dizi sorun var. Bunlardan en önemlisi, bu tür iddiaların kültürel acının sürekli, bitmeyen ve paylaşılmayan bir şey olduğunu varsaymasıdır. Daha açık bir ifadeyle, bir dizi pratik sorun ortaya çıkarmaktadırlar. Örneğin, iyi olmadığınız sürece başka bir grubun kültürüne dahil olmaya izin verilebilir mi? Eğer o kültürde kötüyseniz, saldırgan olması için ne kadar kötü olması gerekir? Ve bu etkileşimin bir tehdit hâline gelmesi için ne kadar iyi olmanız gerekir? İnsanlar söz konusu geleneğin bir parçasıysa ama tamamı değilse ne yapmalı? Ebeveynlerinden ya da büyükanne ve büyükbabalarından sadece biri, ilişki kurmak istedikleri geleneğe mensupsa?

Bu tür iddialarda bulunanların iddialarının sonuçlarını gerçekten düşünmediklerinin bir göstergesi de örneklerinin sürekli

olarak küstahça olmasıdır. Oluo bir kez daha kültürel sahiplenmenin "Kültürünü beyazlığa büründürmeyi tercih eden bir toplumun," ve "Sadece beyazlığa bürünmüş kültüre saygı duyan," bir toplumun ürünü olduğunu iddia ediyor.[35] Verdiği örnekler arasında Coachella'da tüylü başlıklar giyen insanlar ve "Dreadlock takan beyaz üniversite öğrencileri," var. Oluo, insanların diğer kültürlerden ödünç almalarına izin verilip verilmemesi gerektiği konusunda biraz zorlanıyor ancak 'marjinal kültürlerin' sesinin duyulması gerektiği sonucuna varıyor. "Ve eğer bu, vicdanınızın Cadılar Bayramı için geyşa gibi giyinmenize izin vermeyeceği anlamına geliyorsa, bilin ki o zaman bile -her şeyin büyük şemasında- kurban siz değilsiniz."[36]

Yine de büyük resim, kendine mal etme hakkında konuşanların aklındaki en son şey gibi görünüyor. Çok az insan Coachella'da Kızılderili başlığı takma ya da Cadılar Bayramı'nda geyşa gibi giyinme hakkı için duvara tırmanır. Aslında, ABD'deki kültürel sahiplenme tartışmalarında Cadılar Bayramı kostümlerine olan takıntı sadece olgunlaşmamışlığı değil, aynı zamanda sadece Batı sanatı ve kültürünün değil, dünya kültürünün tarihini karakterize eden ciddi, samimi ve derin değişimlerle ilgilenmeye yönelik kasıtlı bir isteksizliği de göstermektedir. Kültürel sahiplenme karşıtları kostümlere ya da örgülere odaklanarak işi çok kolaylaştırmaktadır ve -ister kötü niyetle ister cehaletle olsun- bunların arkasında yatan çok daha büyük sorunları görmezden gelmektedirler.

Kültürel Hayranlık

Çünkü Batı kültürünün tarihi bir kültürel temellük tarihi değildir. Bunu bir kültürel hayranlık öyküsü olarak tanımlamak çok daha doğrudur. Avrupalı sanatçılar ve besteciler yüzyıllar boyunca dünyaya tiksintiyle değil hayranlıkla, hatta tapınarak baktılar. Dış dünyanın sunduğu her şeyi görmek istediler ve içine doğdukları gruptan başka bir grubun kültürünün unsur-

larını "Kendilerine mal ettiklerinde," bunu sonuçlarından para kazanma ya da başkalarının acılarını çalma arzusuyla değil, insanlık durumunu tüm zenginliğiyle anlamanın ve yansıtmanın bir yolu olarak yaptılar.

20. yüzyılın en büyük oratoryolarından birini ele alalım. Michael Tippett 1930'larda ve 1940'larda yazdığında bile *A Child of Our Time (Zamanımızın Çocuğu)* adlı eseri modası geçmiş bir üslupla yazılmıştı. 19. yüzyılın büyük oratoryoları, Tippett'in zamanının acil siyasi felaketi olarak gördüğü şeyden çok uzak, büyük canavarlardı ancak Tippett'i en büyük eserlerinden birini yazmaya iten, yakın zamanda meydana gelen acil bir olay oldu.

Kasım 1938'de Herschel Grynszpan adında genç bir Yahudi Paris'te bir Alman diplomatı öldürdü. Naziler bunu hemen Almanya'da Kristallnacht olarak bilinen, Yahudi evlerinin ve Yahudilere ait işyerlerinin sistematik ve devlet tarafından koordine edilen yıkımı için bir bahane olarak kullandı. Haberler kıtaya ulaştığında, İngiltere'deki genç, radikal solcu ve pasifist besteci, kıtayı saran artan şiddet ve ırk ayrımcılığına karşı müzikal bir yanıt hayal etmeye başladı ve 'karanlık tarafına' dönmeye başlayan bir dünyaya müzikal bir yanıt vermeyi düşünürken, muhteşem bir fikirle karşılaştı.

Tippett, 1939'un başlarında İngiltere'de, o zamanlar Zenci Spiritüelleri olarak bilinen bir dizi Afro-Amerikan spiritüelini içeren bir radyo yayını dinledi. Bu tür spiritüeller o dönemde oldukça popülerdi ve zaten belli bir sıklıkta icra ediliyordu ancak bu özel performans Tippett'in ilgisini çekti. Birinci Dünya Savaşı sırasındaki okul günlerinden beri spiritüellerin bir kısmına aşinaydı ve muhtemelen 1925'te Royal College of Music'te öğrenciyken bir spiritüel konseri dinlemişti. Bu performans onu derinden etkiledi ve hemen siyahî yazar James Weldon Johnson'ın iki ciltlik spiritüeller edisyonunu aramaya başladı. Buradan yola çıkan Tippett, Bach'ın Passion'larında Lutherci korallere yer vermesi gibi, oratoryosunun önemli anlarına bu spiritüelleri serpiştirme fikrini tasarladı. Böylece Tippett, bu modern

oratoryonun doruk noktalarında 'Steal Away', 'Nobody Knows the Trouble I See, Lord', 'Go Down, Moses', 'Oh, By and By' ve son olarak ve belki de en dokunaklı şekilde, eserin en sonunda 'Deep River'a yer verdi. Koro ve solistler 'I shall know my shadow and my light' (Gölgemi ve ışığımı tanıyacağım) şarkısını söyler ve ardından bu şarkıya eşlik eden zor, dolambaçlı armonik pasajlardan sonra, tüm sanatçılar sonunda bu büyük ruhaninin derin merhemine dalar. "Derin nehir, evim Ürdün'ün ötesinde. Derin nehir, Tanrım, kamp yerine geçmek istiyorum. Her şeyin huzur içinde olduğu topraklara."[37]

A Child of Our Time'daki spiritüeller o kadar başarılı oldu ki besteci sonunda bunların ayrı bir düzenlemesini yaptı ve bu düzenleme oratoryonun kendisi kadar, hatta daha sık seslendirildi. Oratoryonun popülerliği, Tippett'in pasifist oratoryosunun en çok seslendirilen eseri olmasına ve nesiller boyunca dünyanın dört bir yanındaki dinleyicileri etkilemesine yardımcı oldu. Tippett'in kendisi de Zambiya'daki Lusaka Katedrali'nde ülkenin cumhurbaşkanının huzurunda çok ırklı bir performans da dahil olmak üzere dünyanın dört bir yanındaki performanslara katıldı. Aralarında Faye Robinson ve Jessye Norman'ın da bulunduğu dönemin en büyük sopranolarından bazıları eserin icralarında kendilerini gösterdiler. 1966'da Tippett Baltimore'daki bir okulda bir performans yönetmeye gitti ve biyografi yazarının yazdığı gibi, "Koronun siyah ve beyaz şarkıcıların bir karışımı olduğunu görmekten çok memnun oldu." Tippett'i en çok etkileyen şey, ona spiritüelleri veren ülkedeki bu tür performanslardı. Bir arkadaşı, eserin Amerika'da seslendirildiği en az bir seferde şunları söylediğini aktarmıştır: "Tabii ki tüm seyirciler ruhani şarkıları söylemeye başladı ve bu onu ağlatmış gibi görünüyordu. Bunu bana anlattığını görmek beni neredeyse ağlatıyor."[38] Tıpkı Bach'ın cemaatinin Passions'daki ilahileri bilmesi gibi, burada da şarkıların geldiği yer burasıydı ve bestecinin zevkine göre, dinleyiciler sanki kendilerininmiş gibi katıldı. Tippett'in sonraki yıllarda yazdığı hiçbir şey, hatta

metni doğrudan Martin Luther King Jr'ın sözlerinden alıntı olan Üçüncü Senfonisi bile, İkinci Dünya Savaşı'nın bu büyük eserinin duygusal ve popüler çekiciliğine ulaşamadı.

Ne var ki son yıllarda her şey gibi bu da farklı bir açıdan ele alınmaya başlandı. Daha 2000 yılında, insanlar Tippett'in ait olmadığı bir geleneğin spiritüellerini kullanmaya hakkı olmadığından şikâyet ediyorlardı. Los Angeles Filarmoni tarafından Los Angeles'ta gerçekleştirilen bir performans sırasında, birkaç müzikolog ruhanilerin dahil edilmesinin 'rahatsız edici' olduğundan şikâyet etti. Bir eleştirmen, iyi niyetli olsa da bunların 'kültürel kendine mal etme' olarak görülebileceğini iddia etti. Günümüz dünyasında, Afro-Amerikan müziğinin Batı kanonuna katkısının gerektiği gibi kabul edilmediğinden yakındılar. Orkestra şefi Roger Norrington da Tippett'in "Spiritüelleri erken akşamüstü çayına dönüştürme," tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu iddia ederek bu görüşe katıldı. Bu da başlı başına genelleyici bir ifadedir.[39] Amerika'da eserin önerilen performansları, öğrencilerin kültürel sahiplenmeden ve hatta spiritüellerin zamanında 'Negro spiritüelleri' olarak bilinmesinden şikâyet etmeleri nedeniyle durdurulmuştur. Bu terim bugün kabul edilebilir olmasa da sadece o günün terimiydi ve herhangi bir bağlamdan ya da hatta anlama çabasından yoksun bırakılan bu büyük eser, şimdi aktivistlerin ve kasıtlı olarak eserin bağlamını veya amacını anlamamayı seçen diğerlerinin bir başka kurbanı gibi görünüyor.

Tippett'in yazdığı dönemde, kullandığı spiritüellerin icrası Nazi Almanyası'nda yasaklanmış olacaktı ve bu da onları Nazi müziği olarak yasadışı ilan edecekti. Oysa tam da Almanya'da durum böyleyken, bir İngiliz besteci aynı sanatı yeniden canlandırıyor ve ona tüm dünyanın hayranlık duyacağı ve katılabileceği bir platform sunuyordu. Genelde, başka bir kültürün müziğini kullanacaksanız, en azından o kültürün insanlarını kendi müziklerini icra etmeye teşvik etmeniz gerektiği söylenir. Peki ama ne kadar varsayım söz konusu? Eğer bir ruhaniyi

seslendirecek Afrikalı ya da Afrikalı Amerikalı yoksa bu ruhani seslendirilmemeli midir? Ve eğer belirli bir kültürel ifadeyi teşvik etmek ya da korumak istiyorsanız, neden o kültürü daha geniş bir kitleye ulaştırmaya çalışan insanların peşine düşesiniz? Neden onların peşinden gidelim?

Daha önceki günlerin umut ve hayallerine hayranlık duymamak, onları takdir etmemek ve hatta anlamamak için bu kadar çaba sarf eden bir çağda sadece üzücü değil aynı zamanda utanç verici bir şey var. Sanki günümüzden önce hayal kurmuş ya da yaratmış olan herkes bir yerlerde hata yapmış ve sonra da sonsuza dek bir kenara atılmış gibi...

Kültürel Benimseme

Ne var ki bu, günümüzde 'kültürel kendine mal etme' olarak bilinen açgözlü dışavurumla ilgili sorunlardan yalnızca biri. Amerikan akademisinden kötü niyetli bir şekilde türeyen bu fikir, sanatçıların ve diğerlerinin 'kendi kulvarlarında kalmaları' gerektiğini iddia etmekle kalmıyor, geçmiş yaratıcılığın uçsuz bucaksız savanasını inceliyor ve onu yalnızca olumsuz bir ışık altında görüyor. Batı sanatına bakıyor ve onu bir gayrimeşru edinim ve hırsızlık tarihi olarak görmeye çalışıyor. Yapmakta kararlılıkla başarısız olduğu şey, Batı sanat tarihinin Batılı olmayan geleneklerle karşılaştığında her zaman ifade ettiği, sadece cömertlik değil aynı zamanda derin takdir ruhunu tanımaktır.

Batılı sanatçıların -Batılı kâşifler, askerler ve botanikçiler gibi- Avrupa dışındaki dünyayı sadece sanatsal olarak tecavüz edilecek ve yağmalanacak bir yer olarak gördüklerini iddia etmek olağanüstü kolaydır. Bu iddianın reddettiği şey ise bugün bu şekilde yorumlanan eserlerin neredeyse hiçbirinin böyle kötü ya da anlamsız bir niyetle yaratılmadığıdır. Yüzyıllar boyunca Avrupa'daki resim tarihi dışarıdan gelen teknikleri benimsemekte yavaş kalmıştır çünkü herkes gibi sanatçılar da o zamanlar kendi dünyalarının ötesindeki kültürlerden habersiz-

di. Öte yandan, Avrupalı ressamlar, besteciler ve diğer sanatçılar dışarıya çıkmanın yolunu bulduklarında, bu, eylemlerinin bugün yaygın olarak yorumlandığı ruhla hiçbir benzerlik taşımayan bir merak ve saygı duygusuyla gerçekleşmiştir.

18. yüzyılın sonları ve 19. yüzyılın başlarında Jean-Auguste-Dominique Ingres ve Eugène Delacroix gibi ressamlar Kuzey Afrika dünyasından büyülenmişlerdi. 'Egzotizm' onların küçümsediği bir şey değildi. Tutkuyla ilgilendikleri ve ilham aldıkları bir şeydi. Ingres'in Odalisque'i ve Delacroix'nın *Women of Algiers*'i (her ikisi de şu anda Louvre'da) gibi tablolar Kuzey Afrika'dan çalınmış değildir. Bunlar, Batı sanatında daha önce bilinmeyenler de dahil olmak üzere her şeyi bilmek istemenin uzun bir tarihinin uzantısıdır. Leonardo da Vinci'nin zamanında insan anatomisi bir tür bilinmeyenler diyarıydı. Daha sonraki yüzyıllarda insanlar, Avrupa halklarının ve sanatçılarının yeni keşfetmekte olduğu dünyanın bazı bölgelerinin ve kültürlerinin daha fazla farkına vardılar ve sadece keşfetmeye ve bulmaya devam etmek istemediler, aynı zamanda bunu yaptıklarında, en büyükleri her zaman bulduklarına derinden açık oldular. Aslında, Batı sanatı tarihinde, sanat dünyasını değiştirenlerin her zaman devam eden, bilinen dünyadaki her şeyi bulmaya ve birleştirmeye çalışan sanatçılar olduğu söylenebilir.

Kendilerini kasıtlı olarak dışarıdaki her şeye kapatanlar bir tür yaratıcı çıkmaza girmişlerdir.

Oysa dışarıya bakanlar gelişmeye, öğrenmeye ve saygılarını sunmaya devam ettiler. Henri de Toulouse-Lautrec Japon litografisini keşfettiğinde, bu sadece kendi sanatını dönüştürmekle kalmadı, sanatı aracılığıyla onun etkili bir parçası olduğu tüm sanatsal hareketlere nüfuz etti. Dünyadaki pek çok kültür, dış etkinin olumsuz bir şey olduğuna inanarak sahip olduklarını korumaya ve kontrol altına almaya çalışırken Batı sanatı ise her zaman farklı bir yöne gitmeye, dünyaya açılmaya ve ondan bir şeyler öğrenmeye çalışmıştır.

Aynı süreç, Avrupa'dan gezginler dışarı çıkıp gördükleri yerlerden fikirler getirdikçe mimaride de yaşandı. Özellikle birçok Akdeniz kentinin mimarisi Doğu'ya çok şey borçludur.

Öte yandan Batı'nın her yerinde, mimarların Orta ve Uzakdoğu mimarisiyle 'diyalog içinde' olma konusundaki doymak bilmez iştahını yansıtan binalar bulunmaktadır.[40] Fakat bu durum hiçbir yerde müzik dünyasında olduğu kadar belirgin değildir. Elbette yüzyıllar boyunca, çok zenginlerin bile seyahat etme imkânları sınırlıydı. Oysa Avrupa tarihinin büyük bestecileri kulaklarını her zaman yeni müzik tarzlarına, etkilerine ve biçimlerine açık tutmuşlardır. Geç Rönesans'ın en büyük bestecilerinden biri olan Orlando di Laso, (yaklaşık 1532 doğumlu) zamanına göre çok seyahat etmiştir. Rönesans'ın en büyük ayin düzenlemelerinden bazılarını bestelemesinin yanı sıra, diğer tarzlar için de hızlı bir kulağa sahipti. Egzotik ve komik şarkıları, büyük olasılıkla İtalya'ya yaptığı seyahatler sırasında, Mağribi geleneklerinin o kadar uzağa gitmiş olan kısımlarını alabildiği İtalya'da öğrendi. Troubadour aşk şarkıları geleneğinin, büyük olasılıkla İspanya üzerinden Avrupa'ya gelen ve daha sonra Fransa'ya geçerek burada geliştirilen bir Mağribi geleneğine dayandığı ileri sürülmüştür. Passacaglia gibi diğer formlar da benzer bir kökene sahip gibi görünmektedir. Hatta Portekizli gezginler tarafından Güney Amerika'dan getirilmiş bile olabilirler. Bir kez bulunduklarında hayranlık uyandırmışlar ve tesadüfen karşılaştıkları moda ve kültürün bir parçası hâline gelmişlerdir.

Bu model yüzyıllar boyunca devam etti. Mozart ve Haydn gibi klasik çağın büyük bestecileri, Habsburg İmparatorluğu tarafından kendilerine getirilen Türk etkilerini buldular. *Sihirli Flüt* gibi kanonik başyapıtlar Türk stilinin unsurlarını içerir. Bu Mozart açısından bir hakaret ya da hırsızlık değil, tüm büyük bestecilerin sahip olduğu yeni sesler ve fikirlere yönelik doymak bilmez iştahın bir ifadesiydi. Bu iştah, Batılı bestecilerin öğrenme ve seyahat etme becerileri arttıkça gelişen ve genişleyen bir iştahtı.

19. ve 20. yüzyıllarda, Avrupa'nın büyük bestecileri olabildiğince uzakları keşfetmeye başladılar. Claude Debussy kendini Japonya'nın sanatına ve sesine kaptırdı. Bu etkileşim olmasaydı, Debussy'nin diğerlerinin yanı sıra son dönem piyano eserlerinin çoğunu nasıl yazacağını hayal etmek imkânsızdır. 20. yüzyıl ilerledikçe, Avrupa'nın ötesindeki dünyaya duyulan bu hayranlık da arttı. Her ne kadar bugün Edward Said'in neredeyse her disiplin üzerindeki etkisi sayesinde bu durum bir şekilde uğursuzluk olarak görülse de bunun uğursuz bir tarafı yoktu. Büyük bestecilerin her zaman kendi geleneklerinin ötesine bakmak ve onları genişletmek istemesi Avrupa kozmopolitizminin bir göstergesiydi. 1908 yazında Gustav Mahler'in Toblach'ta yanında kalan bir arkadaşı, büyük besteci ve orkestra şefinin Çin'e ve müziğine olan ilgisini dile getirdiğini duydu. Arkadaşı Viyana'ya döndüğünde bir dükkâna gidip Çin'de kaydedilmiş bir Çin müziği silindiri satın aldı. Bu yaz bestecinin hayatındaki en hüzünlü ve en zor yazlardan biriydi. Mahler küçük kızı Maria'nın ölümünün yasını tutuyordu ve kendini kurtarmak için çalışmalarına verdi. *Dokuzuncu Senfonisi* üzerinde çalışmanın yanı sıra, *Das Lied von der Erde*'ye dönüşen bir el yazması üzerinde çalıştı. Metin için şair Hans Bethge'nin Tang Hanedanlığı dönemine ait Çin şiirlerinden yaptığı bir dizi çeviriyi içeren *Die chinesische Flöte* adlı kitabı kullandı. Bu sözler Mahler'in en büyük başyapıtlarından birine, bestecinin neşenin geçiciliğinden, hayatın değişkenliğinden ve sonsuzluğun derin tesellisinden bahsettiği bir şarkı senfonisine ilham verdi.[41]

Mahler yalnız değildi. Onun zamanının Viyana'sı Avrupa dışında yeni ilham kaynakları bulmaya hevesli besteci ve sanatçılarla doluydu. Mahler eserlerini yazarken, bir başka besteci-şef de konser salonunda ve Alma Mahler'in sevgisi için onunla rekabet ediyordu. Daha ünlü çağdaşı gibi Alexander von Zemlinsky de ilham için başka yerlere bakıyordu. En büyük eseri olan 1923 tarihli *Lirik Senfoni*, birçok yönden Mahler'in başyapıtının lieder-senfoni formuna benzemektedir ancak metin için

Zemlinsky Hindistan'a baktı ve neredeyse tam olarak Zemlinsky'nin çağdaşı olan büyük Bengalli şair Rabindranath Tagore'un *Bahçıvan* adlı şiirinde karar kıldı. Tagore'un büyüleyici sözleri ve Zemlinsky'nin müziğinin *('Du bist mein Eigen'* aşk mesajı) birleşimi o dönemde öyle bir etki yarattı ki, dönemin bir başka bestecisi Alban Berg'in kendi *Lirik Süiti*'nde alıntı yaptığı bir eserinde yer buldu.

Elbette, 20. yüzyıl başlarında Viyana hem entelektüel hem de kültürel açıdan alışılmadık derecede verimli bir yerdi ancak sanatçılarının enternasyonalizmi son derece gelişmiş olsa da benzersiz değildi. 20. yüzyıl ilerledikçe, giderek daha fazla sanatçı ve besteci diğer gelenekleri öğrenebildi ve onlara hayranlık duydu.

İngiliz besteci Gustav Holst belki de en çok Gezegenler adlı orkestra süitiyle tanınır ancak onun eserlerine Hindistan kültürüne duyduğu hayranlık nüfuz etmiştir. Holst 1890'ların sonunda British Museum'un okuma odasına giderek Rigveda olarak bilinen beşinci yüzyıl şairi Kālidāsa'nın eserlerini, özellikle de *Meghadāta (Bulut Habercisi)* olarak bilinen eserini ve büyük Hindu destanları *Rāmāyana ve Mahābhārata*'yı okumuştur. O zamanlar yirmili yaşlarında olan ve hayatını tromboncu olarak kazanan besteci, çevirileri hantal buldu. Bu yüzden yoğun iş programına ek olarak Sanskritçe çalışmaya karar verdi. Sonuç olarak, *Rig Veda*'dan *Koro İlahileri, Bulut Habercisi ve Savitri* operası gibi önemli eserleri bestelemek için Sanskritçe'den kendi çevirilerini yapabildi.

Bu keşif açlığı 19. ve 20. yüzyıllarda herhangi bir ulusa ya da insan grubuna ait değildi. Dünyanın sunduğu her şeyi keşfetmek isteyenler sadece İngiliz ya da Alman besteciler değildi. Bu bir Batı alışkanlığıydı. Sanatlarının nereye gidebileceğini ve seçtikleri dilde nasıl daha eksiksiz iletişim kurabileceklerini görmek isteyen her ülkedeki besteci ve sanatçıların kendileri için yaptıkları bir şeydi. Yirminci yüzyılın sonlarının en büyük Fransız bestecisi Olivier Messiaen, her dönemin en yenilikçi

bestecilerinden biriydi. Bunun nedeni kısmen ister doğada ister insan yapımı müzik dünyasında olsun, nerede duyarsa duysun kulaklarını seslere açık tutmasıydı. Messiaen'in Hint müziği, özellikle de son derece karmaşık ritmik yapıları üzerine yaptığı araştırma ve çalışmaların, müzik dilinin tekniğinin merkezinde yer aldığı onlarca yıldır kabul edilmektedir.

Messiaen 1930'larda Paris'te Hint müziği üzerine çalıştı ve bunun sonuçları 1941'de bir Alman savaş esirleri kampında esir arkadaşlarıyla birlikte bestelediği ve ilk kez seslendirdiği vizyoner *Quartet for the End of Time*'da görülebilir. Hindistan'ın ritimleri hayatı boyunca onunla birlikte kaldı. Hindistan'ın müzikal keşiflerini Hindistan'da kalması gereken bir şey olarak değil, kendisinin ve onları takdir eden diğer sanatçıların dünyada dinleyen herkesle paylaşması gereken bir şey olarak gördü. Belki de son bir örnek yeterli olacaktır.

20'nci yüzyılın başlarında Uzak Doğu müziğine artan bir ilgi vardı. Besteci Percy Grainger gibi müzisyenler Bali müziğini bir gramofon plağından kopyalamış ve bir vurmalı çalgılar topluluğu ile bu müziğin sesini yakalamaya çalışmıştır ancak bu çalışmayı daha ileri götüren Kanada doğumlu besteci ve etnomüzikolog Colin McPhee oldu. McPhee 1930'larda Bali'de yaşamış ve hem gamelanı incelemiş hem de karmaşık ritmik yapılarını yazıya dökmeye çalışmıştı. Transkripsiyonları arasında iki piyano için Bali Tören Müziği adlı bir eser de vardı. Batı ve Bali müziğinin bir sentezini hayal ederken, bunu başaracak olan başka bir besteciydi. McPhee Amerika'ya döndüğünde Benjamin Britten ile bir ortaklık kurdu. Birlikte 1941'de Long Island'da bir konserde Bali tören müziğini icra ettiler. Müziğin genç besteci üzerinde derin bir etkisi oldu.[42]

On yıldan uzun bir süre sonra, 1950'lerin ortalarında Britten, başyapıtı *The Turn of the Screw*'i tamamladıktan sonra ne yöne gideceğini düşünüyordu. Sahne ve orkestra şefliği yaptığı bir dünya turundayken, Bali'ye bir ziyaret sıkıştırmayı başardı. Bu, besteci için derin ve belirleyici bir ziyaret oldu. Adaday-

ken ilk kez canlı gamelan müziği dinleme fırsatı buldu. Ocak 1956'da Bali, Ubud'dan Gustav Holst'un kızı Imogen Holst'a şunları yazdı "Müzik fevkalade zengin," diyordu ona, "Melodik olarak, ritmik olarak, dokusal olarak (Ne orkestrasyon ama!!) ve hepsinden önemlisi biçimsel olarak. Bu olağanüstü bir kültür. Bir Balili ile evli olan ve tüm müzisyenleri tanıyan zeki bir Hollandalı müzikolog tarafından her yere götürüldüğümüz için şanslıyız -böylece provalara gidiyor, ölü yakma törenlerini, trans danslarını, gölge oyunlarını öğreniyor ve ziyaret ediyoruz- şaşırtıcı bir zenginlik. Sonunda tekniği anlamaya başlıyorum ama Schoenberg kadar karmaşık."[43]

Britten diğer arkadaşlarına onlara bir gamelan fotoğrafı göndermek istediğini söyledi: "Fantastikler, çok karmaşık ve güzeller ve her yerdeler... Hava her zaman gongların, davulların ve metalofonların sesiyle dolu!"[44] Adadayken, dinlediği performansların canlı eskizlerinden derleyebildiklerini derlemeye özen gösterdi. Hatta gamelan müziğinin bant kayıtlarının yapılmasını sağladı. Anıları, kendi eskizleri ve yaptığı kayıtların toplamı, Britten'ın Bali gezisinin hemen ardından hayatının sonuna kadar en önemli eserlerinden bazılarına getirdiği yeni fikirler ve yepyeni bir ses dünyasıydı. Yeni tutkusunu yansıtan ilk büyük eser, yazdığı tek tam bale partisyonu olan *Pagodalar Prensi* balesi için yaptığı partisyondu ve merhum şef ve besteci Oliver Knussen'in (partisyonun tamamını kaydetmişti) bir zamanlar söylediği gibi, çok cömert olduğu için hâlâ öne çıkmaktadır. Bestecinin eserlerinin çoğunda görülen sertlikten hiçbiri olmaksızın, katıksız bir şekilde gürdür.

Bu eserde orkestrada her türlü yeniliği yapmıştır. Çift başlı kendang davulunun sesini yeniden yaratmaya çalışmak için çello pizzicato ile ikiye katlanmış batı tom tomları kullandı ve bir pasajda doğrudan Kapi Radja'nın *Peliatan Gamelan* kaydından alıntı yaptı. Bu yepyeni bir ses dünyasıydı ve Britten bir kez içine girdikten sonra asla tam olarak çıkamadı. Bu onun kendi müzikal hayal gücünün bir parçası hâline geldi. 1960'lardaki

'kilise benzetmeleri', *Curlew River* ve *The Burning Fiery Furnace*, Britten'ın Bali'nin ses dünyasına dalmasından çıkardığı sesler ve fikirlerle doludur. Yazdığı son opera olan *Venedik'te Ölüm* (1973) ise yirmi yıl önce duyduğu seslerle doludur. Yine orkestrada Doğu'nun seslerini yakalayan sesler bulmaya çalışır. Bambu suling flütünün sesini yakalamaya çalışmak için bazen yaylılarda üst tonlarla ikiye katlanan Batı pikololarını kullanır. Partisyonda batı ve doğu tekniklerinin bir füzyonu var. Gamelan dünyasından geldiği açıkça belli olan ritmik pasajlar vardır ancak Britten'ın bu son büyük eserinde yaptığı belki de en dokunaklı şey, Gustav von Aschenbach'a Cermen monologlarında eşlik eden yalın ve sade müzik ile ona açılan bu büyüleyici ses dünyasını yan yana getirmektir. İki tarz eserde bir araya geliyor ancak Britten'ın cömert, yaratıcı sanat kaynağının nereden geldiğine şüphe yok.

Neredeyse sonsuza kadar devam edebilirim ancak yukarıda verilen örneklere bağlı kalsak bile, Batı sanatını dar görüşlü veya kısıtlayıcı olmakla suçlamak gerçekten dürüstçe olabilir mi? Bu soru artık "Yaparsan lanetlenirsin, yapmazsan lanetlenirsin." gibi bir nitelik taşıyor. Zira bir kültür içe bakarsa dar görüşlü ve kısıtlayıcı olmakla, dışa bakarsa kültürel kendine mal etmekle suçlanacaksa, o kültür tam olarak ne yapmalıdır? Böyle bir durumda, adil olmayan, hatta düşmanca bir tuzak kurulmuş gibi görünüyor. Batı kültürünün aynı anda hem içe kapanıklığı nedeniyle saldırıya uğrayabileceği hem de yeterince içe kapanık olmamakla suçlanabileceği bir tuzak.

'Kültürel sahiplenme' terimi çok serbest bir şekilde kullanıldı. Belki de artık dizginlenmesinin zamanı gelmiştir. Zira Batı sanatı ve kültürünün tarihi, en iyi şekilde büyük bir hırsızlık eylemi olarak yorumlanarak anlaşılamaz. Batı kültürünün tarihini -özellikle de yüzyıllar boyunca- diğer kültürlere yönelik bir hayranlık, ilgi ve övgü tarihi olarak anlamak çok daha doğrudur.

İşte bu, zamanımızın Batı karşıtı ethosuna rehberlik eden kesinlikle merkezi bir yanlış anlamaya işaret etmektedir. Ya

kültürel mirasınızı sadece size ve aynı sınırlar ya da kültür içinde doğmuş olan diğerlerine ait bir şey olarak görürsünüz ya da paylaşmak istediğiniz bir şey olarak görebilirsiniz. Bu iki yönlü bir yoldur ya da olabilir çünkü Batı sanatının tarihi diğer kültürlere duyulan saygıyla şekillendiği gibi, bu alışkanlık zaman zaman karşılık bulmuştur. Asya'nın bazı bölgelerinde gelişen bir klasik müzik sahnesi var. Sadece klasik müzik çalan orkestralar ve diğer topluluklar değil, aynı zamanda Batı geleneğine hayranlık duyan ve bu gelenek içinde çalışarak kendilerine özgü değişiklikler ve eklemeler yapan besteciler ve diğer müzisyenler de var. Japonya'dan Toru Takemitsu ve Çin'den Tan Dun gibi besteciler hâlâ tanınabilir bir şekilde Avrupa klasiği tarzında besteler yapmaktadır. Her ne kadar eleştirmenleri olsa da Batı'daki hiçbir ciddi eleştirel hareket bu bestecileri aşağılamak ve karalamak bir yana, bu gelenek içinde çalıştıkları için onlara saldırmamıştır. Hiçbir Batılı düşünce okulu Japon ya da Çinli bestecilerin senfoni orkestrası için yazmalarını engellemeye çalışmıyor. Batı'nın kampüslerinde ya da stüdyolarında Avrupa müziğinin yalnızca Avrupalı halklar için olması gerektiği ve Batı müziğinin deyimlerinin, stillerinin ya da enstrümanlarının kullanılmasının bir tür hırsızlık ya da kendine mal etme olduğu konusunda ısrar eden bir hareket yoktur. Genel olarak, Batı sanatının kanonuna yapılan her türlü ekleme memnuniyetle karşılanır ve eğer boşluklar varsa, bunlar uygulayıcıların aktif olarak doldurmaya çalıştığı boşluklardır.

Şu anda Abu Dabi'de, Paris müzesindeki eserleri dünyanın dört bir yanından yeni satın alınan ve yeni yaratılan eserlerle birleştiren muhteşem bir yeni Louvre var. Burayı ziyaret etmek, her ne kadar belirli kültürler ve kültürel hareketler olsa da kültürün aşılamayacak sınırlara sahip olarak görülmesi için hiçbir neden olmadığını hatırlatır. Aksine, kültürün tümü tarihi paylaşma, ödünç alma, taklit etme ve hayranlık duyma üzerine kuruludur. Kim başka türlüsünü ister ki? Görünüşe göre sadece, neredeyse tamamen Batı'nın kendisinde merkezlenen

ve sadece Batı'ya hayranlık duyulmaması ve karşılığında hayranlık duyulmasına izin verilmemesi gerektiğine inanan -ya da inandığını iddia eden- bir hareket var. Bu inanç sadece olgusal olarak yanlış değildir. Ahlaki açıdan da yanlıştır: Batı'yı sadece kendi kültüründen değil, aynı zamanda onu dünyanın geri kalanıyla paylaşma fırsatından da mahrum bırakacak bir hatadır.

Sonuç

2021 yılında Amerika, CRT hakkında ani ve dik bir öğrenme eğrisinden geçti. Küçük bir grup aktivist ve birkaç haber kuruluşu sayesinde, birdenbire ülkedeki herkes CRT'yi biliyor ya da en azından bu konuda konuşuyor gibi görünüyordu. Amerika'nın dört bir yanındaki ebeveynler ve öğretmenler Amerikan okullarında öğretilenleri ifşa etmeye başladılar. İşçiler kurumsal Amerika'da neler olduğunu ifşa ediyorlardı ve zamanla, ABD ordusu da dahil olmak üzere devlet kurumlarının da aynı oyunun içinde olduğu ortaya çıktı.

O yılın Haziran ayında, Genelkurmay Başkanı General Milley, Kongre önünde ifade verdi ve bir temsilci tarafından West Point'teki ABD Askeri Akademisi'nde CRT üzerine bir ders verildiğine dair raporlar soruldu. Hatta West Point'teki bir konuk öğretim görevlisinin 'beyaz öfke' üzerine bir bölüm içeren bir konuşma yaptığı da bildirilmişti. Bu, beyazların varlığını 'sorunsallaştırmak' ya da daha doğrusu patolojik hâle getirmek üzere tasarlanmış terimler sözlüğüne bu ay eklenen bir terimdi. Bu soruya yanıt olarak General Milley geri adım atmadı. West Point'te CRT çalışmasını kısmen şöyle savunmuştur: "Beyazların öfkesini anlamak istiyorum ve ben beyazım."[1] CRT Amerika'da kamusal yaşamın her kademesine nüfuz etmiş görünüyordu.

Amerika'nın büyük bir kısmı, özellikle de Amerikalı ebeveynler bundan hoşlanmadı. Çocukları hakkında son derece ırksallaştırılmış terimlerle konuşulduğunu fark ettiklerinde bundan hoşlanmadılar. Ülkenin dört bir yanındaki okul yönetim kurulu

toplantılarında ebeveynler, çocuklarına zamanında gelmenin, matematikte doğru cevaplar vermenin ve daha fazlasının 'gizli ırkçılık' olduğunu öğreten bir müfredata itiraz etmeye başladı. Sadece beyaz ebeveynler de değil. Çok sayıda siyah ebeveyn ve diğer ırksal azınlıklara mensup ebeveynler de cesaret ve öfkeyle ayağa kalkarak bu tür bir ayrımcılığa karşı çıktı. Sadece birkaç on yıl önce uç bir akademik teori olan CRT, birdenbire sadece talk show sunucuları tarafından değil, ülkenin dört bir yanındaki okul yönetim kurulu toplantılarında konuşulmaya başlandı.

Bu önemli bir andı. Bir öğretmenin 'beyazlığı sorunsallaştırmanın' beyaz çocukları sorunsallaştırmak anlamına geldiğini fark ettiği Manhattan'daki Grace Church School'da yaşananlar ülkenin her yerinde yaşanmaya başlamıştı. Ebeveynler, 'beyazlığı sorunsallaştırmanın' teoride ne anlama gelirse gelsin, pratikte son derece sorunlu olduğunu tekrar tekrar keşfediyordu. Kimberlé Crenshaw ve CRT'nin diğer savunucuları buna hazırlıksız görünüyordu. CRT genel halkla ilk karşılaşmasını yaşıyordu ve bu karşılaşma başarılı bir karşılaşma değildi.

Dolayısıyla, bu aşamada, teorinin savunucuları bir dizi dikkat dağıtıcı taktiğe başvurdu. Bunlardan ilki, olup bitenlerin tamamen uydurma bir histeri olduğunu ve şu anda CRT'den bahseden insanların aslında hayal güçlerinin -özellikle de Amerikan sağının hayal güçlerinin- bir ürünü olan yeni bir düşman yarattıklarını iddia etmekti. *Time* dergisi "Eleştirel Irk Teorisi'nin en son öcü olduğunu,"[2] iddia edenler arasındayken, *Inside Higher Ed* bunu "Zengin sağcı ve liberter bağışçılar," tarafından yaratılan 'tuhaf bir histeri' olarak nitelendirdi.[3] *New York Times*'ta Michelle Goldberg, EIR teriminin kendisinin "Herhangi bir sabit anlamdan bağımsız hâle geldiğini," iddia etti. Goldberg, CRT'nin Amerikan okullarında öğretilmesi fikrine 'son derece şüpheci' yaklaştığını ve 'ırkçılık karşıtı eğitimin' zaten 'radikal solcu' değil, sadece 'temel' olduğunu savundu.[4] *The Guardian*, olup bitenin bir 'Eleştirel Irk Teorisi

paniği' olduğunu iddia ederek durumu özetledi.[5] Bu yazarlar, CRT'yi eleştirenlerin sadece köleliğin, Jim Crow yasalarının ve Amerikan geçmişindeki diğer olumsuz şeylerin öğretilmesini engellemeye çalıştığını iddia etmeye çalıştı.

Bu, aynı zamanda yapılmakta olan ikinci bir hamle ile örtüşüyordu. Bu, MSNBC'den Joy Reid'in akşam programında diğerlerinin yanı sıra uyguladığı, sadece CRT'nin Amerikan okullarında öğretilmediği değil, aynı zamanda CRT'nin her durumda eleştirmenlerin söylediği şey olmadığı iddiasıydı. Aynı zamanda, Reid gibi kişiler CRT'nin hem sıradan insanların anlayamayacağı kadar karmaşık hem de sosyal adalet için olağanüstü açık bir talep olduğunu savundu. Reid bu iddiaları desteklemek ve meseleyi kesin olarak çözmek için Kimberlé Crenshaw'u programına davet etti. Crenshaw'a 'eleştirel ırk teorisi' terimini ortaya attığı için teşekkür eden Reid, Crenshaw'ın çeşitli iddialarda bulunmasına izin verdi. Bunlardan biri, CRT'ye karşı tepkinin "Hayatımız boyunca görmediğimiz ırksal hesaplaşmayı tersine çevirme," girişimi olduğuydu.[6] Aynı zamanda, CRT yoktu, öğretilmiyordu, öğretiliyordu (ve bu iyi bir şeydi) ve çoğu ölümlünün anlayamayacağı kadar (yine de böylesine açık ve gerekli bir teoriyi icat edenleri takdir etmeliyiz) karmaşıktı.

Bu çelişkili iddialar bazı eleştirileri de beraberinde getirdi. Bu eleştirilere öncülük edenlerden biri, son zamanlarda Amerika'daki eğitim ve diğer kurumlarda CRT'lerin yaygınlaşmasına karşı çıkan önde gelen seslerden biri olarak ortaya çıkan Manhattan Enstitüsü'nden Christopher Rufo'ydu. Rufo, Reid'e kafa karıştırıcı iddiaları, özellikle de Crenshaw ile yaptığı yumuşak röportaj konusunda meydan okudu. Sonunda Reid yemi yuttu. Rufo'yu programına davet etti ancak daha sonra konuşmasına izin vermeyi reddetti. Bunun yerine, diğer şeylerin yanı sıra, 'eleştirel ırk teorisi' diye bir şey olmadığını (ya da varsa bile kendisinin bunu anlamadığını) ancak 'eleştirel Rufo teorisi' diye bir şeyin kesinlikle var olduğunu iddia etti. Böy-

lece, Rufo'nun sözünü kesmeden tek bir satır bile söylemesini engelleyerek, şimdi yokmuş gibi davrandığı bir öcü fikri icat ettiği için onu tebrik etti ve onu yoluna gönderdi.

Rufo kısa sürede aynı oyunu oynamak isteyen diğerlerinin kum torbası hâline geldi ancak bu tür potansiyel dönüm noktası anları önemlidir. Tartışmanın bu köşesindeki en ilginç tartışma, Rufo'nun Black News Channel'da Marc Lamont Hill ile yaptığı röportajda yaşandı. Tesadüfe bakın ki Lamont Hill ile birkaç yıl önce Doha'da bir sahnede ben de tanışmıştım. O vesileyle, diğer panelistleri, o gece sahnede Batı hakkında ne tür anlaşmazlıklar yaşarsak yaşayalım, en azından bize ev sahipliği yapan ülkede var olan fiili kast sistemi veya diğer insan hakları ihlalleri hakkında eleştirel bir şeyler söylememiz gerektiği konusunda ikna etmeye çalışmıştım.

Söylemeye gerek yok ama Lamont Hill, Katarlı ev sahiplerimiz hakkında en ufak bir eleştirel söz söyleme konusunda bana katılmadı ancak onlar için Amerikan ırkçılığı hakkında atıp tutmaktan mutluluk duydu.

Ben de bu durumu biliyordum ve ilgiyle izledim ancak Lamont Hill aptal değildir ve Rufo ile röportaj yaptığında yıkıcı bir soru hazırlamıştı. Soru şuydu: Christopher, şu anda sana "Beyaz olmanın nesini seviyorsun?" diye sorsam ne cevap verirsin? Rufo aptal değildir ve az önce son derece tehlikeli, potansiyel olarak kariyerini bitirecek bir mayına basmış olduğunu biliyordu. İlk başta gergin bir şekilde güldü ve cevap vermekte zorlandı: "Bu çok amorf bir terim, nüfus sayımı terimi gibi," dedi ancak Lamont Hill zorladı ve Rufo'dan "Onu biraz rahat bırakmasını," istedi çünkü Lamont Hill'in dediği gibi, "Eğer bana siyah olmakla ilgili sevdiğim bazı şeyleri soracak olsaydınız, kültürel normlardan bahsedebilirdim, geleneklerden bahsedebilirdim, diasporada hissettiğim türden ortaklıklardan bahsedebilirdim, eğer size soracak olsaydım -özellikle beyazlığın olumsuz olarak inşa edilen ve olmaması gereken bir şey olduğunu söylüyorsanız- beyaz olmakla ilgili sevdiğiniz olumlu bir şey söyleyin."

Rufo, birçok devlet okulunun çağdaşlık, rasyonellik, nesnellik ve Aydınlanma gibi şeylerin beyaz kimliğine atfedildiğini iddia ettiğini ve bunun yanlış olduğunu ve tüm insanlara atfedilmesi gerektiğini söyleyerek tekrar saptırmaya çalıştı. Lamont Hill bunun bir saman adam olduğunu söyledi ve bunların beyazlığa atfedilen olumsuz şeyler olduğunu, oysa kendisinin beyazlıkla ilgili olumlu bir şey sorduğunu yineledi. Rufo güldü ve şöyle dedi: "Tekrar ediyorum, dünyanın beyazlık ve siyahlık gibi metafizik kategorilere indirgenebileceği çerçevesini kabul etmiyorum. Bunun yanlış olduğunu düşünüyorum. Bence insanları birey olarak görmeliyiz. Farklı insanların farklı başarılarını kutlamamız gerektiğini düşünüyorum. Ben bu kategorizasyonu reddediyorum. Kendimi kendi yetenekleri olan bireysel bir insan olarak görüyorum ve birbirimizi birey olarak yargılayabileceğimizi ve bu temelde ortak değerlere ulaşabileceğimizi umuyorum."[7]

Lamont Hill kendini kaçınılmaz olarak bu şekilde görebilmenin beyaz ayrıcalığının bir başka örneği olduğu sonucuna vardı.

Bu görüşmenin bu kadar ilginç olmasının nedeni Lamont Hill'in ne yaptığını çok iyi biliyor olmasıydı. Rufo'yu hem kendisi hem de bir bütün olarak beyazlar için mümkün olan en tehlikeli bölgeye sürüklediğini biliyordu. Eğer beyaz olmakla ilgili kötü şeyler varsa, o zaman beyaz olmakla ilgili iyi şeyler de olmalı. Nedir bunlar? Aslında bu soruya cevap vermenin birçok yolu var; sorulması bile ne kadar çirkin olsa da ancak sorudan kaçmak muhtemelen sonsuza kadar devam edemez.

Bu soruyu yanıtlamanın ilk yolu, Rufo'nun denediği yoldan gitmeye çalışmaktır. Yani, temel olarak, renk görmek istemiyorum. İnsanları öncelikle deri pigmentasyonlarının prizmasından görmek istemiyorum. Bence ten rengi esasen ilgisiz ve önemsizdir ve bunu böyle bırakmalıyız. Bu son derece saygıdeğer bir cevaptır ve bugün herhangi bir kamusal forumda böyle bir soru sorulduğunda hayatta kalabilecek tek cevaptır.

Bu soruya cevap vermenin ikinci yolu ise aynı yolda biraz daha ilerlemek olacaktır: 'Beyaz kültür' olarak tanımlanan şeyin aslında evrensel kültürün bir parçasından başka bir şey olmadığını söylemek. Bazı siyahlar ve diğer ırklardan insanlar kendilerini diğer insanların partilerine katılmasına izin vermekten alıkoymayı seçebilirken, beyazlar farklı bir yol izlemelidir. 'Beyazlık' denilen şey tüm insanlara açık olabilecek bir şeydir. Siyah Amerikalıların gelenekleri ve kültürel normları sadece diğer siyahların keyfi için saklanmaya çalışılabilirken, beyaz kültür bu şekilde tanımlanmamalı ve neredeyse herkese açık bir şeyle eşanlamlı olmalıdır. Böylece, insanları kabile çizgileriyle tanımlamak isteyen bir çağda, 'beyazlık', Batı geleneği olarak bilinen süregelen bir gelenekle ilişki kurmak isteyen tüm geçmişlerden ve renklerden insanlar için bir toplanma organı hâline gelir.

Bu iki seçenek en yumuşak ve en saygın seçeneklerdir ancak Lamont Hill'in ortaya çıkarmanın mümkün olduğunu biliyor olması gereken ve muhatabının söylemeyeceğini neredeyse kesinlikle bildiği üçüncü bir seçenek daha vardır çünkü bu şu anda kabul edilemez bir cevaptır. Nükleer cevap. Beyaz olmanın nesinin iyi olduğunu soran birine verilecek bu yanıt şöyle olabilir:

"Kendimi özellikle beyaz olarak görmüyorum ve bu şekilde düşünmem için köşeye sıkıştırılmak da istemiyorum ama beni köşeye sıkıştırmak istiyorsanız, size elimden geldiğince bir cevap vereyim.

"Beyaz olmanın iyi yanlarından biri, dünyanın şu anda faydalandığı şeylerin çoğunu olmasa da orantısız bir kısmını dünyaya vermiş bir geleneğin içinde doğmuş olmanızdır. Beyazların yaptığı şeylerin listesi, tüm halklar için olduğu gibi, pek çok kötü şeyi içerebilir ancak iyi şeyler de az değildir. Bunlar arasında dünyanın şu anda yararlandığı neredeyse tüm tıbbi gelişmeler yer almaktadır. Dünyanın şu anda faydalandığı neredeyse tüm bilimsel ilerlemeler de buna dahildir. Her iki alanda da yüzyıllardır Afrika'nın herhangi bir yerinden ya da herhangi bir Amerikan yerlisi kabilesinden kayda değer bir atılım gelmemiştir. Hiçbir İlk Ulus bilgeliği bir aşı ya da kanser tedavisi sağlamamıştır.

"Beyazlar dünyanın en eski ve en köklü eğitim kurumlarının çoğunu kurdular. Yazılı kelimenin icadında ve yaygınlaştırılmasında dünyaya öncülük ettiler. Tüm halklar arasında neredeyse tek başına, iyi ya da kötü, kendi kültürlerinin ötesindeki diğer kültürlere ilgi duyan, onlardan sadece bir şeyler öğrenmekle kalmayıp bazılarını yeniden canlandıran beyazlar olmuştur. Aslında, diğer ırklara o kadar ilgi duymuşlardır ki, bu kayıp halkların ne yaptıklarını anlamak ve bildiklerini öğrenmek için yaşayanların yanı sıra kayıp ve ölü medeniyetleri de araştırmışlardır. Diğer halkların çoğu için durum böyle değildir. Hiçbir Aborijin kabilesi Hint alt kıtasının, Babil'in ya da eski Mısır'ın kayıp dillerini anlama konusunda herhangi bir ilerleme kaydetmemiştir. Merak neredeyse tamamen tek bir yöne doğru akmış gibi görünüyor. Tarihsel olarak, Batı kültürünü karakterize eden öz-düşünüm, öz-eleştiri ve hatta kendini geliştirme arayışı kadar sıra dışı görünmektedir.

"Beyaz Batılılar aynı zamanda serbest sermaye akışı da dahil olmak üzere dünyanın en başarılı ticaret araçlarını geliştirmişlerdir. Bu serbest piyasa kapitalizmi sistemi sadece yirmi birinci yüzyılda bir milyardan fazla insanı aşırı yoksulluktan kurtarmıştır. Bu sistem Afrika ya da Çin'de ortaya çıkmadı, her ne kadar bu ülkelerdeki insanlar bundan faydalansa da Batı'dan geldi. Dünyanın dört bir yanındaki insanlar için hayatı ölçülemeyecek kadar daha iyi hâle getiren diğer pek çok şey de öyle. "Halkın, halk tarafından, halk için temsili hükümet ilkesini geliştirenler Batılılardır. Siyasi özgürlük, düşünce ve vicdan özgürlüğü, konuşma ve ifade özgürlüğü ilkelerini ve uygulamalarını geliştiren Batı dünyasıdır. Bugün 'medeni haklar' olarak adlandırdığımız halkları, istese de istemese de dünyanın pek çok yerinde var olmayan hakların ilkelerini geliştirmiştirlerdir. Bu haklar, isteklerinde çoğu zaman başarısız olabilen ama yine de bu haklara eğilimli olan Batı'da geliştirilmiş ve sürdürülmektedir.

"Bu, Batı'nın dünyaya armağan ettiği kültürel başarılara gelmeden önceydi. Jamalpur Tila'da ortaya çıkarılan Mathura heykelleri olağanüstü incelikte eserlerdir ancak hiçbir heykeltıraş Bernini ya da Michelangelo'yu geçememiştir. 8.yüzyıl Bağdat'ı önemli bilginler yetiştirmiştir ama hiç kimse bir Leonardo da Vinci daha yetiştirememiştir. Dünyanın her yerinde sanatsal gelişmeler olmuştur ancak hiçbiri on dördüncü yüzyıldan itibaren Floransa'nın birkaç mil karelik çevresinde ortaya çıkan kadar yoğun ya da verimli olmamıştır. Elbette pek çok medeniyet büyük müzik ve kültür üretmiştir ancak Batı'nın müziği, felsefesi, sanatı, edebiyatı, şiiri ve tiyatrosu dünyanın paylaşmak isteyeceği kadar yükseklere ulaşmıştır. Çin dışında Çin kültürü, akademisyenler ve Çin kültürünü sevenler için bir meseledir. Buna karşın, Batı'da beyazlar tarafından yaratılan kültür dünyaya aittir ve dünyanın orantısız bir kısmı bunun bir parçası olmak istemektedir.

"Batı'nın ne ürettiğini sorduğunuzda, eğer böyle bir şey varsa, başka bir ırk tarafından keşfedilmek üzere bir uzay kapsülüyle yörüngeye neyin gönderilmesi gerektiği konusunda anlaşmaları istenen profesör gruplarını hatırlıyorum. İnsan başarısının bu bölümünü temsil etmek üzere hangi müzik parçasının gönderilebileceği konusunda anlaşmaya varıldığında, profesörlerden biri, 'Bach'ın Si Minör Ayini olacağı açık' dedi. Bir diğeri 'Hayır' dedi. Si Minör Ayini göndermek gösteriş yapmak gibi görünür. Batı'nın başarılarının tarihi hakkında konuşmak, büyük bir gösteriş riskiyle karşı karşıya kalmak demektir. Kendimizi binalar, şehirler, yasalar ya da büyük kadın ve erkeklerle mi sınırlayacağız? Başlangıç noktası olarak sunduğumuz listeyi nasıl daraltacağız?

"Elbette bu ayrıntıların bazılarına, hatta tamamına itiraz edebilir, üslubun yanlış olduğunu, yeterince alçakgönüllülük ya da kendini küçümseme olmadığını düşünebilirsiniz. Hatta bu abartısız vaazın kulağa 'zaferci' ya da başka bir şekilde zevksiz geldiğini bile söyleyebilirsiniz ancak tartışılamayacak olan

şey, en yıkıcı kanıttır: Basit bir ayak sesi meselesi: Tamamen tek taraflı bir ayak sesi. Zira bugün bile dünyada modern Çin'e girmek için mücadele eden ciddi bir halk hareketi yoktur. Tüm finansal gücüne rağmen dünya oraya taşınmak istemiyor. Amerika'ya taşınmak istiyor ve bu hedefe ulaşmak için hayatlarını bile tehlikeye atarak olağanüstü çaba sarf edecekler. Benzer şekilde, Afrika ülkelerinden herhangi birine taşınmak için ciddi bir küresel çaba yok. Aslında, son on yılda ankete katılan Sahra altı Afrikalıların üçte biri taşınmak istediklerini söyledi. Nereye gitmek istedikleri belli.

"Akdeniz'deki göçmen tekneleri sadece tek bir yöne gidiyor: Kuzeye. İnsan kaçakçılığı yapan çetelerin tekneleri Akdeniz'in ortasında, Afrika'nın özgürlük ve fırsatlarından yararlanmak için Fransa, İspanya ya da İtalya'dan kaçmak isteyen ve güneye giden beyaz Avrupalılarla karşılaşmıyor. Afrika ya da Ortadoğu'daki kabileler arasındaki yaşama katılmak isteyen kayda değer sayıda insan yok. Aborjinlerin sosyal normlarıyla yaşamak ya da İnuitlerin yaşam tarzına asimile olmak isteyen kitlesel bir hareket yok, bu gruplar onları kabul etse de etmese de. Aleyhinde söylenen onca şeye rağmen Amerika hâlâ göçmenler için dünyanın bir numaralı destinasyonu. İnsanların göç etmek için en çok tercih ettiği diğer ülkeler ise Kanada, Almanya, Fransa, Avustralya ve İngiltere.8 Bu durumun böyle olabilmesi için Batı'nın bir şeyleri doğru yapmış olması gerekiyor.

"Beyaz olmanın nesi iyi, beyazlar dünyaya ne kazandırdı ya da beyazlar neyle gurur duyabilir diye soracak olursanız, bu, bir başarı listesinin sadece başlangıcı olabilir. Hazır başlamışken, son bir şey daha. Şu anda aşağılamanın çok moda olduğu ve Batı'daki insanların aşağılamaya teşvik edildiği ve özendirildiği bu kültür, dünyada kendisine karşı böyle bir diyaloğu yalnızca hoş görmekle kalmayıp teşvik eden tek kültür olmaya devam etmektedir. Kendisini eleştirenleri gerçekten ödüllendiren tek kültürdür. Burada kayda değer son bir tuhaflık daha var. Şu anda hakkında en kötü şeylerin söylendiği ülkeler ve kültürler,

aynı zamanda, diğerlerinin aksine, yönetici sınıfı üretme kapasitesine sahip olan tek ülkelerdir.

"Bugün Hintli olmayan birinin Hindistan siyasetinin zirvesine çıkması mümkün değil. Beyaz bir insan Bangladeş'e taşınsa, kabine bakanı olamaz. Beyaz bir Batılı Çin'e taşınsa ne kendisi ne ailesinin bir sonraki nesli ne de ondan sonraki nesil, hükümet katmanlarını aşıp zamanı geldiğinde en üst düzey lider olamaz. Bu Amerika, Kenyalı bir babanın oğlu olan siyahî bir başkanı iki kez seçmiştir. Şu anki başkan yardımcısı Hindistan ve Jamaika'dan gelen göçmenlerin kızı olan Amerika'dır. Birleşik Krallık kabinesinde Kenya, Tanzanya, Pakistan, Uganda ve Gana'dan gelen göçmenlerin çocukları ve Hindistan'da doğmuş bir göçmen yer almaktadır. Afrika ve Asya'daki ülkelerin kabineleri bu çeşitliliği yansıtmıyor ama bu önemli değil. Diğerleri kabul etmese de Batı, bunun getirdiği faydaları kabul etmekten memnundur.

Bu, Rufo'nun soruya cevap vermesinin bir yolu olabilirdi ancak bunu yapmaması anlaşılabilir bir durum çünkü şu anda böylesine doğru bir cevap, söylenebileceklerin en ucunda duruyor ve doğru olanı söylemenin imkânsızlığının bıraktığı sessizliğin içinde her şey ve her şey dolaşabilir. Beyaz insanlar kendilerini üreten kültürden utandıklarında, neredeyse her şey olabilir ve bizim içine düştüğümüz durum da budur.

COVID salgını sırasında ölen çok bilge bir arkadaşım vardı, Hindistan doğumlu seçkin bir ekonomist olan Deepak Lal. Deepak son yıllarında, çalışma hayatının çoğunu adadığı Amerika'daki üniversiteleri ve Batı'daki diğer kurumları etkileyen son aptallıkları tartışırken durmadan kıkırdardı. Bir keresinde bana "Herkes Hristiyanlık çağından sonra ateizm çağına girdiğimizi iddia ediyor." demişti. "Oysa çok tanrılı bir çağa girdiğimiz çok açık. Artık herkesin kendi tanrısı var." Bu doğru. Batı'nın merkezi dini ve kültürel hikâyeleri kültürden çıkarıldıktan ve insanlar kendi geçmişlerine sırt çevirmeye teşvik edildikten sonra, kültürün içi tamamen boşaltıldı. Onların yerini

doldurmak için akın edebilecek fikirlerin ne kadar dayanıksız ve boş olduğu şaşırtıcıdır. Bir tarih ya da gelenek yerine, sanki bu değerler hiçbir yerden gelmiyormuş ya da icat edilebilirmiş gibi 'değerler'den bahsedilmeye başlandı. Büyük bir açıklık adına kapalı hâle geldik ve ilerleme adına son derece gerici olduğu ortaya çıkan fikirleri özümsedik. Sonuç büyük bir kargaşa. Kendilerine görme yetisi kazandırması gereken insanlar tarafından en başından beri kör edilen insanların büyük bir anlam arayışı. Deepak bile Batı'nın ne kadar bencilleştiğine şaşırmış olabilir: Kendi geleneği olmadığı sürece herhangi bir geleneğin önünde secde etmeye bu kadar istekli olması.

Sadece bir örnek vermek gerekirse, 2021 yılında Kaliforniya Eyaleti Eğitim Kurulu, Aztek tanrılarına dualar içeren model bir etnik çalışmalar müfredatını onayladı. "Olumlamalar, ilahiler ve enerji vericiler, sınıfı bir araya getirmeyi ve etnik çalışmaların ilke ve değerleri etrafında birlik oluşturmayı ve sınıfı canlandırmayı," amaçlıyordu. Bu dualar arasında Tezkatlipoka, Quetzalkoatl, Huitzilopochtli, Xipe Totek ve Hunab Ku'yu çağıran bir Aztek duası olan 'In Lak Ech Affirmation' da yer alıyordu. Bu Aztek tanrılarının isimleri yirmi kez anılarak, örneğin "Dönüşmemizi ve yenilenmemizi sağlayan gücü," sağlamaya yardımcı olmaları istenmektedir. Model Müfredat Kaliforniya bölgesindeki yaklaşık on bir bin okula sağlandığına göre, bu sayı herhangi bir tanrı için günde iyi bir dua sayısı sayılmalıdır ve eğer ilgili Aztek tanrıları var idiyse, 2020'lerde Kaliforniya bölgesindeki öğrenciler tarafından uykularından çağrılmalarına şaşırmış olabilirler.

Öğrenciler ise neyi çağırdıklarına şaşırmış olabilir. Tezkatlipoka'yı alkışlamak ve ona ilahiler söylemek, tanrıdan öğrencilerin 'sosyal adalet' için 'savaşçı' olmalarını sağlamasını istemek anlamına geliyordu. Aztekler bir adım daha ileri gittiler. Geleneksel olarak Tezkatlipoka'ya hem insan kurban ederek hem de büyük yamyamlık gösterileriyle tapınılırdı. Kaliforniyalı öğrenciler, Huitzilopochtli'ye ettikleri dualarda tan-

rıdan 'iyileştirici epistemolojiler' ve 'devrimci bir ruh' isterken, Azteklerin onu, onuruna yüz binlerce insan kurban ettikleri bir savaş tanrısı olarak kutladıklarını öğrendiklerinde şaşırmış olabilir.[9]

Kaliforniya Eyaleti Eğitim Kurulu'nun ne yaptığından habersiz olduğunu varsaymak cazip gelebilir. Daha da kötüsü, bir an için bile olsa bildiğini düşünmektir.

Başka bir şeyin yokluğunda, Batı'da insanların etrafında birleşmeye teşvik edildiği tek kamusal etik, kendilerine muhalefet etmektir ve bu artık giderek daha çirkin ve bölücü biçimler alıyor. 2021 yazında ABD'de bir önceki yılın nüfus sayımı yayınlandı. Diğer şeylerin yanı sıra, beyaz nüfusta bir düşüş olduğunu gösterdi. *Washington Post*, "Beyazların Sayısı İlk Kez Düşüyor." diye duyurdu.[10] Jimmy Fallon'ın stüdyosu beyazların düşüşünü alkışladı ve komedyen de onlarla birlikte güldü. Bir an için durup bunu merak etmelisiniz. Döndürün ve ne kadar çirkin olduğunu görün. "Amerikan tarihinde ilk kez siyahların sayısı azaldı." Alkışlar ve tezahüratlar ya da Çin'in, Japonya'nın, Hindistan'ın ya da Batı dışındaki herhangi bir ülkenin çoğunluk nüfusunun kendi demografik düşüşlerini alkışladığını hayal edin. Bunu yapın ve Batı'nın içinde bulunduğumuz çağda ne kadar çılgın ve kendinden nefret eder hâle geldiğini anlayın.

Büyük ve küçük, komik ve trajik konularda bu kendinden nefret etme hâli devam ediyor. Artık içinden geçilemeyecek neredeyse hiçbir şey yok. Cansız nesnelere yönelik saldırı, 2021 yazında Wisconsin Üniversitesi'nin bazı öğrencilerin ırkçı olmakla suçladığı kırk iki tonluk bir kayayı kaldırmasıyla doruk noktasına ulaşmış olabilir. İnsanlar da aynı muameleye maruz kalabilir. Wyoming'de beyaz bir kadın kaybolduğunda ve cesedi bulunmadan önce davaya ulusal bir ilgi vardı. MSNBC'den Joy Reid bunu 'Kayıp Beyaz Kadın Sendromu'[11] olarak nitelendirdi -beyaz olan herkesin sözde- tıbbi patolojikleştirilmesinin sonuncusu, 'beyaz kırılganlığı', 'beyaz gözyaşları', 'beyaz öfkesi' ve daha fazlasının icat edildiği bir patolojikleştirme. Aynı ay

içinde, bir 'siyah ulusal marşı' ilk kez bir NFL maçında sahneye çıktı. Dallas Cowboys ile Tampa Bay Buccaneers arasındaki maçın başlama vuruşundan önce *Lift Every Voice and Sing (Her Sesi Yükselt ve Şarkı Söyle)* çalındı. Birdenbire Amerikalılara, 1900 yılında James Weldon Johnson tarafından yazılan bu şarkının siyah Amerikalıları *The Star-Spangled Banner* 'dan daha iyi temsil ettiği söylendi. Irksal çizgilerle bölünmüş bir ulustan söz etmek, laftan daha fazlası gibi gelmeye başladı.

Bu dönem boyunca her gün çılgınca davranışlar ve izin verilebilir bağnazlık örnekleri yaşandı ancak zaman zaman cesur bireylerin öne çıkıp toplumlarının kendilerine karşı çevrildiğini ve içindeki grupların birbirine düşürüldüğünü görmeyeceklerini söyledikleri ışıklı anlar da oldu. Kendisini 'yaşam boyu liberal' olarak tanımlayan Jodi Shaw gibi kişiler, 'ırksal açıdan düşmanca bir ortam' yarattığını söylediği çeşitlilik ve kapsayıcılık girişimleri nedeniyle Massachusetts'teki Smith College'daki işinden ayrıldı. İstifa açıklamasında Shaw, "Smith College'dan kişiliğimi ırksal bir kategoriye indirgemekten vazgeçmesini istiyorum. Bana kendim hakkında ne düşünmem ve hissetmem gerektiğini söylemeyi bırakın. Derimin rengine bakarak kim olduğumu ya da kültürümün ne olduğunu bildiğinizi varsaymaktan vazgeçin. Derilerinin rengine dayanarak başkalarına basmakalıp yargılar ve varsayımlar yansıtmamı istemekten vazgeçin. Üniversite kendisine 'gizlilik gerektiren cömert bir anlaşma' teklif etti ancak Shaw 'gerçeği söylemenin öneminin' daha büyük olduğunu söyleyerek bunu reddetti.[12]

Ne yazık ki Shaw'unki gibi vakalar nispeten nadir görüldükleri için dikkat çekmektedir. Birkaç kişi ayağa kalkıp Batı'daki çoğunluk nüfusuna yönelik süregelen saldırıya müsamaha göstermeyeceklerini söylerken, çok sayıda kişi de Batı'nın ve Batı'daki insanların kendileri hakkında söyleyecek iyi bir şeyleri olmadığında ısrar edenlerin yeni dayattığı kurallara ve dile göre oynayarak buna ayak uydurdu. Kendilerini hakem olarak atayanlar orantısız bir şekilde kutlandı. İbram X. Kendi 2021 yı-

lında MacArthur 'dahi² bursuna layık görüldü. Çeteye katılan diğerleri de nadiren daha cömert olsa da ödüllendirildi ancak özel ve kamu sektöründeki, özellikle de eğlence sektöründeki herkes ırkçılık karşıtı kimliklerini kanıtlamak için çırpınırken, ırkçılık karşıtlığının Bayan Whiplash'i Robin DiAngelo ve yandaşları için hiçbir şey yeterli olmadı. 2021 yılında, beyaz nüfusu bir kez daha azarladığı yeni kitabı *Nice Racism'i* yayınladı. DiAngelo'ya göre, "Gerçekten ırklararası arkadaşlıkları olan gençler, koşullu ilişkilere sahip olma eğilimindedir. Renkli arkadaşları sürekli ırkçı sataşmalara katlanmak zorunda kalıyor ya da kızgın ve 'komik değil' diye reddedilip terk ediliyorlar." DiAngelo'nun böylesi her şeyi bilen bir bilgiye tam olarak nasıl eriştiği hiçbir zaman açıklığa kavuşturulmadı ancak bu onun şu sonuca varmasına yol açtı: "Yani hayır, genç neslin eski nesilden daha az ırkçı olduğunu düşünmüyorum."

Başka biri DiAngelo, Kendi ve diğerlerinin insanları oynamaya davet ettiği oyunun kazanılamaz olduğu sonucuna varabilir. Bu insanlar için yeterince ırkçılık karşıtı olmak asla mümkün değildir ve adil olmayan oyuncular oldukları sonucuna varmak adil görünmektedir. Kanıtlanabilir, ölçülebilir, gözlemlenebilir gelişmeler bile sanki hiçbir şey ifade etmiyormuş gibi göz ardı ediliyor. Y kuşağı Jim Crow kadar kötü. Z kuşağı köle sahipleri kadar kötü. Hedef, toplumlarımızdaki sonuçların mutlak eşitliği olsa bile, bu teorilerin gerçekte oraya ulaşmamıza nasıl yardımcı olacağına dair ciddi bir değerlendirme yok gibi görünüyor.

Umut verici işaretlerden biri, insanlar bu ırkçılık karşıtı politikaların pratikte ne anlama geldiğini tattıklarında, bu deneyimin dokunduğu kişilere acı vermesiydi. Eylül 2021'de English Touring Opera orkestra sanatçılarının yarısını işten çıkardığını duyurdu. Gerekçe olarak da "Sanat Konseyi'nin kesin rehberliği," doğrultusunda "Orkestrada çeşitliliğin artırılmasına," öncelik verilmesi gerektiği gösterildi.[14] Kâğıt üzerinde belki de çeşitlilik kotaları harika görünüyordu. Pratikte ise, yıllarca sizin

için çalışmış, COVID'in engellerini aşmak için mücadele etmiş müzisyenlerin sırf tenlerinin rengi yüzünden işten çıkarılması anlamına geliyordu. Eğer Batı karşıtı 'çeşitlilik' mantraları teoride çirkinse, pratikte daha da çirkindi ve kültürün hemen her forumunda, az ya da çok alenen, her gün hayata geçiriliyorlardı.

Ne var ki bu sonucun ardından gelen soru daha yerinde. Kazanılamayacak bir oyunu oynamaya davet edildiğinizde, kaçınılmaz olarak aklınıza bir düşünce gelir: Bu oyun kazanılabilse bile, kazanmaya değer bir oyun olur muydu?

Son yıllarda Amerikalılar ve Batı'daki diğerleri, kendilerini eleştirenlerin söylediği gibi olmadıklarını kanıtlamak için birbirleriyle yarışıyorlar. Irkçı, homofobik, kadın düşmanı ve benzeri olmadıklarını kanıtlamaya çalışıyorlar ve tarihlerinin ırkçılık içermiş olsa da ırkçılığın tarihlerinin tek noktası olmadığının anlaşılacağını umuyorlar. Hükümetler, bireyler, spor takımları, ödül törenleri ve tüm kültürel kurumlar çeşitliliklerini göstermek için her türlü çabayı göstermişlerdir. Beyaz olmayan insanların kayıtlarını ve işe alımlarını artırmak için ellerinden geleni yapmışlardır. Azınlık gruplarının sadece hayatın her alanında temsil edilmesini değil, aynı zamanda daha fazla temsil edilmesini sağlamaya çalışmışlardır. Böylece kamuoyu nezdinde, genel olarak toplumda olduğundan daha fazla görünürlük elde etmişlerdir. Bu hedefin arkasında, tam temsili ya da aşırı temsili başarırsanız, o zaman harika bir şey olacağına dair bir varsayım vardır. En yetenekli insanlarının mümkün olduğunca sorunsuz bir şekilde yükselmesine izin veren bir toplumun avantajlı olabileceği doğru olsa da Batı'nın şu anda geliştirdiği ırksal ve kültürel takıntıları geliştirerek bir toplumun geliştiğine dair hiçbir kanıt yoktur.

Kamu gibi görünmekten fayda sağlayan sektörler olsa da (hükümet, polis ve belki de müşteri hizmetleri en bariz örnekler arasındadır) aynı şey hayatın her alanı için geçerli olmalı mıdır? Bir mimarlık pratiğinin mümkün olduğunca çeşitli olması gerekir mi? Bir itfaiye teşkilatı? Bir müzik topluluğu? Ya da bir

basketbol takımı? Eğer amaç gerçekten doğru temsil olsaydı bu alanlardan herhangi biri iyileştirilebilir miydi? Eğer aşırı temsil bir sorun değilse, bunun sorun hâline geldiği bir nokta var mıdır? Nihayetinde, Batı kendi kendine yarattığı bu sklerozun içinde debelenip dururken, Çin'i yenebilecek mi? Hatta hiç şansı var mı? Tüm kültürümüzün kendini adadığı bu oyun, oynamaya değer bir oyun mu?

Her şeyin üzerinde asılı duran soru bu. Cevabın hayır olması hâlinde ödenecek bedele dair zaman zaman bazı işaretler var. Bu teorik değil. Bugün Batı, dışarıda meydan okumalar ve içeride tehditlerle karşı karşıya ancak Batı içinde toplumlarımızın dokusunu parça parça ayırmaya niyetli kişilerin oluşturduğu tehditten daha büyük bir tehdit yoktur. Bu ülkelerdeki çoğunluk nüfusuna saldırarak, tarihimizin son derece ayıp olduğunu ve bu konuda söylenecek iyi bir şey olmadığını söyleyerek. Bugünümüze yol açan geçmişimizdeki her şeyin telafi edilemez bir şekilde günahla lekelenmiş olduğunu ve aynı günahların tarihteki her toplumu rahatsız etmesine rağmen, borçlunun yalnızca bir kapıyı çalması gerektiğini iddia ederek ve özellikle de dünyaya tarihteki diğer tüm uygarlıklardan daha fazla bilgi, anlayış ve kültür vermiş bir uygarlığın söyleyecek hiçbir şeyi yokmuş gibi davrananlar tarafından. Böylesine dar görüşlü ve yaygın bir nefret karşısında kim ne söyleyebilir ya da ne yapabilir ki?

Bana öyle geliyor ki sadece birkaç seçeneğimiz var. Bunlar her zaman olduğu gibi bugün de aynı seçenekler. Birincisi, kendi tarihimizi açık ama özel çizgiler boyunca savunmak ve savaşmak. Bu tepkinin buharı şimdiden görülebiliyor. Acımasız ama mantıklı bir kalibrasyondan oluşacaktır. Eğer insanlar atalarımızı hor gördüklerine karar verirlerse, biz de onlarınkini hor görürüz. Batı'daki herkesin, güvenli bir kelimesi olmayan bir mazoşist pozisyonunda sonsuza kadar sıkışıp kalmayı kabul etmesi için hiçbir neden yoktur. Giderek artan sayıda insanın tüm bu oyunu reddetmesi daha muhtemeldir. Bu kişiler şu ka-

librasyonla yanıt verebilirler: Siz benim geçmişime saygı göstermiyorsanız, ben neden sizinkine saygı göstereyim? Siz benim kültürüme saygı göstermiyorsanız, ben sizinkine neden saygı göstereyim? Siz benim atalarıma saygı göstermiyorsanız, ben sizinkilere neden saygı göstereyim? Ve eğer benim toplumumun ürettiklerini beğenmiyorsanız, neden sizin bu toplumda bir yeriniz olmasını kabul edeyim? Bu yolda çok büyük acılar yaşanır. Ayrıca kaçınılmaz olarak sadece şiddet yoluyla çözülebilecek çatışmalara yol açar. Bu her ne pahasına olursa olsun kaçınılması gereken bir seçenektir.

Ne yazık ki her renkten ve siyasi görüşten bizi oraya götürmeye niyetli görünen pek çok insan var. İngiliz akademisyen ve ırk tüccarı Kehinde Andrews geçtiğimiz günlerde Batı'daki tüm sistemin yıkılması gerektiğini savundu. Bununla ne demek istiyor? Kendi sözleriyle: "Sadece devrimi kastediyorum. Yalan söylemeyeceğim. Bu devrimci bir argüman. Farklı bir şey yapmak zorundayız. Tersine çevirmek zorundayız. Sadece bu kurumlara bel bağlayamazsınız çünkü sorun onlar. Irkçılığı kapitalizmden ayıramazsınız, bu yüzden başka bir şey yapmak zorundayız. Devrimden başka bir çözüm yok."[15]

Neyse ki daha bilge sesler de var. Bunlardan biri Amerikalı yazar Thomas Chatterton Williams. Williams, son anı kitabı *Siyah Beyaz Otoportre*'de şöyle yazıyor: "Öyle ya da böyle, çok etnikli gerçekliklerimizi nasıl işler hâle getireceğimizi bulmak zorunda kalacağız ve Amerika'da ve yurtdışında karşı karşıya olduğumuz en büyük entelektüel projelerden biri, hem miras alınan grup kimliklerinin devam eden önemini kabul edecek hem de bu kimliklerin bizi tanımlama derecesini artırmak yerine azaltacak kadar güçlü ve şekillendirilebilir bir vizyon geliştirmek olacaktır."[16]

Kendi, Coates ve diğerlerinin dünyaya bakıp hiçbir şeyin ve hiç kimsenin şüpheden yararlanmamasını sağlamaya niyetli göründükleri yerde, Williams haklı olarak bu 'esneklik ve cömertlik yoksunluğu' karşısında dehşete düşüyor.[17] Ve bu insanların

kendilerini ırkçılık karşıtı olarak gösterdikleri yerde, Williams pek çok kişinin görebildiği ancak çok az kişinin söylediği şeyi kabul ediyor. Bu şudur:

Günümüzün ana akım ırkçılık karşıtı söyleminin en şok edici yönü, beyaz üstünlükçü düşünürler tarafından el üstünde tutulan ırk hakkındaki fikirleri -özellikle de beyazlığın özelliğini- ne ölçüde yansıttığıdır. 'Uyanmış' ırkçılık karşıtlığı, ırkın gerçek olduğu -biyolojik olarak değilse bile sosyal olarak inşa edildiği ve bu nedenle daha önemli değilse bile eşit derecede önemli olduğu- önermesinden yola çıkar ve böylece ırksal farklılığın temelinde ısrar etmeyi amaçlayan beyaz üstünlükçülüğünün zehirli varsayımlarıyla aynı hizaya gelir. Birbirine zıt sonuçlara ulaşmaya çalışan ırkçılar ve pek çok ırkçılık karşıtı, insanları soyut renk kategorilerine indirgeyerek birbirlerinden beslenip birbirlerini meşrulaştırırken, gri alanlar ve ortak zemin arayan bizler ise iki kez yutuluyoruz.[18]

Bugün Kendi ve DiAngelo'nun yanında Williams'ın yanında olduğundan daha fazla insan varmış gibi görünebilir ancak tarih Williams'ın tarafındadır. Hem de sadece geleceğin onu haklı çıkaracağına dair küstahça ve çok yaygın bir iddia olarak değil. Yakın ve uzak geçmişin bunu çoktan yapmış olması anlamında da. Glenn Loury, Adrian Piper, Henry Louis Gates Jr. ve daha pek çokları benzer bir noktaya parmak bastı ve giderek artan sayıdaki diğerleri gibi Williams da onları kendi tarafına çekiyor çünkü hepsi de insan bilgi ve kültürünün en iyisinin ırksal ve sosyal sınırlar ötesine aktarılabilir ve anlaşılabilir olması gerektiğini anlamıştır. Aksi takdirde bazı şeylerin sadece belirli ırksal ya da etnik gruplara kapalı olması, onlar tarafından sunulması ve takdir edilmesi gerektiğine karar veririz. Bu, geçmişte yaşanan en kötü şeylerin bir tekrarıdır. Hem de bu tekrara karşı muhalefet kisvesi altında...

Bugün Batı'da yetişen insanlar hâlâ insanlık tarihinin en şanslıları arasında yer alıyor ancak şans ne tamamen soyut bir şeydir ne de tamamen piyangodan ibarettir. Toplumlar sade-

ce şanslı değildir. Branch Rickey'nin ünlü sözünde dediği gibi, "Şans tasarımın kalıntısıdır." Biz Batı'da şanslıyız çünkü bizden önceki erkekler ve kadınlar bunu sağlamak için çok çalıştılar, olağanüstü ve sıradan başarılar sergileyerek şansın elimizde olduğunu gördüler. Dünyanın büyük bir kısmının hâlâ paylaşmak istediği bir şans. Elbette bölünmeler var ancak Henry Louis Gates Jr'ın da dediği gibi, bölünmelerin üstesinden gelmenin tek yolu "Farklılıklara olduğu kadar ortaklıklara da saygı duyan bir yurttaşlık kültürü," oluşturmaktır. Bunu yapmanın tek yolu da "İnsan kültürünün çeşitliliğini anlamaya çalışan bir eğitimdir." ve "Yeterince meraklı ve motive olmuş her insanın, ne kadar 'yabancı' görünürse görünsün, başka bir kültüre tamamen sahip olabileceğini," kabul etmektir.[19]

Dünyanın büyük bir kısmı bunu görebilmektedir. Bugün Batı'da çok az insan bunu görebiliyor gibi görünüyor ancak bunu görmeyi öğrenebilir ve görmeleri için teşvik edilebilirler ve aynı zamanda kendilerine hor görmeleri ve acımaları öğretilen kültürün, tarihin ve insanların onlara ömür boyu sürecek zenginlikler verdiğini fark etmeleri için cesaretlendirilebilirler. İnsanlar her zaman bir şeylerin amacını sorgulamışlardır. Şimdi de her zamankinden daha fazla olmasa da bunu yapıyorlar ve bugün insanlar anlamı nerede bulacaklarını sorduklarında, etraflarında ve ayaklarının altında ne olduğuna bakmaları için cesaretlendirilmelidirler. Yeterince dikkatli bakarlarsa ve biraz da unutulmuş bir alçakgönüllülükle, sahip olduklarının şanstan öte bir şey olduğunu fark edebilirler. İhtiyaç duyacakları tek şey budur.

Teşekkür

HarperCollins'te bu kitabı mümkün kılan herkese teşekkür etmek istiyorum. Özellikle de editörüm Eric Nelson'a. Ayrıca menajerim Hamilton Agency'den Matthew Hamilton'a da teşekkür etmek isterim. Bunun dışında, uzun yıllar boyunca bu konuları tartıştığım tüm dostlarıma, meslektaşlarıma ve düşmanlarıma -isimlerini vermeden- teşekkür etmeliyim.

Referanslar

Giriş

1. Ibram X. Kendi, How to Be an Antiracist (New York: One World, 2019), p. 85.
2. Lyell Asher, "How Ed Schools Became a Menace to Higher Education," Quil-lette, March 6, 2019.
3. Exec. Order No. 13985, "Advancing Racial Equity and Support for Under-served Communities through the Federal Government," The White House, January 20, 2021.

Bölüm 1 Irk

1. Episode 1,500 of The Tonight Show, NBC, August 12, 2021.
2. Derrick Bell, And We Are Not Saved: The Elusive Quest for Racial Justice
(New York: Basic Books, 1987), p. 159.
3. Richard Delgado and Jean Stefancic, Critical Race Theory: An Introduction (New York: New York University Press, 2001), pp. 2–3.
4. See Eduardo Bonilla- Silva, Racism without Racists: Color-blind Racism and the Persistence of Racial Inequality in the United States (Lanham, MD: Row-man & Littlefield, 2003).
5. See esp. Michel Foucault, Discipline and Punish: The Birth of the Prison (New York: Pantheon, 1977).
6. Michael Moore, Stupid White Men (New York: ReganBooks, 2001), pp.
58–59.
7. Dr. Thomas Sowell, "Random Thoughts," Creators, July 24, 2012, www
.creators.com/read/thomas- sowell/07/12/random- thoughts-12-07-24.
8. Robin DiAngelo, White Fragility: Why It's So Hard for White People to Talk about Racism (Boston: Beacon Press, 2018), p. xi.
9. DiAngelo, p. ix.
10. DiAngelo, p. xii.
11. DiAngelo, p. xiii.
12. DiAngelo, p. 91.
13. DiAngelo, p. 11.
14. DiAngelo, pp.149–50.

15. Robin DiAngelo on Amanpour & Company in 2018. Broadcast again on PBS on June 13, 2020.

16. Sheryl Gay Stolberg and Marjorie Connelly, "Obama Is Nudging Views on Race, a Survey Finds," New York Times, April 27, 2009.

17. Associated Press, "Polls Show Sour Views of Race Relations in Trump's Amer-ica," July 16, 2019.

18. See, for instance, Sharon M. Chubbuck, "Whiteness Enacted, Whiteness Disrupted: The Complexity of Personal Congruence," American Educational Research Journal 41, no. 2 (Summer 2004): pp. 301–33.

19. Cristina Beltran, "To Understand Trump's Support, We Must Think in Terms of Multiracial Whiteness," Washington Post, January 15, 2021.

20. See Skeptic Research Center, "How Informed Are Americans about Race and Policing?" Research Report CUPES-007, February 20, 2021.

21. See the Washington Post's database of fatal shootings by on- duty police offi-cers: www.washingtonpost.com/graphics/investigations/police- shootings- database/.

22. Susan Goldberg's June 2021 letter to subscribers of National Geographic.

23. "Is the West Fundamentally Racist? With Kehinde Andrews and Jeremy Black," Intelligence Squared, April 8, 2021, www.intelligencesquared.com
/events/is- the- west- fundamentally- racist- with- kehinde- andrews- and- jeremy- black/.

24. Griffin Leeds, "Everyone Mistook a Priest for a KKK Member," The Tab, April 5, 2016.

25. J. K. Trotter, "That KKK Robe Sighting at Oberlin Was Probably Just a Stu-dent Wearing a Blanket," The Atlantic, March 5, 2013.

26. "University of Missouri Students Report Threats; Police Quell KKK Rumors," CNN, November 12, 2015.

27. DBK Admin, "UMD Police Are Investigating Plastic Wrap Resembling Noose Found Near Campus," Diamondback, June 27, 2017, https://dbknews.com
/0999/12/31/arc- gcbl54bhjfcp3kmxqfyqjuwgsu/; see also Malik (@mwalterrs), Twitter, June 27, 2017.

28. "MSU Student Finds Noose Hanging outside Dorm Room," WLNS- TV (Michigan), October 4, 2017.

29. "Student Reports Being Accosted; Racial Slurs Used," Vincennes University, March 26, 2018, www.vinu.edu/en/web/external- relations/b/student- reports being- accosted- racial- slurs- used; "Alleged Hate Crime Now Being Called False Reporting," Vincennes Sun- Commercial, March 29, 2018.

30. Sarah Silverman (@SarahKSilverman), Twitter, February 12, 2017.

31. "A Former NFL Player Is Accused of Destroying His Business to Make It Look like a Hate Crime Burglary," CNN, September 15, 2019, www.cnn.com/2019 /09/14/us/former- nfl- athlete-hate- crime- business- trnd/index.html.

32. "Kamala Harris: Violent Attack on Empire Star Is 'Attempted Modern Day Lynching,' " The Hill, January 29, 2019.

33. The Late Show with Stephen Colbert, February 1, 2019.

34. Adam Rutherford, "How to Argue with a Racist," The Voltaire Lecture, Hu-manists UK, May 24, 2019, YouTube video, www.youtube.com/watch?v=cYf- xNsIb2I.

35. Ibram X. Kendi, Antiracist Baby (New York: Penguin, 2020).

36. See Christopher F. Rufo (@realchrisrufo) at https://mobile.twitter.com/real chrisrufo/status/1366820252252733446.

37. Kendi, How to Be an Antiracist, p. 44.

38. Kendi, p. 47.

39. Kendi, p. 19.

40. Kendi, pp. 142–43.

41. Martin Sekkat, How to Be an Antiracist Family: 25 Inspiring Tales about Racism to Read Together with the Kids (Martin Sekkat, 2020).

42. Otegha Uwagba, Whites: On Race and Other Falsehoods (London: 4th Estate, 2020), p. 37.

43. Uwagba, pp. 38–39.

44. See the statement (posted by abigail_heringer) at www.instagram.com/p/CL LAuiwpzB_/?igshid=6yyor2fhsrcd.

45. "In an Emotional Finale, Bachelor Matt James Breaks up with the Winner over Racially Insensitive Social Media Posts," Washington Post, March 15, 2021.

46. "Chris Harrison Exits 'Bachelor' Franchise; Rose Withers on 19-Year Run as Host after Racism Controversy," Deadline, June 8, 2021.

47. "Anita Rani: My 'Brown Face' Could Have Stopped Me Reaching Strictly Come Dancing Final," The Telegraph, July 27, 2021.

48. "I'll Take 'White Supremacist Hand Gestures' for $1,000," New York Times, May 16, 2021.

49. Christopher F. Rufo, "Failure Factory," City Journal, February 23, 2021.

50. Christopher F. Rufo, "Woke Elementary," City Journal, January 13, 2021; Christopher F. Rufo, "Revenge of the Gods," City Journal, March 10, 2021.

51. Christopher F. Rufo, "Teaching Hate," City Journal, December 18, 2020.

52. Selim Algar and Kate Sheehy, "NYC Public School Asks Parents to 'Reflect' on Their 'Whiteness,' " New York Post, February 16, 2021.

53. Susan Edelman, "Bronx Educator Claims She Was Fired after Sharing Holo-caust Story, Refusing 'Wakanda' Salute," New York Post, February 20, 2021.

54. Paul Rossi, "I Refuse to Stand by While My Students Are Indoctrinated," Bari Weiss Substack, April 13, 2021, https://bariweiss.substack.com/p/i- refuse- to- stand- by- while- my- students.

55. " 'Woke' Principal of Elite NYC School Caught Ripping 'Demonizing' Curric-ulum," New York Post, April 20, 2021.

56. "Anti- Racism at Harvard- Westlake School," July 24, 2020, https://www.hw
.com/pdf/Anti- RacismatHarvard- Westlake.pdf.

57. Bari Weiss, "The Miseducation of America's Elites," City Journal, March 9, 2021

58. Vernellia Randall, "The Whitest Law School Rankings," Race, Rac-
ism and the Law, March 8, 2021, https://racism.org/2021-law-school- rankings?showall=1.

59. Christopher F. Rufo, "Obscene Federal 'Diversity Training' Scam Prospers- Even under Trump," New York Post, July 16, 2020.

60. https://mobile.twitter.com/realchrisrufo/status/1299379197253541888?lang= en.

61. https://mobile.twitter.com/realchrisrufo/status/1290410612867047424?lang= en.

62. See https://mobile.twitter.com/realchrisrufo/status/1293605747394150401.

63. Chrissy Clark, "Revealed: Whistleblower Docs Show 'Big 4' Firm's Massive
'Anti- Racist' Indoctrination," Daily Wire, March 4, 2021.

64. Joseph Simonson, "Cigna's Critical Race Theory Training: Don't Say 'Brown Bag Lunch' and Be Mindful of 'Religious Privilege,' " Washington Examiner, March 19, 2021,

65. Paul Bond, "After Coca- Cola Backlash, LinkedIn Removes Diversity Lesson Telling Employees to 'Be Less White,' " Newsweek, February 23, 2021.

66. "Fury as KPMG Boss Becomes 'Latest Victim of Cancel Culture' after Being Forced to Quit over Video Telling Well- Paid 'Woke' Staff They Are 'Lucky' and Should Not 'Moan' during Pandemic," Mail Online, February 12, 2021.

67. Christopher F. Rufo, "The Wokest Place on Earth," City Journal, May 7, 2021.

68. https://nypost.com/2021/05/13/disney- scrubs- anti- racism- training- after- backlash- report/.

69. Afua Hirsch, "If Coronavirus Doesn't Discriminate, How Come Black People Are Bearing the Brunt?," The Guardian, April 8, 2020; Ibram X. Kendi,
"What the Racial Data Show," The Atlantic, April 6, 2020.

70. The CDC report that generated the controversy is here: www.cdc.gov/vaccines /acip/meetings/downloads/slides-2020-11/COVID-04-Dooling.pdf.

71. Abby Goodnough and Jan Hoffman, "The Elderly vs. Essential Workers: Who Should Get the Coronavirus Vaccine First?," New York Times, December 6, 2020.

72. See Harald Schmidt, PhD, Lawrence O. Gostin, JD, Michelle A. Williams, ScD, "Is It Lawful and Ethical to Prioritize Racial Minorities for COVID-19 Vaccines?," Journal of the American Medical Association, October 14, 2020.

73. Abby Goodnough and Jan Hoffman, "Frontline Workers and People over 74 Should Get Shots Next, C.D.C. Panel Says," New York Times, January 14, 2021, www.nytimes.com/2020/12/20/health/covid- vaccine- first- elderly- workers .html.

74. Natalie Colarossi, "Vermont Under Fire for Distributing COVID Vaccine Based on Race," Newsweek, April 2, 2021.

75. Bram Wispelwey and Michelle Morse, "An Antiracist Agenda for Medicine," Boston Review, March 17, 2021.

76. American Medical Association, "Organizational Strategic Plan to Embed Racial Justice and Advance Health Equity, 2021–2023," www.ama- assn.org/about/leadership/ama- s- strategic- plan-embed- racial- justice- and- advance- health- equity.

77. Maria Godoy, "Is It Time for a Race Reckoning in Kidney Medicine?," NPR, December 28, 2020.

78. Akinyemi Oni- Orisan, PharmD, PhD, Yusuph Mavura, MS, Yambazi Banda, PhD, Timothy A. Thornton, PhD, and Ronnie Sebro, MD, PhD, "Embracing Genetic Diversity to Improve Black Health," New England Journal of Medi-cine, March 25, 2021.

79. Jake Miller, "Anti- Racist Epidemiology," Harvard Medical School, February 10, 2021, https://hms.harvard.edu/news/anti- racist- epidemiology.

80. Roni Caryn Rabin, "Huge Racial Disparities Found in Deaths Linked to Preg-nancy," New York Times, May 7, 2019.

81. Tina Hesman Saey, "DNA Databases Are Too White, so Genetics Doesn't Help Everyone. How Do We Fix That?" Science News, March 4, 2021.

82. Damon Young, "Whiteness Is a Pandemic," The Root, March 17, 2021.

83. "Editor of JAMA Leaves after Outcry over Colleague's Remarks," New York Times, June 2, 2021.

84. See Cheryl I. Harris, "Whiteness as Property," Harvard Law Review 106, no. 8 (June 10, 1993), https://harvardlawreview.org/1993/06/whiteness- as- property/.

85. Uwagba, Whites, pp. 84–86.

86. Aruna Khilanani, MD, MA, "The Psychopathic Problem of the White Mind," a talk at Yale's Child Study Center, April 6, 2021. After some criticism, the talk was subsequently taken off Yale's platform, but a copy of the recording can still be heard here: https://bariweiss.substack.com/p/the- psychopathic- problem- of- the- white.

87. Donald Moss, "On Having Whiteness," Journal of the American Psychoana-lytic Association, May 27, 2021.

Bir Ara: Çin

1. "Our Man in China," Damon Albarn interview with Bryan Appleyard, The Sunday Times, August 24, 2008.

2. National Center for Health Statistics, "Provisional Drug Overdose Death Counts," Vital Statistics Rapid Release, updated December 15, 2021, https://www.cdc.gov/nchs/nvss/vsrr/drug-overdose- data.htm.

3. See Francis Pike, "Did Chinese Fentanyl Kill Michael K. Williams?" The Spec-tator, September 8, 2021.

4. IMF Direction of Trade Statistics, The Economist: https://twitter.com/mcpli /status/1416739704804888584.
5. Stephen Rand, "Danny Alexander's Surprising Second Act-in Beijing," The Article, July 1, 2020.
6. Clive Hamilton and Mareike Ohlberg, Hidden Hand: Exposing How the Chinese Communist Party Is Reshaping the World (New York: One World, 2020), p. 106.
7. Hamilton and Ohlberg, pp. 35–36.
8. Clarissa Tan, "Britain Has Many Problems— Racism Isn't One of Them," The Spectator, February 15, 2014.
9. Remarks by Ambassador Linda Thomas- Greenfield at a UN General Assem-bly Commemorative Meeting for International Day for the Elimination of Racial Discrimination, New York, March 19, 2021.
10. Remarks by Ambassador Linda Thomas- Greenfield at the 30th Annual Sum-mit of the National Action Network, April 14, 2021.
11. "China Urges Relevant Western Countries to Tackle Racial Discrimination," XinhuaNet, July 13, 2021, http://www.xinhuanet.com/english/2021-07/13
/c_1310059138.htm.
12. Ben Westcott and Steven Jiang, "Foreign Countries That 'Bully' China Will Meet a 'Great Wall of Steel,' Says Xi during Communist Party Centenary," CNN, July 1, 2021.
13. Dennis Sewell, "The Second Time as Farce: The Crimes of Communism, Retro- Bolshevism and the Centenary of the 1917 Russian Revolution," New Culture Forum, June 2016.
14. "Nearly Two- Thirds of US Young Adults Unaware 6m Jews Killed in the Holocaust," The Guardian, September 16, 2020.

Bölüm 2 Tarih

1. https://bariweiss.substack.com/p/the- psychopathic- problem- of- the- white.
2. Jennifer Chambers, "1619 Project Reframing History of Slavery Draws Crowd to Ann Arbor," Detroit News, January 28, 2020.
3. "The #1619 Project: A Conversation Nikole Hannah- Jones & Jake Silverstein from the NY Times Magazine," Chicago Public Schools, October 8, 2019, YouTube video, www.youtube.com/watch?v=Y8Y9qJUeSQ4&t=2540s.

4. Robby Soave, "Yes, the 1619 Project Actually Suggests That Year Was Ameri-ca's True Founding, and Nikole Hannah- Jones Admits It," Reason, September 23, 2020.

5. Jake Silverstein, "On Recent Criticism of the 1619 Project," New York Times, October 16, 2020.

6. See Josh Blackman "Which Is It? 1619 or 1776?," Reason, October 10, 2020.

7. Matthew Desmond, "In Order to Understand the Brutality of American Capitalism, You Have to Start on the Plantation," New York Times, August 14, 2019.

8. Caitlin Rosenthal, Accounting for Slavery: Masters and Management (Cam-bridge, MA: Harvard University Press, 2018), p. xii.

9. See also Phillip W. Magness, "The Case for Retracting Matthew Desmond's 1619 Project Essay," American Institute for Economic Research, February 11, 2020.

10. Nikole Hannah- Jones, "America Wasn't a Democracy until Black Americans Made It One," New York Times, August 14, 2019.

11. "We Respond to the Historians Who Critiqued the 1619 Project," New York Times Magazine, December 20, 2019, www.nytimes.com/2019/12/20/magazine /we- respond- to- the- historians- who- critiqued- the-1619-project.html.

12. Tom Mackaman, "An Interview with Historian James Oakes on the New York Times' 1619 Project," World Socialist Web Site, November 18, 2019, www.wsws.org/en/articles/2019/11/18/oake- n18.html.

13. Nikole Hannah- Jones (@nhannahjones) Exchange with Wesley Yang (@ wesyang), Twitter, November 21–22, 2019; Elliot Kaufman, "The '1619 Project' Gets Schooled," Wall Street Journal, December 16, 2019.

14. Adam Serwer, "The Fight over the 1619 Project Is Not about the Facts," The Atlantic, December 23, 2019.

15. Charles Kesler, "Call Them the 1619 Riots," New York Post, June 19, 2020.

16. Nikole Hannah- Jones (@nhannahjones), Twitter, June 20, 2020.

17. Eric Kaufmann, "The Great Awokening and the Second American Revolu-tion," Quillette, June 22, 2020.

18. Ja'Loni Owens, "Moving the Jefferson Statue Is Not Enough," Hofstra Chronicle, June 29, 2020.

19. Frantz Fanon, The Wretched of the Earth, trans. Constance Farrington (New York: Grove, 1963), p. 7.
20. Fanon, pp. 11–12.
21. Fanon, pp. 14, 19.
22. Fanon, p. 27.
23. Fanon, p. 43.
24. Fanon, pp. 102–3.
25. Fanon, p. 163.
26. Fanon, pp. 195–96.
27. Fanon, p. 313.
28. Edward Said, Orientalism (New York: Vintage, 1979), p. 204.
29. Said, p. 6.
30. Jane Austen, Mansfield Park (London: Oxford World Classics, 1990), p. 155.
31. Edward Said, Culture and Imperialism (New York: Vintage, 1994), p. 112.
32. Will and Codicils of the Rt. Hon. Cecil John Rhodes (Oxford: Oxford Uni-versity Press, 1929), p. 12.
33. See www.rhodeshouse.ox.ac.uk/about/the- mandela- rhodes- foundation/.
34. "Oxford University's Racist and Violent Attitudes Are Unacceptable: Qwabe," YouTube video, January 11, 2016, https://www.youtube.com/watch?v=hur EgLq1dsk.
35. "RMF to Protest at Oriel following Rhodes Statue Petition," Cherwell, No-vember 7, 2015.
36. Paul Maylam, The Cult of Rhodes: Remembering an Imperialist in Africa
(Johannesburg: David Philip, 2005).
37. Felix Gross, Rhodes of Africa (Westport, CT: Praeger, 1957), Introduction,
p. vi.
38. Olive Schreiner, Trooper Peter Halket of Mashonaland (London: T. Fisher Unwin, 1897), p. 37.
39. Gordon Le Sueur, Cecil Rhodes: The Man and His Work (London: John Murray, 1913), p. 159.
40. I am especially grateful to Madeline Briggs of The Poor Print for her piece
"Misinformation in the Rhodes Campaign," January 22, 2016.
41. The article can still be read on Gilley's personal website as well as online at the website of the National Association of Scholars.

42. See full text at https://theconversation.com/ethics- and- empire- an- open- letter- from- oxford- scholars-89333.

43. "Oxford University Accused of Backing Apologists of British Colonialism," The Guardian, December 22, 2017.

44. Nigel Biggar, "Vile Abuse Is Now Tolerated in Our Universities," The Times, April 10, 2018.

45. Quoted by Nigel Biggar in "Don't Feel Guilty about Our Colonial History," The Times, November 30, 2017.

46. Michael Nazir- Ali, "The C of E Has Fallen for Anti- Christian Theories of Race," The Spectator, May 1, 2021.

47. Hansard, July 8, 1920.

48. "Oxford Student Doesn't Regret Making 'White Girl' Waitress Cry," Metro, May 19, 2016.

49. Deneesha Pillay, " 'UCT Protests Have Nothing to Do with #FeesMustFall,' Says Student Attacked by Stick- Wielding Activist," Times Live (South Africa), September 22, 2016.

50. Elizabeth Redden, "Students Burn Artwork, Vehicles in Escalation of U Cape Town Protests," Inside Higher Ed, February 18, 2016.

51. Kendi, How to Be an Antiracist, p. 39.

52. Kehinde Andrews, "The Racial Consequences of Mr. Churchill," Churchill College, University of Cambridge, available online at www.youtube.com
/watch?v=wermPu- oG5w&t=2820s.

53. See the 2018 Global Slavery Index published by the Walk Free Foundation, www.globalslaveryindex.org/2018/findings/global- findings/.

54. See Michael Taylor, The Interest: How the British Establishment Resisted the Abolition of Slavery (London: Bodley Head, 2020), p. xvii.

55. "Essai sur les Moeurs," in Voltaire, Œuvres complètes, ed. Louis Moland, 52 vols. (Paris: Garnier, 1877–85), chap. 197, pp. 177–78.

56. See Anthony Sullivan, Britain's War Against the Slave Trade: The Operations of the Royal Navy's West Africa Squadron, 1807–1867 (London: Frontline Books, 2020).

57. See "Nelson Letter a Forgery," The Nelson Society: https:// nelson- society.com /nelson- letter- a- forgery/.

58. Priyamvada Gopal (@PriyamvadaGopal), "I resist urges to kneecap white men every day," Twitter, February 5, 2019, https:// twitter.com/priyamvada gopal/status/1093141557597880321.

59. Andrews, "The Racial Consequences of Mr. Churchill."

60. Andrew Roberts and Zewditu Gebreyohanes, " 'The Racial Consequences of Mr. Churchill': A Review," Policy Exchange, 2021.

61. See Geoffrey Wheatcroft, Churchill's Shadow: An Astonishing Life and a Dangerous Legacy (London: Bodley Head, 2021). See also the review by Andrew Roberts, "Churchill as Villain— but Is This a Character Assassination Too Far?," The Spectator, August 14, 2021.

62. Najib Jutt (@NajibJutt) on Twitter: https://twitter.com/NajibJutt/status
/1405583305039245315.

63. See Nabila Ramdani, "Voltaire Spread Darkness, Not Enlightenment. France Should Stop Worshipping Him," Foreign Policy, August 31, 2020.

64. Richard Toye, CNN, June 10, 2020.

65. See Andrew Roberts, Churchill: Walking with Destiny (London: Allen Lane, 2018), pp. 785–89. See also Andrew Roberts and Zewditu Gebreyohanes,
" 'The Racial Consequences of Mr. Churchill': A Review," Policy Exchange, 2021.

66. https://nabbosa.medium.com/black- history- month- part-1-uk- history- f822f 953591c.

67. https://eminetra.co.uk/historian- backs- canterbury- cathedral- for- keeping
statues- with- slavery- links/280997/.

68. https://order- order.com/2021/02/11/watch- khans- statue-advisor- yells- at- queen
and- threatens- to- punch- security/.

69. "Robert Milligan: Slave Trader Statue Removed from Outside London Museum," BBC, June 9, 2020.

70. Reuters, "Cambridge College Removes Suspected Slave Plantation Bell from View," May 8, 2019.

71. Gareth Harris, "Debate Flares as British Museum Moves Bust of Slave- Owning Founder Hans Sloane," Art Newspaper, August 25, 2020.

72. See Nigel Biggar, "Whites and Wrongs," The Critic, March 18, 2021.

Bir Ara: Tazminatlar

1. www.un.org/WCAR/durban.pdf.
2. Mark Steyn, "The Slyer Virus: The West's Anti- Westernism," in The Survival of Culture: Permanent Values in a Virtual Age, ed. Hilton Kramer and Roger Kimball (Chicago: Ivan R. Dee, 2002), p. 123.
3. Tom O'Connor, "North Korea Calls U.S. Country of 'Extreme Racists' after George Floyd Protests," Newsweek, June 4, 2020.
4. See Brian Reynolds Myers, The Cleanest Race: How North Koreans See Themselves and Why It Matters (New York: Melville House, 2010).
5. Ta- Nehisi- Coates, "The Case for Reparations," The Atlantic, June 2014.
6. "Ta- Nehisi- Coates Revisits the Case for Reparations," New Yorker, June 10, 2019.
7. "Remaking of the British State: For the Many, Not the Few," a report pro-duced on behalf of the Labour Party by Sean Patrick Griffin, 2021.
8. "Biden Backs Studying Reparations as Congress Considers Bill," AP News, February 17, 2021.
9. Christine Tamir, "The Growing Diversity of Black America," Pew Research, March 25, 2021.
10. Chaim D. Kaufmann and Robert A. Pape, "Explaining Costly Internation-al Moral Action: Britain's Sixty- Year Campaign against the Atlantic Slave Trade," International Organization 53, no. 4 (Autumn 1999): pp. 631–68.
11. ReNews event, "Journalism and History: Is the Narrative Being Co- opted by an Ideological Agenda?," April 8, 2021.
12. Jeff Flynn- Paul, "The Myth of the 'Stolen Country,' " The Spectator, Septem-ber 26, 2020.
13. June Sarpong, The Power of Privilege: How White People Can Challenge Racism (New York: Harper Collins, 2020), pp. 84–85.
14. Rachel Weiner, "Arlington Prosecutor Promises Data- Driven Reduction in Racial Disparities," Washington Post, April 24, 2021.
15. Evan Nicole Brown, "Will It Take a Clever Acronym to Stop Racially Moti-vated 911 Calls?," New York Times, July 24, 2020.

Bölüm 3 Din

1. "US Commander in Afghanistan Investigates 'Burning' of Qur'ans at Base," The Guardian, February 21, 2012.
2. Matthew Rosenberg and Julian E. Barnes, "A Bible Burning, a Russian News Agency and a Story Too Good to Check Out," New York Times, August 12, 2020.
3. John McWhorter, "The Virtue Signalers Won't Change the World," The At-lantic, December 23, 2018, www.theatlantic.com/ideas/archive/2018/12
/why- third- wave- anti- racism- dead- end/578764/.
4. Peter Martyr d'Anghera, De Orbe Novo, the Eight Decades of Peter Martyr 'Anghera, book 2 (1516), trans. Francis Augustus MacNutt (1912 ed.).
5. Michel de Montaigne, The Complete Essays (New York: Penguin, 2003),
p. 231.
6. Montaigne, p. 236.
7. Jean- Jacques Rousseau, A Discourse on Inequality (New York: Penguin, 1984), p. 68.
8. Claude Lévi- Strauss, Tristes Tropiques (London: Hutchinson, 1961), p. 389.
9. Allan Hanson, "The Making of the Maori: Culture Invention and Its Logic," American Anthropologist 91, no. 4 (December 1989), pp. 890–902.
10. Roger Sandall, The Culture Cult: Designer Tribalism and Other Essays (Boul-der, CO: Westview, 2001), pp. vii– ix.
11. Naomi Klein, No Is Not Enough: Defeating the New Shock Politics (London: Allen Lane, 2017), p. 266.
12. Klein, pp. 224–25.
13. Klein, pp. 225–26.
14. Craig Simpson, "Immanuel Kant's 'Racism' Will Be Taught Alongside His Phi-losophy after Demand from Students," Daily Telegraph, December 19, 2020.
15. Matthew A. Sears, "Aristotle, Father of Scientific Racism," Washington Post, April 6, 2018.
16. Eric Hobsbawm, "Barbarism: A User's Guide," New Left Review 206 (July– August 1994), pp. 44–54.
17. Nabila Ramdani, "Voltaire Spread Darkness, Not Enlightenment. France Should Stop Worshipping Him," Foreign Policy, August 31, 2020.

18. Andrew Valls, " 'A Lousy Empirical Scientist': Reconsidering Hume's Racism," in Race and Racism in Modern Philosophy, ed. Andrew Valls (Ithaca, NY: Cornell University Press, 2005), pp. 128–29. See also Kendi, How to Be an Antiracist, p. 249.

19. Jane O'Grady, " 'Who Are You to Say That?': On Free Speech and Wokeness," The Article, July 19, 2020.

20. "Edinburgh University Renames David Hume Tower over 'Racist' Views," BBC News, September 13, 2020.

21. Caitlin Hutchison, "David Hume: University of Edinburgh Launches Review of Buildings Linked to Slave Trade," The Herald, February 16, 2021.

22. See esp. Georgios Varouxakis, "John Stuart Mill on Race," Utilitas 10 (1998): pp. 17–32. See also Georgios Varouxakis, "Empire, Race, Euro- centrism: John Stuart Mill and His Critics," in Utilitarianism and Empire, ed. Bart Schultz and Georgios Varouxakis (Lanham, MD: Lexington Books, 2005), pp. 137–53.

23. See, for instance, Brent E. Kinser, The American Civil War in the Shaping of British Democracy (New York: Routledge, 2011).

24. See esp. Georgios Varouxakis, " 'Negrophilist' Crusader: John Stuart Mill on the American Civil War and Reconstruction," History of European Ideas 39, no. 5 (2013): pp. 729–54.

25. John Stuart Mill, "Contest in America," in The Collected Works of John Stu-art Mill, vol. 21, ed. John M. Robson (Toronto: University of Toronto Press, 1984), pp. 141–42.

26. "Is the West Fundamentally Racist?," www.youtube.com/watch?v=XNOlY DjbUqo.

27. Kendi, How to Be an Antiracist, pp. 31–32.

28. Thomas Jefferson to Marquis de Chastellux, June 7, 1785, https://founders
.archives.gov/documents/Jefferson/01-08-02-0145.

29. Karl Marx to Friedrich Engels, July 30, 1862, Marx and Engels Collected Works, vol. 41 (London: Lawrence & Wishart, 1984), p. 388.

30. Marx to Engels, August 7, 1866, Marx and Engels Collected Works, vol. 42, p. 303.

31. Marx to Engels, May 10, 1861, Marx and Engels Collected Works, vol. 41, p. 285.

32. Karl Marx, "The Russian Menace to Europe," New York Tribune, April 7, 1853.

33. Karl Marx, "The Russian Loan," New York Tribune, January 4, 1856.

34. Karl Marx, "On the Jewish Question" (1843), in Karl Marx: Selected Writ-ings, 2nd ed., ed. David McLellan (Oxford: Oxford University Press, 2000), pp. 66–69.

35. Karl Marx, "The Future Results of British Rule in India," New York Daily Tribune, August 8, 1853.

36. Karl Marx, The Poverty of Philosophy (1847)(Moscow: Progress Publishers, 1955), pp. 49–50.

37. James Miller, "Karl Marx: Prophet of the Present," New York Times, August 6, 2019.

38. Matthew Campbell, "French Philosopher Michel Foucault 'Abused Boys in Tunisia,' " Sunday Times, March 28, 2021.

39. "Church of England Is 'Deeply Institutionally Racist'- Welby," BBC News, February 12, 2020.

40. See references to leaked document in Douglas Murray, "The New Religion of the Church of England," The Spectator, March 20, 2021.

41. Michael Nazir- Ali, "The C of E Has Fallen for Anti- Christian Theories of Race," The Spectator, May 1, 2021.

42. www.episcopalnyreads1book.com/bishop- dietsche.

43. See www.episcopalchurch.org/wp- content/uploads/sites/2/2021/04/RR- Racial- Justice- Audit- Report_ENG.pdf.

44. Deirdre Fernandes, "MIT Catholic Chaplain Forced Out after Message on Floyd Killing and Protest," Boston Globe, June 16, 2020.

45. "Head of B.C. Civil Liberties Group Under Fire over 'Burn It All Down' Tweet," Global News, July 5, 2021, https://globalnews.ca/video/8003774/head- of- b- c- civil- liberties- group- under- fire- over- burn- it- all- down- tweet. 46. Heidi Matthews (@Heidi_Matthews), Twitter, July 3, 2021.

47. Gerald Butts (@gmbutts), Twitter, July 6, 2021.

48. Mallory Simon "Over 1,000 Health Professionals Sign a Letter Saying, Don't Shut down Protests Using Coronavirus Concerns as an Excuse," CNN, June 5, 2020.

49. Kehinde Andrews, "Racism Is the Public Health Crisis," The Lancet, April 10, 2021.

50. See www.thelancet.com/racial- equality.

51. "Tackling Systemic Racism Requires the System of Science to Change," Na-ture, May 19, 2021.

52. "Dismantling Racism: A Workbook for Social Change Groups," Kenneth Jones and Tema Okun, ChangeWork, https://www.dismantlingracism.org/, 2001.

53. https://equitablemath.org/.
54. See Jason To (@Jason_To), Twitter, June 9, 2021.
55. Mel LiFlora (@melliflora), Twitter, August 1, 2020.
56. Kareem Carr (@Kareem Carr), Twitter, August 1, 2020.
57. See James Lindsay, "2+2 Never Equals 5," New Discourses, August 3, 2020.
58. George Orwell, 1984 (New York: Houghton Mifflin Harcourt, 1983), p. 76.
59. Kareem Carr, Twitter, August 5, 2020.
60. See, for instance, Sophie Bearman's (@stbearman) post: https://twitter.com /stbearman/status/1356649178026233857?s=20.
61. Alison Collins (@AliMCollins), Twitter, October 13, 2020.
62. Ibram X. Kendi (@DrIbram), Twitter, September 19, 2019.
63. Randi Weingarten (@rweingarten), Twitter, July 6, 2021.
64. See Asra Q. Nomani and Glenn Miller, "Rallying to Protect Admissions Standards at America's Best Public High School," Quillette, September 23, 2020.

Bir Ara: Şükran

1. Fyodor Dostoyevsky, The Brothers Karamazov, trans. David McDuff (New York: Penguin, 2003), p. 769.
2. Dostoyevsky, p. 797.
3. Dostoyevsky, p. 820.
4. Friedrich Nietzsche, On the Genealogy of Morality, trans. Carol Diethe (New York: Cambridge University Press, 2006), p. 48.
5. Nietzsche p. 91.
6. Nietzsche p. 93.
7. Nietzsche pp. 93–94.
8. See Max Scheler, Ressentiment (New York: Schocken, 1972), p. 68.
9. Helmut Schoeck, Envy: A Theory of Social Behaviour (Indianapolis: Liberty Fund, 1987), p. 282.
10. See Roger Kimball, The Rape of the Masters: How Political Correctness Sab-otages Art (New York: Encounter, 2003).
11. Roger Scruton, "My 2019," The Spectator, December 21, 2019.

Bölüm 4 Kültür

1. See Laurence Whistler, Laughter and the Urn: The Life of Rex Whistler (Lon-don: Weidenfeld & Nicholson, 1985), p. 113. See also Hugh Cecil and Mirabel Cecil, In Search of Rex Whistler: His Life and His Work (London: Frances Lincoln, 2012), pp. 40–51.
2. "Rex Whistler's Tate Britain Restaurant Mural Is 'Offensive,' Ethics Commit-tee Says, Threatening Closure," Art Newspaper, December 7, 2020.
3. Marina O'Loughlin, "Restaurant: Rex Whistler Restaurant, London SW1," The Guardian, December 21, 2013.
4. Kate Brown, "Tate Britain Has Responded to Backlash over a Mural of Enslaved Children at Its Restaurant with a Statement Acknowledging Its His-tory," Artnet News, August 4, 2020.
5. See "Remove the Racist and Harmful 'Pursuit of Rare Meats' Mural at Tate Britain's Rex Whistler," Change.org, www.change.org/p/tate- britain- remove- the- racist- and- harmful- pursuit- of-rare- meats- mural- at- tate- britain- s- rex- whistler?redirect=false.
6. Brown, "Tate Britain Has Responded to Backlash over a Mural of Enslaved Children."
7. The White Pube, "Fuck the Police, Fuck the State, Fuck the Tate: Riots and Reform," June 14, 2020, www.thewhitepube.co.uk/riots.
8. Diane Abbott (@HackneyAbbott), Twitter, August 5, 2020, https://twitter.com/HackneyAbbott/status/1290920584994594818.
9. Craig Simpson, "Chaucer Courses to Be Replaced by Modules on Race and Sexuality under University of Leicester Plans," The Telegraph, January 20, 2021.
10. Craig Simpson, "Fair Is Foul for Shakespeare as His Texts Are Deemed 'Ra-cially Problematic,' " The Telegraph, May 21, 2021.
11. Amanda MacGregor, "To Teach or Not to Teach? Is Shakespeare Still Rele-vant to Today's Students?," School Library Journal, January 4, 2021.
12. Meghan Cox Gurdon, "Even Homer Gets Mobbed," Wall Street Journal, December 27, 2020.
13. British Library, "Provenance Research for Books in the British Library," www .bl.uk/help/guide- to- provenance- research-with- printed- books#.

14. Craig Simpson, "Exclusive: British Library's Chief Librarian Claims 'Racism Is the Creation of White People,' " Daily Telegraph, August 29, 2020.

15. Jack Malvern and Lianne Kolirin, "British Library Sorry for Linking Poet Ted Hughes to Slave Trade," The Times, November 25, 2020.

16. Nazia Parveen, "Kew Gardens Director Hits Back at Claims It Is 'Growing Woke,' " The Guardian, March 18, 2021. ames Wong, "Weeding Out Horticulture's Race Problem," The Guardian, June 14, 2020.

17. James Wong, "Weeding Out Horticulture's Race Problem," The Guardian, June 14, 2020.

18. James Wong, "Other Arts Are Political, Why Not Gardening?," The Guard-ian, November 29, 2020.

19. Ed Wall (@eddwall), Twitter, December 12, 2020.

20. James Wong (@Botanygeek), Twitter, December 12, 2020.

21. "The Guardian View on Botanical Gardens: Inextricably Linked to Empire," The Guardian, April 2, 2021.

22. Sierra Bein, "Is It Time to Decolonize Your Lawn?" Globe and Mail, Septem-ber 5, 2020.

23. Cathy Benedict, Patrick Schmidt, Gary Spruce, and Paul Woodford, eds., The Oxford Handbook of Social Justice in Music Education (New York: Oxford University Press, 2015), pp. 69, 70, 194, 199, 305, 282, 416.

24. "Weston Sprott Lays His Cards on the Table," International Musician, July 6, 2016.

25. Anthony Tommasini, "To Make Orchestras More Diverse, End Blind Audi-tions," New York Times, July 16, 2020.

26. "Black Artists on How to Change Classical Music," New York Times, July 16, 2020.

27. NAAS Recommended Audition and Tenure Guidelines, January 15, 2021, https://static1.squarespace.com/static/602d7bac7cb8834f84ebcef0/t/60f1 e593a5d32b6e4ddb2409/1626465683788/NAAS+Recommended+ Audition+and+Tenure+Guidelines+v.+01.15.21+%28Watermarked%29.pdf.

28. Michael Andor Brodeur, "That Sound You're Hearing Is Classical Music's Long Overdue Reckoning with Racism," Washington Post, July 16, 2020.

29. The Baltimore Symphony Orchestra, Charter of the DEI Committee of the Board of Directors, March 26, 2021.

30. See György Ligeti, foreword to African Polyphony and Polyrhythm: Musical Structure and Methodology, by Simha Arom (Cambridge: Cambridge Univer-sity Press, 1991).

31. "Musical Notation Branded Colonialist by Oxford Professor Hoping to 'De-colonise' the Curriculum," The Telegraph, March 27, 2021.

32. Jonathan Ames, "Royal Academy of Music Set to Decolonise Collection," The Times, May 24, 2021.

33. Ijeoma Oluo, So You Want to Talk about Race (New York: Seal Press, 2018), pp. 139–40.

34. Oluo, p. 143.

35. Oluo, p. 144.

36. Oluo, p. 146.

37. See Oliver Soden, Michael Tippett: The Biography (London: Weidenfeld & Nicholson, 2019), p. 216.

38. Soden, p. 499.

39. Mark Swed, "Daring to Ask the Big Questions," Los Angeles Times, January 24, 2000.

40. See, for instance, Neil Jackson, Japan and the West: An Architectural Dia-logue (London: Lund Humphries, 2019).

41. See Henry- Louis de La Grange, Gustav Mahler: A New Life Cut Short
(1907–1911) (New York: Oxford University Press, 2008), pp. 211, 700.

42. Benjamin Britten, Letters from a Life: Selected Letters and Diaries of Benja-min Britten, vol. 2, 1939–1945, ed. Donald Mitchell and Philip Reed (Berke-ley: University of California Press, 1991), pp. 921–27.

43. Benjamin Britten, Letters from a Life: The Selected Letters of Benjamin Brit-ten, vol. 4, 1952–1957, ed. Philip Reed, Mervyn Cooke, and Donald Mitchell (Woodbridge: Boydell & Brewer, 2008), p. 385.

44. Britten, vol. 4, p. 388.

Sonuç

1. Alex Horton, "Top U.S. Military Leader: 'I Want to Understand White Rage. And I'm White,' " Washington Post, June 23, 2021.

2. Olivia B. Waxman, " 'Critical Race Theory Is Simply the Latest Bogeyman.' Inside the Fight Over What Kids Learn about America's History," Time, June 24, 2021.

3. Isaac Kamola, "Where Does the Bizarre Hysteria about 'Critical Race Theory' Come From? Follow the Money!," Inside Higher Ed, June 3, 2021.
4. Michelle Goldberg, "The Maddening Critical Race Theory Debate," New York Times, June 28, 2021.
5. Julia Carrie Wong, "From Viral Videos to Fox News: How Rightwing Media Fueled the Critical Race Theory Panic," The Guardian, June 30, 2021.
6. The ReidOut, MSNBC, June 21, 2021.
7. "Marc Lamont Hill Interviews Key Opponent of Critical Race Theory— BNC News," Bright News, May 25, 2021, www.brightnews.com/marc- lamont- hill- interviews- key- opponent- of-critical- race- theory- bnc- news/.
8. Neli Esipova, Anita Pugliese, and Julie Ray, "More Than 750 Million World-wide Would Migrate If They Could," Gallup, December 10, 2018.
9. Ethnic Studies Model Curriculum, Chapter 5: Lesson Resources, approved by the State Board of Education on March 18, 2021, www.cde.ca.gov/ci/cr/cf /documents/apr2021esmcch5.docx.
10. Tara Bahrampour, "Census Data Shows Widening Diversity: Number of White People Falls for First Time," Washington Post, August 12, 2021.
11. Joy Reid, The ReidOut, MSBNC, September 20, 2021.
12. Bari Weiss, "Whistleblower at Smith College Resigns Over Racism," Bari Weiss Substack, February 19, 2021, https://bariweiss.substack.com/p/whistle blower- at- smith- college- resigns.
13. Robin DiAngelo, Nice Racism: How Progressive White People Perpetuate Racial Harm (Boston: Beacon Press, 2021), p. 11.
14. Rosie Pentreath, "English Touring Opera Drops Half Its Orchestra in Contro-versial Move, Citing 'Increased Diversity,' " Classic FM, September 13, 2021.
15. "Is the West Fundamentally Racist?," www.youtube.com/watch?v=XNOlY DjbUqo.
16. Thomas Chatterton Williams, Self- Portrait in Black and White: Family, Fatherhood, and Rethinking Race (New York: W. W. Norton, 2020), p. 76.
17. Williams, pp. 122–24.
18. Williams, pp. 128–29.
19. Williams, pp. 137–38.

New York Times Çoksatan!

Batı'nın Savaşı, düşüncelerin muazzam bir savaş alanında yankı bulduğu, fikirlerin gök gürültüsü gibi yankılandığı kültür meydanının içine doğru bir yolculuktur. Bu zihinsel arenada, değişim rüzgârlarının şiddetle estiği bir manzara içinde Douglas Murray, bizi elimizden tutup paradokslar ve tutarsızlıklarla dolu bir peyzajın içinden geçirir.

İyi niyetli pek çok insanın ikiyüzlü ve tutarsız Batı karşıtı söylemlerle nasıl kandırıldığını anlatır. Sonuçta, Kant, Hume ve Mill'in fikirlerini; ırk konusundaki görüşleri nedeniyle bir kenara atmamız gerekiyorsa, çalışmaları ırkçı hakaretler ve Yahudi karşıtlığıyla dolu olan Marx'ı da bir kenara atmamız gerekmez mi? Amerika'da ırkçılığın közleri hâlâ söndürülmeyi bekliyor, peki ya Orta Doğu ve Asya'daki azgın ırkçı cehennem ne olacak?

Murray'ın sözleri, bir piyano'nun zarif notaları gibi yankılanır, egemen anlatıya meydan okuyan bir melodi örer. O, ikiyüzlülüğün capcanlı olduğu bir gösteride, iyi niyetli bireylerin, sahnede rollerini oynayan aktörler gibi, ikiyüzlülüğün kaprislerince yazılmış bir dramada nasıl yer aldığını gösteriyor. Sahne hazır ve ışık, anti-Batı duygularını savunanların takındığı maskeleri ortaya çıkaracak!

sander yayınları

10773

9786256811287